

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI**

**İSTANBUL ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ KİTAPLIĞI
1629466523771_SR_000075_01 NUMARALI MECMUA (1A-69B)
İNCELEME-METİN-MESTAP'A GÖRE TASNİF**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ESMA TAMGÜÇ

İSTANBUL, 2023

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI**

**İSTANBUL ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ KİTAPLIĞI
1629466523771_SR_000075_01 NUMARALI MECMUA (1A-69B)
İNCELEME-METİN-MESTAP'A GÖRE TASNİF**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ESMA TAMGÜÇ
(200101027)**

**Danışman
(Prof. Dr. Kemal Yavuz)**

İSTANBUL, 2023

06.10.2023

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı tezli yüksek lisans programı öğrencisi 200101027 numaralı **Esma TAMGÜÇ**'ün hazırladığı "*İstanbul Araştırması Enstitüsü Kitaplığı 1629466523771_SR_000075_01 Numaralı Mecmua (1a-69b) İnceleme-Metin-Mestap'a Göre Tasnif*" konulu Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 06.10.2023 Cuma günü saat 14.00'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **Kabulüne Oy Çoğunluğu/Oy Birliği** ile karar verilmiştir.

Tez adı değişikliği yapılması halinde: Tez adının
.....
şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Karar
1. (Danışman) Prof. Dr. Kemal YAVUZ	Kabul
2. Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK	Kabul
3. Doç. Dr. Ümran AY SAY	Kabul
4.
5.
6. (İkinci Danışman)*

*2. Danışman varsa doldurulması gerekmektedir.

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Esmâ Tamgüç

DÜZELTME METNİ

- Tezin transkripsiyonlu halindeki yanlışlar düzeltilmiştir.
- Yazımda bulunan hatalar giderilmiştir.
- Üç bölümden oluşan çalışmanın metin kısımlarındaki cümle hataları düzeltilmiştir.
- Fazla olan tablo kaldırılmış, aksaklık bulunan tablonun aksaklığı giderilmiştir.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmayı yaparken hiçbir zaman desteğini esirgemeyen, her zaman tecrübe ve birikimleriyle bana yol gösteren değerli hocam, tez danıőmanım Prof. Dr. Kemal Yavuz'a teşekkür ederim. Lisans ve yüksek lisans sürecimde hep daha iyi iőler yapmam için teővik eden Prof. Dr. Nihat Öztoprak hocama minnetlerimi sunarım. Her zaman benim yanımda olan aileme teőekkürü bir borç bilirim.

Esmá Tamgüç

İSTANBUL ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ KİTAPLIĞI
1629466523771_SR_000075_01 NUMARALI MECMUA (1A-69B)
İNCELEME-METİN-MESTAP'A GÖRE TASNİF

Esmâ Tamgüç

ÖZET

Bu tez çalışması, "İstanbul Araştırma Enstitüsü Kütüphanesi Şevket Rado Yazmaları içerisinde bulunan 'Suna ve İnan Kıraç Vakfı Koleksiyonu'ndan SR_000075_01 numaralı mecmua ele alınarak oluşturulmuştur. 1a-69b numaralı varaklar içerisinde bulunan Türkçe şiirlerin transkripsiyonu yapılmasının akabinde, nesre çevirisi yapılmıştır.

Çalışmamız üç bölümden meydana gelmektedir. İlk bölümde mecmuanın genel tanımı yapılmış olup, üzerinde çalıştığımız mecmua tanıtılmıştır. İkinci bölümde incelemeler yapılmıştır. Bu incelemeler mecmuada yer alan nazım şekilleri, şiirlerin vezinleri ve muhteva özellikleridir. Son bölümde ise metin ele alınmıştır. Transkripsiyonlu metin, nesre çeviri ve metin kurulurken izlenen yöntemler bulunmaktadır. Ayrıca çalışmamızda MESTAP tablosu bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İstanbul Araştırma Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı, Şiir, Şair, Mecmua, Vezin, Şiir Mecmuası.

**SR_000075_01 FROM THE 'SUNA AND İNAN KIRAÇ FOUNDATION
COLLECTION' IN THE ŞEVKET RADO MANUSCRIPTS OF THE
"ISTANBUL RESEARCH INSTITUTE LIBRARY"**

Esmâ Tamgüç

ABSTRACT

This the is study was created by considering the journal numbered SR_000075_01 from the 'Suna and İnan Kırâç Foundation Collection' in the Şevket Rado Manuscripts of the "Istanbul Research Institute Library". After the transcription of the Turkish poems in the leaves numbered 1a-69b, transcription was made.

Our work consists of three parts. In the first part, the general definition of the journal has been made and the journal that we have been working on has been introduced. In the second part, investigations were made. These studies are the verse forms, meters of the poems and their content features in the journal. In the last section, the text is discussed. There are the methods followed during transcription text, prose translation and text installation. Also, there is MESTAP in our study and there is a table at the end.

Keywords: Istanbul Research Institute, Old Turkisk Literature, Poetry, Poet, Magazine, Rhythm, Poetry Magazine.

ÖNSÖZ

Şiir mecmuaları, eski edebiyatta önemli yer tutarlar. Bunlar bir nevi antoloji özelliği taşımaktadır. Döneminin edebi zevkini ve sosyal hayatını yansıtan eserler, mecmuayı oluşturan kişi hakkında da bizlere bilgi vermektedir. Mecmuaların bir diğer önemi ise, divanı olmayan veya başka kaynaklarda bulunmayan şairlerin keşfedilmesini sağlamasıdır. Bizim bu çalışmayı yaparken amacımız da keşfedilmemiş şair ve şiirlerin keşfedilmesini sağlamaktır.

Mecmualar, bir başucu sayılabilecek eserlerdir. İncelenen mecmuada karşımıza hattat silsilesi, edebiyatımızda önemli yer tutan şahsiyetler, dini metin olan vaaz, yemek tarifi olarak geçen bir mesir macunu tarifi çıkmaktadır. Bu bakımdan mecmuaların çok yönlü olduğunu ve mecmua sahibinin ilgi, alaka ve zevklerine göre şekillendiğini söylemek mümkündür.

Mecmua 69 varaktan oluşmaktadır ve 17. yüzyıl eseri olduğu düşünülmektedir. Eserin sahibi tespit edilememiş ve hakkında hiçbir bilgiye rastlanmamıştır. Üzerinde çalıştığımız mecmuada özellikle 16. yüzyıl, şairlerinin şiirleri yer almaktadır. Şairi belirlenemeyen şiirler, kaynaklarda yer almayan şairler mecmuada görülmüştür. Kaynaklarda yer alan şairlerin hayatları hakkında çalışmamızda kısa bilgiler bulunmaktadır. Şiirlere mecmuadaki sıraya göre numaralar verilmiş olup, bu numaralar ışığında vezin tablosu oluşturulmuştur. Bu tabloda şiirin bulunduğu varak numarası, şiirin mecmuadaki sıra numarası, şairin adı, nazım şekli, nazım birimi, beyit sayısı özellikleri bulunmaktadır. Yine şairlerin hayatları yanında şiir numaralarına yer verilmiştir.

Şiirlerin muhteva özellikleri olarak atasözleri ve deyimler saptanarak, şiir ve beyit sayıları belirlenmiştir. Transkripsiyon tablosu ışığında, şiirler transkripsiyon alfabesine göre yazıya aktarılmıştır. Bunun akabinde nesre ve günümüz Türkçesine çevirisi yapılmıştır ve MESTAP tablosu oluşturulmuştur.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	vii
TABLO LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	2
1. MECMUA	2
1.1. GENEL OLARAK MECMUA	2
1.2. ÜZERİNDE ÇALIŞTIĞIMIZ MECMUA.....	5
1.3. NÜSHA TAVSİFİ.....	6
İKİNCİ BÖLÜM.....	8
2. İNCELEME	8
2.1. MECMUADAKİ FARŞÇA-ARAPÇA ŞİİRLER VE FEVAİD.....	8
2.2. MECMUADAKİ TÜRKÇE ŞİİRLERİN ŞEKİL YÖNÜNDEN İNCELENMESİ.....	8
2.3. NAZİM ŞEKİLLERİNİN İNCELENMESİ.....	9
2.4. MECMUADA YER ALAN ŞİİRLERİN VEZİNLERİ	11
2.5. MUHTEVA HUSUSİYETLERİ.....	14
2.5.1. Atasözleri ve Deyimler	14
2.5.1.1. Deyimler:	14
2.5.1.2. Atasözleri:.....	19
2.5.2. Mecmuada Şiirleri Olan Şairler	19
2.5.2.1. Âhî (Ö. 1517).....	19
2.5.2.2. Ahmed Paşa (Ö. 1412\ 1413).....	20
2.5.2.3. Ali Çelebi (Ö. 1572)	21
2.5.2.4. Ârifî (Ö. ?)	21
2.5.2.5. Azmî (Ö.?).....	22
2.5.2.6. Bağdadî Handî.....	22
2.5.2.7. Bâkî (Ö. 1600).....	22
2.5.2.8. Beyânî (Ö.1628)	23
2.5.2.9. Derviş Paşa (Ö. 1601-1603)	24
2.5.2.10. Duâyî (Ö. ?).....	24
2.5.2.11. Emrî (Ö. 1575)	24
2.5.2.12. Fakîrî (Ö.1526)	25

2.5.2.13. Fevrî (Ö. 1571-72).....	25
2.5.2.14. Figânî (1505?-1532)	26
2.5.2.15. Fuzûlî (1480-83? - 1556)	27
2.5.2.16. Hâfız.....	28
2.5.2.17. Hayâlî (Ö. 1557).....	28
2.5.2.18. Hayretî (Ö. 1535).....	29
2.5.2.19. Helâkî (Ö. 1575).....	30
2.5.2.20. Hüsâmî (Ö.1754-1755).....	30
2.5.2.21. İshak Çelebi (Ö. 1538).....	31
2.5.2.22. Kavsi (Ö. ?).....	31
2.5.2.23. Kemânî (Ö. ?)	32
2.5.2.24. Mecâzî (Ö. 1610).....	32
2.5.2.25. Nâbî (1642-1712).....	33
2.5.2.26. Nasîbî (Ö. 1682\83).....	33
2.5.2.27. (Edirneli) Nazmî (Ö. 1548).....	34
2.5.2.28. Necâtî Bey (Ö. 1509)	34
2.5.2.29. Nef'î (Ö. 1635).....	35
2.5.2.30. Nev'î (Ö. 1599)	35
2.5.2.31. Revânî (Ö. 1524)	36
2.5.2.32. Riyâzî (Ö. 1644)	37
2.5.2.33. Sabrî-i Şakîr (Ö. 1645)	37
2.5.2.34. Selikî (Ö. ?)	37
2.5.2.35. (Muhîbbî) Sultan Süleyman (Ö. 1566).....	38
2.5.2.36. Şehrî (Ö. ?).....	38
2.5.2.37. Şükrî (Ö. 30 Mayıs 1806).....	39
2.5.2.38. Taşlıcalı Yahyâ (Ö. 1582)	39
2.5.2.39. Türâbî (Ö. ?).....	40
2.5.2.40. Ulvî (Ö. 1585).....	40
2.5.2.41. Za'fî (Ö. ?)	40
2.5.2.42. Zecrî (Ö. ?).....	40
2.5.2.43. Ziyâyî (Ö. ?).....	41
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	42
3. METİN	42
3.1. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	42
3.2. METİN KURULURKEN İZLENEN YÖNTEM.....	43
3.3. TRANSKRİPSİYONLU METİN VE NESRE ÇEVİRİ.....	44
3.4. NÜSHA TAVSİFİ.....	374
SONUÇ	399
KAYNAKÇA	401

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1: Vezin Tablosu.....	12
Tablo 2: Transkript Tablosu.....	42
Tablo 3: MESTAP Tablosu.....	374

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m	Adı geçen makale
bkz.	Bakınız
C.	Cilt
D.	Divan
G.	Gazel
K.	Kaside
M.	Mecmua
MSD	Müseddes
S.	Sayı
s.	Sayfa/sayfalar
vd.	Çok yazarlı eserlerde ilk yazardan sonrakiler
Yay.	Yayın

GİRİŞ

Bu tez çalışmasında İstanbul Araştırma Enstitüsü Kütüphanesi'nde bulunan "1629466523771_SR_000075_01" numaralı 69 varaktan oluşan mecmuanın 1a-69b yapraklarının metni, nesre çevirisi yapılmış ve MESTAP tablosuna göre düzenlemesi verilmiştir. Üç kısımdan meydana gelen çalışmanın ilk bölümünde mecmua tanıtılmış, klasik Türk edebiyatındaki yerine dikkat çekilmiştir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde mecmuanın şekli, muhteva özellikleri ele alınmıştır. Arapça-Farsça ve Türkçe şiirlerin yer aldığı mecmuada; Arapça-Farsça şiirlerin özelliklerinin yer aldığı tabloda şiirler ve nesirler gösterilmiştir. Ardından Türkçe şiirlerin nazım şekilleri ve biçimleri, vezinleri, aruz kalıpları, kalıpların kullanılma sayıları ve şair-şiir dağılımları işlenmiştir. Mecmuada Türkçe şiiri bulunan şairlerin hayatı kısa bir şekilde ele alınmış, şiir numaraları belirtilmiştir. Yine ikinci bölümde şiirlerde yer alan atasözü ve deyimler şiir ve beyit numaraları belirtilerek gösterilmiştir.

Üçüncü bölüm en kapsamlı bölümdür ve mecmuanın esasını oluşturmaktadır. Transkripsiyonlu metin, nesre çeviri, MESTAP tablosuna göre düzenleme bu bölümde yer almaktadır. Metin kurulurken izlenen yöntem; çalışmamızı oluştururken uyduğumuz kuralların tümünü içermektedir.

Mecmuada 154 Türkçe şiir bulunmaktadır. 15-18. yüzyıl eser vermiş şairlere ait olan bu şiirler çeşitli nazım şekillerinde yazılmıştır. Çalışmada şiirlerin kelimelerinde, beyitlerinde yapılan yazım farklılıkları, başka şaire atfedilen şiirler olmak üzere kusurların olduğu belirlenmiştir. Tez oluşturulurken mecmuaya sadık kalma ilkesi benimsenmiştir. Metin tamiri yapılamayan, eksik beyitlerin şiirin anlamını bozduğu takdirde şairlerin divanlarından şiirler karşılaştırılmış, bunu dışında mecmuaya sadık kalınmıştır.

Mecmuada Türkçe şiiri bulunan şairlerin bazıları tezkire ve araştırmalarda yer almadığından hayatları hakkında bilgi verilmemiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MECMUA

1.1. GENEL OLARAK MECMUA

Mecmua, sözlükte "cem olunmuş, toplanmış, birleştirilmiş" olarak yer almaktadır. İlk olarak yazılmaya başladığında, cönke benzeyen özellikler bulundurmaktadır. Cönkte olduğu gibi ayetler, hadisler, şifalı bilgiler, şarkılar, ilahiler, mektuplar, tarihi hadiseler gibi bilgilerin toplandığı bir not defteri niteliği taşımaktadır. Zaman içinde belli bir düzenleme getirilen mecmualar, kitap ve telif gibi olmaya başlamıştır.¹

Derlemelerle meydana gelen mecmualar, düzenleyen kişinin isteğine göre konu çeşitliliği göstermektedir. Edebiyat sahasında rastlanılan mecmualar genellikle şiir ağırlıklı olmaktadır. Şiirlerin tertip şekilleri de mecmua sahibine aittir, belli kuralları olan bir derleme değildir.

Divân edebiyatında mecmua, 15. yüzyılda ortaya çıkmış ve 16. yüzyılda ilgi görmeye başlamıştır. Kimi mecmualar güzel bir şekilde tasnif edilip yazılırken, kimi mecmuaların ise özensiz bir karalama defteri gibi kullanıldığı gözden kaçmamıştır.²

Bilinen şairlerin şiirleri mecmualarda bulunduğu gibi, bilinmeyen şairlerin şiirleri veya meşhur şairlerin bilinmeyen şiirlerini de mecmualarda bulmak mümkündür. Mecmualar incelendiğinde Divân edebiyatında kullanılan nazım şekilleri ve türlere mahsus mecmualar görmekteyiz. Kaside, gazel, beyit, rubai, naat, terkîb-bend, tercî-i bend gibi türlerin yer aldığı mecmualar; mecmû'atü'l-kasâ'id, mecmû'a-i gazeliyât, mecmû'a-i rubâ'iyât, mecmû'atü'n-nu'ût, mecmû'a-i terkîb-i bend, mecmû'a-i tercî-i bend olarak Divân edebiyatımızda adlandırması yapılmıştır. Müstakil beyitlerden oluşturulan mecmualara "mecmû'a-i ebyât" denmekle birlikte, çok sayıda şairin şiirleri veya divânları bulunan mecmualara "mecmû'atü'd-devâvîn"

¹ Kamil Ali Gıynaş, "Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografisi", **Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, sayı:25, 2011, s.246.

² Hasan Ali Güneş, "Mecmua Eş'ar (Houghton KTP. MS Türk 59) İnceleme-Karşılaştırmalı Metin", Sakarya Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Temmuz, 2015, s.3.

denmiştir. Kime ait olduğu bilinen mecmualardan bazıları ise mecmuayı oluşturan kişinin adını almıştır. Bir diğer isimlendirme yöntemi ise mecmua sahibinin eserine özel isim vermesi olmuştur.³

Edebiyatımızda mecmua türünde önemli yer tutan "nazire mecmuaları" vardır. Şairler nazireler yazarak edebiyatımıza fazlaca eser katkısında bulunmuşlardır. Bunun da etkisiyle nazire mecmuaları bir hayli fazladır. Nazire mecmuaları, hayatı bilinmeyen şairlerin şiirlerini de barındırdığı için Divân edebiyatının zenginliğini ve çeşitliliğini de gözler önüne sermektedir.

Türk Edebiyatında ilk nazire mecmuasının sahibi Ömer b. Mezdî'dir ve eserinin adı, "Mecmûatü'n-Nezâir"dir. Bu eser ilk eser olduğundan dolayı ardından gelenler için besleyici ve örnek olma niteliği taşımaktadır. Bu kıymetli eser 15. yüzyılın ortalarında yazılmıştır. Buna da içerisinde yer alan şiir ve şair bilgisiyle ulaşabilmekteyiz.⁴ Eserin dikkat çeken hususiyeti ise, şiir ve nazirelerin alfabetik sıraya uygun bir şekilde düzenlenmesidir. 84 şair ve 397 şiir eserde yer almaktadır. Bu mecmua incelendiğinde nazire konusunda 15. yüzyılın ne kadar ileri bir seviyede seyrettiği dikkat çekmektedir.⁵

Edebiyatımızda en kapsamlı nazire mecmuası ise "Câmiü'n-Nezâir"dir. İlk eser ile arasında 76 yıl bulunan eser, padişah II. Bayezid'in vefat ettiği ve I. Selim'in tahta geçtiği yıl Eğirdirli Hacı Kemal tarafından yazılmıştır. Bu eser çok kapsamlı bir şekilde oluşturulmuştur. Üç yüz yıllık bir edebiyat sahasını kapsamaktadır, fakat eser karışık bir düzendedir. Mecmuada, eserleriyle her dönemi etkileyen Yunus Emre, Gülşehri, Âşık Paşa, Nesîmî gibi şairler önem arz etmektedirler. Mecmua bazı eserleri de içerisinde bulundurmaktadır. Bunlardan biri olan ve önem arz eden, eksik kısımları da olsa Ahmet Fakih'in "Çarhnâme" adlı eseridir.⁶

Pervâne Bin Abdullah'ın oluşturduğu "Pervâne Beg Mecmûası" edebiyatımızda önemli bir yer tutmaktadır. Kanûnî Sultan Süleyman'a sunduğu bu

³ Kamil Ali Gıynaş, "Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografisi", **Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, sayı:25, 2011, s.247.

⁴ Kemal Yavuz, (Türk Şiirinde Nazire), *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 10, s.416-418, İstanbul, 2013.

⁵ Mustafa Canpolat, "Mecmûatü'n-Nezâir", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C.28, s. 275-277.

⁶ Kemal Yavuz, **a.g.m.**

mecmuada 525 şair bulunmaktadır ve bu şairlerin 7300'ü geçen sayıda şiiri yine bu mecmuada yer almaktadır. *Mecmau'n-nezâir* adlı eser ise edebiyatımızın önemli isimlerinden Edirneli Nazmî'nin kaleme aldığı mecmuadır. Edirneli Nazmî, bu mecmuada 357 şaire yer vermekle birlikte, onların 5527 şiiriyle eserini oluşturmuştur.⁷

Mecmualar kapsadığı konular bakımından zaman zaman "tezkire" adıyla anılmıştır. Mecmualar incelendiğinde hayatıyla ilgili bilgi bulunmayan veya kısıtlı bilgi bulunan şairlerin, şiirlerinde ele aldığı konuya bakılarak hayatıyla ilgili ipuçları bulunabilmektedir. Bilinen şairlerin divânlarında bulunmayan şiirleri tespit edilip, divânlarına eklenebilmektedir. Mecmualar ve mecmualar üzerine yapılan çalışmalar bu bakımdan edebiyatımız için önem arz etmektedir.

Mecmualar yalnızca nesir değil, manzum şekilde de bulunmaktadır. Karışık olarak bulunan mecmua sayısı azımsanmayacak derecededir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi faydalı bilgiler, lugâzlar, vaazlar ve dualar gibi dini bilgiler mecmuanın içinde bulunmaktadır.

İncelenen mecmualara genel olarak baktığımızda günümüzün bir antolojisi, bir dergisi mahiyeti taşımaktadır. Bir araya getiren kişinin isteğine göre düzenlenen derleme şeklindedir. Edebiyatımızda şiir derlemesi çok fazla olmakla beraber, içinde çeşitli nesir ve türlerde beyitler de bulunmaktadır. Diyebiliriz ki, mecmualar edebiyatımıza ışık olan ve kuytularda kalan eserleri ortaya çıkaran edebi eserlerdir.

⁷ Hasan Ali Güneş, (*Mecmua Eş'ar (Houghton KTP. MS Türk 59) İnceleme-Karşılaştırmalı Metin*), Yüksek Lisans Tezi, s.5, Sakarya Üniversitesi, Temmuz, 2015.

1.2. ÜZERİNDE ÇALIŞTIĞIMIZ MECMUA

Çalışmamız, İstanbul Araştırma Enstitüsü Kütüphanesi'nde bulunan "SR_000075_01" adlı mecmuadır. Eserin adı "Şi'ir Mecmu'ası" şeklinde olmakla birlikte, mecmuanın kaydı "Şevket Rado Yazmaları" arasındadır. Koleksiyon olarak ise "Suna ve İnan Kırac Vakfı Yazmalar Koleksiyonu"nda bulunmaktadır. Fakat mecmuanın sahibi hakkında herhangi bir ipucu bulunmamaktadır.

Mecmuamız 1a numaralı varaktan başlayacak şekilde düzenlenmiştir. Yazma baştan eksiktir, çünkü şiirin başı yoktur. Bu numaralandırmaya sadık kalınmıştır. Mecmuada, 26b numaralı varağa kadar düzenli bir şekilde şiirler yer almıştır. Ardından gelen sayfaların yazı stili ve sayfa düzeni değişmiştir. 29a numaralı varakta ters yazılmış, bir şiir bulunmaktadır. Bu şiirin 26a numaralı varakta bulunan şiirin devamı olduğu tespit edilmiştir. 30b numaralı varakta ise farklı yazılmış bir şiir görülmektedir, bu şiiri yazarken daire formu verilmiştir.

38a ve 38b numaralı varakların üst kısımları yıpranmıştır. Bu kısımda bulunan şiir Fuzûlî'nin "Leyla vü Mecnûn" adlı eserinden tamamlanmıştır. Bazı şiirler eksik veya kusurlu şekilde mecmuada yer almaktadır. Şiirin anlamı bozulmadığı takdirde mecmuaya sadık kalınmıştır. Fakat anlamda değişiklikler olduğu zaman divanlardan yardım alınmıştır.

Ayrıca mecmuayı kaleme alanın bir kişi olmadığı düşünülmektedir. Çünkü, birbirinden farklı sayfa düzeni, şiir yazı stili tespit edilmiştir.

Mecmuada 154 Türkçe şiir bulunmaktadır ve bu şiirler çeşitli nazım şekillerinde yazılmıştır. Gazel nazım şekli, mecmuada en fazla bulunan nazım şekli olma özelliği taşımaktadır. Mecmuada yer alan şiirlerin kelimelerinde yazım yanlışları yapılmıştır ve bu tespit edilmiştir. Şiirlerin bazıları da başka şaire atfedilmiştir, bu yanlışlar tespit edip çalışmamızda belirttik.

Tez oluşturulurken mecmuaya sadık kalma ilkesi benimsenmiştir. Metin tamiri yapılamayan, eksik beyitlerin şiirin anlamını bozduğu takdirde şairlerin divanlarından şiirler tamamlanmış, aksi halde mecmuaya sadık kalınmıştır.

Mecmuada 1 Türkçe şiiri bulunan "Bağdâdî Handî" nin yapılan araştırmalar sonucunda hayatı hakkında bilgi bulunamamıştır. "Bağdâdî Handî" dışında Türkçe şiiri bulunan şairlerin hayatları hakkında çalışmamızda kısa bilgiler verilmiştir.

1.3. NÜSHA TAVSİFİ

Çalışmamıza konu olan yazma, İstanbul Araştırma Enstitüsü Kütüphanesi'nde bulunan "SR_000075_01" numaralı mecmuadır. Eserin adı "Şiir Mecmu'ası" şeklinde kaydedilmiştir. Mecmua "Şevket Rado Yazmaları"nda kayıtlıdır. Mecmuanın sahibi hakkında temellük kaydı yoktur.

Mecmua deri ile ciltlenmiş olup, kağıdı parşömendir. Kapak fazlaca yıpranmış olduğundan üzerinde bulunan ve beyit olduğu tahmin edilen yazı okunamamıştır. Mecmuanın varak numaraları 1a-68b şeklinde olmakla beraber, ebadı 195x115 şeklindedir. Yazma baştan eksiktir. Bundan dolayı katalog "1a"dan başlamaktadır. Mecmuada numaralandırma yapılmış olduğundan dolayı herhangi bir karışıklık çıkmaması için çalışmamız mecmuanın düzenine göre ele alınmıştır.

İlk 18 varakta düzenli olarak şairlerin isimleri ya da şiirlerin isimleri kırmızı mürekkeple yazılmış ve yazılar belli bir düzen dahilinde devam etmiştir fakat daha sonra bu işlem aksamış ve yazılardaki bu düzen bozulmuştur. Genellikle rikâ yazı biçiminin hâkim olduğu mecmuada, tevkî ve nesih yazıları da kullanılmıştır. Mecmuayı incelediğimizde varaklarda şiirler sağdan sola, aşağıdan yukarıya doğru eğik şekilde yazılmıştır. İlk 18 varakta mecmua sahibi mahlas beytini belli edecek şekilde kaleme almıştır. Mecmuanın ilk sayfalarının alt bölümleri yıpranarak okunamayacak şekilde yok olmuştur. Ayrıca sayfalar incelendiğinde rutubetten lekelenmiş olduğu görülmektedir.

Sayfaların kenarlarına notlar alan mecmua sahibi, başlıkların yanı sıra kırmızı mürekkebi burada da kullanmıştır. 26b numaralı varaktan itibaren yazı stiline ve sayfa düzenine bakarak mecmuanın el değiştirdiğini söyleyebiliriz. Buraya kadar düzenli şekilde yazılan mecmua, bu sayfadan sonra karışık ve zor okunacak şekilde yazılmıştır. 29b ve 66a varaklarında çoğunlukla Farsça kısımların olduğu saptanmıştır. Bu kısımları oluşturan şiirlerin genellikle rubâî ve müfred olduğu tespit edilmiştir.

43a numaralı varak ile 65a numaralı varak arasında bulunan şiirler ve nesir yazıları incelendiğinde kırmızı mürekkebin nesir yazıların önemli yerlerinde kullanıldığı belirlenmiştir. Bu kısımda Türkçe şiirler çok az olmakla beraber, Farsça şiirlerin fazla olduğu sayfalar bulunmaktadır. İncelemeler sonucunda diğer dikkat çeken ise, sayfa dolusu mühürdür. Mühürlerde bulunan yazılar belirlenememiştir,

yüzük mührü olduğu düşünülmektedir. Bu yüzük mühürlerinin büyük bir kısmının dualardan oluştuğu tahmin edilmektedir.

69a numaralı varakta bulunan müfred şeklinde kaleme alınmış şiirler okunamamıştır. Sayfadaki tuğranın üzerinde yer alan yazılar okunmaya çalışılmıştır ancak tespiti yapılamamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. İNCELEME

2.1. MECMUADAKİ FARŞÇA-ARAPÇA ŞİİRLER VE FEVAİD

Mecmuayı incelediğimizde Türkçe şiirlerin yanı sıra, Farsça şiir-fevaidin ve Arapça fevaidin olduğu belirlenmiştir. Çalışmamızın ele aldığı kısım "Türkçe şiirler"dir. Bundan dolayı diğer kısımlar özet şeklinde verilmiştir.

Bu kısımda Farsça rubâî ve müfredlerin sayısı dikkat çekicidir. Mecmua incelendiğinde 29b ve 66a aralığındaki sayfalarda yoğunlukta Farsça kısımların olduğu saptanmıştır. Bu kısımdaki şiirlerin yoğunlukla rubâî ve müfred olduğu tespit edilmiştir.

47 beyit, 12 kıt'a, 69 müfred, 41 rubai, 3 tahmis, 2 bent, 1 müstezat ve 7 fevaid belirlenmiştir. 34b sayfasında yer alan fevaidde "Mesir Macunu tarifi" vardır. 46b'den başlayıp, 47b'de devam eden fevaidin konusu ise "Hattat Silsilesine teşekkür"dür. 52b sayfasında "Lokman Hekim tavsiyeleri" vardır. "Peygamberlerin ve önemli şahsiyetlerin sıfatları" ise 61b sayfasında bulunmaktadır. 65a sayfasından 67a sayfasına kadar olan bölümde ise "Hutbe" bulunmaktadır. Konusu tespit edilen fevaid bu şekildedir. Diğer 2 fevaidin konusu belirlenememiştir.

2.2. MECMUADAKİ TÜRKÇE ŞİİRLERİN ŞEKİL YÖNÜNDE İNCELENMESİ

Çalışmamızın bu bölümünde transkripsiyonlu metni ve nesre çevrili yapıları varaklarda yer alan şiirlerin şekil yönüyle incelemesi yapılmıştır.

Mecmuada genel olarak gazel nazım şekliyle yazılan şiirler fazladır. Gazellerin sayısı 117'dir, gazel nazım şeklinden sonra en çok müfred karşımıza çıkmaktadır. Mecmuada 15 müfrede yer verilmiştir. Bunların şairleri çoğunlukla belli değildir. Ancak bunlardan Sultan Murâd'a, Bâkî'ye, Mehmed Paşa'ya ait müfredler bulunmaktadır.

Mecmuada 4 kaside ile 3 müseddes, 3 murabba, 3 tahmis, 2 muhammes ve 4 kıt'a nazım biçimiyle yazılan şiir vardır. Şiirlerin bazıları divanda olan şekliyle

değişiklikler göstermektedir. Eksik beyitler, fazla beyitler, kelime değişiklikleri, gibi farklılıklar bulunmaktadır. Divanda tespit edilebilen şiirler belirtilmiştir. Anlam bütünlüğünü bozulduğu noktalarda şiirler divânlardan tamamlanmıştır. Fakat anlam bütünlüğü bozulmadığı yerde mecmuaya sadık kalınmıştır.

2.3. NAZİM ŞEKİLLERİNİN İNCELENMESİ

Çalışmamızda yer alan mecmuada gazel nazım şekliyle yazılan şiirler 117 tanedir. Fuzûlî'nin gazelleri mecmuada en fazla sayıda bulunma özelliğine sahiptir. Bu gazellerin 28'i Fuzûlî'ye, 21'i Bâkî'ye aittir. Ayrıca Necâtî Bey'in 6, Nazmî'nin 5, Emrî'nin 6 ("Vecdî" mahlaslı yer alan şiir de "Emrî Divânı"nda bulunduğunu göz önüne aldığımızda,), Ulvî'nin 4, Revânî'nin 3, Hayretî'nin 3, Sabrî'nin 3, Hayâlî'nin 2; İrşâdî, Kavşî, Bağdatlı Handî, Muhibbî, Beyânî, Şehrî gibi şairlerin bir gazeli vardır.

Kaside nazım şekli incelendiğinde 4 adet kaside tespit edilmiştir. İlk olarak 1b numaralı sayfada Hüsâmî'nin methiye türünde yazdığı kasideyi görmekteyiz. Nevruz ve baharın gelişini konu alan şiir 14 beyitten oluşmaktadır. İshâk Çelebi'nin kasidesi 15a numaralı sayfada bulunmaktadır ve kaside de geleneksel "aşık oyunu" konu alınmış, 27 beyitten oluşmaktadır. Nefî'nin, 26a numaralı sayfada I.Ahmet için methiye olarak kaleme aldığı kaside 29 beyitten oluşmaktadır. 26b numaralı sayfada bulunan ve II.Osman'a Nefî'nin yazdığı methiye 18 beyitten oluşmaktadır. Şiirin son kısmı 26b numaralı sayfada bulunurken, şiirin başlangıcı ise 29a numaralı sayfada yer almaktadır.

Mecmuada müseddes nazım biçimiyle yazılmış 3 şiir bulunmaktadır. Müseddeslerin iki tanesi 13a numaralı sayfada bulunmaktadır. İkinci şiir, ilk şiire yazılan bir naziredir ve son bentlerinde şairlerin mahlasları bulunmamaktadır. Bu sebepten dolayı müseddeslerin şairleri tespit edilememiştir. 16a numaralı sayfada bulunan müseddes ise Hayretî'ye aittir ve 5 bentten oluşmaktadır.

3 tane murabba nazım şekliyle yazılmış şiir belirlenmiştir. İlk şiirin 1b numaralı sayfada Hüsâmî'nin olduğu tespit edilmiştir 7 bentten oluşmaktadır. İkinci şiiri ise 38a numaralı sayfada görmekteyiz. Fuzûlî'nin "Leyla vü Mecnûn" adlı

mesnevisinden alınmış bölüm mecmuada yer almaktadır⁸ ve 7 bentten oluşmaktadır. 39a numaralı sayfada bulunan murabba yine 7 bentten oluşan Fuzûlî'nin bir şiiridir.

Ayrıca 44a numaralı sayfada Ulvî'nin, 47b-48a numaralı sayfada ise Nazmî'nin 7 bentlik tahmisi bulunmaktadır.

Mecmuada 2 muhammes bulunmaktadır. 35a numaralı sayfada bulunan muhammesin şairinin mahlası şiirde yoktur ve araştırmalar sonucunda tespit edilememiştir. 38b numaralı sayfada bulunan murabba Fuzûlî'ye aittir.

4 kıt'a ve 15 müfred nazım şekliyle şiir bulunmaktadır. Çalışmamızda nazım şekli belirlenemeyen şiirler de mevcuttur, bunların sayısı ise 3'tür.

⁸ Eserin 1996.beyitinden 2009.beytine kadar devam eden bölüm mecmuda yer almaktadır. Mecmuada eksik olan yerler "Leyla vü Mecnun" adlı eserden tamamlanmıştır.

2.4. MECMUADA YER ALAN ŞİİRLERİN VEZİNLERİ

Mecmuanın toplam Türkçe şiir sayısı 154'tür. Bunlar 10 farklı vezinle yazılmıştır.

" *Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*" vezniyle yazılmış şiirlerden 13 tanesi Fuzûlî'ye aittir. Bâkî, 6 şiirini bu vezinle kaleme almıştır. Necâtî Bey'in 5; Revânî'nin ve Hayretî'nin 3; Derviş Paşa'nın, Nefî'nin, Sabrî'nin 2 tane bu vezinde yazılmış şiiri vardır. Nazmî, Hüsâmî, Rûknî, Sultan Murâd, İrşâdî, Ziyâyî, Tûrâbî, Ulvî, Figânî, Âhî, Vecdî, Azmî, Emrî, Fevrî Çelebi, Bağdatlı Handî şairlerinin de 1 şiiri bu vezinle yazılmıştır. Bu ölçüyle yazılmış altı şiirin şairi tespit edilememiştir.

"*Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*" vezniyle Bâkî'nin 7 şiiri mecmuada bulunmaktadır. Fuzûlî'nin 6 şiirini, Emrî ve Ulvî'nin 2 şiirini mecmuada görmekteyiz. Ayrıca Nasîbî, Hâfız, Ahmedî, Duâyî, Beyânî, İshâk Çelebi, Za'fî, Mehmed Paşa ve Muhibbî'nin birer şiirinin bu vezinle yazıldığı belirlenmiştir.

" *Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*" vezniyle Fuzûlî ve Nazmî'nin 4'er şiiri mecmuada yer almaktadır. Bâkî'nin 2; Mecazî, Kemânî, Ulvî, Arifî, Selikî, Riyâzî, Emrî, Fevrî, Taşlıcalı Yahyâ, Nev'i Efendi ve Nefî'nin 1'er şiirinin mecmuada olduğu tespit edilmiştir. Dört şiirin şairi bilinmemektedir.

"*Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün*" kalıbıyla Fuzûlî'nin 3 şiiri bulunmaktadır. Ulvî, Alî Çelebi, Helâkî, Kavsi, Hüsrev, Şehrî ve Sabrî'nin 1 şiiri bu vezinle yazılmıştır. Bulunan bir şiirin şairi tespit edilememiştir.

"*Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün*" veznini mecmuada 7 tane Bâkî şiirinde, 3 tane Fuzûlî şiirinde ve 1 tane Sükûtî şiirinde görmekteyiz.

"*Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün*" aruz kalıbıyla Zecrî ve Hayretî'nin 1'er şiiri mecmuada yer almaktadır.

"*Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*" mecmuada 2 Fuzûlî'nin, 1 tane Ahmedî'nin şiirinin bu kalıpla yazıldığını görmekteyiz.

"*Mef'ülü mefâ'ilün mef'ülü fe'ilün*" mecmuada bu vezinle yazılmış 3 şiir bulunmaktadır. Fakîrî ve Duâyî'nin 1'er tane, diğer şiirin ise şairi tespit edilememiştir.

"*Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün*" bu vezinle yazılmış 2 şiir vardır. Emrî'ye ait 1 şiir vardır, diğeri kimin muhammesi olduğu saptanamamıştır.

Son olarak hece vezniyle yazılmış 2 şiir bulunmaktadır. 4+4+3 ölçüyle yazılmış şiir Şükrî'ye ait olup, 6+5 ölçüyle yazılmış şiirin şairi bilinmemektedir.

Verilen tabloda Türkçe şiirlerin numaraları ve vezinleri verilmiştir.

Tablo 1: Vezin Tablosu

REMEL BAHRİ							
Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	Gazel (7, 8, 13, 15, 18, 26, 31, 33, 35, 38, 44, 47, 50, 56, 57, 60, 63, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 76, 81, 82, 85, 89, 90, 97, 98, 99, 100, 102, 111, 113, 115, 123, 136, 140, 146, 147)	Kaside (54, 55, 104, 109)	Murabb a (4)	Müseddes (64)	Muhammes (121)	105, 141 numaralı şiirlerin türü tespit edileme- miştir.	
Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	Gazel (2, 3, 5, 6, 22, 23, 24, 27, 34, 40, 41, 48, 53, 59, 61, 66, 78, 79, 83, 88, 91, 96, 128)	Kaside (62)	Müfred (114)	Tahmis (137)			
HEZEC BAHRİ							
Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	Gazel (12, 16, 25, 28, 29, 32, 37, 42, 74, 75, 94,	Kaside (103)	Müfred (129, 148, 149)	Murabba (120)	Kıt'a (130)	Tahmis (139)	11 numaralı şiirin türü tespit edilememiştir

	95, 101, 119, 125, 127, 138)						
Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün	Gazel (9, 17, 45, 46, 80, 92, 110, 116, 117, 118)	Kit'a (145)					
Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün	Gazel (30, 58)						
MUZÂRİ' BAHRİ							
Mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün	Gazel (19, 20, 21, 39, 49, 51, 52, 77, 84, 86)	Müfred (106)					
Mef'ülü fâ'ilätün mef'ülü fâ'ilätün	Gazel (36)	Muham- mes (112)					
MÜCTES BAHRİ							
Mefâ'ilün fe'ilätün mefâ'ilün fe'ilün	Gazel (14, 87, 93)						
AHREB BAHRİ							
Mef'ülü mefâ'ilün mef'ülü fe'ilün	Gazel (1, 43)	Kit'a (142)					
HECE VEZNİ							
6+5	Gazel (150)						
4+4+3	Gazel (151)						

2.5. MUHTEVA HUSUSİYETLERİ

Mecmuanın çalışılan konusu dahilinde, gazel nazım türünün mecmuada hakim olduğu belirlenmiştir. Genellikle Fuzûlî'nin gazellerini eserinde toplayan mecmua sahibinin döneminin edebi zevkine göre hareket ettiğini düşünürsek, Fuzûlî'nin 17 ve 18. yüzyılda da edebiyatımızda öncü olduğunu görmekteyiz. Bâkî, mecmuada bir diğer fazla şiiri bulunan şairdir.

Mecmuada nazım şekillerinden gazel, kaside, muhammes, murabba, müseddes, tahmis, beyit ve kıta nazım şekilleri kullanılmıştır. Çalışmamızda 117 gazel, 4 kaside, 15 müfred, 3 müseddes, 3 murabba, 3 tahmis, 2 muhammes ve 4 kıt'a yer almaktadır.

26a numaralı sayfada Nef'i'nin Sultan Ahmed'e yazdığı kaside, baharın gelmesi ile yeryüzünde meydana gelen güzellikleri ve cümbüşü konu almaktadır.

26b numaralı sayfada Nef'i'nin Sultan Osman'a yazdığı methiye bulunmaktadır. 29a numaralı sayfada bulunan Nef'i'nin methiye kasidesi, 26b numaralı sayfada yazan methiye kasidesinin ilk bölümüdür ve mecmua sahibi bu sayfayı ters yazarak karışıklığın fark edilmesini amaçlamıştır.

Mecmuanın 38a numaralı sayfasında Fuzûlî'nin "Leyla vü Mecnûn" adlı mesnevisinde bir bölüm yer almaktadır, Leyla'nın ağzından yazılmıştır.

Mecmuada gazellerin dikkat çekici şekilde âşıkâne üslupla yazıldığı belirlenmiştir. Şûhâne, rindâne ve sûfiyâne gazeller de tespit edilmiştir. Ayrıca methiyeler, şiirlerde yapılan telmihler önem arz etmektedir. Şiirlerin yazıldığı ortam ve şartlar şairlerin hayatını sürdürdüğü coğrafyalar yine bize yol gösteren hususlardandır. Bunun yanında bir diğer dikkat çeken husus ise mecmuada tespit edilen atasözleri ve deyimlerdir.

2.5.1. Atasözleri ve Deyimler

Mecmuada atasözleri ve deyimler bakımından zengin şiirlere yer verilmiştir.

2.5.1.1. Deyimler⁹:

Ah etmek

- 1) Acı ile içini çekmek. 2) *mec.* İlenmek. 3) Ağlayıp, sızlamak.

⁹ Deyimlerin anlamları TDK Atasözleri ve Deyimler sözlüğünden alınmıştır.

27\4, 53\4, 61\4, 83\2, 97\8, 101\8, 124\1

Ah vah etmek

Pişman olmak.

138\1

Ar etmek

Utanmak.

27\1

Ayağını kesmek

1) Bir yere gitmez olmak, uğramamak. 2) Başkasını bir yere artık uğramaz hâle getirmek.

101\2

Bahtı kara olmak

Sürekli olarak talihi yaver gitmemek, mutsuz olmak.

5\2

Bağrını delmek

Çok dokunmak, içine işlemek.

92\5

Başından savmak

Bir istekte bulunamı sözde bir sebeple uzaklaştırmak.

121\1

Can vermek

1) Ölmek. 2) Ruha güç vermek. 3) Canlanmasına yol açmak. 4) Bir şeyi çok istemek.

12\2, 76\2, 86\1-2, 126\2

Canına yetmek

Katlanamayacak duruma gelmek, bezmek, bıkmak.

101\7

Canından bezmek (bıkmak veya usanmak)

Ölümü göze alacak kadar sıkıntı içinde olmak.

73\2

Ciğer kebab olmak

Büyük bir acıya uğramak, yüreği yanmak.

43\2, 143\1

Ciğeri yanmak

Çok acı ve sıkıntı çekmek, büyük bir acıya uğramak, yüreği yanmak.

17\4, 83\2

Deli divane olmak

Aşırı derecede ilgi göstermek.

76\2, 84\7

Dem vurmak

Bir şeyden söz etmek, konu açmak.

101\8

El çekmek

Vazgeçmek.97\5

Elden ele dolaşmak

İyi nitelikleri dolayısıyla çok ilgi görmek, çok beğenilmek.

146\2

Ele almak

1) Bir şey üzerinde çalışmaya başlamak. 2) Bir konuyu görüşmek. 3) Bir konuyu incelemek, araştırmak. 4) Herhangi bir şeyi iş edinmek.

62\7

Gönlü düşmek

Âşık olmak.

83\5

Gün gibi açık

Çok açık, çok belli.

23\3

Göze diken olmak

Göze batmak.

60\1

Hatırını kırmak

Üzmek, gücendirmek.

121\4

Hayran olmak

Çok beğenmek.

103\5

İşi Allah'a kalmak

Güç şartlar altında, kimseden yardım umudunun kalmadığı bir durumda bulunmak.

148\1

Kalp kırmak

Gönül kırmak. İncitmek.

73\1

Kan ağlamak

Büyük bir üzüntü içinde bulunmak.

63\1

Kan dökmek

Ölüme yol açmak, cana kıymak.

100\1, 102\3, 147\3

Kana boyamak

Kan içinde bırakmak.

45\1

Kanına girmek

Birini öldürmek veya öldürtmek.

79\6

Kurban olayım!

1) Aşırı sevgi ve hayranlık anlatan bir söz. 2) Yalvarma sözü.

151\1

Mazur görmek

Kusura bakmamak, hoş görmek, bağışlamak, affetmek.

95\3

Mecali kalmamak

Güç kalmamak, güçsüzleşmek.

80\7

Mesken tutmak

Yerleşmek.

121\4

Parmakla gösterilmek

1) Bir şey az bulunmak. 2) Seçkin, ünlü olmak.

36\4

Tatlı canından etmek

Öldürmek.

122\4

Telden çalmak

Konudan bahsetmek.

17\4

Vebali boynuna

'Ben karışmam, sorumluluk sana veya ona düşer' anlamında kullanılan bir söz.

80\1

Yanıp yakılmak

Sızlanmak, şikayet etmek.

12\4

Yere çalmak

Yere atmak, yere fırlatmak.

17\3

Yoluna can vermek

Birinin uğruna ölmek.

12\2

Yüz çevirmek

Gösterdiği ilgiyi kesmek.

16\4

Yüz sürmek

Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

73\3

Zindan olmak

Yaşanmaz, huzursuz, rahatsız, zevk alınmaz duruma gelmek.

68\1

2.5.1.2. Atasözleri¹⁰:

Ağlamayan çocuğa meme vermezler

Hakkını aramasını bilmeyen kimsenin işi görülmez.

72\5

Çıkmadık candan umut kesilmez

Elden gittiğini düşündüğümüz bir şeyle ilgimiz büsbütün kesilmişse gereken çabayı harcayarak onun elimizde kalmasını sağlayabileceğimizi umabiliriz.

71\3

Ekmeden biçilmez

Emek vermeden beklenen bir sonuca erişilmez.

69\4

2.5.2. Mecmuada Şiirleri Olan Şairler

Ele aldığımız mecmuada Türkçe şiirleri olan 43 şair tespit edilmiş ve hayatları ile ilgili araştırma yapılmıştır. Şiirlerden tespit edildiği kadarıyla bazı mahlaslar birden fazla şair tarafından kullanılmış olup, bu şairlerin belirlenmesinde mecmuanın ele aldığı 15-17 ve 18. yüzyıllara göre hareket edilmiştir.

2.5.2.1. Âhî (Ö. 1517)

Niğbolu'da dünyaya gelen Âhî'nin asıl adı Hasan'dır. Kaynaklar incelendiğinde yaklaşık 45 yıllık bir ömür sürdüğü tahmin edilmektedir. Ömrünün yarısını geçirdiği Niğbolu'da baba mesleği olan tüccarlık yapmıştır. İstanbul'da bu mesleğini devam ettirmiş ve ilerlemiş yaşına rağmen ilim yoluna girmiştir.

Hünerli bir isim olan Âhî devrin padişahı Yavuz Sultan Selim'in dikkatini çekmiştir. Padişahın emriyle Kemalpaşazâde, Âhî'yi Bursa'daki Bâyezid Medresesine

¹⁰ Atasözlerinin anlamları TDK Atasözleri ve Deyimler sözlüğünden alınmıştır.

tayin ettirir; fakat bu teklifi daha büyük fırsatlar bulacağını umarak kabul etmez. Âhî isteğine karşılık bulamaz ve olduğu statüde kalır. Sonunda ömrünün son günlerinde Karaferye medresesine müderris olmuştur ve çok geçmeden de vefat etmiştir.¹¹

Kaynaklar onun çok büyük bir şair olduğundan bahsetmektedir. Öte yandan Âhî'nin kaleme aldığı fakat tamamlayamadığı *Hüsn ü Dil* adlı eserinin de gazellerinden daha güzel ve üstün olduğu kaynaklarda vurgulanmaktadır.¹²

Şiir Numarası: 57

Mecmuada tek şiiri olan Âhî'nin bu şiiri şûhâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.2. Ahmed Paşa (Ö. 1412\ 1413)

15. yüzyılda yaşamış olan şairin asıl ismi Ahmed'dir. Babası, Sultân II.Murad döneminde yaşamış olan tanınmış kazaskerlerden Veliyüddîn Efendi'dir. Veliyüddîn Efendi şairleri himayesine alan, şiirle ilgilenmiş bir kişidir. Ahmed Paşa döneminin kültür ve sanat merkezlerinden olan Edirne'de eğitim görmüştür. Aldığı eğitimlerden sonra ilk olarak müderrislik, daha sonra kadılık mesleğini icra etmiştir. Avnî mahlasıyla kendisi de şiirler kaleme alan Fatih Sultan Mehmed, Ahmed Paşa'yı sırasıyla önce kazasker, sonra kendine sohbet arkadaşı ve hoca olarak tayin etti. Ahmed Paşa hem şair olarak hem de devlet adamı olarak başarısını padişaha göstermiştir.

Fatih Sultan Mehmed ve Ahmed Paşa'nın yakın ilişkisini kıskananlar, iftiralar atmışlardır. Bunun sonucunda Fatih tarafından Ahmed Paşa görevinden azledilmiştir. "Kerem" redifli kasidesi sayesinde Ahmed Paşa ölümden kurtulmuştur. Bursa, Eskişehir ve Ankara'da görevini sürdürürken İstanbul'a olan özlemini şiirlerine yansıtmıştır.

¹¹ Yalçın Yaman, "Âhî Divânı (İnceleme-Tenkitli Metin) Elektronik Formu", Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2014, s.1-2.

¹² Haluk İpekten vd., *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara, 1988, s.14-15.

Fatih Sultan Mehmed'in vefatının ardından II.Bayezîd tarafından Bursa kadılığı görevine getirilmiştir. Ömrünün sonuna kadar bu görevini icra etmiştir. Şairin günümüze ulaşan tek eseri *Divân*'ıdır.¹³

Şiir Numarası: 41

Mecmuada yer alan şiir âşıkâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.3. Ali Çelebi (Ö. 1572)

Ali Çelebi Osmanlı âlimi ve devlet adamıdır, babası da devlette görevler üstlenen bir şahsiyettir.¹⁴ Medrese tahsili görmüştür ve müderrislik yapmıştır.¹⁵ Son olarak "şeyhülislam" olmuştur.¹⁶

"Kınalızâde" mahlasını kullanan şair genellikle de böyle tanınmaktadır. Divanı bulunmaktadır, ayrıca Türkçe şiirleri de oldukça renklidir.¹⁷

Şiir Numarası: 10- 45

Mecmuadaki 10 numaralı şiir okunamamıştır. 45 numaralı şiir ise şûhâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.4. Ârifi (Ö. ?)

Hayatı hakkında bilgiler sınırlıdır. 16. yüzyıl şairlerindedir ve Rumeli Yenişehir'nden olduğu bilinen şair, dünyevi ilimlerde ilerlerken bırakıp, tasavvufa yönelmiştir. Hac yaptığı sırada Arap ve Acemlerin meclislerinde bulunmuş, onların bilgilerinden istifade etmiştir. Vefat tarihi hakkında bilgi bulunmamaktadır.¹⁸

Şiir Numarası: 74

Mecmuada şairin tek şiiridir, rindâne üslupla yazılmıştır.

¹³ Turgut Karabey, "Velîyüddîn-zâde Ahmed Paşa", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, (<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahmed-veliyuddinzade-ahmed-pasa>) [Erişim Tarihi: 22.08.2023]

¹⁴ Hasan Aksoy, "Kınalızâde Ali Efendi", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C.25, s.416-417.

¹⁵ Hamza Özeydin, **Ali Çelebi Divânı**, Isparta, 2011.

¹⁶ Haluk İpekten vd. **a.g.e**, s.29.

¹⁷ Haluk İpekten vd. **a.g.e**, s.29.

¹⁸ Ramazan Ekici, "Ârifi", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, (<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/arifi>) [Erişim Tarihi: 22.08.2023]

2.5.2.5. Azmî (Ö.?)

Azmî Pîr Mehmed, 16. yüzyılın ikinci yarısının tanınmış şair ve yazarlarından. Babası defterdar Pîr Ahmed Çelebi'dir. İstanbul'da doğan Azmî Pîr Mehmed, Kınalızâde Ali Çelebi'den mülâzım olunca ilk olarak Tekirdağ'da bulunan Rüstem Paşa Medresesi'nde, daha sonra 1560'ta İstanbul'da bulunan Rüstem Paşa Medresesi'nde müderrislik yapmıştır. Aynı yıl, Fatih'teki Efdaliyye Medresesi'nde görev yapmıştır. Buradan azledildikten sonra elli akça ile Beşiktaş'ta bulunan Sinan Paşa Medresesi'ne müderrisi olmuştur. 1574 yılında Edirne Dârülhadîs Medresesi müderrisliğine tayin edilmiş, 1576 senesinde Sahn-ı Seman müderrisliğine getirilmiştir. 1579'da Süleymaniye'den üçüncü medrese müderrisi olan Azmî, 1580'de Sultân III. Murad'ın oğlu Şehzade Mehmed'in öğretmenliği görevini yapmıştır. 1582 yazında veba hastalığından vefat etmiş ve Eyüp kabristanına gömülmüştür.

Şairin, *Enîsü'l-Arifîn*, *Mev'iza-i Manzûme*, *Tercüme-i Manzûme-i Ehâdis-i Erbain* ve *Dîvân* adlı eserleri bulunmaktadır.¹⁹

Şiir Numarası: 71

Mecmuadaki şiir âşıkâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.6. Bağdadî Handî

Şaire ait bir bilgi bulunmamaktadır.

Şiir Numarası: 63

Şairin tek olan şiir âşıkâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.7. Bâkî (Ö. 1600)

İstanbul'da dünyaya gelen şairin asıl adı, Abdülbâkî'dir.²⁰ Fatih Camii müezzini olan Mehmed Efendi onun babasıdır. Bâkî iyi bir eğitim almıştır ve İstanbul'da birçok medresede müderrislik yaptığı kaynaklarda yer almaktadır. Mekke ve İstanbul kadılığı, ayrıca Anadolu ve Rumeli kazaskerliği görevlerinde bulunmuştur.²¹

¹⁹ Adem Ceyhan, "Azmî, Pîr Mehmed", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, (<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/azmi-pir-mehmed>) [Erişim Tarihi: 22.08.2023]

²⁰ Haluk İpekten vd. **a.g.e.**, s. 66-67.

²¹ Nihat Öztoprak, "Bâkî", **Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Metin Şerhi (14-16.yy)**, İstanbul, 2019, s.537-538.

16. yüzyılda İstanbul'un en görkemli günleri yaşanmaktadır ve o günlerin "Sultânu'ş-şuârâ"sı ise Bâkî olmuştur.²² Şiirleri her açıdan mükemmel olan şair, devrin padişahı olan Kânuni Sultan Süleyman'ın takdirini kazanmıştır. Şiirlerinde İstanbul Türkçesini kullanmıştır.²³

Bâkî'nin en önemli eseri kaynaklara göre *Divân*'ı kabul edilmektedir. Devrin padişahlarına sunulmak üzere Sokullu Mehmet Paşa'nın emriyle çeviri eserler kaleme almıştır ve başarısını bu eserlerde de göstermiştir.²⁴

Şiir Numarası: 5-6-7-8-16-18-19-20-21-22-23-32-33-38-39-40-48-49-51-52-53

Mecmuada 21 gazeli bulunan şairin 5, 8, 19, 21, 23, 33, 49 numaralı şiirleri âşıkâne; 6, 7, 16, 18, 20, 22, 38, 48, 51 numaralı şiirleri şûhâne; 32, 39, 40, 52, 53 numaralı şiirler ise rindâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.8. Beyânî (Ö.1628)

Asıl adı Mehmed olan şairin 17.yüzyılın başlarında yaşadığı ve Samsun'da doğduğu kaynaklarda yer almaktadır. Kafzâde Fâ'izî'nin "Zübdetü'l-Eş'âr" adlı tezkiresinde şairin sîpahîlik mesleğini yaptığı belirlenmiştir. Beyânî'nin 1628 yılında vefat ettiği bilgisi ise Şeyhî'nin *Vekâyü'l-fuzalâ*'sında bulunmaktadır.²⁵

Şiir Numarası: 61

Beyânî'nin şiiri âşıkânedir.

²² M. Fatih Köksal, *Bâkî Divânı'nın Yeni Bir Nüshası ve Bâkî'nin Divân Neşirlerinde Bulunmayan Şiirleri*, Bilig no. 104, 2023, ss. 27-53.

²³ Nihat Öztoprak, "Bâkî", *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Metin Şerhi (14-16.yy)*, İstanbul, 2019, s.537-538.

²⁴ Ahmet Atilla Şentürk, "Bâkî", *Osmanlı Şiir Antolojisi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.395.

²⁵ Yavuz Bayram, "Beyânî", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, (<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/beyani>) [Erişim Tarihi: 22.08.2023]

2.5.2.9. Derviş Paşa (Ö. 1601-1603)

Mostar'da doğan şair, III. Murad döneminde saraya alınarak devşirilmiştir. Saraydan ilk doğancıbaşı, daha sonra da çakırcıbaşı olarak ayrılmıştır. Beylerbeyi görevini Bosna'da yerine getiren şair, Peşte seferinde vefat etmiştir.²⁶

Mürettep bir divana sahip olup olmadığı bilinmezken, devrin padişahının isteği üzerine çeviri eserleri mevcuttur.

Şiir Numarası: 54- 55

Şairin iki müseddesi mecmuada bulunmaktadır. Şiirler âşıkane üslupla yazılmıştır.

2.5.2.10. Duâyî (Ö. ?)

Duâyî, Fatih devri şairlerindedir. Hakkındaki bilgiler sınırlıdır. Bursalı olan şair, babası gibi mu'arrif ve duâhân olduğu için "Duâyî" mahlasını almıştır. Kınalızâde ve Sehî Bey'e göre iyi şiirler ortaya koyan, başarılı bir şairdir.²⁷

Şiir Numarası: 1- 2

Mecmuada iki şiiri bulunan şairin şiirleri şuhâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.11. Emrî (Ö. 1575)

Asıl adının Emrullah olduğunu bildiğimiz şair, Edirne'de doğmuştur. Çoğunlukla kaynaklarda "Emrî Çelebi", "Emrullah Çelebi" olarak geçmektedir. Şairin ailesi hakkında kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır.²⁸

Emrî'nin tahsil durumunu yarıda bıraktığı tahmin edilmektedir. Kınalızâde Ali Çelebi'nin yardımıyla Yıldırım Bayezid medresesinde telviyet memurluğu görevine getirilmiştir. Memuriyeti ve hayatı boyunca yoksullukla mücadele etmiş bir kişidir. Bunun sebebinin ise kanaatkâr bir yapıya sahip olması ve hiç kimsenin himayesi altına girmemesi gösterilmiştir.²⁹

Emrî'nin edebi hayatına dair kaynaklara baktığımızda, kaynaklar Emrî'nin şiirlerindeki hayal gücüne ve kullandığı benzetmelere dikkat çekmektedir. Tarih

²⁶ Haluk İpekten v.d. a.g.e, s.100.

²⁷ Mehmet Fatih Köksal, "Duâyî", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, (<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/duayi>) [Erişim Tarihi: 15.08.2023]

²⁸ Mehmet A. Yekta Saraç, **Emrî Divânı**, s.3.

²⁹ Ahmet Atilla Şentürk, "Emrî", **Osmanlı Şiir Antolojisi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.344.

düşürmeyi kullanan ilk şair olma özelliğine de sahiptir.³⁰ Muamma türündeki ustalığı dikkat çekmektedir ve Türk edebiyatında bu tarzın benimsenmesini sağlamıştır.³¹

Şair Edirne'de 1575 yılında vefat etmiştir. *Divân*'ı şairin ölümünden sonra düzenlenmiştir. Eserinde dikkat çeken tarih manzumeleridir, tarih düşürmede iyi olmasına rağmen *Divan*'ında sayısını oldukça az görmekteyiz.³²

Şiir Numarası: 24-28-36-47-59-68 (Şiirde mahlas olarak "Vecdî" yer almaktadır. Fakat "Divân" incelendiğinde şairin Emrî'nin olduğu tespit edilmiştir.)

Emrî'nin mecmuada yer alan şiirleri şuhâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.12. Fakîrî (Ö.1526)

Fakîrî hakkında tezkirelerde bilgi bulunmaktadır, fakat bu bilgiler birbirinin tekrarı olduğundan yaşamına dair bilgiler kısıtlıdır. Makedonya sınırlarında yaşamış olan bir şairdir. Ailesi ve asıl adı bilgilerine ulaşılamamıştır. Mahlasından yola çıkarak Fakîrî'nin maddi olarak yoksul ama gönlü zengin bir kişi olduğundan söz edilmektedir.

Fakîrî'nin en tanınmış eseri, *Risâle-i Ta'rifât*'tır. Ayrıca *Şehrengîz-i Fakîrî*, *Letâif* ve *Sâkî-nâme* adlı eserleri de bulunmaktadır.³³

Şiir Numarası: 43

Şairin tek şiiri olan 43. şiir âşıkâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.13. Fevrî (Ö. 1571-72)

Asıl adı Ahmet olan şair, Hristiyan olarak dünyaya gelmiştir. İlim yoluna girmesi şair için kolay olmamış. Emrinde olduğu efendisinin azat etmesi ve yardımda bulunması sonucunda tahsil görmüştür. Eğitimleri sona erince Rumeli kazaskeri Bostan Efendi'nin yanında çalışmıştır. Bunun ardından Arapça bir şiirle dönemin şeyhülislamına kendini kanıtlayarak müderrisliğe Edirne'de başlamıştır.³⁴

³⁰ Nihat Öztoprak, "Emrî", **Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Metin Şerhi (14-16.yy)**, s. 459-460, İstanbul, 2019.

³¹ Ahmet Atilla Şentürk, "Emrî", **Osmanlı Şiir Antolojisi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.344.

³² Nihat Öztoprak, "Emrî", **Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Metin Şerhi (14-16.yy)**, İstanbul, 2019, s.459-460.

³³ Mehmet Fatih Köksal, "Fakîrî", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, (<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fakiri>) [Erişim Tarihi: 18.08.2023]

³⁴ Ahmet Atilla Şentürk, "Fevrî", **Osmanlı Şiiri Antolojisi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2017, s.332.

Şehzade Selim ile yakın ilişkisi bulunan Fevrî, asıl şöhretini Kanûnî Sultan Süleyman'ın Nahçıvan seferinde sunduğu kaside ile elde etmiştir. Bu şöhretten sonra önemli medreselere tayin edilmiştir. En son Şam kadısı olmuştur.³⁵

Divân'ı bulunan şairi kaynaklar dönemin önemli şairi olarak adlandırmışlardır. Kasideleriyle, meselleriyle adından söz ettirmiştir. Fevrî, 1574-75 tarihinde Şam'da hayata gözlerini yummuştur.³⁶

Şiir Numarası: 29- 50

Şairin şiirleri âşıkâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.14. Figanî (1505?-1532)

Asıl adının Ramazan olduğunu bildiğimiz şair Trabzon'da doğmuştur. Figanî'nin doğduğu yıl tam olarak bilinmese bile onun işlendiği kaynaklarda genç yaşta vefat ettiği ve 16.yüzyılın ilk yıllarında dünyaya geldiği saptanabilmektedir. Gençliği hakkında pek bilgiye rastlanmayan şairin, İranlı şairlere özenerek doktor olmak istediği ve eğitim aldığı yine kaynaklarda karşımıza çıkan bilgilerdendir.³⁷

Kanûnî Sultan Süleyman'ın oğullarının sünnet düğününde sunulan kasideler Figanî'nin kasidesinin gölgesinde kalmıştır ve asıl ününü bu merasimle birlikte kazanmıştır. Fakat bu şöhreti ona şans getirmemiştir. Hz. İbrahim'i kastederek söylediği beyti halk İbrahim Paşa'ya mâl etmesi sonucunda Tahtakale'de boğdurularak öldürülmüştür.³⁸ Genç yaşta vefat etmesine rağmen Osmanlı dönemi Divan edebiyatında önemli bir rol üstlenmiştir.³⁹

Tezkireler incelendiğinde hemen hepsinde Figanî'nin eğer yaşasaydı usta şairlerden olacağı fikrinin ortak olduğunu görmekteyiz. Şiirlerinde bulunan mazmunların orijinal olması da dikkat çeken bir husustur.⁴⁰ Şairin *Divançe*'si bulunmaktadır.

Şiir Numarası: 35

³⁵ Mehmet Kalpaklı, "Fevrî", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C.12, s.505-506.

³⁶ Haluk İpekten vd. **a.g.e.**, s. 142-143.

³⁷ Gülşen Çaylı Cankurt, "Figanî Divanı Gramatikal İndeksi", Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın, Yüksek Lisans Tezi, 2015, s.2-4.

³⁸ Ahmet Atilla Şentürk, "Figânî", **Osmanlı Şiiri Antolojisi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.159.

³⁹ Abdülkadir Karahan, "XVI. Asır Divan Şairlerinden Figani ve Şiirleri I", **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, C. 3-4, İstanbul, 1949, s.389-410.

⁴⁰ Haluk İpekten vd. **a.g.e.**, s.149-150.

Figani'nin şiiri âşıkâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.15. Fuzûlî (1480-83? - 1556)

Irak'ta yaşamını süren Türkmen olarak dünyaya gelmiştir. Fuzûlî'nin asıl adı Mehmed'dir. Doğum tarihi tam olarak saptanamamakla birlikte eldeki verilerle tahmin yürütülmektedir. Çok iyi bir eğitim alan Fuzûlî, Arapça ve Farsça'yı da şiir yazacak derecede iyi bilmektedir. İslami ilimler, felsefe ve matematik alanlarına oldukça hakimdir. Şah İsmail'in Bağdat'a girmesiyle ona *Beng ü Bâde* eserini sundu. Bağdat'ın Osmanlı topraklarına katılmasıyla Kanunî Sultan Süleyman'a kasideler sunmuştur ve meşhur Osmanlı şairleriyle tanışmıştır; Taşlıcalı Yahyâ ve Hayâli Bey bu isimlerdendir.⁴¹

Fuzûlî'nin hayatıyla ilgili kaynaklara baktığımızda onun küçük yaşlardan itibaren şiir yazdığı bilgisine ulaşmaktayız. Eğitimini aldığı her ilmi şiirlerine titizlikle taşımıştır.⁴² Beşerî aşk ve ilâhî aşkın görüldüğü şiirleri çok başarılıdır. Eserlerinin her birinde özgünlüğü, kelimeler üzerindeki hakimiyeti göze çarpmaktadır. Kendi dönemini ve sonraki dönemleri etkilemiş, hâlâ etkileyen eşsiz bir kalemi olan şairdir.⁴³ Fuzûlî'nin en değerli ve müstesna lirik şairimiz olduğu görüşü Türk âleminde yaygındır.⁴⁴

Fuzûlî'nin Türkçe eserlerinde; *Divân*, *Leylâ vü Mecnûn*, *Beng ü Bâde*, *Hadikatü's-Süedâ* en dikkat çekenlerdir. Farsça eserlerinde; *Farsça Divân*, *Sâkî-nâme*, *Hüsn ü Aşk*, *Rind ü Zâhid* önem arz etmektedirler. Arapça olarak da *Divân*'ı ele alınmaktadır. Buradan da görüldüğü üzere şair, bildiği dillerde eserler verecek kadar hakimiyete sahiptir.⁴⁵ Bu Fuzûlî'nin edebiyatımızda büyük şair olmasını açıklamaktadır.

Şiir Numarası: 9-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-120-121-122-147

⁴¹ Ahmet Atilla Şentürk, "Fuzûlî", *Osmanlı Şiiri Antolojisi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.259.

⁴² Nihat Öztoprak vd., "Fuzûlî", *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Metin Şerhi (14-16. Yüzyıllar)*, İstanbul, 2019, s.402.

⁴³ Ahmet Atilla Şentürk, "Fuzûlî", *Osmanlı Şiiri Antolojisi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017.

⁴⁴ Ali Nihat Tarlan, *Fuzûlî Divânı Şerhi*, Ankara, 2020, s.5.

⁴⁵ Nihat Öztoprak vd., "Fuzûlî", *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Metin Şerhi (14-16. Yüzyıllar)*, İstanbul, 2019, s.402.

Fuzûlî'nin şiirleri incelendiğinde 9, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 87, 88, 89, 91, 92, 93, 94, 97, 98, 100, 101, 102, 147 numaralı şiirlerinin âşıkâne üslupla; 83, 85, 86, 90, 95, 99 numaralı şiirlerinin rindâne üslupla; 96 numaralı şiiri ise şûhâne üslupla yazılmıştır.

120 numaralı şiir "Leylâ vü Mecnûn" adlı eserden 7 bent olarak alınmıştır. 1996. beyitten, 2009. beyte kadar olan kısım mecmuada yer almaktadır. Leyla'nın söylediği belirtilen kısımda aşk ve ayrılık acısı işlenmiştir.

121 numaralı şiir bir muhammestir. Aşk ve ayrılık acısı şiire konu olmuştur. 122 numaralı şiir ise murabbadır. Rindâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.16. Hâfız

Devşirme olan şair İstanbul'da eğitim görmüştür. Kur'an'ı ezberlediği için Hıfzî mahlasını kullanarak, Hafız Hıfzî Çelebi olarak ün kazanmıştır. Yaşamının ilerleyen yıllarında tasavvufla ilgilenmiştir. Bir süre Rumeli'nde bulunmuştur ve orada Farsça öğrenmiş, şiirde ustalaşmıştır. III.Murad devrinde yaşamının son bulduğu düşünülmektedir. Kaynaklar incelendiğinde herhangi bir eseri olduğuna dair bilgi bulunmamaktadır. 16. yüzyılda derlenmiş bir nazire mecmuasında 22 şiirine rastlanmıştır. Şiir ve musikide yeteneklidir.⁴⁶

Şiir Numarası: 34

Hâfız'ın şiiri âşıkâne konuludur.

2.5.2.17. Hayâlî (Ö. 1557)

Asıl adının Mehmet olduğunu kaynaklardan öğrendiğimiz şairin, lakabı Bekar Memi'dir. Doğum yeri Vardar Yenicesi olup, doğum tarihi hakkında bilgi bulunmamaktadır.⁴⁷ Hayâlî'nin iki evladı vardır. Döneminde ve sonrasında başarılı bir şair olduğu bilinen Hayâlî'nin öğrenim hayatı ise parlak değildir.⁴⁸

Tasavvufla ilgilenen Hayâlî'nin buna yönelmesinde Baba Ali Mest etkili olmuştur ve şair onun hizmetinde bulunmuştur. Başta İstanbul kadısı Sarı Gürz'ün

⁴⁶ İncinur Atik Gürbüz, "Hıfzî, Hafız", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, (<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hifzi-hafiz>) [Erişim Tarihi: 18.08.2023]

⁴⁷ Nihat Öztoprak vd., "Hayâlî", **Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Metin Şerhi (14-16. Yüzyıllar)**, İstanbul, 2019, s.419.

⁴⁸ Orhan Kılıçarslan, "Hayâlî Bey Divânı'nın İncelenmesi- Bağlamı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü", Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 2016, s.8-9.

dikkatini çekmiş, daha sonra İbrahim Paşa'nın dikkatini çekmeyi başarmıştır. Kendisine maaş bağlanan şair, İbrahim Paşa'nın idam edilmesiyle, Rüstem Paşa'nın etkisiyle saraya uzaklaşmıştır.⁴⁹

Hayâlî dönemin padişahı Kanunî Sultan Süleyman'a ve devlet büyüklerine sunduğu kasideleriyle ve orijinal söylemleriyle kaleme aldığı gazelleriyle bilinmektedir. Kasidelerinin çok azı haricinde tümü padişahlara sunulmuştur.⁵⁰ 1557 yılında Edirne'de hayata gözlerini yuman şairin sadece *Divân*'ı vardır. Vefatından sonra Kanunî Sultan Süleyman'ın bu eserini görmek istediği söylenmektedir.⁵¹ Hayâlî'nin benzersizliğini bu olaydan anlaşılmaktadır.

Şiir Numarası: 65- 136

Hayâlî'nin mecmuadaki şiirleri âşıkâne konuludur.

2.5.2.18. Hayretî (Ö. 1535)

Vardar Yenicesi'nde dünyaya gelen Hayretî, asker şairlerimizdendir. Tok gözlü olmasından dolayı, küçük bir tımarla geçimini sağlamıştır. İstanbul'da yaşamını sürdürmeye başlaması tasavvufa ilgisinin artmasına vesile olmuştur.⁵²

Gülşenî tarikatına girmesinden bir süre sonra Bekteşîliğe yönelmiştir.⁵³ Vezir olan İbrahim Paşa, Hayretî'nin kasidelerini görünce hemen dikkatini çekmiştir. Tımarı bu sayede elde etmiştir. Şair, vefatına yakın âmâ olmuştur. Hayatını memleketi Vardar'da kaybetmiştir.⁵⁴

Hayretî'nin şiirlerine baktığımızda rind, yüce gönüllü olduğunu görmekteyiz.⁵⁵ Hayretî'nin şiirleri halk tarafından çok sevilmiş ve benimsenmiştir. Halk, *Divan*'ını fal açmak için kullanmıştır. Şiirleri yapı itibariyle açık ve gösterişten uzak olmuştur.⁵⁶

⁴⁹ Ahmet Atilla Şentürk, "Hayâlî Bey", **Osmanlı Şiiri Antolojisi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.243.

⁵⁰ Cemal Kurnaz, "Hayâlî Bey", **Hayâlî Bey Divanının Tahlili**, Ankara, 2012, s.28.

⁵¹ Ahmet Atilla Şentürk, "Hayâlî Bey", **Osmanlı Şiiri Antolojisi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.243.

⁵² Ferhat Musluoğlu, **Hayretî Dîvânı (Tenkitli Metin- Dil İçi Çeviri)**, Temmuz, 2022, s.1-4.

⁵³ Nihat Öztoprak vd., "Hayretî", **Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Metin Şerhi (14-16. Yüzyıllar)**, İstanbul, 2019, s.353.

⁵⁴ Haluk İpekten vd. **a.g.e**, s.200- 201.

⁵⁵ Mehmed Çavuşoğlu- M. Ali Tanyeli, **Hayretî Hayatı, Hayretî Dîvan Tenkidli Basım**, İstanbul, 1981, s.X.

⁵⁶ Haluk İpekten vd. **a.g.e**, s.200- 201.

Ayrıca şairin iki önem arz eden şehrengizi bulunmaktadır; *Belgrad Şehrengizi* ve *Yenice Şehrengizi*.⁵⁷

Şiir Numarası: 44- 58- 64- 73

Mecmuada bulunan şiirler incelendiğinde, şiirlerin âşıkâne üslupla yazılan şiirler olduğu belirlenmiştir.

2.5.2.19. Helâkî (Ö. 1575)

Kaynaklarda Helâkî'nin Karamanlı olduğu ve asıl isminin Mahmûd olduğu bilgisi yer almaktadır. İyi bir ilim tahsilinden sonra imamlık mesleğini icrâ etmiştir.⁵⁸ Kaynaklarda mesleğini sürdürdüğü yerler hakkında fikir birliği yoktur, İstanbul'da ve Bursa'da bulunduğu dair bilgiler yer almaktadır.⁵⁹

Helâkî güzel olana olan düşkünlüğünden dolayı çektiği eziyetlerle "Helâkî" mahlasını aldığı söylenmektedir.⁶⁰ Âşık Çelebi'nin vermiş olduğu bilgilere baktığımızda Helâkî'nin gözlerinin bozuk olduğunu öğrenmekteyiz. Şair buna rağmen ilimden geri durmamış ve çevresindekilere Farsça ve aruz dersleri verdiği nakledilmiştir.⁶¹

Hakkında fazla bilgi bulunmayan şairin, Latîfi'nin tezkiresinde bulunan bilgiye göre bir *Divân*'ı bulunmaktadır.⁶²

Şiir Numarası: 46

Helâkî'nin mecmuada bir şiiri vardır, âşıkâne üslupla yazılan bir şiirdir.

2.5.2.20. Hüsâmî (Ö.1754-1755)

İstanbul'da doğan şairin asıl ismi Ahmed Hüsâmî'dir. Babası Abdullah Hüsâmî, Mısır Çarşısı'nda tüccardır, Uşşâkî tarikatı şeyhinden hilafet almıştır. Ahmed Hüsâmî, Kasımpaşa'da bulunan dergâhta şeyhlik yapmıştır.

Hattat olduğundan katiplik görevinde bulunmuş ve 1.Mahmud döneminde gümrük yevmiyelerinin muayenesiyle alakalı görevde bulunmuştur.

⁵⁷ Nihat Öztoprak vd., "Hayreti", **Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Metin Şerhi (14-16. Yüzyıllar)**, İstanbul, 2019, s.353.

⁵⁸ Aişe Şengül, "Helâkî Divân'ının Tahlili", Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1990, s.1.

⁵⁹ Ahmet Atilla Şentürk, "Helâkî", **Osmanlı Şiiri Antolojisi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.340.

⁶⁰ Mehmed Çavuşoğlu, "Helâkî", **Helâkî Divân Tenkidli Basım**, s. 5, İstanbul, 1982.

⁶¹ Ahmet Atilla Şentürk, "Helâkî", **Osmanlı Şiiri Antolojisi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.340.

⁶² Haluk İpekten vd. **a.g.e**, s.203.

Ahmed Hüsâmî'nin bilinen eseri *Divân*'dır. Şiirlerinde Allah'a ve yarattıklarına aşk, doğru yola ulaştıracak yöntemler, şeyhini ve bulunduğu tarikatı konu alan şiirler vardır. Tekke üslûbu şiirlerinde dikkat çekmektedir.⁶³

Şiir Numarası: 4

Şairin kasidesi bahariyye türünde yazılmıştır.

2.5.2.21. İshak Çelebi (Ö. 1538)

İshak Çelebi, 15. yüzyılın ikinci yarısında Üsküp'te dünyaya gelmiştir. Kılıç ustası bir babanın evladıdır. Gençlik döneminde İshak Çelebi de kılıç ustalığından geçimini sağlamıştır.⁶⁴

Hakkındaki bilgiler incelendiğinde şairin iyi bir eğitim gördüğü, Arapça ve Farsçayı ileri derecede bildiği bilgisi dikkat çekmektedir.⁶⁵ Çeşitli medreselerde müderrislik görevi yapmıştır. Orhan medreseleri ve Darülhadis Medresesi bunlardandır. Şam kadısı olarak, Şam'da vefat etmiştir.⁶⁶

İshak Çelebi iyi bir gazel yazarıdır. *Selim-nâme*'si ve *Divân*'ı bulunmaktadır.⁶⁷

Şiir Numarası: 62

Mecmuada bir kasidesi bulunan şairin şiirinde geleneksel aşık oyunu üzerinden sevgiliye hayranlık anlatılmıştır.

2.5.2.22. Kavsi (Ö. ?)

17. yüzyılda doğan şair, Tebrizli şairlerdendir. Asıl adı Alican'dır, İsfahan'da iyi eğitim gören şair devrin önemli isimleriyle iyi dostluklar kurmuştur.⁶⁸ Babası ağaçtan eşyalar ve yay yapan bir sanatkârdır.⁶⁹ "Kavsi" beli eğilmiş bir şairdir,

⁶³ Gürol Pehlivan, "Hüsâmî, Ahmed", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, (<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/husami-ahmed>) [Erişim Tarihi: 19.08.2023]

⁶⁴ Ahmet Atilla Şentürk, "İshak Çelebi", **Osmanlı Şiiri Antolojisi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.212.

⁶⁵ Murat Keklik, "Üsküplü İshak Çelebi Divan (Metin-Çeviri- Açıklamalar- Dizin)", Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Doktora Tezi, Bişkek, 2014, s.10-12

⁶⁶ Ahmet Atilla Şentürk, "İshak Çelebi", **Osmanlı Şiiri Antolojisi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.212.

⁶⁷ Haluk İpekten vd. **a.g.e**, s.230.

⁶⁸ Mümine Çakır, "Kavsi-Hayati, Edebî Kişiliği ve Dîvânı (İnceleme- Tenkitli Metin- Dizin)", Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 2008, s.5-8.

⁶⁹ Yavuz Akpınar, "Kavsi Tebrizi", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C.25, s.69-70.

kaynaklardan bazılarında bu sebepten ve uğraştığı meslekten dolayı mahlasının "Kavsî" olabileceği bilgisi yer almaktadır.⁷⁰

Kavsî, İsfahan'da iyi bir eğitim almıştır. Gurbette olması sebebiyle şiirlerinde özlem duygusu ağır basmıştır. Memleketine döndükten sonra din adamı olarak yaşamını sürdürmüştür.⁷¹

Şairin *Divan*'ı bulunmaktadır. Nüshaları oldukça az sayıdadır, Kavsî'nin Farsça şiirleri de bulunmaktadır.⁷² Kavsî, Fuzûlî'den etkilenen bir şair olmuştur. Usta şairlere nazireler yazmıştır, gazelleriyle dikkat çeken bir isimdir.⁷³

Şiir Numarası: 110

Şairin şiiri âşıkâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.23. Kemânî (Ö. ?)

Kemânî'nin hayatı hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. 19. yüzyılda yaşadığı düşünülmektedir. 1838\39 yılında tertip edilen şiir mecmuasında bir gazeli ve bir tahmisi tespit edilmiştir. Bu göz önüne alındığında Kemânî'nin bu tarihte ya da bu tarihten önce yaşadığı kabul edilmektedir. Mecmuadaki gazelin başında "Mehmed Efendi" ibaresinden şairin adının Mehmed, mahlas olarak ise Kemânî'yi kullandığı anlaşılmıştır.⁷⁴

Şiir Numarası: 12

Mecmuada bir şiiri bulunan şairin gazeli şühâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.24. Mecâzî (Ö. 1610)

Bosna'nın Mostar kasabasında 16.yüzyılda doğmuştur. Mostar Köprüsü'nü methettiği bir kasidesi ve bir gazeli elimize ulaşan örneklerdir.⁷⁵

Şiir Numarası: 11

⁷⁰ A. Naci Tokmak, **Kavsî-yi Tebrîzî, Kavsî Dîvânı**, s. 13, İstanbul, 2018.

⁷¹ Yavuz Akpınar, "Kavsî Tebrîzî", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C.25, s.69-70.

⁷² Mümine Çakır, "Kavsî-Hayati, Edebî Kişiliği ve Dîvânı (İnceleme- Tenkitli Metin- Dizin)", Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 2008, s.5-8.

⁷³ Yavuz Akpınar, "Kavsî Tebrîzî", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C.25, s.69-70.

⁷⁴ Zahide Efe, "Kemânî, Mehmed Efendi", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, (<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kemani-mehmet>) [Erişim Tarihi: 20.08.2023]

⁷⁵ Alena Catovic, "Mecâzî", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, (<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mecazi>) [Erişim Tarihi: 20.08.2023]

Şiir şühâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.25. Nâbî (1642-1712)

Nâbî 1642 yılında Urfa'da dünyaya gelmiş, adı ise Yusuf'tur. Urfa'da yaşamını sürdürdüğü dönem hakkında bilgi yoktur.⁷⁶ Şairin iyi bir tahsil hayatı olduğu düşünülmektedir. III. Mehmed döneminde 24 yaşında İstanbul'a gelmiştir ve Musahip Mustafa Paşa'ya divân kâtibi olmuştur.⁷⁷

Paşa vefat ettikten sonra Halep'e gitmiştir. Halep'teki yaşamı hakkında bilgi bulunmamaktadır. Bir süre sonra İstanbul'a geri dönmüştür. 1712 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.⁷⁸

Nâbî, Türk edebiyatında hikemî tarzda yazılan şiirlerin en önemli temsilcilerindendir. Okuyucuya öğütler verip, şiirlerinde atasözleri ve deyimler kullanmıştır.⁷⁹ *Divân*'ı en önemli eseridir, *Hayriyye* ve *Hayrâbâd* dikkat çeken mesnevi şeklinde yazılmış eserleridir. *Tuhfetü'l-Haremeyn* mensur şekilde yazdığı, hac yolculuğunu anlattığı eseridir.⁸⁰

Şiir Numarası: 113 (Şiirdeki mahlas "Ruknî" olarak geçmektedir.)

Mecmuada tek şiiri olan şairin şiiri âşıkâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.26. Nasîbî (Ö. 1682\83)

Hakkında kısıtlı bilgi bulunmaktadır. Adının Halil olduğu ve Edirne'de doğduğu bilinmektedir. İsmail Efendi-zâde olarak tanınmıştır, mülâzımlık ve kadılık mesleğini icra etmiştir.⁸¹

Şiir Numarası: 3

Şiir eksik olsa da incelenen kısımda şiirin âşıkâne üslupla yazıldığı anlaşılmıştır.

⁷⁶ Yusuf Yıldırım, "Dinî ve Tasavvufî yönden Nâbî Divanı'nın Tahlili (Gazeller Bölümü)", Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 2004, s.1-2.

⁷⁷ Ahmet Atilla Şentürk, "Nâbî", **Osmanlı Şiiri Antolojisi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.520.

⁷⁸ Nihat Öztoprak vd., "Nâbî", **Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Metin Şerhi (17-19. Yüzyıllar)**, İstanbul, 2019, s.195.

⁷⁹ Ahmet Atilla Şentürk, "Nâbî", **Osmanlı Şiiri Antolojisi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.520.

⁸⁰ Abdülkadir Karaman, "Nâbî", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C.32, s.258-260.

⁸¹ Haluk İpekten vd. **a.g.e.**, s. 320.

2.5.2.27. (Edirneli) Nazmî (Ö. 1548)

Asıl ismi Mehmet olan şair Edirne'de dünyaya gelmiştir. Babasının yeniçeri olduğu tahmin edilmektedir.⁸² Kendisinin de Kanûnî Sultan Süleyman'ın seferlerine yeniçeri olarak katıldığı bilgisine ulaşılmaktadır. Hayatının son döneminde Filibeli Mahmut Baba Efendi'nin himayesinde bulunmuştur.⁸³

Nazmî devrinde tanınmış bir şair değildir, fazlaca şiir yazması ve tarih düşürmeleriyle sonradan ilgi toplamıştır. Nazmî edebiyatımızdaki farklı bakış açısıyla önem arz etmektedir. *Divan*'ı bulunan şairin, *Mecm'u'n-nezâ'ir* adlı eseri ise en büyük nazire mecmuaları içerisinde yer almaktadır.⁸⁴

Şiir Numarası: 125- 126- 127- 138- 146

Şairin 146 numaralı şiiri haricindeki şiirleri âşıkâne, 146. şiiri ise şûhâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.28. Necâtî Bey (Ö. 1509)

Necâtî Bey'in asıl adının kaynaklarda İsa ya da Nuh olduğu bildirilmiştir. Çocukluğu hakkında çok bilgi bulunmayan Necâtî Bey'in yetim bir devşirme olabileceği ihtimali üzerinde durulmaktadır. Kınalızâde'ye göre Necâtî Bey Kastamonu'da meşhur olmuştur. Ayrıca Kastamonu'da hattatlık yaptığı bilgisi yine yer almaktadır.⁸⁵ Necâtî Bey'in başarılı bir şair olmasında, Sâilî mahlaslı şairin rolü büyük olmuştur.⁸⁶

Saray çevresinde devlet büyüklerine sunduğu şiirleriyle uzun süre yaşamını sürdürmüştür. Daha sona II. Bayezid'in oğlunun Manisa'da sancak beyi olmasıyla Necâtî Bey de Manisa'ya nişancı olarak tayin edilmiştir. Şehzadenin vefatı üzerine tekrar İstanbul'a dönmüştür.⁸⁷

⁸² Orhan Kılıçarslan, "Edirneli Nazmî Divânı (144b\ 270a Varaklar) İnceleme- Metin- Tıpkıbasım", Bozok Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Yozgat, 2011, s.17.

⁸³ Mustafa Özkan, "Edirneli Nazmî", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C.10, s.450-451.

⁸⁴ Naciye Kaya, "Edirneli Nazmî'nin Hayatı Edebi Kişiliği ve Eserleri", **Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 1,1 (2012/1), s. 101- 110.

⁸⁵ Ahmet Atilla Şentürk, "Necâtî Bey", **Osmanlı Şiiri Antolojisi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.100.

⁸⁶ Ozan Yılmaz, **Necâtî Bey ve Divânı'na Dair-Necâtî Bey Divânı**, Ankara, 2015.

⁸⁷ Serper Acar, "Necati Bey Divanı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük)", Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2009, s.6-7.

Necâtî Bey'in *Divân*'ı günümüze ulaşan tek eseridir. Kaynaklarda farklı eserleri olduğundan söz edilir fakat elimize ulaşan yoktur. Şiirlerinde Türkçe hassasiyeti, kullandığı atasözleri ve deyimler dikkat çekmektedir. Klasik edebiyatın en önemli isimlerinden olduğu bilinmektedir. 15. yüzyılın dikkat çeken ismi olmuştur.⁸⁸

Şiir Numarası: 56- 60- 67- 72- 76- 123

Necâtî'nin mecmuada bulunan şiirleri âşıkâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.29. Nefî (Ö. 1635)

Erzurum'da doğduğu bilinen şairin asıl adının da Ömer olduğu kaynaklarda yer almaktadır. Hicivleriyle bilinen şairin küçük yaşlardan itibaren şiir yazdığı ve iyi bir eğitim aldığı düşünülmektedir.⁸⁹ Babasının da şair olduğunu bildiğimiz Nefî, bunu *Sihâm-ı Kaza* adlı hicvinde anlatmıştır.⁹⁰

Uzun bir süre İstanbul'da padişaha yakın olarak hayat sürmüştür. Devlet görevlerinde bulunan şair 4 padişah dönemi görmüştür.⁹¹ Nefî III. Murâd döneminde en parlak zamanlarını geçirmiştir. Hicivleri yüzünden problemler yaşamıştır ve padişaha hiciv yazmama sözü vermiştir.⁹²

III. Murâd'ın emri ile idam ettirilen Nefî'nin denize atıldığı kaynaklarda yer alan bilgilerdendir. *Türkçe ve Farsça Divân*'ı olan şairin kasidelerinin fazlalığı dikkat çekmektedir. Ayrıca *Sihâm-ı Kazâ* adlı eserinde de şairin hicivleri toplanmıştır.⁹³

Şiir Numarası: 103- 104- 109

Nefî'nin 103 numaralı kasidesi I. Ahmed'e bahariyye konulu methiye yazılmıştır. 104 numaralı kasidesi II. Osman'a methiye olarak yazılmıştır. 109 numaralı kasidesi ise 104 numaralı kasidenin başlangıç kısmını oluşturur.

2.5.2.30. Nevî (Ö. 1599)

⁸⁸ Nihat Öztoprak vd., "Necâtî", *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Metin Şerhi (14- 16. Yüzyıllar)*, İstanbul, 2019, s.240.

⁸⁹ Nihat Öztoprak vd., "Nefî", *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Metin Şerhi (17- 19. Yüzyıllar)*, İstanbul, 2019, s.43.

⁹⁰ Metin Akkuş, *Nefî Divanı-Hayatı*, Ankara, 1993, s.13.

⁹¹ Metin Akkuş, *Nefî Divanı*, Ankara, 2018.

⁹² Ahmet Atilla Şentürk, "Nefî", *Osmanlı Şiiri Antolojisi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.454.

⁹³ Nihat Öztoprak vd., "Nefî", *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Metin Şerhi (17- 19. Yüzyıllar)*, İstanbul, 2019, s.44.

İlk eğitimini Malkara'da Halveti şeyhi ve imam olan babasından alan şairin, asıl adı Yahyâ'dır. Çok iyi eğitim gören şairin ailesi de soylu ve bilgili bir ailedir. İstanbul'da eğitimine devam eden Nev'i'nin oldukça başarılı hocaları ve arkadaşları olmuştur, Bâkî de bu isimlerdendir.⁹⁴

Nev'i kadılık, müderrislik ve III. Murâd'ın evlatlarına hocalık yapmıştır. Şiir yazmada usta olan şairin gazel, kaside ve gazelleri fazlaca beğenilmiştir.⁹⁵ Manzum ve mensur birçok eseri olan şairin *Divân*'ı en dikkat çeken eseridir. Manzum-mensur karışık mesnevileri, şerh yaptığı eserleri onun ustalığını göstermektedir.⁹⁶

Şiir Numarası: 42

Nev'i Efendi'nin şiiri âşıkâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.31. Revânî (Ö. 1524)

Şairin hakkında bilgiler oldukça kısıtlıdır. Genel olarak kaynaklarda Edirne'de doğduğu yer almaktadır. İsmi hakkında bir fikir birliği bulunmamaktadır. İki ihtimal üzerinde durulmuştur, bunlar; Şücâ ve İlyas'tır.⁹⁷

Revânî, itibârlı bir ailede dünyaya gelmiştir. Devlet işlerinde görev almıştır, üzerine atılan iftira sonucunda Trabzon'a daha şehzade olan Yavuz Sultan Selim'in yanına kaçmıştır. Kaçması bu iftiranın doğru olabileceğini düşündürmüştür.⁹⁸

Yavuz Sultan Selim'in padişah olmasıyla parlak dönemini yaşayan şair, içkiye düşkünlüğüyle bilinmektedir. Bu huyundan dolayı Bursa'ya atanmıştır, fakat bu hayatında bir şey değiştirmemiştir.⁹⁹

Hayatının sonuna doğru bu alışkanlığından tövbe ettiği söylenmektedir. Şiirlerinin konusu da genellikle rindânedir. *Divân*'ı ve *İşret-nâme* mesnevisi önemli eserleridir.¹⁰⁰

Şiir Numarası: 31- 69- 70

Şairin şiirleri âşıkâne üslupla yazılmıştır.

⁹⁴ Ahmet Atilla Şentürk, "Nev'i", **Osmanlı Şiiri Antolojisi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.386.

⁹⁵ Haluk İpekten vd. **a.g.e**, s. 337.

⁹⁶ Haluk İpekten vd. **a.g.e**, s. 337.

⁹⁷ Haluk İpekten vd. **a.g.e**, s. 384.

⁹⁸ Tülin Karcı, "Revânî Divânı'nın Tahlili", Niğde Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Niğde, 2004, s.1.

⁹⁹ Tülin Karcı, "Revânî Divânı'nın Tahlili", Niğde Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Niğde, 2004, s.2.

¹⁰⁰ Haluk İpekten vd. **a.g.e**, s. 384.

2.5.2.32. Riyâzî (Ö. 1644)

Asıl adının Mehmed olduğu söylenmektedir. Nüfuslu ve iyi eğitim almış bir ailede dünyaya gelmiştir.¹⁰¹ Riyâzî, çeşitli medreselerde müderrislik yapmıştır. Riyâzî, hayatının son yıllarında sağırlık rahatsızlığı yaşamıştır.¹⁰² Halep, Şam, Mısır'da kadılık yapan şair, İstanbul'da vefat etmiştir.¹⁰³

Döneminin önemli şairlerinden olan Riyâzî'nin *Divân'ı*, *Şairler Tezkiresi* ve *Sâkî-nâme* adlı eseri önemlidir.¹⁰⁴

Şiir Numarası: 119

Mecmuada şairin bir şiiri vardır ve şiiri âşıkâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.33. Sabrî-i Şakîr (Ö. 1645)

Mecmuada "Sabrî" mahlasının kullanıldığı şairin, esas adı Mehmet Şeriftir.¹⁰⁵ Şairin babası da "Hilmî" mahlasıyla şiirler kaleme alan, Ayânî-zâde İlmî isimli kadıdır. III. Murâd ile yakın dostluk kuran Sabrî, Anadolu'nun çeşitli yerlerinde kadılık görevini yerine getirmiştir.

Nef'i tarafından takdir görmüştür. *Divan*'ının yanında *Zadü'l-Müsâfirin* ve *Hüsn ü Dil adlı* iki eseri daha vardır.¹⁰⁶

Şiir Numarası: 115- 118- 140

Şairin gazelleri âşıkâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.34. Selikî (Ö. ?)

Asıl adı kaynaklarda Şaban'dır. Doğum yılına dair bir bilgi olmazken, Selikî'nin Isparta'da doğduğu bilinmektedir.¹⁰⁷ Eğitimli şairlerden olan Selikî, kadılık yapmıştır. Ölüm tarihi bilinmemektedir ve vefat şekli ise eşkıyaların saldırısı sonucu

¹⁰¹ Semra Demiriz, "Riyâzî-yi Semerkandî'nin Divânı (Metin-İnceleme)", İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019, s.12.

¹⁰² Namık Açıköz, **Riyâzî'nin Hayatı- Riyâzi Divanı'ndan Seçmeler**, Ankara, 1990, s.1.

¹⁰³ Namık Açıköz, "Riyâzî", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C.35, s.144-145.

¹⁰⁴ Haluk İpekten vd. **a.g.e.**, s. 391.

¹⁰⁵ Haluk İpekten vd. **a.g.e.**, s. 400.

¹⁰⁶ Müslim Cahid Yılmaz, "Sabrî-i Şakîr Dîvânı", Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, 2010, s.4.

¹⁰⁷ Haluk İpekten vd. **a.g.e.**, s. 432.

gerçekleştiği bildirilmektedir.¹⁰⁸ Şairin *Divânı* tek eseridir, anlaşılır ve mükemmel bir şekildedir.¹⁰⁹

Şiir Numarası: 75

Mecmuada tek şiiri olan şair, şiirini âşıkâne üslupla yazmıştır.

2.5.2.35. (Muhîbbî) Sultan Süleyman (Ö. 1566)

Osmanlı İmparatorluğu'nun onuncu padişahı olan Kanûnî Sultan Süleyman'ın mahlası "Muhîbbî"dir. Babası Yavuz Sultan Selîm'in Trabzon'da yaşamını ve görevini sürdürdüğü dönemde dünyaya gelmiştir. Şehzâde olması dolayısıyla erken yaşlardan itibaren çok iyi eğitim almıştır.¹¹⁰

Türk edebiyatında en fazla şiiri bulunan ve şiirle ilgilenen padişah olma özelliği taşıyan Muhîbbî bu konuda eğitimine de önem vermiştir.¹¹¹ Aldığı eğitimlerin sonucu olarak tasavvufi öğeleri oldukça sade bir şekilde büyük bir başarıyla şiirlerine taşımış bir şairdir. Gazellerinde basit bir dilin yanında, atasözleri ve deyimlere de çokça yer vermiştir. Farsça şiirler de kaleme alan Muhîbbî; Hüsrev, Hafız, Câmî gibi şairlerden etkilenmiştir.¹¹² Ayrıca Muhîbbî döneminde Türk edebiyatının en parlak devri olduğu söylenebilmektedir.¹¹³

Padişahlık yaptığı süre boyunca şairlere çok değer veren Muhîbbî, 74 yaşında vefat etmiştir.¹¹⁴ *Türkçe Divânı*'nı en önemli eseridir ve dikkat çekici sayıda gazel nazım şekliyle yazılmış şiir bulunmaktadır. Ayrıca Muhîbbî'nin *Farsça Divânı*'nı bulunmaktadır.¹¹⁵

Şiir Numarası: 128

Muhîbbî'nin şiiri âşıkâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.36. Şehrî (Ö. ?)

¹⁰⁸ Ömer Zülfe, **On Altıncı Yüzyıl Şairi Selikî ve Şiirleri**, Ankara, 2009, s.15-17.

¹⁰⁹ Haluk İpekten vd. **a.g.e**, s. 432.

¹¹⁰ Ahmet Atilla Şentürk, "Muhîbbî", **Osmanlı Şiiri Antolojisi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.309.

¹¹¹ Kemal Yavuz, Orhan Yavuz, **Muhîbbî Divânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, s.24.

¹¹² Nihat Öztoprak vd., "Muhîbbî", **Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Metin Şerhi**, İstanbul, 2019, s.437-438.

¹¹³ Kemal Yavuz, Orhan Yavuz, **Muhîbbî Divânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, s.22.

¹¹⁴ Haluk İpekten vd. **a.g.e**, s. 295.

¹¹⁵ Nihat Öztoprak vd., "Muhîbbî", **Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Metin Şerhi**, İstanbul, 2019, s.437.

17. yüzyılda yaşadığı bilinen şairin Malatyalı olduğu bilgisinden başka hayatıyla ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Adının Âli, memleketinin de Malatya olduğu bilgisi herkes tarafından kabul edilmektedir.¹¹⁶

Şiir Numarası: 117

Şiir âşıkâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.37. Şükrî (Ö. 30 Mayıs 1806)

İstanbul'da doğduğu bilinen şairin doğum tarihi belli değildir. Asıl adı Mehmed Şükrullah Efendi'dir. Darphane kâtibi iken 1806'da vefat etmiştir. İyi bir şair ve hattat olan şair, Şükrî ve Şükrullah mahlaslarını kullanmıştır.¹¹⁷

Şiir Numarası: 151

Şükrî'nin mecmuada bulunan şiiri âşıkâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.38. Taşlıcalı Yahyâ (Ö. 1582)

Arnavut olan şair, Dukakin ailesine mensuptur. Devşirme olarak Acemi Oğlanlar Ocağı'nda eğitim almıştır. Dönemin önemli ilim adamlarından eğitim alan Taşlıcalı Yahyâ, Yavuz Sultan Selim'in yanında seferlere katılmıştır.¹¹⁸ Döneminin padişahlarıyla yakın ilişkide olan şair, Kanunî Sultan Süleyman'ın Şehzade Mustafa'yı boğdurması üzerine yazdığı mersiye sebebiyle sürgüne gönderilmiştir. Asker şairlerden olması dolayısıyla şiirlerinde cesur bir coşku hakimdir. Dili sade olmasının yanında oldukça güçlüdür.¹¹⁹

Taşlıcalı Yahyâ, hamse sahibi şairlerimizdendir ve *Divân*'ı da bulunmaktadır. Hamsesinde *Gencîne-i Râz* önemli mesnevilerindedir.¹²⁰ Şair, hayatının son döneminde Gülşenî tarikatına girerek tasavvufu ilgilenmiştir. Doksan küsur yaşında vefat etmiştir.¹²¹

¹¹⁶ Şenel Demirel, **Şehrî Dîvânı**, E-Kitap, Kültür ve Turizm Bakanlığı, s.4, Ankara, 2017

¹¹⁷ Beyhan Kesik, "Şükrî, Üsküdarlı Mehmed Şükrullah Efendi", **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, (<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sukri-uskudari-mehmed-sukrullah>) [Erişim Tarihi: 23.08.2023]

¹¹⁸ Ahmet Atilla Şentürk, "Taşlıcalı Yahyâ", **Osmanlı Şiiri Antolojisi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.356.

¹¹⁹ Nihat Öztoprak vd., "Taşlıcalı Yahyâ", **Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Metin Şerhi**, İstanbul, 2019, s.477-478.

¹²⁰ Ahmet Atilla Şentürk, "Taşlıcalı Yahyâ", **Osmanlı Şiiri Antolojisi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017, s.356.

¹²¹ Bayram Ali Kaya, "Taşlıcalı Yahyâ", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C.40, s.156-157.

Şiir Numarası: 37

Taşlıcalı Yahya'nın tek şiiri olan 37 numaralı şiir, rindâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.39. Tûrâbî (Ö. ?)

16. yüzyılın ortalarında İstanbul'da yaşamış bir saz şairi olduğu bilinmektedir.¹²²

Şiir Numarası: 15

Şair şiirni âşıkâne üslupla yazmıştır.

2.5.2.40. Ulvî (Ö. 1585)

Ulvî'nin asıl adı kaynaklarda Mehmet Çelebi olarak geçmektedir. Ulvî'nin ailesinden gelen bir şairlik vardır, kardeşi de şiirler yazmıştır.¹²³ Aldığı eğitimler sonucunda danişment olup, Şehzade III. Selim'in hizmetine girmiştir. III. Selim döneminde mülazım olmuştur. Ulvî'nin *Divân*'ı bulunmaktadır.¹²⁴

Şiir Numarası: 17- 25- 26- 27- 137

Şairin 17, 26, 27 numaralı şiirleri âşıkâne; 25 numaralı şiiri şûhâne; 137 numaralı tahmis de âşıkâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.41. Za'fî (Ö. ?)

Za'fî'nin Gülşenî tarikatından olduğu tek kuvvetli bilgidir. Çoğu şiirini nazire yazmıştır. Tarikatta bulunması hasebiyle çoğunlukla tasavvufî şiirler kaleme almıştır.¹²⁵

Şiir Numarası: 66

Şairin tek şiiri sûfiyâne üslupla yazılmıştır.

2.5.2.42. Zecrî (Ö. ?)

Eğridirli Hacı Kemâl'in *Câmi'u'n-Nezâ'ir*'inde, *Pervâne Bey Mecmuası*'nda ve Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'inde birer adet şiiri yer almaktadır. *Pervâne Bey Mecmuası* ve *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'deki şiir aynıdır. Yapılan

¹²² Emine Çakır, "Tûrâbî", **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, (<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/turabi-mdiki>) [Erişim Tarihi: 23.08.1023]

¹²³ İsmail Çetin, "Derzi-zâde Ulvî (Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni)", Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 1993, s.3.

¹²⁴ Haluk İpekten vd. **a.g.e.**, s. 509.

¹²⁵ Haluk İpekten vd. **a.g.e.**, s. 541.

araştırmalar ve çalışmalar sonucunda Zecrî'nin 16. yûzyılda yaşamış şairlerden olduğunu söylemek mümkündür.¹²⁶

şair Numarası: 30

şair şiirinde sevgilinin gûzelliğini hat sanatı yazı biçimleriyle ifade etmiştir. 5 tane hat yazı çeşidi gazelde yer almaktadır. Bunlar; reyhânî, sûlûs, ta'lik, tevkî ve nesih yazı biçimleridir.

2.5.2.43. Ziyâyî (Ö. ?)

16. yûzyıl şairlerinden olan Ziyâyî, verilen bilgilere gûre Bosna'da yaşamıştır. Meşhur bir şair olmasına rağmen hakkında bilgiler kısıtlıdır. *Divân*'ı bulunamamıştır, ele geçenlerden hareketle onu himayesi altına alan bûyûklere kasideler kaleme almıştır.¹²⁷

şair Numarası: 13

şair şiirini âşikâne üslupla yazmıştır.

¹²⁶ Mehmet Fatih Kûksal, "Zecrî", **Türk Edebiyatı İsimler Sûzluğu**, (<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zecri>) [Erişim Tarihi: 23.08.2023]

¹²⁷ Mûberra Gûrgendereli, "Kitap Dûnyasından: Kayıp Bir Divân: Ziyâyî Divânı".

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. METİN

3.1. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

Tablo 2: Transkript Tablosu

ا (ā)	a, ā	ص	ş
ا (ā)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž, đ
ب	b, p	ط	t
پ	p	ظ	z
ت	t	ع	‘
ث	ṯ	غ	ğ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	ķ
ح	ḥ	ك	k, g, (ñ)
خ	ḫ	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	z, d	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
		ء	’

3.2. METİN KURULURKEN İZLENEN YÖNTEM

Çalışmamızda iki metin bulunmaktadır: İlki mecmuada bulunan Türkçe şiirlerin transkripsiyon alfabesiyle yazımı ve nesre çevirisi. İkincisi ise mecmuadaki Türkçe şiirlerin MESTAP'a göre metnidir.

MESTAP tablosu 8 sütundan oluşmakta olup üzerine MESTAP metni işlenmiştir. Her satır bir şiire ayrılmak üzere sütunlar sırasıyla: varak numarası, şairin mahlası, matla beyti/benti, makta beyti/benti, nazım şekli /birimi, nazım türü, vezin, açıklamalar şeklinde tablolaştırılmıştır.

1. Transkripsiyon yapılırken "Devra" fontu kullanılmıştır.
2. Şiir yazılırken en sol köşeye varak numarası yazılmıştır.
3. Şiirin üstüne başlığı ve şiir numarası yazılmıştır.
4. Şiir başlığının ve numarasının altına şiirin vezni yazılmıştır.
5. Mecmuada okunamayan kısımlar (...) şeklinde belirtilmiştir.
6. Divanda bulunmayan şiirler dipnotta gösterilmiştir.
7. Şiirlerde "-ıb, -ib, -ub, -üb" şeklinde yer alan zarf fiiller, "-ıp, -ip, -up, -üp" haline getirilmiştir.
8. Beyitler kendi arasında numaralandırılmıştır.
9. Şiirin ahengini bozacak şekilde eksik beyit veya kelime varsa bu divandan bakılarak tamamlanmıştır ve bu dipnotta belirtilmiştir.
10. Şiirlerin yazıldıkları dönemin dil özellikleri göz önüne alınarak metin oluşturulmuştur.
11. Birleşik isimlerin arasına (-) konulmuştur.
12. "Gibi" anlamı katan eklerde (-) kullanılmıştır.
13. Çift ünsüzle biten kelimeler, vezne uygun olarak tek ünsüz veya çift ünsüzle yazılmıştır.
14. Metin tamiri yapılan yerler köşeli parantez "[]" ile belirtilmiştir.
15. Şiirlerde kaynaşma yapılmış harfler bitişik ve kesme işareti ile ayrılarak yazılmıştır: n'ola vs.
16. Nesirler yazılırken her bir beyit kendi sayısında nesre çevrilmiştir.
17. Şiirin bulunamayan veya tahrip olmasından dolayı zedelenip okunamayan kısımlarına, metin tamiri yapılan yerlere (?) konulmuştur.

3.3. TRANSKRİPSİYONLU METİN VE NESRE ÇEVİRİ

[1a]

1.

DU‘ĀYĪ¹²⁸

Mef‘ülü mefā‘ilü mef‘ülü fe‘ülün

- 1 Kılur naẓar āyīnede çeşmi ne ‘acebdür
Zāhirde yeri olduğu perī insāna berāber
- 2 Derd-i haţţıñ-ıla öleniñ abri ğubārı
ıymetde ola kühl-i Şifāhāna berāber
- 3 Nevrüz mudur koldu şeb ü rüz musāvī
Ol zülf olalı ru-ı cānāna berāber
- 4 Şol dem ki Du‘āyī dem ura zülf ü ruıñdan
Mihriñle ğiçe bir dem biñ cāna berāber

¹²⁸ Şairin divāmı yoktur.

- 1 Ayna, şaşılacak biçimde gözüne nazar eder. Bu görünüşte peri de insana eşittir.
- 2 Ey sevgili, yüzündeki ayva tüylerinin derdi ile ölenin kabrinin tozu kıymette Isfahan sürmesine eşittir.
- 3 Ey sevgili, o saç bu yüzde görünenden beri gece ve gündüz eşit olmuştur.
- 4 Şu zamanda Duâyi, senin saçından ve yüzünden bahsediyor, işte onun senin sevginle geçirdiği bir an bin cana eşittir.

2.

ĠAZEL-İ DU‘ĀYĪ¹²⁹

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Olduñ aġyār-ıla yār öyle mi hoş hoş dağı ne
Hoş gelürsin güle hār öyle mi hoş hoş dağı ne
- 2 Şüh çeşmiñ şanema āhū-yı şīr-efken iken
Olduñ ol kelbe şikār öyle mi hoş hoş dağı ne
- 3 Rāst serviñ düşürür sāyeyi her keç nazara
İy büt-i lāle-‘izār öyle mi hoş hoş dağı ne
- 4 Beni deryā-yı ġam u ġuşsa meyānında koyup
Eylediñ ‘azm-i kenār öyle mi hoş hoş dağı ne
- 5 Öldürem derdi Du‘āyī-yi siyeh-kār gözüñ
Kanı ol kavl ü qarār eyle mi hoş hoş dağı ne

¹²⁹ Şairin divâmı yoktur.

1 Yabancılara dost oldun öyle mi hey hey bu nasıl iştir, gül için diken de güzeldir bu nasıl iştir daha neler neler?

2 Ey put gibi güzel sevgili senin o güzel gözün aslanı yıkıp yere atan bir ceylan iken, şimdi bir köpeğe avlandın bu nasıl iş öyle mi bu da ne?

3 Salınan servi boyun her eğri bakışının üstüne gölge verilmektedir. Ey lale yanaklı sevgili, öyle mi bu nasıl iştir?

4 Ey sevgili beni gam ve keder denizinin ortasında bırakıp da başkasına yöneldin. Yazık öyle de olur mu imiş?

5 Ey sevgili senin o günahkâr gözün Duâyi'yi öldüreceğim diyordu, o kararlaştırdığımız söz nerede bak hiç öyle olur mu? Bu nasıl iş?

3.

NAZİRE-İ NAŞİBİ¹³⁰

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

- 1 Etdiñ ağıyārıñı ħandān hemi ħoş ħoş daħı ne
Eylediñ 'āşıkı giryān hemi ħoş ħoş daħı ne
- 2 Yağuban cevr ocağın nār-ı cefā ile yine
Eylediñ bağrımı biryān hemi ħoş ħoş daħı ne
- 3 Bir dem ol serv-i sehi kıadd ile yād eylemediñ
Beni ey hemi ħoş ħoş daħı ne
- 4 Ağızım emmek dilini yok yere
..... yārān hemi ħoş ħoş daħı ne

¹³⁰ Şairin divâmı bulunamamıştır.

1 Düşmanlarımı güldürdün aşığına ağlattın değil mi? Bu olacak şey mi daha neler neler, öyle mi daha neler neler?

2 Yine eziyet ocağını yakarak cefa ateşi ile bağrımı kebab ettin bu hoş mu daha neler neler!

3 Bir an o boylu poslu boyu ile anmadın beni ey hem güzel güzel daha ne!

4

[1b]

4.

MİN KELĀM-I HÜSĀMĪ¹³¹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 İrdi nevrüz-ı mübârek seyr etmek hûbdur
Gün yüzünde dilberin nûr âyeti mektûbdur
Durduğıyla her ağaç bir bār pür âşûbdur
Bāğa gel kim taraf-ı gülşen hûbdur maḥbûbdur
- 2 Göreyin bu gülşeni cān-ıla ben didim hemîn¹³²
Haza cennāti 'adnin fādḥulūhā ḥālidīn
Dopṭolu oldu şadā-yı 'andelīb ile zemîn
Bāğa gel kim taraf-ı gülşen hûbdur mergûbdur
- 3 Başladı her güşede 'uşşâkıñ âhı bî-şumār
Gül yüzün devrinde beñzer irdi rüz-i nev bahār
Ḥidmetiñ-çün ayağ üzre muntazır durur çınār
Bāğa gel kim taraf-ı gülşen hûbdur maḥbûbdur
- 4 Gülsitāna bir kezin billāh var ey serv-i nāz
Ġonca miskīniñ tarılmış göñlün alup ele yaz
Bülbüli görsen güle karşı nice eyler niyāz
Bāğa gel kim taraf-ı gülşen hûbdur mergûbdur
- 5 Her şukûfe eylemiş didārını şāhım 'ayān
Göricek bu gülşeni didi ki cennetdir hemān
Kim açılmış lāle vü sünbül benefşe ergüvān
Bāğa gel kim taraf-ı gülşen hûbdur maḥbûbdur

¹³¹ Şiir divânda tespit edilememiştir.

¹³² Mısrada vezin kusuru vardır.

- 6 Seyr ider nevrūzda her ‘andelīb-i hoş-nevā
Remzile der ‘āşıka ehlen ve sehlen merħabā
Olmuşam ħayrān u vālih aña qarşu ben gedā
Bāğa gel kim țaraf-ı gülşen ħūbdur mergūbdur
- 7 İrüben nevrūz etdi ‘ālemi cennet mişāl
‘Āşıkına her şanem luţfuyla ‘arz etdi cemāl
Ey Ĥüsāmī yeryüzü buldu bahār-ıla kemāl
Bāğa gel kim țarf-ı gülşen ħūbdur maĥbūbdur

1 Kutlu ve mübarek Nevruz geldi gezip dolaşmak güzeldir. Sevgilinin güneşe benzeyen yüzünde nur ayeti yazılmıştır. Her ağaç yerinde durduğu zaman gönlü karışık bir sevgili gibidir. Bağa gel bak gül bahçesinden taraf güzeldir, sevgilidir.

2 Ben "Bu gül bahçesini can ile hemen göreyim." dedim. Burası cennet gibi, "Haydi bu cennete ebedi olarak girin." (Beyyine Suresi\8). Yeryüzü bülbül sesiyle dolup taşı. Ey sevgili bağa gel de gül bahçesinden taraf güzel olup, rağbet edilmektedir.

3 Her köşede sayısız aşıkların ahları başladı. Senin gül yüzünün zamanında nevrüz gelmiş olur. Çınar, sana hizmetin için her zaman ayakta durmaktadır. Bağa gel ki, gül bahçesinin tarafı güzeldir, sevilmiş yerdir.

4 Ey nazlanan servi boylu sevgili, gül bahçesine bir kez Allah için gel. Goncanın daralmış gönlünü ele alıp düzelt. Ey sevgili, bülbül güle karşı nice yalvarmalarda bulunur. Bağa gel ki, gül bahçesinden tarafın güzel ve arzu edilen yer olduğunu gör.

5 Ey padişahım her çiçek güzel yüz göstermiş. Öyle olunca bu gül bahçesini görenler hemen dedi ki, burası gül bahçesi değil cennettir. Ey sevgili menekşe, erguvan, lale ve sümbül açılmış, bağa gel de gül bahçesinden tarafın güzel ve çekiciliğini gör.

6 Her güzel sesli bülbül Nevruz'da gezip dolaşır. Ve aşıklara, gizli işaretlerle "Merhaba, hoş geldin, nasılsın," der. İşte bak ben dilenci, bu yüzden ona karşı hayran ve şaşkın olmuşum. Bağa gel bak gül bahçesinden tarafın ne güzel ve beğenilen bir yer olduğunu gör.

7 Nevruz gelerek dünyayı cennete çevirdi ve her bir güzel olan sevgilisine iltifat ederek güzelliğini gösterdi. Ey Hüsami, yeryüzü baharın gelmesiyle eksiksiz bir şekilde donandı. Bağa gel ki gül bahçesinden tarafa bak orası güzel ve üstündür.

[2a]

5.

BĀĶĪ EFENDĪ¹³³

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Şanma iqlīm-i tene ḥākim olan cānumdur
Sīnede tīr-i ğam ğamze-i cānānumdur
- 2 Hāb-ı ğafletde yatur baḥt-ı siyāhum ammā
Giceler 'ālemi bīdār iden efgānumdur
- 3 Görinen encüm-i eflāk degildür iy meh
Dūd-ı āh-ı şerer-ālūd-ı dil ü cānumdur
- 4 Ney-şeker vaşf-ı lebiñ yazduĝum işitdi meger
Ki kemer-beste-i kilik-i şeker-efşānumdur
- 5 Zāhirā gerçi gedā-şüretim ammā Bāķiyi
Maḥzen-i genc-i ma'ārif dil-i vīrānumdur

¹³³ Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.127, G.118.

1 Ey sevgili sen ten ülkesine sahip olanın, canım olduğumu sanma. Onun sahibi sinemdeki gam okları olan sevgilimin bakışlarıdır.

2 Beni kara bahtım gaflet uykusunda yatıyor, fakat geceleri alemi uyandıran benim sızlanmalarımıdır.

3 Ey ay yüzlü sevgili, görünen feleklerdeki yıldızlar değildir. O benim canımın ve gönlümün kıvılcımlı dumanına bulaşan ahımın dumanlarıdır.

4 Şeker kamışı meğer dudaklarının niteliklerini yazdığımı işitti ve o şeker saçan bir kalemimin boğumlarıdır.

5 Görünüşte ben dilenci suretindeyim amma ey Baki, maarif hazinesinin bulunduğu yer benim yıkılmış gönlümdür.

6.

BĀĶĪ¹³⁴

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

- 1 Ruḥıñ ey ğonca-dehen berg-i ğül-i ḥod-rūdur
Dir ğören zūlf-i siyeḥkārın için ŧeb-būdur
- 2 Ruḥlaruñdan n'aceb būse temennā itsem
Ey lebi ğonca 'izārıñ ğül-i ŧeftālūdūr
- 3 Gerçü ḥāl ü ḥaṭıñ āŧüftesi çoḫdur ammā
Benü dīvāne kılan silsile-i ğīsūdūr
- 4 ŧol ḫadar cevır ider oldu bañā çarḥ-ı bed mihr
ŧanki bir dilber-i meh-rūy-u hilāl-ebrūdūr
- 5 N'ola meyl eylese eŧ'arıña erbāb-ı ŧefā
Bāḫīyā ŧi'r degüldūr bu bir aḫar ŧūdūr

¹³⁴ Sabahattin Küçük, **Bākī Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.93, G.46.

1 Ey gonca ağızlı sevgili, yanağın kendi kendine açılan gülün yaprağıdır.
Senin saçını gören; siyah saçını gören de şebboy çiçeğidir der.

2 Yanaklarından bir öpücük istesem buna şaşılmaz! Ey gonca dudaklı
sevgili, yüzün şeftali çiçeğidir.

3 Senin beninin ve ayva tüylerinin düşkünü çoktur, amma beni deli eden
saçlarının uzunluğudur.

4 Sevgiden uzak olan felek bana çok çok eziyet etti. Sanki o kaşları hilal
gibi olan ay yüzlü sevgilidir.

5 Ey Baki, senin şiirlerine gönül sahipleri meylederse ne çıkar! Senin için
bunlar şiir değil, bunlar bir akarsudur.

7.

BĀĶĪ¹³⁵

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Şalınan kûyında ol serv-i semen-sîmâ mıdur
Gülşen-i cennetde şâh-ı sidre vü Tübâ mıdur
- 2 Zaḥm-ı sînem içre cānâ kanlu peykānuḡ senün
Ġoncada pinhān olan berg-i gül-i ra'nâ mıdur
- 3 Mürde-i derd ü ġama cānlar baġışlar cür'ası
Sâkıyâ bi'llāh mey-i hamrâ' dem-i 'İsâ mıdur
- 4 Ağzuḡ içre diş midür ya ġonca içre jâle mi
Kevkeb-i dürri midür ya lü'lü-yı lâlâ mıdur
- 5 Bâķi-i dil-ḡasteye cevri firāvān itmeden
Ķaşduḡ öldürmek mi yoġsa nâz u istiġnâ' mıdur

¹³⁵ Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.128, G.120.

1 Bu yurdunda salınan servi boylu, yasemin yüzlü sevgili midir? Yoksa o cennetin gül bahçesindeki Tuba dalı mıdır?

2 Ey sevgili, yaralı sinemdeki senin göğsümü yaralayan bakışların okları mıdır? Yoksa goncada gizlenmiş olan güzel gülün yaprağı mıdır?

3 Dert ve kederden ölmüş olanlara onun bir yudumu can bağışlar. Ey saki Allah için söyle bu kırmızı şarap Hz. İsa'nın ölüyü diriltten nefesi midir?

4 Ey sevgili ağzındaki diş mi, yoksa goncanın içindeki çiy damlası mıdır? İnci tanesi gibi olan dişlerin yıldız mıdır, yoksa parlak inci midir?

5 Gönlü yaralı Bâkî'ye çok çok eziyet yapmaktan kastın onu öldürmek mi, yoksa nazla ve kibirlenmekle küçük görmek midir?

[2b]

8.

BĀĶĪ EFENDĪ¹³⁶

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Baña çok cevr itdügün-çün ey sipihr-i bî-vefâ
Âhumuñ dūd-ı kebūdı uydı ulaşdı saña
- 2 Eşkimüñ gevherlerin düzdüm eşigi taşına
Yäre 'arz idem deyü silmiş raķīb-i bed-likâ'
- 3 Gömgök itdi sille-i âhum sipihruñ şüretin
Gök yüzüne baķ inanmazsañ eger iy bî-vefâ
- 4 Gözüme 'âlem görünmez görmesem ruhsârıñı
'Ârızuñ mir'âtıdur âyine-i 'âlem-nümâ
- 5 Ruħlaruñ vaşfında Bâķî bir ğazel nazm itdi kim
Ehl-i diller âdına didi ki mirâtü'ş-şafâ

¹³⁶ Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.79, G.15.

1 Ey vefasız felek, bana çok eziyet ettiğin için benim mavi dumanı sana kadar gelip ulaştı.

2 Ben gözyaşı incilerimi sevgilin eşiğinin taşına dizdim, onu sevgiliye sunacaktım, fakat o çirkin rakip silip yok etti.

3 Benim ahımın sillesi semanın yüzünü masmavi etti. Ey vefasız inanmazsan bir gökyüzüne bak.

4 Ey sevgili yüzünü görmezsem gözümde alem olmaz. İşte alemi gösteren şey, senin yanağının aynasıdır.

5 Ey sevgili Baki, senin yanaklarının niteliklerini anlatan bir gazel yazdı da gönül sahipleri onun için "gönüller açıcı ayna," dediler.

9.

FUZÛLÎ BAĞDÂDÎ¹³⁷

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

- 1 Ferdāya viren gönlümi sîmîn bedenüñdür
‘Aqlum yitüren kākül-i müşkîn-resenüñdür
- 2 Benden n’ola yanunđa raķîb olsa güzîde
Davran güzelüm şimdîlük ol Ehremenüñdür
- 3 Yolunda şaşun dikme diken kimseniñ ey dil
Hârîñ degül ol zaħm haķası dikenüñdür
- 4 Ferhāda naşîb oldı velî vuşlat-ı Şîrîn
İnşāf idicek Hakk natr-ı küh-kenüñdür
- 5 Serdār-ı cihān olduĝuna itme tefahħur
Ser-menzil-i kabriñ gözet āhir vaţanunđur
- 6 Her bir kişi bir nesnede mensüb olur ise
İncinme Fuzûlî eřiĝi řāşı senüñdür

¹³⁷ Şiir divânda yer almamaktadır.

1 Ey sevgili benim gönlümü geleceklere götüren senin gümüşe benzeyen bedenindir. Aklımı yitiren de misk kokulu saçlarındır.

2 Yanındaki rakibi sen benden üstün tutsan ne çıkar?! Böyle hareket et, ey sevgili zaten o şimdilik senin tapındığın şeydir.

3 Ey gönül, sakın kimsenin yoluna diken dikmeye kalkışma. O diken batar ama yaranın günahı dikenin değil, onu oraya döşeyenindir.

4 Ferhad'a Şirin'e kavuşmak nasip oldu. Fakat Hakk insaf edince o dağ delen biri oldu.

5 Sen dünyanın başıym diye övünüp durma; kabrinin başı olan yeri gözle, orası son vatanındır.

6 Her kişi bir şeye bağlı ise, Fuzuli sen de eşiğinin taşına bağlısın incinip üzülme.

10.

‘ALĪ ÇELEBĪ¹³⁸

1 Zevāl ol ŧūhu ki
Çorçarın renk geçen bāde-i hamrāya ciger

2
.....

3
.....

4
.....

¹³⁸ ŧiir kaynaklarda tespit edilememiŧtir. (ŧenel Demir’in ŧehrĪ (Malatyalı Ali Çelebi) adlı çalıŧmasında ve Hamza Çelebi’nin Ali Çelebi Divānı adlı çalıŧma incelenmiŧtir.)

[3a]

11.

MECĀZĪ¹³⁹

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Çerāğçizāde cāna çerāğın dāim efrūhte
Yanar bu tekve-i 'ışkuñ içinde rüz u şeb dört beş
- 2 Senün şem'-i ruhuñda sūhteler pervāne-veş yanmış
Güneşden tāb alur rīk demādem var ise ey meh-veş
- 3 Mecāzī dañı vāllahi seniñ rüşen çerāğundur
Piyāle 'aşkıña nüş eyledi meyhāne içre neçü şeş

¹³⁹ Şairin divām tespit edilememiştir.

1 Sevgili, sen ıra yakan kişinin hep parlamış ocuğusun. Bu aşk tekkesinin içinde gece gündüz dört beş ıra yanar.

2 Senin yüzünün mumunda pervane gibi yanmış aşıklar vardır. Zaten zerrelere güneşten ışık alır zaman zaman güneşte grnrlere.

3 İşte bu Mecazi denen aşık da apaçık senin ışıklı bir erağındır. Senin aşkının kadehine meyhane içindedir.

12.

KEMĀNĪ¹⁴⁰

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Kamu meh-rūlaruñ içre Recebdir nāmıñ ey dilkeş
 Velī erbāb-ı dil saña laķab dimiş-durur mehveş
- 2 Ki bī-şek çizmecilikdür işüñde ĥaylī mähirsin
 Yoluña cān ü dil virmek faķiriniñ de işi olmuş
- 3 Cemālün naķşına ĥayrān behey ķāfir ķamu insān
 Saña benzer şanem görmiş degül bu deyr-i pür-naķış
- 4 Yanup yaķıldum iy mihr şeb-i tārīkuñ zülfiñe
 Çerāĝu şem'-i ruĥsāruñ biraķdı göñlüme āteş
- 5 Görenler ĥatt-ı ruĥsāruñ şanur iy ķāmet-i bālā
 Kıyāmetden 'alāmetdür ki maĝribden doğar güneş
- 6 Çerāĝcızādem Efendim Kemānī de çerāĝıñdır
 Ruĥuñ şem'ine yanmaķda murādum her dem ey meh-veş

¹⁴⁰ Şairin divāmı bulunamamıştır.

1 Ey gönül çekici sevgili, bütün ay yüzlülerin içinde senin adına Recep derlerse de gönül veren âşıklar sana ay yüzlü demişler.

2 Şüphesiz ki çizmecilik olan işinde oldukça hünerlisin, ustasın. Senin yolunda canını ve gönlünü feda etmek bu zavallının da işi olmuştur.

3 Ey güzelliği örten kişi, senin yüzünün güzelliğine bütün insanlar hayrandır. Bu süslenmiş kiliseye benzeyen dünya, senin gibi bir güzel görmemiştir.

4 Ey ay yüzlü sevgili, senin saçının gece gibi karanlığının siyahında yanıp yakıldım. Senin yüzünü aydınlatan çıra benim gönlüme ateş bıraktı (sana tutuldum).

5 Ey yüce boylu sevgili, senin yüzünün hattını görenler onu Batı'dan doğan güneş sanırlar. Ki bu kıyametten alamettir.

6 Çerağcızadem efendim, bu Kemânî de senin çırağındır. Ey ay yüzlü sevgili, muradım her an senin mumuna yanmaktır.

13.

ZİYÂYİ¹⁴¹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Niçe 'Ankâlar şikâr olurdu mânend-i mekes
Düzseler hâşâk-ı kûy-ı dil-rübâdan bir kafeş
- 2 Sallanur durmaz dili çalar fiğân eyler müdâm
Var ise cām-ı mey-i 'aşkunla kanzildür ceres
- 3 Çok bu denlü zûlm-i bî-hadd bunca derd-i bî-kıyâs
Pâdişâhumdan Hudâ bilür degüldi mültemes¹⁴²
- 4 Hep ser-i ağıyâr içündür itlerünle da'vâmuz
Tîğ-i 'adlünle şehâ lutf eyle ol da'vâyı kes¹⁴³
- 5 Gel Ziyâ'iden şikâyet kılalum dil-dârına
Bizi uyutmaz anuñ âh u fiğânı bir nefes¹⁴⁴

¹⁴¹ Müberra Gürgendereli, **Mostarlı Hasan Ziyâ'i Divânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.114, G.187.

¹⁴² 3: -M

¹⁴³ 4: -M

¹⁴⁴ 5: -M.

1 Gönül çeken sevgilinin köyünün toprağından bir kafes yapsalar, orada pek çok anka kuşu sinek gibi avlanırdı.

2 Senin aşk şarabının kadehiyle daima çanın zili çalıp, çıkan ses figan olurdu.

3 Sınırsız zulmü ve bir o kadar çok derdi kıyaslanamaz. Allah bilir, padişahımdan iltimaslı değildir.

4 Rakiplerle kavgamız hep başkalarının başı yüzündendir. Padişahımdan kılıcının adaletiyle kavgaya lütfetmesini iste.

5 Ey sevgili, gel Ziyâyî'den şikayetçi olalım. Onun ağlama ve inlemeleri bizi bir an uyutmaz.

[3b]

14.

MİN KELĀM-I AḤMEDĪ¹⁴⁵

Mefā'iliün fe'ilātün mefā'ilün fe'ülün

- 1 El urursam ser-i zülfüne dil ü cān dökülür
Bunca miskīnler ayāğuna perişān dökülür
- 2 Çözse zülfini şabā āb-ı 'izārıñ yüzine
Ter benefşe saçılır sünbül ü reyḥān dökülür
- 3 Lāle ḥaddiñ göricek āh idüben ağladuğum
Bu ki gül mevsimidir bād-ıla bārān dökülür
- 4 Cām alursa lebiñe leb-be-leb ey āb-ı ḥayāt
Cāmdan bezmümüze cür'a deyü cān dökülür
- 5 Tīr-bārān ideli cāna ḥayāl-i ğamzeñ
Çesmimiñ rüzına senden dile peykān dökülür
- 6 Şem'î beş dirse ḳadeḥ ḥün ciger saçsa ne-ğam
'Aşk yolunda niçe baş kesilür ḳān dökülür
- 7 Şöyle şīrīn öger Aḥmed lebin ol hıẓr-ḥaṭuñ
Ki dilinden ḳalemiñ çeşme-yi ḥayvān dökülür

¹⁴⁵ Şairin şiiri bulunmamıştır.

1 Ey sevgili saçının ucuna elimi sürsem gönül ve canım dökülür. Pek çok zavallılar senin ayağına dökülürler.

2 Sabah rüzgarı saçlarını çöze senin yüzünün parlaklığına yeni yetişen menekşelerden saçıldığı gibi, saçlarından güzel kokular saçılır.

3 Laleye benzeyen yanağını görüp ağlamamın sebebidir ki, bu gül mevsimidir rüzgar eser ve yağmur yağar.

4 Ey ebedi hayat veren sevgili içki kadehiyle dudak dudağa olursan, sohbet meclisimizde kadehten bir yudum alana can gelir.

5 Senin yan bakışının hayali cana çok çok ok atalı, gözünün penceresinden gönüle okun ucundaki demirler dökülür.

6 Mumun başı kesilse, kadeh de ciğerdeki kanla dolsa bundan ne çıkar? Zaten aşk yolunda pek çok baş kesilir ve kan dökülür.

7 Ahmet şöyle tatlı tatlı senin yeşil hatlı çizgilerini över de, kalemin dilinden ebedilik suyu dökülür.

15.

TÜRABİ¹⁴⁶

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Sen güzeller şāhı ben 'āşıqların bi-çāresi
Ey řabībim sensin āhir haste diller çāresi
- 2 Merhem-i vaşlıñ yetişmezse dil-i mecrūhuma
Haşra dek kaldı oñulmaz tır-i ğamzeñ yāresi
- 3 Hicr odundan ğūrı baña sīnemiñ göynükleri
Ol eşerden lāleniñ bağrında devlet yāresi
- 4 Āsitāniñ oğlarına 'adem olaydım eger
Tāli'imde toğsa devlet burcunuñ seyyāresi
- 5 Kim-durur dirseñ Türabī kuluñ ey şāh-ı kerīm
..... bir Rūm ili āvāresi

¹⁴⁶ Şiir divanda tespit edilememiştir.

1 Ey sevgili ben çaresiz aşık, sen güzellerin padişahısın. Ey sevgili doktorum, sen son hasta gönüllerin dermanısın.

2 Ey sevgili, benim yaralı gönlüme merhem ulaşmazsa; senin yan bakışının açtığı yara kıyamete kadar iyileşmeyecek.

3 Sinemdeki yaralar ayrılık ateşinden ortaya çıkmıştır. Zaten bu yüzden lalenin bağrında devlet yarası vardır.

4 Eğer senin eşğinin oklarıyla dost olsaydım, işte o zaman benim bahtımda devlet burcunun gezegenleri görünürdü.

5 Ey cömertlerin şahı, topraktan (Türabî) yapılmış kulun kimdir derseni; o Rumeli'nin avaresi olan biridir.

[4a]

16.

BĀĶĪ¹⁴⁷

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Ruḥuḥ āteş ḥaṭ ü ḥāliḡ buḥūr u miskīḡ 'anberdir
Ḥam-ı zülfi siyāḥuḡ ḥalka ḥalka dūd-ı micmerdir
- 2 Benim dūd-ı kebūdum nār-ı āḥım başdan aşmışdır
Seniḡ zülfi siyāḥuḡ ayaḡuḡla bas berāberdir
- 3 Düşüp ol ḡadd-i dılcūdan döşenmiş ḥāk-i rāḥ üzre
Mu'anber zülfi güyā sille-i sırr-ı şanavberdir
- 4 Göñül tıḡ-i müjeḡden yüz çevirmez ey gözü āḥū
O bir şemşīr-i bürrāna varur şīr-i dilāverdir
- 5 Zer-i ḥālis gibi rengin olup gitmekde eş'ārıḡ
Eliḡde ḥāme ey Bāḡī meger kibrīt-i aḡmerdir

¹⁴⁷ Sabahattin Küçük, **Bākī Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.95, G.50.

1 Ey sevgili yanağın ateş, yüzündeki tüy ve benlerin anber ve misk tütüsüne benzer. Senin siyah saçlarının kıvrımlarından çıkan dumanlar da buhurdur.

2 Benim ahımın ateşlerinin mavi mavi dumanları başımdan aşmıştır. Ey sevgili senin ayağına kadar uzanan siyah saçların vardır.

3 O gönül çeken sevgili boydan ayrılıp yolun üzerine serilmiş de sanki, o sevgilinin boyu ve saçının güzel kokusu bela sırrıdır.

4 Ey gözü ahu sevgili, gönül senin kirpiklerinin kılıcından yüz çevirmez. Cesur bir aslan o keskin kılıca gider.

5 Ey Baki, şiirlerin katıksız olan altın çeşitlerine benzer. Elindeki kalem ise meğer kırmızı yakuttur.

17.

FERMÄYED 'ULVÎ¹⁴⁸

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

- 1 Telh eyleyeli lezzetini şüfî şarâbıñ
Yokdur görecek gözü anı şimdi hün-âbıñ
- 2 Esrâr-ı lebî dilberile halk-ı mükeyyef
Keyfiyyet-i hâlimi şorar yoḥsa mey-i nâbıñ
- 3 Biz çalduğumuz telden eger şüfî çalaydı
Çalmazdı yere 'ırzını ol çeng ü rebâbıñ
- 4 Peymâne-şikest olmağıla bezm-i ğam içre
Yandı cigeri döne döne pâre kebâbıñ
- 5 Yârin mey-nâba olalı l'al-i nemek-rîz
Bildim neymiş aşlını 'Ulvî şeker âbıñ

¹⁴⁸ Şairin şiiri divânda tespit edilememiştir.

1 Sufi şarabın tadını acı yaptığından beri, şimdi şarabın üstündeki kabarcıkları göreceğ gözü yoktur.

2 Sevgilinin dudağındaki afyon ile halk keyfe gelmiştir. Katıksız şarap yoksa, benim halimi merak etmişlerdir.

3 Eğer sufi, bizim söylediğimiz sözlerden söyleseydi, işte o zaman çeng ve sazın ar ve namusunu yere çalmazdı.

4 Gam meclisi içinde içki kadehi kırmakla kebab gibi döne döne parçalanarak ciğeri yandı.

5 Yârin lezzet saçan dudağı katıksız şarap olduğundan beri, Ulvi tatlı suyun asıl halini öğrendim.

18.

BĀĶĪ¹⁴⁹

Fā'ilatün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Gül yüzün vaşında bülbül kılsa elhānı dürüst
Bāğda goncanıñ qalmaz giribānı dürüst
- 2 Dilberin 'ahdi bütün ammā vefası āz olur
'Āşıkın gönlü şikeste 'ahd ü peymānı dürüst
- 3 Cevşen-i pülād çarhı çāk çāk etdim dahı
Tīğ-i āteş-bārumuñ şemşir-i bürrānı dürüst
- 4 Āteş-i sūz-ı firākuñ bir harāret virdi kim
Nūş ider bir demde dil deryā-yı 'ummānı dürüst
- 5 Bākīyā fennünde tutmaz kimse noqşānuñ senün
Ĥamdülillāh şab'imuzun 'aql mīzānı dürüst

¹⁴⁹ Sabahattin Küçük, **Bākī Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.82, G.22.

1 Ey sevgili senin gül yüzün hakkında bülbül vasıflarını en iyi şekilde nağmelerle anlatsa, işte o zaman gül bahçesindeki gonca yarılarak açılır.

2 Sevgilinin verdiği söz eksiksiz olur amma o söz vefasızdır; sevgili sözünde durmayınca aşğın gönlü kırılmıştır, fakat ahti ve yemini tamdır.

3 Feleğin çelikten koruyucusunu parça parça ettim. Fakat benim ateş yağdıran keskin kılıcım kesmekten çekinmez.

4 Senin ayrılığının yakan ateşi öyle bir hararet getirdi de, o anda gönül dosdoğru Umman denizini içer.

5 Ey Baki senin bu şiir sanatında hiç kimse bir eksikliğini göremez. Senin yaratılışın akıl terazisinde Allah'a şükür doğrudur.

[4b]

19.

BĀĶĪ¹⁵⁰

Mef'ulü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- 1 Bir ān içinde ğamzeñ oķu niçe ķan ider
Dil cān evinde Şaklıyup anı nihān ider
- 2 Kūhsār-ı ğamda göz yāşı hicriñle dem-be-dem
Hāşāk u hārı Őāh-ı gül-i erguvān ider
- 3 Őanmañ göñülde Őaklına rāz-ı muħabbeti
Āşār-ı mihri gün gibi günden 'ayān ider
- 4 Hüsñüñ hayāli vaşlıñ ümīdiyle 'āşıķa
Nār-ı cahīmi gülşen-i bāĝ-ı cinān ider
- 5 Vaşlına cānı dirīĝ etmedilerse Bāķīya
Zinhār ĝāfil olma seni imtiħān ider

¹⁵⁰ Sabahattin Küçük, **Bākī Dîvānı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.123, G.109.

1 Ey sevgili yan bakışının oku bir anda pek çok kan dökerse de, gönül onu can evinde saklar ve gizler.

2 Gözyaşı senin ayrılığınla gam dağında zaman zaman, süprüntüleri kırmızı gülün padişahı yapar.

3 Aşkın sırlarını gönülde saklanır sanmayınız. Onun sevgisinin izleri gün gibi, gündüzden bile açıktır.

4 Senin güzelliğinin hayali sana kavuşmanın ümidiyle aşık için cehennem ateşi, cennetlerin gül bahçesi olur.

5 Ey Baki sevgiliye kavuşmak için candan geçmedilerse, sakın gafil davranma onlar seni imtihan etmektedirler.

20.

BĀĶĪ¹⁵¹

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

- 1 addün atında āmet-i ŐimŐād pest olur
Zülfün yanında revnā-ı 'anber Şikest olur
- 2 Tāb-ı ruınla la'lin igen 'aqlın aldırır
Őeviyle mey ierse kişi atı mest olur
- 3 Reftāra gelse āmet-i 'ar'ar-ı hırām-ı yār
Bālā-yı yāra serv-i emen zīr dest olur
- 4 Zinhār eline āyīne virme o kāfirün
Zīrā görince Őüretini büt-perest olur
- 5 Bāı eker mi bāde-i engür minnetin
Her kim ki mest-i cür'a-ı cām-ı elest olur

¹⁵¹ Sabahattin Kūük, **Bāı Dīvānı**, Kūltür ve Turizm Bakanlıı, E-kitap, s.117, G.97.

1 Ey sevgili senin boyunun yanında şimşir ağacının boyu senden utanır. Saçının yanında da anberin canlı kokusu aşağıda kalır.

2 Senin yüzünün ışııyla ve dudağının parlaklığıyla aşık aklını kaybeder. Ki insan ziyadesiyle arzulayıp şarap içerse haddinden fazla sarhoş olur.

3 Sevgili yürümeye başlasa ardıç ağacı boy pos yürümeye başlar. Bu durumda sevgilinin boyu için servi olsun, çemen olsun aşağıda kalır.

4 O kafirin eline sakın ayna vermeyin. Eğer yüzünü görürse putperest olur.

5 Ey Baki, üzüm kendinden olan şarabın sıkıntısına katlanmaz. Çünkü o, elest bezminde sunulan kadehin bir yudumunu içmenin verdiği sarhoşluğa ulaşmıştır.

21.

BĀĶĪ¹⁵²

Mef'ulü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- 1 Biñ mübtelā-yı miḥnetle bir dem öldürür
Dilber mülāyim olmıyıcak ādem öldürür
- 2 Genc-i vişāl ṭālibini ejdeha şıfat
Ol ḥalka ḥalka zülf-i ḥam-ender-ḥam öldürür
- 3 Şāḥıñ şu resme 'āşıkı ğamzenle katl ider
Bir nā-tüvānı tıĝ ile şān Rüstem öldürür
- 4 Tursun yirinde ğamze-i kattāl-i ḥün-feşān
Başdan belālu 'āşıkı ol perçem öldürür
- 5 Bāķī peleng-i kūh-ı ğamuñ pençesindedür
Luṭfuñ meded yitişmez ise bir dem öldürür

¹⁵² Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.133, G.134.

1 Sevgili binlerce düşkünü bir anda sıkıntı içinde öldürür. Zaten dilber uygun olmayınca adam öldürürmüş.

2 Kavuşma hazinesine kavuşmak isteyen kişiyi, o halka halka saçları olan sevgili, kıvrım kıvrım saçlarıyla öldürür.

3 Gözlerin aşığı şu resimdeki yan bakışınla öyle bir katleder ki. Sanki güçsüzü bir kılıç ile Rüstem öldürür.

4 Kan saçıcı ve öldürücü olan yan bakış yerinde dursun. Aşığı baştan belaya tutulmuş saçlar öldürür.

5 Baki bu üzüntü dağının kaplanın pençesindedir. Medet senin lütfun yetişmezse bir anda öldürür.

[5a]

22.

BĀĶĪ¹⁵³

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Leşker-i fitne saña hayl-i haṭ ü hāl yeter
Tīġ lāzım degil ol ġamze-i ḳattāl yeter
- 2 Fitneler ḳaynadup ey dost nider hāl ü haṭuṅ
Ruḥıñ almaġa göñül eyledüġi āl yeter
- 3 Ayaġuṅ altına baḳ eyle naẓar ben hāke
Şehsüvārum yiter etdiñ beni pā-māl yeter
- 4 Ğarazuṅ şayd ise ey dil o hümā pervāzı
Şāhbāz-ı naẓar-ı himmetünji sal yeter
- 5 Ehl-i dil cāme-i dibā ile zibālanmaz
Bāḳīyā 'ārif olan kimseye bir şāl yeter

¹⁵³ Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.151, G. 142.

1 Ey sevgili sana karma karışık asker olarak ben ve tüyler topluluğu yeter.
Kılıç gerekmez aşığı öldürmek için sana o katil olan yan bakışın yeter.

2 Ey dost yüzünün çizgileri ve benleri karışıklıklar çıkarıp ne yapar?
Senin gönlün yaptığı hile, yüzünü almaya yeter.

3 Ben düşkün kişiyim, sen ayağının altına bir bak ve bana bakış at. Sen
padişahlar padişahı, beni ayaklarının altına alıp hırpalaman yeter.

4 Ey gönül o hüma uçuşlu sevgiliyi avlamak niyetindeysen, sen yardım
bakışının doğanını uçur bu onun için yeter.

5 Ey Baki Allah adamı ipek kumaştan olan elbise ile süslenmez, o irfan
sahibi kişiye bir şal yeter.

23.

BĀĶĪ¹⁵⁴

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

- 1 Dehen-i ğoncada ol l'al-i ŧeker-bār olmaz
Bülbül-i bāğda bu lezzet-i güftār olmaz
- 2 Bulmadum cāna ğamıñ gibi muvāfıķ maħrem
Çoğ olur yār velī yār-ı muvāfıķ olmaz
- 3 Nice pinhān ideyin sīnede dāğ-ı 'aşkıñ
Gün gibi zāhir olan nesneye inkār olmaz
- 4 İdegör var ise luḡfuñ beni söyler ŧanma
Gencdür naḡd-i viŧālün ikrār aña olmaz
- 5 Şöyle nāz uyhusına varmış o yār ey Bākī
Ki cihān halkı fiğān eylese bī-dār olmaz¹⁵⁵

¹⁵⁴ Sabahattin Küçük, **Bākī Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.162, G.194.

¹⁵⁵ 5.beyit divāndan tamamlanmıştır.

1 Goncanın ağızında o şeker saçan dudak yoktur. Bağıın bülbülünde de bu kadar tatlı söz bulunmaz.

2 Ey sevgili senin gamın gibi bir uygun sırdaş bulmadım. Sevgili çok olursa da uygun bir dost bulunmaz.

3 Göğsümdeki senin aşkının yarasını nasıl saklayayım, ok attıkça kanıyor. Açık yarayı nasıl saklayıp inkar edeyim?

4 Eğer senin iyiliğın varsa yap ve beni söyletme. Sana kavuşmak ve değerın hazinedir onun için inkar mümkün değildir.

5 Ey Bâki! O sevgili öyle bir naz uykusuna yatmış; dünya halkı feryad ile bağıırıp çağırrsa asla uyanmaz.

[5b]

24.

EMRĪ¹⁵⁶

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

- 1 Serv oqurdım qaddiñe servde reftār olsa
Ġonca derdüm femüñe ġoncada ġüftār olsa
- 2 Beñzedürdim qadd-i bālāña nihāl-i servi
Ġonca-ı sürh dehen ġül aña ruhsār olsa
- 3 Mihr oqurdım ruñña zerre-dehān olsa mihr
L'al dirdüm lebiñe l'al-i ġüher-bār olsa
- 4 Öykünirdi ġözüñe nergis eger olsa siyāh
Beñzedürdim ġüli ruhsāruña bī-ħār olsa
- 5 Şöyle vaşf itdi dişün vaşfını Emrī şanemā
Yaraşur 'ıqd-ı süreyyā aña ĩşār olsa

¹⁵⁶ M. Yekta Saraç, **Emrī Dīvānı**, Kùltür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, G.460.

1 Ey sevgili senin boyuna eğer servi ağacı yürüse, servi derdim. Ağzına ise gonca derdim eğer gonca konuşabilse.

2 Gül ağacının kırmızı goncası ona yüz olsaydı, bende onun yüksek boyu ve endamına taze serviye benzetirdim.

3 Güneş çok küçük olan ağzın olsa, ona yanağın derdim. Yakut derdim dudağına, yakut cevher yüklü olsa.

4 Eğer siyah olsa nergis gözüne benzemeye çalışırdı, gül de dikensiz olsa onu yanağına benzetirdim.

5 Ey sevgili Emri vasfını çok güzellere şöyle anlattı; Süreyya yıldızı onun için serpilse yakışırdı.

25.

‘ULVĪ¹⁵⁷

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Nedir bu serv-қaddlık lāle-қaddlık māh peykerlik
Nedir bu sīm-tenlik nāzenīnlik nāz-perverlik
- 2 Niçe başlar kesüp қanlar döküp diller alur her dem
Müjen tīğinde hatm olmuş dilāverlik çeker darlık
- 3 Levendāne güzelsin sīne-çāk olsañ yaraşuқdur
Seniñ şānuқdadur şāhāne dilberlik semenberlik
- 4 Mesihā-veş tecerrüd қaşdin it baқma zen-i dehre
Aña meyl eylemek erlik değıldir ey gönül arlık
- 5 Belā vādīlerin geşt eyleyenler post-pūş olmuş
Yaraşur ‘Ulvīyā seyyāh olanlarda қalenderlik

¹⁵⁷ Vildan Özen, (*Derzizāde Ulvī Divām ’nın Tahlili*), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.105, G.312.

1 Ey sevgili bu servi boyluluk, lale yanaklılık, ay yüzlülük nereden çıktı?
Bu gümüş tenlilik, narinlik, nazlılık nereden çıktı?

2 Her an nice başlar kesip, kanlar döküp, gönüller alır. Kahramanlık ve
ciğer parçalama senin kirpiğinin okunda son bulmuştur.

3 Yüreği yaralı olsan da güzelsin, levent olana yakışır olan sana uyar.
Şahane dilberlik ve yasemin gibi beyaz göğüslü olmak senin şanındandır.

4 Hz. İsa gibi her türlü maddi meseleden sıyrıl, sen kadına benzeyen
dünyaya bakma. Ey gönül ona bakmak erlik değildir, erlik olmaz.

5 Bela vadilerinde gezenler posta bürünmüşlerdir. Ey Ulvi işte gezgin
olanlara kalenderlik yakıştırmış.

[6a]

26.

‘ULVĪ¹⁵⁸

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

- 1 Ol şeh-i mülk ü melâhat ben gedāsundan kaçar
‘Ādet ancak dil-rubālar mübtelāsundan kaçar
- 2 Ey perī peykānuñ irüp beni bir yād eylemez
Yādlarla seyr iderken aşināsından kaçar
- 3 Zāhidā ḥodbīn cemāl-i yārı görse dūr olur
Benzer ol ḥuffāşa kim şemsiñ ziyāsundan kaçar
- 4 Dolu içsem dolu mı içmez o dilber nāz ider
Bādeden ḥazz eyler ammā merḥabāsundan kaçar
- 5 Tevbe eylerdü şarāba zāhidā ‘Ulvī velī
Ḥavf ider pīr-i muğānuñ bed-du‘āsundan kaçar¹⁵⁹

¹⁵⁸ Vildan Özen, (*Derzizāde Ulvī Divānı'nın Tahlili*), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.108, G.109.

¹⁵⁹ 5. beyit "Derzizāde Ulvī Divānı'nın Tahlili" çalışmasından tamamlanmıştır.

1 O güzellik ülkesinin Şahı, ben onun dilencisiyim, dilencisinden kaçar. Gönül kapan sevgililer adettendir aŐıĖından kaçar.

2 Ey peri gibi güzel sevgili, kirpiğin gelip de beni görmez. Yabancılarla gezer de, bildiğinden kaçar.

3 Ey zahit, kendini düŐünen kişi sevgiliyi görünce ondan uzaklaŐır. O ki yarasanın güneşin ıŐıĖından kaçmasına benzer.

4 Şarap dolu kadehten içsem, naz edip o dilber doludan içmez mi? Şaraptan zevk alır ama aşığın kadehinden kaçar.

5 Ey zahit Ulvı, Şarap içmemeye tövbe ederdi fakat o meyhanedeki pirin bedduasından korktuğu için Şarap içer.

27.

‘ULVĪ¹⁶⁰

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Çeşm-i ğam-dīdeme kühl ola deyü hāk-i rehi
Yüzime başmağa ‘ār eyledi ol serv-i sehi
- 2 Toludur genc-i hākīkatle ko ta‘nı vā‘iz
‘Aşıkıñ maḥzen-i qalbüni şaқın şanma tehi
- 3 Meh-nevdir ki görünür ser-i serv üzre hemān
Ol civānıñ qad-ı bālāsıyla zerrıñ külehi
- 4 Za‘fdan qalmanı āh eylemege bende mecāl
Nice agāh ideyin derd-i dilimden o mehi
- 5 ‘Ulvī bendenıñ
.....

¹⁶⁰ Şiir, "Derzizāde Ulvī Divānı'nın Tahlili" çalışmasında tespit edilememiştir.

1 Sevgilinin yolunun toprağı benim gözüme sürme olur diye, o servi boylu sevgili yüzüme basmaktan utandı.

2 Vaiz kınamayı bırak aşğın kalbinin mahzeni hakikat hazinesiyle doludur, sakın onu boş sanma.

3 O civanın yüce boyu ile altından külahı, servinin başı üzerinde görünen yeni ay gibidir.

4 O ay gibi güzel sevgiliye gönlümün derdini nasıl bildireyim? Bende zayıflığımdan, "ah" etmeye güç kalmadı.

[6b]

28.

EMRİ¹⁶¹

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Nigārā ravza-ı 'ıŝkuñda çeşmim cüy-bār itdüm
Ayāğuy öpmege yoluyda cismüm hākīsar itdüm
- 2 Gedāyım n'ola sen ŝāh-ı hūbān ıapusunda
Anıy ben mülket-i 'ıŝkıñda göñlüm tādār itdüm
- 3 Nesīm-ālūd olup sūnbül ŝaıuıa irmege cāna
Bu sevdālarla cismüm bāğ-ı hasretde ğubār itdüm
- 4 ŝunup el bezm-i 'ālemde ayağ-ı'ıŝkı nūŝ itdüm
Başumdan ŝoĥbet-i yārānı 'aklı tārūmār itdüm
- 5 Firākı āteŝiyle yanmağā mu'tād olup Emrī
Semender-veş mekānum vuşlatı şevkıyla nār itdüm

¹⁶¹ M. Yekta Saraç, **Emrī Dīvānı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, G.339.

1 Ey güzeller güzeli sevgili, aşkının bahçesinde gözlerimi birer akarsu
ettim. Senin ayağını öpmek için yolunda kendimi perişan ettim.

2 Sen güzellik şahı olanın kapısında ben dilenci olsam ne olur? Zaten ben
gönlümü onun aşkının ülkesinde hükümdar yaptım.

3 Hoş rüzgarla cana bulaşan olup sümbül kokulu saçına varmak için;
kendimi bu sevdalarla hasret bağında toza çevirdim.

4 Alemin meclisinde el sunarak, aşkın kadehini içtim. Akıl dostlarının
sohbetini başımda darmadağınık ettim.

5 Emri, ayrılık ateşiyle yanmaya alıştığından; ben yerimi ona kavuşmanın
arzusuyla semender gibi ateş ettim.

29.

FEVRİ¹⁶²

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Düşelden dil diyâr-ı hicre  urmaz her zemân ağlar
Belî hem-râzı olsa mürdem olan her zemân ağlar
- 2 Nice demdir ki tîriğ  asretinden ey kemân-ebür
Döküp  anlı yâşın sînemde za m-ı  ûn-efşân ağlar
- 3 Zemînden cüy a ar eflâkden bârân yağar şanma
Ba a ra m eyleyüp her dem zemîn ü âsmân ağlar
- 4 Fiğânın kesmedi dilbend olaldan kâkül-i yâre
Ki  utsâ  olsa kâfirde esîr-i nâ-tüvân ağlar
- 5 ru sâr dilber hicrine Fevrî
..... gece g nd z hemân ağlar

¹⁶² Şiir divânda bulunamamıştır.

1 Ey sevgili gönül ayrılık diyarına düştüğünden beri hep ağlar. Evet, bir kimsenin sırdaşı ölse insan olan her zaman ağlar.

2 Ey kaşı kemana benzeyen sevgili, nice zamandır bakışlarının hasretinden kanlı yaş döktüğümünden beri benim sinemde kan saçan yaralarımından kan gider.

3 Ey sevgili yerden akarsu akar, göklerden yağmur yağar sanma. Yer ve gök bana merhamet edip her zaman ağlar.

4 Gönül sevgilinin saçına bağlandığından beri inleyip sızlanmaktadır. Ki kafir de tutsak olsa güçsüzlük ve esaretten ağlar.

5.....

[7a]

30.

ĠAZEL-İ ZECRİ¹⁶³

Mefā'iliün mefā'iliün fe'ülün

- 1 Müselsel zülfi-ile hıtt-ı reyhān
Bezemiş hüsniyi ey çeşm-i fettān
- 2 Müşennā ruĥlarıñ l'aliñ celīdir
Muħakkaķ yazdı levḥ-i cāna yezdān
- 3 Ġubar iken ḥatıñ raḥm eyle bir ān
Şülüş hıtt-ı iremdin ḥaddiñe ey cān¹⁶⁴
- 4 Lebiñ yāķūt u aḥmer cāna ta'līķ
Kaşıñ tevķī'-i ġarrā ey güzel cān
- 5 Yoluñda toġrudur nesih elif tek
Şehā Zecrī-i bī-cān¹⁶⁵

¹⁶³ Şairin divānı bulunamamıştır.

¹⁶⁴ Mısrada vezin kusuru bulunmaktadır.

¹⁶⁵ Mısrada vezin kusuru bulunmaktadır.

1 Ey cilveli sevgili, güzelliğini reyhan gibi ayva tüylerin ve birbirine bağlanmış saçların süslenmiştir.

2 Yanakların müsenna yazısıyla, dudakların celi yazısıyla yazılmıştır. Allah muhakkak levha gibi olan cana bunları çizmiştir.

3 Senin yazın gubar yazısı iken bir acı. Ey sevgili kendine merhamet et de senin yüzüne sülüs hat olmasın.

4 Ey güzel can kaşın gösterişli padişah yazısı, dudakların ise yakut kırmızısı şeklinde cana asılmıştır.

5

31.

REVĀNĪ¹⁶⁶

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Dāimā ʔolu Şunarsın baņa cām-ı bādeyi
Sākīya niçün ayaklarsın bu ben üftādeyi
- 2 Bir gedā maḥbūbını gördüm cihānda beglenür
Kul idinmez kendüzine degme bir Őehzādeyi
- 3 Ben niçe ol serv-i ra'nāya esīr olmayayın
Aņa bende bulurın her gördüğün āzādeyi
- 4 Őūfī inkār idemez ḥüsnüñ kerāmātına kim
Hızr gibi Őüya ŐalmıŐdur ḥaṭuñ seccādeyi
- 5 Zīnet it her beytünü naķŐ-ı ḥayālāt eyle kim
Kimse seyr itmez Revānī kimse beyt-i sādeyi

¹⁶⁶ Ziya Avşar, **Revānī Divānı**, Kùltür ve Turizm Kitaplığı, E-Kitap, s.439, G.448.

1 Ey saki bana içki kadehini daima dolu sunarsın. Beni düşkünü niçin bu sakiye çiğnettirirsin?

2 Bir dilencinin sevgilisini gördüm dünyada, kendini padişah sanır. Kendisine değme bir şehzadeyi bile kul olarak istemez.

3 O servi boylu sevgiliye niçin esir olmayayım? Ben de her gördüğüm özgür kişiyi ona köle olmuş sanırım.

4 Güzelliğinin olağanüstülüğünü derviş bile inkar edemez. Çünkü kadın hattın o seccadeyi Hızır gibi suya bırakmıştır.

5 Revânî, her beyitini hayallerin ile işle ve süsle, sade olan beyite kimse değer vermez.

[7b]

32.

BĀĶĪ EFENDĪ¹⁶⁷

Mefā'iliin mefā'iliin mefā'iliin mefā'iliin

- 1 N'ola gelse dil-i mecrūḥa derd-i dil-rübādan ḥaz
İder ḥaste ne deḡlü nā-ümīd ola devādan ḥaz
- 2 Ğam-ı 'ıŝkuḡ cihān mülkinde buldum ŝādmān oldum
Kişi ġurbet diyārında idermiŝ āŝinādan ḥaz
- 3 Ŝefā-yı cām-ı l'aliḡden ne ḥālet kesb ider ŝūfī
Ki ṭab'-ı bī-mezāk itmez ŝarāb-ı dil-ġüŝādan ḥaz
- 4 Çerāġ-ı māh-ı hüsnüḡ karşı ṭutma çeşm-i nā-dāna
Gözüm nūrı ne deḡlü eyleye a'mā ziyādan ḥaz
- 5 İlāhī tāb-ı Bākīden rüsüm-ı ġayrı maḥv eyle
Ki aŝlā ḡalmaya ḡalbinde naḡŝ-ı mā-sivādan ḥaz

¹⁶⁷ Sabahattin Küçük, **Bākī Dîvānı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.174, G.223.

1 Ne olur gönlü kırılmışa gönülleri bağlayan sevgilinin derdi zevkli gelse? Ne kadar hasta olursa olsun kişi devadan haz duyar.

2 Aşkın gamını cihan ülkesinde bulunca, sevinçle doldum. Gurbette iken kişinin bildiğiyle karşılaşınca duyduğu mutluluk gibi.

3 Sufi senin eğlence kadehi olan dudağından ne tatlılık kazanır? Tabiatında zevk bulunmayan kişi, gönül açıcı şaraptan tat almaz.

4 Cahil insanın gözlerini ayın ışığının güzelliğine karşı tutma. Ey gözümün nuru, kör kişi ışıktan hiç faydalanır mı?

5 Ey Baki, ilahi ışıktan başka suretleri mahvet. Ki kalbinde Allah'tan başka varlıkların işlemeleri asla kalmasın.

33.

BĀĶĪ¹⁶⁸

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 'Āşık-ı bî- dillere cevri firāvān eyledün
Müstedām ol dōstum luṭf itdün iḥsān eyledün
- 2 Āsmān-ı mihrüğe āhum şerārıdur benüm
Şu'le-i dāğ-ı derūnum māh-ı tībān eyledün
- 3 Ğamzeñ oqın çeşm-i fettānuñ ki almışdur ele
Şöyle beñzer dōstum kāfir müselmān eyledün
- 4 Çıkamaz 'ağzuñdan ḥaber sırr-ı nihān-ı vaşluğa
'Āşıkunñ rāz-ı derūnun cānda pinhān eyledün
- 5 Bāķiyi gül gibi ḥandān itdün ol luṭfıla
Soñra döndün mübtelā-yı hār-ı hicrān eyledün

¹⁶⁸ Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.195, G.272.

1 Gönülsüz aşığa çok eziyetler çektirdin. Ey sevgilim şimdi sen devamlı ol, sen lütuf ve ihsanda bulundun.

2 Benim ahım gökteki güneşin kıvılcımıdır. Derinimde bulunan yaranın ateş gibi alevini dolunay eyledin.

3 Gönlü kendine çeken gözleri olan sevgili, yan bakışının oku beni ele almıştır. Ki bu müslümanı kafir etmeye benzer.

4 Ey sevgili ağzından sana kavuşmak için gizli ve sır olan haber bir türlü çıkmaz. Aşığın gönüldeki sırrını canda gizli eyledin.

5 Ey sevgili, Baki'yi o lütufla gül gibi neşeli ettin. Sonra da dönüp aşığı ayrılık dikeninin içine attın.

[8a]

34.

ḤĀFİZ¹⁶⁹

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

- 1 Ḥamdulillāh der-i meyḥāneyi gördün meftūḥ
İçelüm cām-ı musaffā bulalum rāḥat-ı rūḥ
- 2 Öle yazduḡ bu giçe ğuşşadan iy muğ-beçe gel
Gün yüzün şevḳi-y-ile nūş idelim cām-ı şabūḥ
- 3 Der-i meyḥāneyi gel bekleyelüm ölünce
Bizden ördin gelene bundan imiş fetḥ-i fütūḥ
- 4 'Ömr-i cāvīde irüp sāye-i zülfünde senün
İrdi bir rūḥa ki 'ömrinde anı görmedi Nūḥ
- 5 Ḥāfızı tevbeye gelsün dir isen bir nazār it
Ne sen ol dünyā nām-ı naşūḥ

¹⁶⁹ Şiir tespit edilememiştir.

1 Allah'a hamdolsun, meyhane kapısını açılmış gördün. Biz artık saf şarap içelim de ruhumuz rahat etsin.

2 Ey meyhaneci çırağı, gel bu gece kederden öle yazdık. Gün yüzünün şevkiyle, sabah şarabıyla içmeye devam edelim.

3 Ölene kadar meyhanenin kapısında gel bekleyelim. Bizden önce gelenlere hakkın sırrını öğretmek bundan dolayı imiş.

4 Senin saçının gölgesinde sonsuz ömre erip, onu görmedi. Nuh ömründe öyle bir ruha denk gelmedi.

5 Hafız'ın sana tövbeye gelsin dersen, bir bakış at.

35.

FIGĀNĪ¹⁷⁰

Fā'ilatün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Kaşların tuğrası cānā āfitāb üstindedir
Şekli bismillāha benzer kim kitāb üstindedir
- 2 Āfitāb-ı 'ālem-ārā gördüğince ruğların
Zerre-veş ditrer felek üzre hicāb üstindedir
- 3 Tağlar yaqdum ruğun şevkiyle dilde lāle-vār
Ol sebeddür ki qalbüm inqilāb üstindedir
- 4 'Āqil isen 'ālemün naqşın görüp meyl eyleme
Köhne bir vīrānedür bünyādı āb üstindedir
- 5 Tūtalum kim ser-be-ser sulţān-ı 'ālemsin bu gün
İy Figānī menzilün aḥīr türāb üstindedir

¹⁷⁰ Abdülkadir Karahan, **Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figanî ve Divançesi**, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1966, s.45.

1 Ey sevgili kaşlarının tuğrası güneşin üstündedir. Ki kitabın üstündeki 'bismillah'a da benzemektedir.

2 Cihanı süsleyen güneş yanaklarını görünce, feleğin üstünde utanmaktan zerre gibi titrer.

3 Yanağını görmenin şevkiyle gönlümde yaralar açtım. O sebepten dolaydır ki kalbim durmadan dönmektedir.

4 Eğer akıllı isen alemdeki göz yanıltıcı işlemleri görüp gönül verme. Esasen o alem eski ve yıkılmıştır, tıpkı o suyun içindeki yapı gibidir temeli yoktur.

5 Farz edelim ki bugün baştan başa alemin sultanısın. Ey Figani, son istikametın toprak üstünedir.

[8b]

36.

EMRİ¹⁷¹

Mef'ûlu fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün

- 1 Hürşîd-i rûy-ı yâri çün eyledüm temâşâ
Bir zerresi içinde gördüm iki süreyyâ
- 2 Olmaz egerçi zâhir encüm güneş yüzinde
Reftâr-ı pür-şitâbuñ eyler anı hüveydâ
- 3 Toğru elif gibidür üstinde âfitâbuñ
Ruhsârûñ üzre benek ey mâh-ı 'âlem-ârâ
- 4 Ebrûña öykinelden şehri içre buldı şöhet
Parmakla gösterdiler şimdi hilâli cânâ
- 5 Ol sîb-i gabgab için nârence döndüm Emri¹⁷²
Böyle kalursa hâlüm bîh olmaz ise eyâ

¹⁷¹ M. Yekta Saraç, **Emrî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, G.28.

¹⁷² Mecmuada beyit zarar görmüş olduğundan, "Emrî Dîvânı"ndan tamamlanmıştır.

1 Yarın yüzü güneş gibidir, onu hayranlıkla izledim. Çünkü yüzünün bir zerresinin içinde iki süreyya yıldızı gördüm.

2 Eğer güneş gibi olan yüzünde yıldızlar belli olmazsa, senin aceleci yürüyüşün onu apaçık eder.

3 Doğru güneşin üstündeki elif gibidir. Ey ay gibi yüzüyle cihanı süsleyen sevgili, yüzündeki benler elif gibi apaçıktır.

4 Ey sevgili, o hilal kaşlarına özenmekten bu ayın içinde şöhret buldu. Şimdi ise gökteki hilali parmakla kaşın diye gösterirler.

5 Ey Emri, o çenenin altındaki elma için turunca döndüm. Böyle kalır ise halim iyi olmaz.

37.

TAŞLICĀLI YAḤYĀ¹⁷³

Mefā'iliin mefā'iliin mefā'iliin mefā'iliin

- 1 Ğanīdir 'aşq-ıla gönlüm ne mālüm ne menālüm var
Ne vaşl-ı yāre ḥandānım ne hicrāndan melālüm var
- 2 Ne sağ olmak diler gönlüm ne ölmekden kaçır cānum
Cihānda ḥasta-i 'ışk olalı bir ḥoşca ḥālüm var
- 3 Ben ol ḥayrān-ı 'aşqum kim yitürdüm 'aql-ı idrāki
Ne 'ālemden ḥaberdārın ne kendümden ḥayālüm var
- 4 Ne meyl-i külbe-i aḥzān ne şīr-i şoḥbet-i yārān
Ne ḫ'an-ı zāhid-i nādān ne ceng ü ne cidālüm var
- 5 Cihān fānīdir iy Yaḥyā hüvel-hayyü hüvel-bāḳī
Değişmem atlas-ı çarḫa benüm bir köhne şālüm var

¹⁷³ Divān tespit edilememiştir.

1 Gönlüm aşk ile zengindir, ne malım ne mülküm var. Ne yâre ulaşmada neşem ne ayrılıktan hüznüm var.

2 Gönlüm ne yaşamak ister, ne canım ölümden kaçar. Dünyada aşk hastası olduğumdan beri hoşça bir halim var.

3 Ben o aşkla kendimi kaybettim ki, aklımı ve idrakimi yitirdim. Ne dünyadan haberim var ne de kendimle ilgili hayalim yok.

4 Ne dostlar sohbetinin önde geleniyim, ne hüznler kulübesine meylim var. Benim için cahil zahitin kınaması bende, savaşta ve dövüşte yokum.

5 Ey Yahya, sonsuz dirilik ve bakiliğe sahip olan Allah'tır. Dünya sonu olandır. Benim eskimiş bir şalım var, ben onu gökyüzüne değişmem.

[9a]

38.

BĀĶĪ¹⁷⁴

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 'Ārızuñ firdevs-i a'lā kâmetüñ Ṭübā imiş
Büse-i l'alüñ alan hoş miyve-i zībā imiş
- 2 Rūhlaruñ teşbīh idersem n'ola cennet bāğına
Eksük olmaz taze şeftälüsü her dem yâz u kış
- 3 Teşne-diller vādī-i hicrānda sensüz yandılar
Hızr-veş iy l'al-i nâbı âb-ı hayvānum yetiş
- 4 Geçdi sen serv-i semen-sīmā tururken ser-firâz
Gördi 'ar'ar lâ-cerem bād-ı şabādan serzeniş
- 5 Bir güherdir ṭab'-ı Bāķī kân-ı imkân içre kim
Āfitâb-ı luṭf-ı sulṭân ile bulmuş perveriş

¹⁷⁴ Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.172, G.217.

1 Ey sevgili yanağın yüce cennet, boyun Tuba ağacıymış. Kırmızı dudağından öpücük alan, taze ve hoş bir meyveyi süslemiş gibiymiş.

2 Ey sevgili senin yanaklarını cennet bağına benzetirsem bu yerindedir. Çünkü, cennette istediğin zaman isteğin ortaya çıkar yaz ve kış şeftali hep tazedir.

3 Ey sevgili çok susayan gönüller, sen olmadığın için ayrılık vadisinde sensiz yandılar. Ey dudağı hayat suyu gibi olan, Hızır gibi hayat suyunu yetiştir.

4 Sen dururken, o yasemin rengine olan servi ayaktaiken yükseklerle çıktı. Şüphesiz sevgilinin boyuna benzeyen ardıç ağacı sabah rüzgarına sitem etti.

5 Baki'nin tabiatı imkan madeni içinde bir mücevherdir ki, sultanın ikram güneşi ile olgunlaşmıştır.

39.

BĀĶĪ¹⁷⁵

Mef'ulü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- 1 Zülf-i siyāhı sāye-i perī hümā imiş
İqlīm-i hüsne anuḡcün pādişā imiş
- 2 Bir secde ile kıldı ruḡ-ı āfitābı zer
Ḥāḡ-i cenāb-ı dōst 'aceb kimyā imiş
- 3 Āvāzeyi bu 'āleme Dāvūd gibi şal
Bāḡī ḡalan bu ḡubbede bir ḡoş şadā imiş
- 4 Görmez cihānı gözlerümüz yāri görmese
Mir'āt-ı hüsni var ise 'ālem- nümā imiş
- 5 Zülfüḡ esiri Bāḡī-i bī-ḡāre dostum
Bir mübtelā-yı bend-i kemend-i belā imiş

¹⁷⁵ Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.172, G.218.

- 1 Sevgilinin siyah saçı hüma kuşunun kanadının gölgesiymiş. Onun için güzellik ülkesinin padişahı imiş.
- 2 Bir secde eylemekle güneşin yüzünü sapsarı etti. Sevgilinin kıymetli varlığının toprağı şaşılacak derecede bir ilaç imiş.
- 3 Bu aleme Hz. Davud gibi ses bırak. Bu dünyada kalacak olan bir güzel sestir.
- 4 Yari görmezsek, dünyayı gözlerimiz görmez. Onun güzelliğinin aynasında biz alemi görüyoruz.
- 5 Ey sevgili, senin saçının esiri zavallı Baki imiş. O senin belalı saçlarına bağlanmak için düşkün hale gelmiş.

[9b]

40.

BĀĶĪ¹⁷⁶

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

- 1 Halk-ı 'âlem ezeli böyle perişân ancak
Kimi nālân kimi giryân kimi handân ancak
- 2 Kimisi bülbül-i nālân-ı gül-i 'arız-ı yâr
Kimi pervâne-i şem'-i ruḥ-ı cānān ancak
- 3 Bu cihân kimine 'ayş u tarab u kaşr-ı şafâ
Kiminüj miḥnet ile başına zindân ancak
- 4 Pâyemâl olmada aḥîr şütür-i gerdûna
Pâdişâhıyla gedâsı hele yeksân ancak
- 5 Bâķiye ḥāngāh-ı 'âlem-i ḥayretde hemân
Her gelen kimse bu esrâr ile ḥayrân ancak

¹⁷⁶ Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.182, G.238.

1 Bu dünya aleminin insanları eskiden beri perişan vaziyettedir. Ancak kimisi inler, kimisi ağlar, kimisi de gülmektedir.

2 Kimisi sevgilinin güle benzeyen yanağının inleyen bülbülü, kimi de sevgilinin muma benzeyen yanağının pervanesidir.

3 Bu dünya kimine gönül açan köşkün oynama ve yaşama yeridir. Kiminin ise dertli başına ancak zındandır.

4 Kimisi dönen feleğin devesinin ayağının altında kalmaktadır. Bu durumda padişah olsun, dilenci olsun hepsi aynı durumdadır.

5 Ey Baki, alemin misafirhanesine gelen her kişi verilen esrar ile hayran olur.

41.

AHMEDİ¹⁷⁷

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Mümkün olmaz ki ben ol serv-i dilārāyı görem
Varın ola ki seyr etdiği ārāyı görem
- 2 Geh yāş örter gözümü geh unutup kendüzümü¹⁷⁸
Bulamam özümü gāh ol ruḥları zībāyı görem¹⁷⁹
- 3 Dilerim Ḥaḫdan elim irse ḥarām ḥalkāsına
‘Ömrüm uzunluḡu ol serv-i semen-sāyı görem
- 4 Himmet-i ‘alīyedir rehberi çün ḥāḫırımıḡ
Umarım rast gele ol ḫad-i bālāyı görem
- 5 Aḫmedī gibi zūlfine dolaşdım ki benim
Başım götürür bu ḫuru sevdāyı görem¹⁸⁰

¹⁷⁷ Şiir, “Ahmed Paşa Divānı”nda bulunmamaktadır.

¹⁷⁸ Mısrada vezin kusuru bulunmaktadır.

¹⁷⁹ Mısrada vezin kusuru bulunmaktadır.

¹⁸⁰ Mısrada vezin kusuru bulunmaktadır.

1 Ben o servi boylu ve gönül süsleyen sevgiliyi görmem mümkün değildir. Varayım seyrettiği o yerleri göreyim.

2 Ey sevgili bazen kendimi unutup ağlamaktan gözlerim kapanır. Ben o yanakları güzellik dolu sevgiliyi görünce kendimi unutturum.

3 Ben ömrüm boyunca yasemin renkli sevgiliyi görmeyi Hak'tan dilerim ve elimin onun bulunduğu yere ulaşmasını isterim.

4 Benim gönlümün rehberi onun yüce yardımıdır. İşte ben yüce boylu sevgiliyle karşılaşmayı umarım.

5 Ben de Ahmedî gibi saçına dolaştım. Benim başımın götürdüğü bu boş sevdayı görmek isterim.

[10a]

42.

NEV'İ EFENDİ¹⁸¹

Mefā'iliün mefā'iliün mefā'iliün mefā'iliün

- 1 Seniñ maǰzūnuñ olmağ baña şādān olmadan yegdir
Ġamıñla ağlamak ellerle ħandān olmadan yegdir
- 2 Cihānuñ 'izzü cāhın şöyle iz'ān eyledim ben kim
Eşiğinde ıul olmağ dehre sulţān olmadan yegdir
- 3 Düşüp künc ü ħarābāt içre şūfī kāse-līs olmağ
Serīr-i devlete fağfūr u ħāķān olmadan yegdir
- 4 Cihān-ı bī-sebātıñ rağmına devr itdürüp cāmı
İçüp lāyıkıl olmağ şād u ħandān olmadan yegdir
- 5 Şarāb-ı 'ışķ-ıla Nev'ı gibi mest-i müdām olmağ
Baķup bu ni'met-i dünyāya ħayrān olmadan yegdir

¹⁸¹ Şiir yapılan ıalışmalarda tespit edilememiştir.

1 Ey sevgili, sana kavuşamamanın verdiği hüznle olmak seni hatırlattığı için bana sevinçli olmaktan iyidir. Başkalarıyla neşeli olmaktansa, senin derdinle ağlamak daha iyidir.

2 Ben ki dünyanın makam ve mevkisini, sevgilinin kapısında kul olmak dünyaya sultan olmaktan iyidir olarak anladım.

3 Ey sufi, meyhane köşesinde düşüp kalıp da hükümdarın tabaklarını yalamak, devletin tahtına geçip Çin veya Türk hakanı olmaktan iyidir.

4 Kararı olmayan dünyanın huyu üzerine kadehleri döndürüp içmek ve sarhoş olmak sevinçli ve neşeli olmaktan iyidir.

5 Nev'i gibi aşkın şarabıyla devamlı sarhoş olmak, bu dünya nimetlerine bakıp hayran olmaktan iyidir.

43.

FAKİRİ¹⁸²

Mef'ülü mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

- 1 Şol çeşm-i siyekârıñ kaşd-ı dil ü cān eyler
Bir gün bilürüm anı rüsvâyı cihān eyler
- 2 Tenūr-ı gamı hicrūñ itdi cigerim büryān
Efkārımı vaşluñ uş bağrımı ған eyler
- 3 Cānım gibi şaqlardım 'ışquñı derūnümde
İllāki gözüm yāşı ol sırr-ı 'ayān eyler
- 4 'Işkın odu yakdıqça dil hānesini şāhım
Gök yüzini āhım toptolu duhān eyler
- 5 Faķirī
..... fiğān eyler

¹⁸² Şairin divâmı ve şiiri tespit edilememiştir.

1 Senin Şu siyah gözlerinin cana ve gönle kastetmesi var ya, işte bir gün onu dünyanın ayakları altına alır.

2 Ayrılık gamının ocağı ciğerimi yaktı. Sana kavuşma düşüncelerim bağırı kanla doldurdu.

3 Senin aşkını gönlümde canım gibi sakladım. O sırrı gözümde akan yaşlar açığa vurur.

4 Ey sevgili padişahım, aşkının ateşi benim can evimi yaktıkça benim ahım gökyüzünü dumanla doldurur.

5

[10b]

44.

ḤAYRETİ¹⁸³

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Çeşm-i ḥün-rīzuṅ ucundan dīdeler giryān olur
Hey zālīm sen ki her dem eşiginde ḳan olur
- 2 Niçe 'arz ideyim 'acep sūz-ı dil-i dildāra ben
Nāme göndersem kebūter iltemez biryān olur
- 3 'Aşıkımdır 'aşkımla niçün olmaz der imiş
Ölmek āsān-ıdı ammā arada hicrān olur
- 4 Didim ey meh-rū n'ola mihr ü vefālar eyleseṅ
Nāz-ıla güldi dedi 'ālemlere destān olur
- 5 Şemme-i esrār-ı 'aşkımdan kime şerḥ eylesem
Ḥayretī-i vālih ü şeydā gibi ḥayrān olur

¹⁸³ Selim Gök, (*Hayretî Divānı Sözlüğü*), Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, G.99.

1 Ey sevgili kan dökücü gözlerin sebebiyle benim gözlerimden yaş akar. Hey sen ki zalim, her zaman eşîğinde kan dökülür.

2 Ben gönlümü ateşle süsleyen sevgiliye, bu sözü nasıl sunayım? Acaba mektup göndersem güvercin iletemez kebab olur mu?

3 O benim aşîğımdır aşkımla neden olmaz dermiş? Ölmek kolaydı ama arada ayrılık olur.

4 Ey ay yüzlü sevgili, "Ne olur sevgi ve vefalar göstersen?" diyince: Nazlanarak güldü ve "Böyle olunca alemlere destan olur, adımız çıkar." dedi.

5 Ey Hayretî, gizli aşkımlı çok az da olsa kime anlatsam, şaşırıp kendinden geçerek hayran kalır.

45.

‘ALĪ ÇELEBĪ¹⁸⁴

Mef‘ulü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ulün

- 1 Güftārına taklīd idicek tūṭīyi güyā
Bir sille çalup kıana yuduṅ ağızını güyā
- 2 İller başa ben ḥüsnüğe sen şevkıme ḥayrān
Vallāhi billāhi tillāhi temāşā¹⁸⁵
- 3 Ağızında lebiṅ lebde söziṅ sözde ‘itābiṅ
Andan bu biz r‘anā bu ne zībā bu ne ‘izzā
- 4 Mecnūn gibi bir saçları leylā hevesinden
Tāğlar yaķasında gezebilsen tepe tenhā
- 5 ‘Ālem ne güzel vaşfiṅ ider kıandı lebiṅle
Aḥsentü seniṅ ḥüsnüğe iḥsānına cānā

¹⁸⁴ Şiir çalışmalarda yer almamaktadır. (Şenel Demir’in Şehrî (Malatyalı Ali Çelebi) adlı çalışmasında ve Hamza Çelebi’nin Ali Çelebi Divânı adlı çalışma incelenmiştir.)

¹⁸⁵ Mısradaki vezin kusuru bulunmaktadır.

1 Senin sözlerini, söz söyleyen papağan taklit edince ağzına tokatla sanki kana boyadın.

2 Vallahi, billahi, tillahi bu seyredişle, ey sevgili başkaları bana, ben sana, sen ise benim arzuma hayransın.

3 Ey sevgili ağzında dudağın, dudağında sözlerin, sözlerinde ise azarlama vardır. Onda ise bu nasıl güzellik, bu nasıl süslülük, bu nasıl yükseklik vardır?

4 Ey sevgili ben deli gibi saçları simsiyah sevgili hevesindeyim. Dağların ötesinde berisinde de yapayalnız gezebilsen.

5 Herkes senin niteliklerini tatlı tatlı söylerler. Ey sevgili, bu güzelliğine ve ikramına alkış olsun.

[11a]

46.

HELĀKĪ¹⁸⁶

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

- 1 Kim görse dil-i zārımı cānsuz beden içre
Şanur ki ġarīb ölüsü yatur kefen içre
- 2 Cān çıkmadın ey rūḥ-ı revānım cesedimden
Pehlūya çekem mi ki seni pirehen içre
- 3 Kūrtaraydım dāmeñi dest-i 'adūvdan
Ey ġonca-dehen ġül gibi ġaldıñ diken içre
- 4 Şerḥ eylemeye başlasa dil kışşa-ı 'ışkuñ
Hengāme üşer başıma her encümen içre
- 5 Kuyunġda ġam-ı hecriyle 'ömrünü ġeçürdi
ġurbet elemin çekdi Helākī vaṭan içre

¹⁸⁶ Veli Topşir, (*Helākī Divānı'nın Tahlili*), Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, G.127.

1 Ey sevgili kim ağlayan gönlümü cansız bedenim içinde görse onu kefenin içinde zavallı ölüsü sanır.

2 Ey ruh gibi akan sevgili cesedimden can çıkmadan, vücudun iki yanından gömleğin içinden seni kucaklayayım mı?

3 Senin eteğini düşmanların elinden alamadığım için, ey gonca ağızlı sevgili gül gibi dikenlerin içinde kaldın.

4 Gönül senin aşkının hikayesini uzun uzun anlatmaya başlasa, her meclis içinde başıma bir topluluk üşüşür.

5 Ey sevgili senin mahallende ömrünü ayrılık gamıyla geçirdi. İşte bak Helaki, vatanında gurbet acısı çekti.

47.

EMRİ¹⁸⁷

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Eşk-i çeşmim gördi ol serv ulusu sögdi başa
Bu meşeldür kim erenler naqde eylerler du'ā
- 2 Didiler başuñ yarar ol yār-ı sengin-dil şaķın
Başumu teklif idüp didim ki yararsa n'olā
- 3 Bağlıyayın zülfi zincirine dildāruñ seni
Eyleyayın ey dil-i divāne bu bendi saķa
- 4 Ey kaşı tayanup mülk-i fenāya gitmege
Cānuma tīrūñ durur ucu demürli bir 'aşā
- 5 Çeşm ü ruhsārınā öykünse n'ola nergisle gül
Anlaruñ yüzün gözün açmışdur ey Emrī şabā

¹⁸⁷ M. Yekta Saraç, **Emrî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, G.8.

1 O servi boylu ulu olan gözümde gözyaşını gördü, bana sövdü. Zaten velilerin kendilerine para verdiği zaman dua etmesi hemen olur.

2 O yârin taş gibi sert gönlünden sakın, başını yarar dediler. Başımı teklif ettim, ki yararsa ne çıkar?

3 Seni gönül bağlayan sevgilinin saçının zincirine bağlayalım. Ey divane gönül bu bağı senin için yapayım.

4 Ey kaşı yay gibi olan sevgili, fena ülkesine gitmek için senin kirpiğinin ucu benim canıma ucu demirli bir asa gibidir.

5 Nergis ve gül, gözüne ve yüzüne özense ne çıkar? Ey Emri onların yüzünü gözünü sabah rüzgarı açmıştır.

[11b]

48.

BĀĶĪ¹⁸⁸

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Berg-i gülden ruḥı ol lāle 'ızāruḅ terdür
Nükte feh̄m eyle begim ḥaylīce rengin yirdür
- 2 Mürğ-i dil nağmeleri şevḳine gül ruḥlarınuḅ
Ne şafā baḥş ideler ne güzel yerlerdür
- 3 'Aynına şanma ğubārı ala erbāb-ı naẓar
Bizi ḥayrān iden esrār-ı leb-i dilberdür
- 4 Meyve-i vaşlına bir kām̄et-i tūbā güzelinḅ
Zāhidā her kim irişdiyse yitişmiş erdür
- 5 Cūy-ı hüsn ābı taşup çıkmış o servüḅ yoluna
Bāḳīya şanma miyānında tūrān ḥaḅcerdür

¹⁸⁸ Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.122, G.107.

1 Ey sevgili, lale gibi pembe yanakların gülün yapraklarından daha tazedir. Padişahım, burası bir hayli renkli yerdir.

2 Ey sevgili, senin gül yanaklarının arzusuna kavuşana gönül kuşunun ötüşleri; gönül açıcı yerlerdi, oralar ne güzel yerlerdir.

3 Lütufkar bakış sahiplerinin yanını, tozu toprağı gibi düşünme. Bizi afyon sarhoşu eden gönlü çeken sevgilinin dudağından yanağına uzanan tüyleridir.

4 Ey zahit, boyu Tuba gibi olan güzelin vasıl meyvesine kim erişmiş ise; o ermiş velidir.

5 O servi boylu sevgilinin yoluna, akarsuyun güzellik suyu taşıp çıkmıştır. Ya Baki onu belinde duran hançer olduğunu sanma.

49.

BĀĶĪ¹⁸⁹

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

- 1 İtdi şikār gönümü bir şūh-ı şeh levend
Müjgānı tīr ü kâşı kemān turrası kemend
- 2 Telh-i şarāb-ı guşsa-i devrānı def' ider
Şīrīn dehānuma lebiñ alsam nitekim kıand
- 3 Bu cism-i zerd ü nizāriyla niçe bir
Yanam firākuñ āteşine nitekim sipend
- 4 Her dūna şāh-ı gül gibi meyl itme dōstum
Düşmez giyāha hem ser ola serv-i ser bülend
- 5 A'dā yanuñda hurrem u handān u şādmān
Bāķī ğamuñda zār u dil figār-ı müstemend

¹⁸⁹ Sabahattin Küçük, **Bākī Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.87-88, G.34.

1 Bir cilveli sevgili yiğit şaha gönlümü av etti. O neşeli, saçlarda lülesi kemend olan yiğit gönlümü avladı.

2 Ağzıma tatlı dudağını alsam onun acı şarabı feleğin gam ve kederini benden uzaklaştırır.

3 Bu sararmış, inleyen ve zayıf vücut ile senin ayrılığının ateşinde üzerlik tohumu gibi yanarım. Ayrılık ateşinde yanayım, nitekim ben tütsü olurum.

4 Dostum, her aşağılık kişiye gül dalı gibi eğilip durma. Servi boylu sevgilinin otlarla eşit olması mümkün değildir.

5 Düşmanların senin yanında sevinçli, neşeli ve mutlu oluyorlar. Baki ise kıskançlığından ve üzüntülü olduğundan dolayı inlemekte, yaralı ve dertlenmiştir.

[12a]

50.

FEVRİ ÇELEBİ¹⁹⁰

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Şanmañuz beyhüde devr eyler felek seyyāresi
Ol güneş yüzlüyü görüp oldılar āvāresi
- 2 Da'vā-yı ħüsn eylemişken rüy-ı yār-ıla kamer
Bildirdi nokşanın görüp kaldı yüzünün qarası
- 3 Ğamzesi tīrini dilber cānıma urdu benim
Çıkdı peyķanı anıñ kaldı yürekde yarası
- 4 Şanma nāşih yaluñuz ben ħastasıym bu pendi қо
Halk-ı 'ālem cümleten olmuş anıñ biçāresi
- 5 Gördi nabzın tıtıcak ben ħastanün dedi tábīb
Derdi 'ışķa uğramış Fevrī bunun yok çāresi

¹⁹⁰ Şiir tespit edilememiştir.

1 Feleğin dönen yıldızlarının boşuna dönüp durduğunu sanmayınız. O güneş yüzlü sevgiliyi görünce avaresi oldular.

2 Sevgilinin yüzü ile ay, güzellik davası eylemişken; ay yüzünün eksikliğini bildi, karasıyla kaldı.

3 Gönül çeken sevgili yan bakışının okuyla benim canımı vurdu. Okun demiri çıktı ama onun yüreğimde yarası kaldı.

4 Ey nasihat eden kişi, yalnız benim hasta olduğumu sanma, bu öğüdü bırak. Bütün insan aleminin halkı onun yüzünden zavallı duruma düşmüşler.

5 Tabip benim nabzımı tutunca; Fevri aşk derdinde yoktur bu derdin çaresi, dedi.

51.

BĀĶĪ EFENDĪ¹⁹¹

Mef'ulü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- 1 Bir ān içinde ğamzeñ oķı nice ķan ider
Dil cān evinde Őaķlayup anı nihān ider
- 2 Kūhsār-1 ğamda göz yaşı hecrünle dem be dem
HūŐaķ-i hārı Őāh-1 gül ü erguvān ider
- 3 Őanmañ göñülde Őaķlana rāz-1 muħabbeti
ĀŐār-1 mihr-i ğün gibi ğünden 'ayān ider
- 4 Hūsnün ğayāli vaŐluñ ümīdiyle 'aŐıķa
Nār-1 caħīmi ğülŐen-i bāğ-1 cinān ider
- 5 VaŐluña cān dilerse dirīğ itme Bāķiyā
Zinhār ğāfil olma seni imtiħān ider

¹⁹¹ Sabahattin Kūçük, **Bāķī Dīvānı**, Kūltür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.123, G.109.

1 Ey sevgili, senin yan bakışının oku bir anda çok kan döker. Gönlüm bu okları can evinde saklayarak gizler.

2 Gam dağında gözyaşı senin ayrılığın yüzünden zaman zaman çer çöp ve süprüntüleri ortadan kaldırıp, gül ve erguvan dalı yapar.

3 Aşkın sırrını gönülde saklanacağını sanmayınız. Aşkın alametleri güneş gibi günden güne açığa çıkar.

4 Ey sevgili, güzelliğinin hayali ve ona kavuşmanın ümidi aşık için; cehennem ateşini cennetler bağının gül bahçesi haline getirir.

5 Ey Baki, sevgili kendisine kavuşmak için senden canını isterse sakın gafil olma. Seni imtihan etmektedir, bunu bil.

[12b]

52.

BĀĶĪ¹⁹²

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- 1 Berfüñ eritdi bād-ı şabā bağrı yāğını
Yağdı çemende nergisünj altün çerāğını
- 2 Gülşende lāle şanma 'arağ-nāk olup çemen
Bir āl dest-māl-ıla sildi yanğını
- 3 Yıllar durur ki şem'î ruħuñ şevķine mehiñ
Hakkāk-ı dehri çarħa tutar şeb çerāğını
- 4 Rez duħterini ādı çekilse 'aceb degül
Hinnālar oldı illere qarşu ayāğını
- 5 Mestāne şoydı ol mehi Bāķī geçen gice
Nazüklük ile çözdü muğaddem kuşāğını

¹⁹² Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.487, G.288.

- 1 Sabah rüzgarı çimenlikteki karı eritti, böylece nergisin altın çırası ortaya çıktı.
- 2 Gül bahçesindeki kırmızı çiçekleri lale sanma. Çimen terleyerek bir kırmızı mendil ile yanağını silmiştir.
- 3 Yıllardan beri senin yanağının ışığının arzusuyla ayın, dünya ustası gece ışığını çevirip döndürür.
- 4 Üzüm kızınının (şarap) adı anılıp dursa şaşılmaz. O ellere karşı ayağını kınalamaktadır.
- 5 Baki geçen gece o ay yüzlü sevgiliyi sarhoşmuşçasına soydu. Önceden bağlanmış kuşağını naziklik ile çözdü.

53.

BĀĶĪ¹⁹³

Fe'ilatün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün

- 1 Dem-i subḥ irdi getür bāde-i şoḥbet demidür
Mey-i nāb-ıla pür it sāğarı 'işret demidür
- 2 Yār ise maḥrem-i aġyār göñül hem dem-i zār
Gözlerüm ḳan aḳıdursa n'ola ġayret demidür
- 3 Çoḳ belā çekdi seniḡ çeng-i ġamuḡda dil-i zār
Nāyveş nāleler eylerse şikāyet demidür
- 4 'İşḳuḡı şaḳlar idüm sīnede ammā şimdi
Āh idersem beni 'ayb eyleme firḳat demidür
- 5 Miḥneti dil ser-i zülfünde çeker ey Bāḳī
Kāfiristāna düşen kimsede miḥnet demidür

¹⁹³ Sabahattin Küçük, **Bākī Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, s.110, G.81.

1 Ey sevgili, sohbet zamanıdır şarap getir. İçki kadehini katıksız şarapla doldur, içki içme zamanıdır.

2 Yar başkalarına sırdaş ise gönlüm inleyenlerle dosttur. Şimdi çabalama zamanıdır, gözlerim kan ağlasa ne çıkar?

3 Ey sevgili inleyen gönlüm senin hasretinin çalgısında çok çok dert çekti. O, ney gibi inlerse ne çıkar, artık şikayet zamanıdır.

4 Ey sevgili, senin aşkını göğsümde saklardım. Ah edersem beni ayıplama, şimdi ayrılık zamanıdır.

5 Ey Baki gönül sevgilinin saçının ucundan sıkıntı çeker. Eğer kim kafiristana düşerse onun için zorluk zamanıdır.

[13a]

54.

ḤAN ḤAZRETLERİ DERVİŞ PÂŞÂ ḤAZRETLERİNE
GÖNDERDİĞİ MÜSEDDİS¹⁹⁴

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Ey dirîğa el yetişmez ol periye vuşlata
Dostlar ḥālim şorarsa kim döyer bu firqate
Ten döyerse döymeye cān bu ğam u bu ḥasrete
Bā-vücūdu nāz-perver ola cānım 'izzete
Yok 'inān-ı ihtiyārım neyleyem kim riḥlete
Düşmesün kāfir daḥı kıblem diyār-ı ğurbete
- 2 Gāh gāhī def'i ğamunçün bādeler nūş eylerüz
Keştī-i pulād deryālar gibi cūş eylerüz
Nāleler bülbül-i şeydā-yı ḥāmuş eylerüz
Aḡaruz deşt illerini gönlümüz ḥoş eylerüz
Yok 'inān-ı ihtiyārım neyleyem kim riḥlete
Düşmesün kāfir daḥı kıblem diyār-ı ğurbete
- 3 Olmasın 'ālemde kimse intizāre mübtelā
Yanar oda düşmeden ārtukdur el-Ḥaḡ bu belā
Olasın yāründen ayru hem diyārından cüdā

¹⁹⁴ Şairin divāmı tespit edilememiştir.

ullarına bu belāyı virmesün hergiz hüdā
Yok 'inān-ı ihtiyārim neyleyem kim riħlete
Düşmesün kāfir daħı kıblem diyār-ı ğurbete

- 4 Gice gündüz cenk-ile mecrūħ o lebdır cism-i zār
Bu zamānda gerçi kim ŐemŐire yoħdur i'tibār
almadı 'ālemde hergiz bir müdebbir nāmdār
Ĝurbet iħre bu belādan ħalbe düşdi inkisār
Yok 'inān-ı ihtiyārim neyleyem kim riħlete
Düşmesün kāfir daħı kıblem diyār-ı ğurbete

13B

- 5 Cām-ı ğamdan her seħerde ğönlümüz maħmūr olur
Cānımız medhūŐ ğamdan 'aħlımız hem dūr olur
Men ħayāl etmem ki kimse ben gibi mehcūr olur
Ey ğazāyı ğönlümüz bilmem niħün mesrūr olur
Yok 'inān-ı ihtiyārim neyleyem kim riħlete
Düşmesün kāfir daħı kıblem diyār-ı 'izzete

1 Ne yazık ki, o peri gibi güzel sevgiliye kavuşmaya güç kuvvet kalmaz. Dostlar halimi sorarsa, kimse bu ayrılığa dayanamaz.

Ten dayansa bile bu gama kedere can dayanmaz. O vücudu ile nazlana, canımda yücelikler bula.

Benim ölüme gitmeye bile kendi kendime iznim yok. Kafir bile benim gibi gurbet ülkelerine düşmesin.

2 Gamımızı defetmek için şaraplar içeriz. Denizlerin çelikten gemileri gibi coştukça coşarız.

Bizim inlemelerimiz, feryatlarımız aşık olan bülbülü susturdu. Çöldeki Mecnun'u anarak gönlümüzü hoş tutarız.

Benim ölüme gitmeye bile kendi kendime iznim yok. Kafir bile benim gibi gurbet ülkelerine düşmesin.

3 Dünyada hiç kimse sevgiliyi beklemeye, yollara bakıp durma alışkanlığına düşmesin. Bu bela durumu hakikatte ateşe düşmekten daha çok acı verir.

Hem yarından, hem memleketinden ayrı düşmüş olasın. Bu belayı Allah kullarına katiyen vermesin.

Benim ölüme gitmeye bile kendi kendime iznim yok. Kafir bile benim gibi gurbet ülkelerine düşmesin.

4 O inleyen vücudum bu çekişmeleriyle (sevgiliye kavuşma-kavuşamama) yaralanıp durmaktadır. Gerçi bu zamanda kılıca güven yoktur (o çekişme aşığın içini parçalar).

Bu beladan kurtulmak için alemde meşhur bir ihtiyat sahibi kalmadı. İşte bu bela sebebiyle kalbe ilenmek geldi.

Benim ölüme gitmeye bile kendi kendime iznim yok. Kafir bile benim gibi gurbet ülkelerine düşmesin.

5 Gam kadehinden her sabah gönlümüz sersemleşir. Gamdan canımız karkmuş, aklımız da bizden uzaklaşmıştır.

Ben hiç kimsenin benim gibi ayrılığa düşüp acı çektiğini aklıma getirmem. Ey Gazayi acaba gönlümüz niçin sevinmektedir?

Benim ölüme gitmeye bile kendi kendime iznim yok. Kafir bile benim gibi gurbet ülkelerine düşmesin.

DERVİŞ PÂŞÂ HAZRETLERİ HÂN'A GÖNDERDİĞİ NAZİREDİR¹⁹⁵

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Ah kim her dem süvâr olup semend-i rif'ate
Aldururken tâ'ir-i maqşûdi baz-ı himmete
Dem be dem meşğûl iken 'ayş u şafâ vü 'ışrete
Kurbeti sultân tebdîl itdim ğurbete¹⁹⁶
Hey meded mu'tâd iken nâz u na'îm ü vuşlata
Şad-ı hezârân hayf kim düşdüm belâ-yı firķate

- 2 Bezm-i ğamda derd-i dilden ğum gibi cüş eylerüz
Dem be dem peymâne-veş ğûn-ı ciger nüş eylerüz
Muṭrib-i ğam sâzını âvâzını güş eylerüz
Kendümüz bu derdile hayrân u medhüş eylerüz
Hey meded mu'tâd iken nâz u na'îm ü vuşlata
Şad-ı hezârân hayf kim düşdüm belâ-yı firķate

- 3 Mîr-i mîrân olduĝ ammâ derde olduĝ mübtelâ
Çekdi leşker her ṭarafdan üstüme renc-ü 'anâ
Düşmen-i dîn bir yaṇa ğussâd bî-dîn bir yaṇa
Cümleden efzûn imiş renc-i firâķ-ı padişâh
Hey meded mu'tâd iken nâz u na'îm ü vuşlata
Şad-ı hezârân hayf kim düşdüm belâ-yı firķate

¹⁹⁵ Şairin divânı tespit edilememiştir.

¹⁹⁶ Mısradaki vezin kusuru bulunmaktadır.

1 Ben kastedilmiş himmet doğanına kastedilmiş kuşu avlattırırken, ah yükseklik atına hiçbir zaman binmedim.

O zaman zaman içki içme, eğlence ve yaşamla meşgulken, sultanın yakınlığını gurbet ile değiştirdim.

Medet istiyorum ben nimete, cilveye ve sevdiğine kavuşmaya alışmışken. Yüz binlerce kez yazık olsun ayrılık belasına düştüm.

2 Gönül derdinden gam meclisinde şarap küpü gibi coşup taşarız. Biz zaman zaman içki kadehi gibi ciğer kanından içeriz.

Gam sazını çalan kişinin sazının sesini dinleriz. Bu dertle kendimizden geçer ve dehşete düşeriz.

Medet istiyorum ben nimete, cilveye ve sevdiğine kavuşmaya alışmışken. Yüz binlerce kez yazık olsun ayrılık belasına düştüm.

3 Beyler beyi olduk ama derde de düştük. Zahmet ve güçlük her yerden üstüme asker çekti.

Din düşmanları bir tarafta, hasetçiler ile dinsizler bir taraftadır. Padişahın ayrılığının hastalığı hepsinden daha acıymış.

Medet istiyorum ben nimete, cilveye ve sevdiğine kavuşmaya alışmışken. Yüz binlerce kez yazık olsun ayrılık belasına düştüm.

[14a]

56.

NECĀTĪ¹⁹⁷

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Dil giriftār etme şāhım bend-ile zindānda
Böyle kânūn eyleme bu mülket-i 'Oşmānda
- 2 Ben saña evvel melīk didim haṭāsın bilmedim
Şoṅra bildim kim kerāmet var-imiş insānda
- 3 Sencileyin bir cefā-cū dine duraldan berü
Bencileyin bir belā-keş gelmedi devrāndan
- 4 Ğamzesi cān almada her dem be dem 'uşşāḳdan
Eyle şanur ol meger kim cān biter büstāndan
- 5 Ben Necātī lebleri raḥmında raḥmet bulasın
Raḥm iderseñ raḥm idem didi Hūdā Qurānda

¹⁹⁷ Şiir divānda tespit edilememiştir.

1 Ey padişahım, zindanda bağlayıp gönlümü tutma. Bu Osmanlı ülkesinde böyle bir kanun da koyma.

2 Ben sana önce melek deyip hatalarını görmedim. Ama sonra anladım ki, insanda bir keramet varmış.

3 Dünya kurulduğundan beri senin gibi bir cefa arayan, dünyaya benim gibi bir bela çeken gelmedi.

4 Yan bakışı aşıklardan her daim can almaktadır. Meğer o çiçek bahçesinde öyle sanır ki, can yetişir.

5 Ben Necati'nin dudaklarının üzüntülü söylemesinde rahmet bulasın. Allah Kur'an'da, "Merhamet edersen, merhamet ederim," dedi.

57.

FERMĀYED ĀHĪ¹⁹⁸

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Gerçi kim bülbül sever her dem gülün bir tāzesin
Sen baña ey ğonca-i leb her berg-i gülden tāzesin
- 2 Bülbül-i şürideniñ gūş eylemezsin nālesin
Ey gül-i ter diñlemezsın bülbülün āvāzesin
- 3 Bir büt-ü sengin-dilin 'aşkında cān virdi diyü
Çabrimün üstündeki mermerde 'ömrüm yazasın
- 4 Her gedāniñ kıddine geydirme 'aşkıñ cāmesin
Kim bu zibā hil'atıñ büzdün hemān endāzesin
- 5 İrmez ol mähın kıulāğına fiğānım Āhīyā
Gerçi āhım inledür çarhıñ der ü dervāzesin

¹⁹⁸ Mustafa S. Kaçalın, **Ahî Divânı**, Kùltür ve Turizm Kitaplığı, E-Kitap, s.42, G.88.

1 Bülbül her zaman gln yeni yetişmişini sever. Ey gonca dudaklı sevgili, sen bana yeni gln yaprağından daha tazesin.

2 Ey taze güle benzeyen sevgili, aşıgın feryadını dinlemezsen, aşık olan bülbülün inlemesini işitemezsin.

3 Sevgilim benim mezar taşıma, "mrn bir taş kalpli güzelin sevgisinden can verdi." diye yazasın.

4 Her dilenci üzerine aşkın elbisesini giydirme. Hemen bu süslü elbisenin uzunluğunu bzp bozdun.

5 Ey Ahi, o ay yzly sevgilinin kulağına benim inleyip sızlamalarım ulaşmaz. Fakat ahım feleğin bütün kapılarını inletip sızlatır.

58.

ḤAYRETİ¹⁹⁹

Mefā'ülün mefā'ülün fe'ülün

- 1 Bahār iriṣdi cām içmek gerekdür
Şarāb-ı la'l-fām içmek gerekdür
- 2 Geçüp āğ u қarasından cihānıñ
Oturup şubḥ u şām içmek gerekdür
- 3 Hele eksiklününñ anladuğı bu
Bu eyyāmı temām içmek gerekdür
- 4 Dilerseñ kim olasın ğamdan āzād
Müdām içmek müdām içmek gerekdür
- 5 Bu günlerde hemīşe Ḥayretī-var
Olup rüsvā-yı 'ām içmek gerekdür

¹⁹⁹ Selim Gök, (*Hayretî Divânı Sözlüğü*), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, G.90.

- 1 Bahar geldi kadehte içmek gerektir. Bu kadehte dudak renkli şarabı içmek lazım.
- 2 Dünyanın ötesine berisine (kınama, dert, tasa) bakmayarak, sabah akşam oturup içmek gerekir.
- 3 Bu hele acizin anladığıdır. Bu günlerin tamamında içmek gerekir.
- 4 Eğer gamdan kurtulmayı denersen, bunun için sürekli şarap içmek gerekir.
- 5 Bu günlerde daima Hayreti gibi olup, alemin içinde rüsva olmak lazımdır.

[14b]

59.

FERMÂYED-İ EMRÎ²⁰⁰

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 Tîrûñi ey kaçşı yāy s̄neme gönder cān al
Şihhat-ı ğamze-i bimārıñ için kıurbān al
- 2 Atma yābānlara oqlarını ey kaçşı kemān
S̄ine şehrine götür her birine biñ cān al
- 3 Şanma kaçd̄ir degülem s̄ime başımdan ğayrı
Dōstum didi meh gel la'l ü dürr ü mercān al
- 4 Cānımı almağa gönderdi hadengin dedi yār
Ğamze-i mestüm için t̄iz yörü biryān al
- 5 'Arşa-i 'ışkda top eyledi başın Emrî
Sende iy zülf-i ğam̄ide eline çevğān al

²⁰⁰ M. Yekta Saraç, **Emrî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, G.305.

1 Ey kaşı yay gibi olan sevgili, bakışlarını ok gibi göğsüme atıp canımı al. Senin hasta bakışım için beni kurban et.

2 Ey kaşı kemana benzeyen sevgili, bakışlarını yabancılara atma. Onları Sine şehrine götür de her biri için bin can al.

3 Sen benim başımdan gayrı yerimde gümüş olmadığını sanma. Dostum dedi, işte gel kıpkırmızı dudaklarım lâldir, kanlı göz yaşlarımı, inci dişlerimi al.

4 Yar canımı almak için okunu gönderdi, dedi. Sarhoş yan bakışım için, çabuk gel de ben kebab oldum.

5 Ey saçı kıvrım kıvrım olan sevgili, sen de eline sopa al. Senin aşkının arsasında Emrî'nin top olan başıyla oyna.

60.

NECĀTĪ²⁰¹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Nice dōyünce görem sen gül-i nāzük-bedeni
Kendü kirpügim olupdur baña gözüm dikeni
- 2 Çıkmasun āhum odı ağzumu açdırma benim
Yağmasun sūz-ı derūnum seni söyletme beni
- 3 Düşmeyince ğam 'ışkırıña seni bilmedim āh
Ne imişsin neye uğramışım eyvayı beni
- 4 Şerbet-i vaşlıñ irişmezse olur haste gönül
Döyemez cevrüñe cānımsun seven ölsün mi seni
- 5 Dest-g̃ir ol beni sāyeñ gibi ayakda koma
Böyle hāk etme igende yoluña cān vireni

²⁰¹ Şiir tespit edilememiştir.

1 Benim gözüme diken olan kirpiklerim yüzünden, ey sevgili senin gül gibi nazik bedenini görmeye nasıl dayanayım?

2 Benim ağzımı açtırma, ateşli ahım göklere çıkmasın. Böylece de yanmış gönlüm seni yakmasın.

3 Ah, aşkın derdine düşmeyince seni anlamadım. Neymişsin, neye uğramışım bana çok yazık.

4 Sana kavuşmanın ilacı gelmezse, gönül hasta olur. Canım senin eziyetine dayanamaz seni seven ölmeli mi?

5 Elimden tut da beni gölgede ayakta bırakma. Senin yolunda çok çok can vereni ayağının altında toprak etme.

61.

BEYÂNÎ²⁰²

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Niçe bir âteş-i ışkıyla bu yanmak neçe bir
Niçe bir dūd-ı siyāh-ıla boyanmak neçe bir
- 2 Her giçe bir ğam-ı nev-resteyle ħabā varup
Her seher bir yeñi derd ile uyanmak neçe bir
- 3 Güle inşāf idelim ħār-ı cefādan cāna
Yüregim ğonca gibi kıana boyanmak neçe bir
- 4 Āh edip aĝladuĝumca baña raħm itmedi yār
Ben esīriyle aķar ŝūya tayanmak neçe bir
- 5 Beyānī āh eyledüĝüm ²⁰³ŝubħa degin
Ser-i kıuyunĝa itün gibi dolanmak neçe bir

²⁰² Şiir, yapılan çalışmada tespit edilememiştir. (Fatih Başpınar'ın "Beyānī Divān İnceleme-Metin" adlı çalışmasında.)

²⁰³ Beyānī āh eyledüĝüm: -M

1 Bu aşkın ateşi ile çokça yanmak nasıldır? Bu siyah duman gibi boyanmak nasıl olur?

2 Her gece yeni bir dertle uykuya varıp, her sabah yeni bir dertle uyanmak nasıl olur?

3 Ey sevgili, dikenin eziyeti canadır, güle insaf edelim. Yüreğim gonca gibi kırmızı kana boyanması nasıl olur?

4 Yar, bana ah edip ağladığımda merhamet etmedi. O rüzgar gibi esen, su gibi akan sevgiliye nasıl dayanır?

5 Bütün gece senin mahallende sabaha kadar nasıl dolanayım? Sokağının başında köpeğin gibi dolaşmak nasıl olur?

[15a]

62.

KAŞİDE-İ İŞHÂK²⁰⁴

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Gice didim şöhbete gel meh-i t̄abānuma
‘Aş u ‘işret şem‘ini yak külbe-i aḥzānuma
- 2 H̄ākden götürdi geldi lütf idüp ben zerre-i
Ol meh-i ḥurşid-ṭal‘at bakmadı noḳşānuma
- 3 Baḳdı ḳaldı d̄ide-i encüm gibi meh-pāreler
Meclisün rüşen çerāḡı şem‘i nūr-efşānıma
- 4 Yimek içmek re‘yi gitdi geldi gülmek oynamak
‘Āşık oyununu teklif eyledim mihmānıma
- 5 Bir ḳoyun ‘āşıklarınuz ḳaçma oyundan didim
Sözümü ḳıldı dimeḡ ol dilber-i fettānuma
- 6 Geldi aşık ortaya otur didiler ṭurmadı
Verdi ḥācib ‘āşıkı ol āfet-i devranıma

²⁰⁴ Murat Keklik, (*Üsküplü İshâk Çelebi Divânı [Metin-Çeviri-Açıklamalar-Dizin]*), Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkoloji Anabilim Dalı, K.14.

- 7 Alup ele āşıkı atdı ve ıurdu ortada
Cümlesi beylik mübārek didiler sulţānuma
- 8 Baıa didi bir beğdüğün yire bir gül ıopar
Ben didim varsam nice sen ğonca-i ħandānuma
- 9 Evvelā ħoş dimiş iken şonra ħoş geısin didi
Bā'ış oldu şūret-i iĥsān-ıla ħırmānuma
- 10 Didim ol bāğ-ı vefādan degmedük mi bir güle
Didi billāhi ğörün ħā'il degül iĥsānuma
- 11 Ben oyundan vāz geldümse büse virmezseğ eger
Büsesüz şoĥbet gerekmezdir benim 'üñvānuma
- 12 ıoymayayın cānuma ıoyunca öpmezsem seni
ıursun 'āşık ğör beyim ıurmaz mıyım peymānuma
- 13 'Āşık oturdu bey oldum Ħaħıa çok şükr eyledüm
Derdümi viren sebep virdi yine dermānuma
- 14 Kimse söz mi söyleşür gel ğör ki şimdi şoĥbeti
Ħüblar cümle itā'at itdiler fermānuma

15 Hıdmete bel bağlayup buyur ne buyurduğ didi

Karşu geldi periler turmadılar hicrānuma

16 Ezel sāz-ı salţanat niçe olur gör direm

Kendüye evvel vezāret virdüm aldum yanuma²⁰⁵

[15b]

17 Bir leb-i meygūnı sākī eylemek kaşd eyledüm

Hācib oldu ‘āşıkı hayfā ki girdi kānuma

18 Ortada āşık yürürken geldi nevbet şūfiye

Didi hācib ne buyurduğ zāhid-i nādānuma

19 Var-sem tıldur didim şūfiye ol har buęaldı

Didi degmeğ kā’ilin arķamda ğı pālānuma

20 İt rakīb ūş turdu gördüm beylige kaşd eyledi

Aşmak isterdüm anı tanışdım ol cānānuma

21 Didi taşra çıksun ağzıyla götürsün üstühān

İçerü koyma didim ayruķ anı der-bānuma

²⁰⁵ Ezel sāz-ı saltanat niçe olur gör direm/ Kendüye evvel vezāret virdüm aldum yanuma:
Turra-i zūlfı hevasıyla yelen aşukların/ Her biri rahm eyledi ydi can-ı ser-gerdanuma D.

- 22 Dilberüm bu vech ile lâyıķ degil mi beylige
Şad-ı hezārān āferīnler ol şeh-i hūbānuma
- 23 Bāġbānı cānuma didim ki ıoyunca Şu var
Teşne idüm ol lebi ser-çeşme-i hayvānuma
- 24 Nāzıla güldi didi bitdi Őaķalı oyunuŧ
Tefriķa virdi sözi cem‘iyyet-i yārānuma
- 25 Ey dirīġa bilmedi eksüklik etdi ben ķuluŧ
Verilmedi beyligi sen Őāh-ı ‘ālī-şānuma
- 26 Devletinde beyligim vardı geyürdi ‘āķıbet
Firķati ma‘zul börküŧ bu dil-i şādānuma
- 27 Çünkim ol serv-i kenār etdiŧ ne hācet söylemek
ıoġrusu İşhāķ inanmaz oldular yalanuma

1 O ay yüzlü sevgilime "Gece sohbete gel." dedim. Hüzünler kulübemde zevk ve sefa mumu yaktım.

2 O güneşe benzeyen ay yüzlü sevgili, lütfedip gelince topraktaki zerrem yerde kalmadı. O gelince noksanlığım kalmadı.

3 O ay parçası gibi olan güzeller, meclisin en parlak kandili olup ışıklar saçan mumuma yıldızlar gibi bakakaldılar.

4 Yeme içme ortadan kalkınca, gülme oynama zamanı geldi. Ve misafir olan sevgilime bu aşık oyununu oynamayı teklif ettim.

5 Güzeller güzeli sevgiliye söylenmedik söz kalmadı. "Aynı koyunun aşıklarıyız, bu oyundan kaçma." dedim.

6 Aşık kemiği ortaya geldi, "ortaya otur" dediler ama o durmadı. O perdeyi çeken kişi gönlü çeken sevgiliye, aşıkı verdi oyna diye.

7 Alıp ele aşığı attı ve sonra da ortadan kalktı. Ayaktaki sultanıma hepsi "Beylik sana mübarek olsun," dediler.

8 Bana "Bir beğendiğin yerden gül kopar." dedi. Ben ise "Gülen goncaya benzeyen sana nasıl varırım?" dedim.

9 Önce "hoş" demişken, sonra "iyi eğlenceler" dedi. Onun dürüst olmayan lütfü benim karamsarlığıma sebep oldu.

10 "O vefa bağından bir güle dokunmadın mı?" dedim. Sevgili de "Benim ihsanımı beğenmedi Allah için görün bakın." dedi.

11 Eğer sen öpücük vermezsen ben oyundan vazgeçerim. Benim ünvanıma, öpücük olmadan sohbet gerekmez.

12 Dudağını doyana kadar öpmezsem canıma doymayayım. Bak beyim! Aşık oyunu dursun, ben yeminimi tutar mıyım tutmaz mıyım.

13 Allah'a çok şükrettim. O aşığıya oturdu, ben bey oldum. Yine derdimi veren, dermanımı vermeye sebep oldu.

14 Tüm güzeller benim emrime itaat ettiler. Kimse tek bir söz söylemez oldu, asıl şimdi buradaki sohbeti gel gör.

15 Peri gibi güzeller meclisime gelince hizmette bulunmayı umarak, "Buyur, ne buyurdun." dediler. Ayrılığımıza karşı durmadılar.

16 En baştan beri olan saltanat çalgısını gör desem nasıl olur? Ona önce vezirlik verdim, sonra da yanıma aldım.

17 Bir şarap renkli dudaklıyı, saki yapmayı amaçladım. Ama onun oyunu ortaya çıktı aşığı vereyim diye kanıma girdi.

18 Aşık ortada oynayıp dururken sıra dervişe geldi. Cahil zahide "Ne istedin?" dedi.

19 Sufiye "Git doldur." dedim. Eşek zor durumdaydı. Eşek "Bana ilişmeyin, ben arkamdaki palanıma razıyım," dedi.

20 Rakip olan köpek ayağa kalkıp beylik yapmak niyetindeydi. Onu asmak istedim, bunu için sevgilime danıştım.

21 "O dışarı çıksın, kemiği ağzıyla getirsin." dedi. Kapıcıya "Artık onu içeri koyma, sakın." dedim.

22 O güzellerin şahına yüz binlerce aferinler, sultanım bu görünüşle beyliğe layık değil mi?

23 O sevgilinin dirlik çeşmesi olan dudağını çok çok istiyordum. Canımın bahçıvanına da "Kalk doyuncaya kadar sula," demiştim.

24 Nazla gülüp "Artık oyun bitti," dedi. Onun sözü dost meclisine ayrılık getirdi.

25 Ben kulun yazık ve eksiklik edip, bilmedim. Ey ulu şanlıların şahı sana beylik verilmedi.

26 Onun devletinde benim beyliğim vardı. En sonunda bu sevinçli gönlüme ayrılık borkünü giydirdi.

27 O sevgiliyi kucakladığımızı söylesek. Bunu söylememize ne gerek var? Doğrusu İshak benim bu yalanıma kimse inanmaz oldu.

63.

BĀĠDĀD-Ī ḤANDĪ²⁰⁶

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Ḥālime an ağlasın zamım durur anca benüm
Acımaz kimse benim-ün dūstlar illā tenüm
- 2 Od bıradı nāgehān cāna 'adū-yı bed-fi'al
Ḥāşıl olmadın dilā yanup dutuşdu ırmenim
- 3 Ḥaner-i bürrān-ıla ā oldu cīsm cāmesi
Ḥayf kim alınmadı dest-i ecelden dāmenüm
- 4 are are ūn şanma zam-ı sīnemden revān
Rüzgār etdi perīşān-ande iken gülşenüm
- 5 Ben şehīd Ḥandī defn iderse dūstlar²⁰⁷
ana ğark olmuş müheyyā bir kefen pirāhenim

²⁰⁶ Şairin divānı bulunamamıştır.

²⁰⁷ Mısrada vezin kusuru vardır.

1 Benim halime ancak kan akıtarak yarım ağlar. Bana kimse acımaz, ancak benim acır.

2 Kötü amelleri olan, cana düşman birdenbire ateş bıraktı. Mahsulü olmadan benim harmanım yanıp tutuştu.

3 Beden elbisesi keskin hançer ile toprak oldu. Ki eyvah, eteğimi ecelin elinden almak mümkün olmadı.

4 Sinemin yarasından damla damla akanı kan sanmayın, gül bahçesi açarken rüzgar onu perişan etti gül yapraklarını yerlere döktü.

5 Dostlar şehit olan ben Handi'yi defnederse; benim kana boğulmuş gömleğim, hazır bir kefendir.

[16a]

64.

MÜSEDDDES-İ HAYRETİ²⁰⁸

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Olmadum devründe bir dem şād elünden ey felek
Olmadı virāne dil-ābād elünden ey felek
Oldı şabrum hirmeni berbād elünden ey felek
Zulm ider dād eylemezsın dād elünden ey felek
Bārī öldür olayın āzād elünden ey felek
Āh elünden ey felek feryād elünden ey felek
- 2 Dem mi var kim gonca-veş bağrım tolu kan olmaya
Gül gibi yā dāmenüm pür-hār-ı hicrān olmaya
Lāle-veş cānumda her dem dāğ-ı hirmen olmaya
Hāṭurum sünbül gibi yāḥud perīşān olmaya
Yā zamān olur mı gülşen baḡa zindān olmaya
Āh elünden ey felek feryād elünden ey felek

²⁰⁸ Selim Gök, (*Hayretî Divānı Sözlüğü*), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, MSD1/I.

3 Virmedüñ fırsat çü yâr ile idem ‘ayş müdâm
Nüş idem bezm vişâlinden şarâb-ı lâle-câm
Ben de iller gibi ‘âlemde alam fi'l-cümle kâm
Ġayrı meclisde gerekmez şunmasunlar başa câm
Kim seniñ devründe ‘ıyş etmek başa oldu harâm
Âh elüñden ey felek feryâd elüñden ey felek

4 Başuma dâr-i cihânı dâr iden sensin benüm
Gözüme bu çetri teng ü târ iden sensin benüm
Meskenüm gülzâr iken pür-ğâr iden sensin benüm
Cânımı hoş hâl iken bîmâr iden sensin benüm
Göñlümi her nesneden bîzâr iden sensin benüm
Âh elüñden ey felek feryâd elüñden ey felek

16B

5 Bozulup ey zâl-i fânî tîz günde çenberüñ
Görelere kim tōb ola meydânı tahtında serüñ
Tutulup mâhuñ zevâle ire mihr-i enverüñ
Yirlere ola berâber Ġayretî gibi yirüñ
Kim yirin hâk eyledüñ ol bir avuç hâkisterüñ
Âh elüñden ey felek feryâd elüñden ey felek

1 Ey felek devrinde bir an elinden neşelenmedim. Elinden yıkılan gönlü sevindiren olmadı. Ey felek bu rüzgarın yüzünden sabrımın harmanını aldı yele verdi. Adaletli davranmazsın adalet etmediğin gibi zulmedersin. Bari öldür elinden kurtulayım. Ah elinden ey felek! Feryat elinden ey felek!

2 Gonca gibi bağrımın kanla dolu olmadığı bir zaman mı var ki? Benim eteğim ayrılığın dikeniyile dolmuş olmasın, her an canımda lale gibi yanık ve siyah yara olmasın, gönlüm, sümbül gibi yahut da darmadağınık ve kederli olmasın, bana gül bahçesinin zindan olmadığı zaman mı var? Ah elinden ey felek! Feryat elinden ey felek!

3 Ey felek! Yar ile sürekli yaşamama fırsat vermediğin gibi kavuşma meclisinde laleye benzeyen kadehten şarap da içirmedin. Ben de başkaları gibi dünyada hep isteklerime kavuşmayı arzuladım. Ki senin devrinde yaşamak bana haram oldu. Başka mecliste bana kadeh sunmasınlar, gerekmez. Ah elinden ey felek! Feryat elinden ey felek!

4 Sen benim başımda dönen dünyayı bu gökyüzü çadırını, gözüme sıkıntı içinde koyan ve karanlık edensin. Benim yerim gül bahçesiyken dikenle dolduransın. Ben rahat haldeyken, beni hasta edensin. Ben iyiyken, beni şikayet etmeye mecbur bırakan sensin. Ah elinden ey felek! Feryat elinden ey felek!

5 Ey sonu olan dünya, senin çemberin kısa zamanda bozulsun da senin başının sıkıntı meydanında top olduğunu görelim. Nurlu güneşin batsın da, ayın da tutulsun. Hayretî'yi bir avuç kül içinde bıraktın, sen de onunla yerle bir ol! Ah elinden ey felek! Feryat elinden ey felek!

65.

FERMÄYED-İ HAYÄLİ²⁰⁹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 'Işık bir şem'i ilāhidür benem pervānesi
Şevk bir zencirdür gönlüm anuñ divānesi
- 2 Kanda bilsün şāh-ı 'ışkuñ dergehi ādābını
Kühken bir dağ eri Mecnūn yapan divānesi
- 3 Kelle-i 'uşşāk şatılmaz kesādı vardur қatī
İşlemez oldu maḥabbet şehrinüñ ser-hānesi
- 4 Murğ-u dil dāim havā-yi 'ışk ser-gerdānıdur
Bülbülün gülzārı var bümüñ olur virānesi
- 5 Sāğar-ı cemde bu beyt-i dil-güşā mersūm imiş
Āteş-i bādıyla māl-ā-māl-iken kāşānesi
- 6 Rind oldur kim götürdü bezm-i keşretten ayağ
Sākī-i devrān elinden dolmadın peymānesi
- 7 Şi'r ü şekker gibi alışdı Hayālinüñ bugün
İltifāt-ı şāhıla bu vaz'ı dervişānesi

²⁰⁹ Ali Nihat Tarlan, **Hayālî Bey Dîvânı**, Bürhaneddin Erenler Matbaası, s.424, G.67, İstanbul, 1945.

1 Aşk Allah'tan gelen bir mumdur, ben ise onun pervanesiyim. İstekler zincir gibi birbirine bağlıdır, gönlüm ise onun için deli gibi olur.

2 Aşk padişahının ve adabın dergahını nasıl bilsin? Çünkü Kühken dağ kazan bir insanı, Mecnun da yabancı bir delidir.

3 Aşıkların başı kesat olduğundan satılmaz. İşte sevda şehrinin serhanesi çalışmaz olur.

4 Gönül kuşu, daima aşkın isteğinin baş döndürenidir. Bülbül gül bahçesinde, baykuş viranede yaşar.

5 Süslü saray rüzgarın ateşiyle dopdolu iken, bu gönül açan beyit Cem'in kadehinde yazılmıştır.

6 Rintlige çokluk meclisine kadehini götürendir. Dünyaya içki dağıtanın elindeki içki kadehi dolmazdı.

7 İşte Hayali'nin bu dervişçe tutumu, şahın iltifatıyla bugün güzel sözü bir şeker gibi alışı.

66.

ZA'Fİ²¹⁰

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'iliün

- 1 Ne kanā'at gibi bir kār-ı ferāğat bulunur
Ne gedālîk gibi 'ālemde şanā'at bulunur
- 2 Ne bu rüsvāy-ı melāmet gibi hıl'at dikilir
Ne fenā tācı gibi tāc-ı sa'adet bulunur
- 3 Der-i meyḥāne gibi olmaya bir dār-ı şifā
Nefesi pīr-i muğān gibi ne şerbet bulunur
- 4 Leb-i şāfī gibi 'ālemde ne keyfiyyet olur
'Aşk cāmı gibi ne sāğar-ı rāḥat bulunur
- 5 Ne gelür Za'fī üftāde gibi ālüfte²¹¹
Ne seniğ gibi şeh-i mülkü melāḥat bulunur

²¹⁰ Abdurrahman Adak, (*Za'fī-i Gülşenî Hayatı, Eserleri, Edebî Şahsiyeti ve Dîvânının İncelenmesi*), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm Tarihi ve Sanatları (Türk-İslâm Edebiyatı) Anabilim Dalı, s.301.

²¹¹ Mısrada vezin kusuru vardır.

- 1 Ne kanaat gibi kâr ne de dünyada dilencilik gibi bir meslek bulunur.
- 2 Ne bu kınama rezilliği gibi elbise dikilir, ne de yok olma başlığı gibi mutluluk tacı bulunur.
- 3 Meyhane kapısı gibi bir şifa evi olmadığı gibi, meyhaneci pirinin duası gibi de bir ilaç bulunmaz.
- 4 Dünyada saf şarap gibi bir durum bulunmaz. Aşk kadehi gibi rahat bir kadeh yoktur.
- 5 Ne düşmüş Zafî gibi toza toprağa batmış gelir. Ne senin gibi tatlılık mülkünün padişahı gelir.

[17a]

67.²¹²

(Necâtî)²¹³

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Ol güneş yüzlü kamer haylıca şehri oğlanıdır
Her ne yüzden dir iseñ toğrı cihân fettânıdır²¹⁴
- 2 Et gül-i pākize-dāmen bön mi şanursın beni
Oğuyup unuttuğum bülbüllerüñ destānıdır²¹⁵
- 3 Ey baña neñdür seversin dil-beri diyen sefih
Cānumuñ cānānesidür derdümüñ dermānıdır²¹⁶
- 4 'Işkıñ adın işidirdim şimdi gördüm āh kim
Bir güc ise uğradım kim ölmek eñ āsāndur
- 5 Şöyle oldum kim ecel yaşduğuna baş koyanı
Şanurım uykusu gelmiş memleket sulţānıdır

²¹² 1, 2 ve 3. beyitler mecmuada bulunmamaktadır, divandan tamamlanmıştır.

²¹³ Ali Nihat Tarlan, **Necâtî Divânı-Gazel Kısmı**, G:56.

²¹⁴ 1: -M

²¹⁵ 2: -M

²¹⁶ 3: -M.

6 Dünyede hoşça dirildi çün güzellerle gönül
Şöyle sanurlar ki bu bir güzeller kânidür²¹⁷

7 Oyna başın eşiginde topun ağsun göklere
Ey Necâî gördüğün merdâneler meydanıdır

²¹⁷ Dünyede hoşça dirildi çün güzellerle gönül/ Şöyle sanurlar ki bu bir güzeller kanıdır:
Bir peri-zâd olmayıncadırlik olmaz dünyede/ Şimdi bildük biz bu güzeller âdem cânıdır D.

- 1 O güneş yüzlü sevgili, ay gibidir. Hangi taraftan bakarsan bak dünyayı ayartandır.
- 2 Ey taze gül gibi olan sevgili, temiz eteklerin olduğundan beni pis mi sanırsın? Benim okuyup da unuttuğum âşıkların destanıdır.
- 3 Ey bana, “O gönül alan güzel senin neyin olur da onu seversin?” diyen düşüncesiz. O güzel benim canımın canı, derdimin dermanıdır.
- 4 Aşkın adını duyardım ki, ne yazık ki şimdi gördüm. Bir zulümse ona rastladım, zulümden ölmek daha kolaymış.
- 5 Ben öyle oldum ki, ecel yastığına baş koyan kişiyi memleket sultanı sanırdım.
- 6 Şöyle sanırlar ki, dünya bir güzeller madenidir. Çünkü gönül dünyada güzellerle hoşça dirildi.
- 7 Ey Necati oyna da senin başın göklere ulaşsın, o zaman senin gördüğün yiğitler meydanıdır.

68.

FERMÄYED-İ VECDİ²¹⁸

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Şahñ-ı şahrâlar baña zindân olupdur yârsuz
Her çemen hârı belâdur ol yüzi gülzârsuz
- 2 Zâhida 'arz eyleme kim cennet-i tûṭî benüm
Çöpçe gelmez gözüme ol serv-i gül-ruhsârsuz
- 3 Dâğ-ı ğamdur cānuma bâğ-ı cinānuḡ gülleri
Āb-ı kevşer 'aynuma gelmez leb-i dildârsuz
- 4 Hâṭır-ı ğam kīnūme şimdi benüm her sebzēār
Vādī-i miḡnet-durur ol kebg-i hoş-reftârsuz
- 5 Cennet etmiş ṭotalum Vecdī cihān-ı mülk bahār
Hey ma'āzāllah cehennemdir baña ol dildârsuz

²¹⁸ Şiir yapılan çalışmalarda "Emrî Divânı"nda tespit edilmiştir.
M. Yekta Saraç, Emrî Dîvânı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-kitap, G.209.

1 Meydanlar ovalar yar olmazsa bana zindan olur. Yeşillikteki diken o yüzü gül bahçesi gibi olan sevgili olmazsa, bana bela olur.

2 Ey zahit, gül yüzlü ve servi boylu sevgili olmadıktan sonra cennetin papağanı benim gözüme çöp kadar bile gelmez.

3 Cennet bağlarının gülleri benim canıma gam yarasıdır. O dudaklarıyla gönlü kendine bağlayan sevgili olmazsa kevser suyu da gözümde değersizdir.

4 Şimdi her yeşillik saha o güzel yürüyüşlü sevgili olmayınca, benim için yanmış mihnet vadisidir.

5 Farz edelim ki Vecdi bahar zamanı dünyayı cennete çevirmiştir. Hey hey Allah korusun o sevgilim olmadıktan sonra benim için cehennemdir.

69.

REVÂNÎ²¹⁹

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Cennet-i 'alâ-yı gönlüm küy-ı dildârı şanur
Nâme-i a'mâlimi zülf-i siyehkârı şanur
- 2 Kûy-ı yâri dūd-ı âhumla siyeh-püş eyledüm
Merve haqqı çün görenler Ka'be-i didâr şanur
- 3 Va'de-i ferdâ-yı yâr-ıla göjül hurrem olur
Va'de-i ferdâ kıyâmetdür anı bārî şanur
- 4 Ol sipâhi dilberi ekmedügi yirden biçer
Şol muhabbet sebzârın kendü tîmârı şanur
- 5 Goncanıj mecmû'asın açmazıdı bād-ı şabâ
Bu Revânînüj yazılmış anda eş'arı şanur

²¹⁹ Ziya Aşşar, **Revânî Divânı**, Kültür ve Turizm Kitaplığı, E-Kitap, s.225, G.85.

- 1 Gönlüm yüce cenneti gönlü bağlayan sevgilinin mahallesi sanır.
Yazdığı mektubun yazılarını da siyah saçı sanır.
- 2 Yarın mahallesini ahımın dumanıyla simsiyahla rttm. Merve hakkı için onu görenler Kabe'nin yüzü sanırlar.
- 3 Yarın gelecek vadesi ile gönül sevinçli olur. Geleceğin sz veriliği de kıyamettir.
- 4 O sipahi gzeli ekmediği yerden mahsul alır. Şu sevgi bahçesini kendi toprağı zanneder.
- 5 O Revani'nin orada yazılmığ Şiirlerini sandığından, sabah rüzgarı toplanmığ gonca defterini amazdı.

[17b]

70.

REVĀNĪ²²⁰

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Dāimā meyl[üm] benüm ol kâmet-i bālâyadur
 adrüm alçadur egeri himmetim a'lâyadur
- 2 İy şanem zülfün nice meyl itmesün la'lüe kim
 Nispeti ehl-i şalībün azret-i 'İsâyadur
- 3 Gerdiş-i gerdün-ıla başından eksülmez zevāl
 Her kimün kim meyl-i dāim gün gibi dünyâyadur
- 4 K'abe-i ūyuda cān u dil özler būsei
 Meyl-i uccācın bulursun dōstum urmāyadur
- 5 Gōzlerüm nūrı Revānī acca niyyet eylemiş
 'İzzet it aa ki 'azmi Ka'be-i 'ulyâyadur

²²⁰ Ziya Avşar, **Revānī Divānı**, Kùltür ve Turizm Kitaplığı, E-Kitap, s.236, G.104.

1 Benim yönelişim daima o boyu yukarı olanadır. Her ne kadar derece olarak alçak da olsa benim gayretim en yükseğedir.

2 Ey en güzel sevgili, senin saçın ne için ağzına doğru eğilmesin? Çünkü; haç ehlinin ilgisi Hazreti İsa içindir.

3 Feleğın dönüşü ile yok olmalar başından eksilmez. Kimin hangi insan olursa olsun yönelişi güneş gibi dünya içindir.

4 Ey sevgili senin bulunduğın yerde gönül de can da seni öpmeyi istediler. Zaten dostum hacıların meyli de hurmayadır.

5 Revanî gözlerimin nuru, hacca niyet etmiş. Ona saygı göster çünkü; onun gittiği yer yüce Kabe'dir.

71.

‘AZMÎ²²¹

Fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilün

- 1 Başuma bālāyı kıddünden belā eksük degül
Cânıma zincîr-i zülfünden cefâ eksük degül
- 2 Maḥrem olmaz ol perî insāna ammâ göricek
Göz ucuyla oğrun oğrun merḥabâ degül²²²
- 3 Her ne derlü ḥavf iderse zaḥm-ı tîğünden göñül
Çıkmadık cānda benüm ruḥum recâ eksük degül
- 4 Sen güzeller şāhısın alma raķīb-i yanıḡa
Bir gedādır eksigüm dirseğ gedâ eksük degil
- 5 Hāşılı tîmār ‘aşkıñ āh olaldan ‘Azmîya
Durmayup gelmekteür bād-ı hevâ eksük degül

²²¹ Şiir divânda tespit edilememiştir.

²²² Mısrada vezin kusuru vardır.

1 Ey sevgili, başımdan boyunun yüksekliğinden bela eksik değildir. Canımda ise zülfünün silsilesinden dolayı eziyet eksik olmaz.

2 O peri gibi güzel sevgili, insana sırdaş değildir. Ama gördüğü zaman hırsız gibi göz ucuyla "merhaba"sı hiç eksik olmaz.

3 Gönül, her ne şekilde olursa olsun senin bakışlarından korksa da benim ruhum çıkmayan candan istek ve dualarını kesmez.

4 Sen güzellerin padişahısın o rakibi yanına alma. Bir dilenci eksikim var dersen, ben varım dilenci eksik değil.

5 Ey Azmî, hasılı senin aşkının tedavisi ah çekmek olduğundan istek rüzgarları durmayıp kesintisiz gelmektedir.

72.

NECĀTĪ²²³

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Zülf-i dilberden diltār u perişān ağlamaz
İkki kāfirden bilürsin bir müselmān ağlamaz
- 2 Her biri bir gevher olsa eşk-i bī-pāyānumuñ
Yoluña harc eylemekden çeşm-i giryān ağlamaz
- 3 Nice gece ola kim yāş yerine encüm döküp
Derd-mendüñ hāline gerdün-i gerdān ağlamaz
- 4 İy gönül bārān-ı bahār geh yağar geh açılır
'Ālem içre sencelāyın kimse yeksān ağlamaz
- 5 Nāle kııl kim alasın nā-merd dünyādan murād
Ana süd virmez Necātī tā ki oğlan ağlamaz

²²³ Ali Nihat Tarlan, *Necātī Divām-Gazel Kısmı*, G:240.

1 Gönül, sevgilinin zülfünden inlemekte ve perişan olmaktadır. O iki zülften bir müslüman ağlamaz.

2 Sonsuz gözyaşımın her biri bir inci tanesi olsa. Onun yoluna harcanmaktan, ağlayan gözüm çekinmez.

3 O ki bazı geceler yaş yerine yıldızlar dökerim. Dertli kişinin haline dönen felek felek ağlamaz.

4 Ey gönül, bahar yağmuru bazen yağar bazen açılır. Dünya içinde senin gibi kimse ağlamaz.

5 İnleyip ağla ki, mert olmayan dünyadan isteklerini elde edesin. Ki Necâtî, oğlana ağlamadan anası süt vermez.

[18a]

73.

MİN KELĀM-I HAYRETİ²²⁴

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Gönlümü yıkdıñ benim ey yār nitdüm ben saña
Eylediñ cāndan beni bīzār nitdüm ben saña
- 2 Acı sözle tatlu cānumdan uşandurdıñ beni
Söyle luṭf it iy şeker-güftār nitdüm ben saña
- 3 Şu gibi yüz sürmeden ğayrı ayāğın tozuna
Ṭoğru de iy serv ü hoş reftār nitdüm ben saña
- 4 Elümi şundum dāmen-i pāküñe yoḥsa ḥār-veş
Ey leb-i ğonca yüzi gülzār nitdüm ben saña
- 5 Hāṭır incitmeñ 'aceb merdümlik ademlik midir
Ey melek-manzar perī-ruḥsār nitdüm ben saña
- 6 Hiç düşer mi şānuña böyle münāfıklık senün
Andan ey 'ayyār u iy ṭarrār nitdüm ben saña

²²⁴ Selim Gök, (*Hayretî Divânı Sözlüğü*), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, G.15.

7 Bir faķirem h̄atırum yıķmaķ benim erlik midir

Bu cihānda ey zen-i bāzār nitdüm ben saġa

8 H̄ayretiyem sevdüğümnden ġayrı hiçbir vech ile

Ne Őuçum var ne günāhum var nitdüm ben saġa

1 Ey sevgili, benim gönlümü yıktın, beni canımdan bezdirdin, ben sana ne yaptım?

2 Acı sözlerle beni tatlı canımdan usandırdın. Ey tatlı sözlü ağzından şeker saçan sevgili, lutfedip söyle ben sana ne yaptım?

3 Ey servi boylu hoş yürüyüşlü sevgili, doğru söyle. Ben su gibi sürünerek ayağının tozuna yüz sürmekten başka ne yaptım?

4 Ey dudağı gonca, yüzü gül bahçesi sevgili senin temiz eteğine yoksa diken mi oldum? Söyle ben sana ne yaptım?

5 Ey melek görünümlü, peri gibi güzel yüzlü sevgili, gönül kırmak mertliğe, insanlığa sığar mı? Beni neden incitiyorsun?

6 Senin adına böyle iki yüzlülük yakışır mı? Ey yoldan çıkarıcı ve hilekar sevgili, ben sana ne yaptım beni de yoldan çıkardın?

7 Ey utanmaz kadın, ben bir fakirim benim gönlümü yıkmak yiğitlik midir? Sana yazıklar olsun ben sana ne yaptım?

8 Ben seni sevmekten başka hiçbir suçu olmayan hep seven Hayretî'yim. Ne suçum, ne günahım var, ben sana ne yaptım?

74.

‘ĀRİFİ²²⁵

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

- 1 Bu gönülüm gibi ‘âlem bir ḥarāb-ābād imiş bildim
Bināsi ‘ömr-i ādem gibi bī-bünyādımış bildim
- 2 Ne bir mūr-ı za‘ife ne Süleymāna ḳalur ‘âlem
Cihānıñ tāk u taḥtı cümle bir bād imiş bildim
- 3 Belā vādīsiniñ seyyāh-ı küh-ı derd-i ser-bāzı
Biri Mecnūn-ı şeydā biri Ferhād imiş bildim
- 4 Varılmaz rāh-ı ‘ışḳa bir ḳadem pīr olmasa yoldāş
Kişiyē ‘ışḳı t‘alīm eyleyen üstād imiş bildim
- 5 Daḥı mihr ü muḥabbet ‘Ārifī baḥş olmadın ḥalḳa
Ezelden ‘ışḳ-ı yār-ıla gönül mu‘tād imiş bildim

²²⁵ Şairin divāmı tespit edilememiştir.

1 Alemin bu gönlüm gibi harap olduğunu anladığım gibi, yapısının da insan ömrü gibi temelsiz olduğunu anladım.

2 Dünya güçsüz karıncaya, hatta Süleyman'a kalmamış. Dünyanın hükümdarlığı da tahtı da hepsi bir rüzgar esintisiymiş anladım.

3 Bela vadisinin başından çekinmeyen dertli gezginin biri aşktan delirmiş Kays, biri de dağları yaran Ferhat'mış anladım.

4 Aşk yoluna o aşkı sunan yoldaş, usta olmazsa bir adım bile atılmaz. İşte kişiye aşkı öğreten üstad imiş anladım

5 Arifi işte sevgi ve muhabbet halka sunulmadan, gönül ezelden beri sevgilinin aşkıyla alışmış onu bildim.

75.

SELİKİ²²⁶

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

1 Binā-yı hāne-i dünyā-yı bī-bünyād imiş bildüm
Fenā daşıyla yapılmış harāb-ābādımış bildüm

[18b]

2 Süleymān tahtını viridi yele bu rüzgār iy dil
Bu 'ālem mülketi āhir kamū ber bād imiş bildüm

3 Eger çi hutbe-i 'ışkı okutdı adına Hüsrev
Velī sulţān-ı 'ışk olan yine Ferhād imiş bildüm

4 Mu'ammā-yı rumūz-u 'ışk-ı cānāndan çıkardum ad
Cihānda kişiden bākī kalan bir ad imiş bildüm

5 Selikī her kimiñ ola dimāğı çün pür hevā mı
Melāmet bezm-gāhında işi feryād imiş bildüm

²²⁶ Ömer Zülfe, **On Altıncı Yüzyıl Şairi Selikî ve Şiirleri**, E-Kitap, Kültür ve Turizm Bakanlığı, s.236, G.41.

1 Dünya evinin yapısının yapılmamış olduğunu bildim. Dünya yokluk taşıyla yapılmış harap yapı olduğunu bildim.

2 Ey gönül, bu rüzgar Süleyman'ın tahtını yele verdi. Bu alemin mülkü sonunda büsbütün yıkıntıymış.

3 Hüsrev padişah aşkın hutbesini okutmuşsa da fakat sonunda aşk sultanı olanın Ferhat olduğunu anladım.

4 Sevgilinin aşkını işaretinin muammasından çözdüğüm için şöhrete kavuştum. Cihanda insandan geriye kalanın bir şan şöhret olduğunu anladım.

5 Selikî, her kim ki akli hevesle mi doludur? Kınama meclisinde onun işi bağırıp çağırmakmış anladım.

76.

(NECĀTĪ)²²⁷

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Şevkinle yanan dillere pervâne disünler
Şen şem' olıcağ 'aşıkıña ya ne disünler
- 2 Üş cān vireyin sen delükanlunuñ öñünde
Ölmüş yine şol bir delü divâne disünler
- 3 Kānumı içer cür'a deyü gamze-i sākī
Şihhatler ola hey gözü mestâne disünler
- 4 Zülf-i siyehi göñlümüz almağ iderse
Zencirünge çek ola ki uşlana disünler
- 5 Kūyunda başa itlerün ürerse kayırmaz
Ulularımız hālını sulţāna disünler
- 6 Bir vech ile şüret virelim şī're Necātī
Kim halk be bağ ma'nī-i selmāna
- 7 Ey bād-ı şabā var yörü yārāna haber vir
Tārz-i ğazeli şöylece rindāne disünler

²²⁷ Ali Nihat Tarlan, *Necātī Divām-Gazel Kısmı*, G:136.

1 Sana tutkuyla yanmış gönüllere pervane desinler. Sen mum olunca senin aşığına başka ne söylenebilir?

2 Sen sevgilinin önünde, ben can vereyim. Bir deli divane yine senin için ölmüş desinler.

3 Sakinin yan bakışı bir yudum diye benim kanımı içmektedir. (Bu durumda) sıhhatler ola, hey gözü sarhoş!

4 Siyah saçı bizi deli ederse, senin saçınla bağla da bana usanmış desinler.

5 Ey sevgili, senin yanında köpeklerin bana hav hav diyerek ürürse, ulularımız arka çıkmayıp halimi sultana söylesinler.

6 Ey Necatî, şiire bir şekilde suret verelim. Ki halka be bak, Selman'ın şiiri gibi desinler.

7 Ey sabah rüzgarı, haydi git dostlara haber ver. Necatî, gazel tarzının nasıl olduğunu şöylece rindlere haber ver desinler.

[19a]

77.

(FUZŪLİ)²²⁸

Mef'ulü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- 1 Nürünü mäh u mihr ruḥuḥdan alur müdām
İnkār ederse şehr güvāhum-durur temām
- 2 Mihrāb imiş kaşuḥ ki oña karşı kivrügün
Şaf şaf gelür kıyāma kılup ğamzeñi imām
- 3 Ol hūr v'adesine behişt-i vişāl için
Kır'an'ca i'tibār idelüm ḥāşılı kelām
- 4 'Aksi ruḥuḥ uğurladıĝıyçin döne döne
Aşıldı göz-gü şehirde ilden sürildi cām
- 5 Deşt üzre gird-bād-ı mı ya geldüğüm görüp
Mecnün ğubārıdır ki durup eyler ihtirām
- 6 Durgurma yolların yügürüp dutma ey sirişk
Ol serv idende nāz-ıla bizden yaña hırām

²²⁸ Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.547, G.181.

7 Hem Őohbet oldu dāne-i engūr zāhīde

AŐlı budur ki oğudılar bādeni ęarām

8 Meyhānedür cihānda Fuzūlī maęām-ı emn

Cehd it bir egü ęabāb kimi anda dut maęām

1 Ey sevgili, ay ve güneşten devamlı olarak nurunu senin yüzünden alır. Şehir halkı inkar ederse bu söylediklerim şahittir.

2 Kaşın mihrapmış ve ona karşı kirpiğin saf bağlamış. Yan bakışın da ona imam olmuştur.

3 Cennette ait o kavuşma için, huri sözünü vermesine yani sözün kısası Kur'an'a güveneyim.

4 Senin yanağının aksini alıp ayna hırsızlık yaptığı için şehirde asıldı da, kadeh de elden uzaklaştırıldı.

5 Çölün üzerinde kasırga gibi geldiğimi görüp ona saygı gösteren Mecnun'un toprağıdır.

6 O servi boylu sevgili, naz ile bizden tarafa salınarak yürüyünce; ey gözyaşı koşarak onun yollarına engel olma.

7 Üzüm tanesi zahit için bir sohbet arkadaşı oldu. Doğrusu şarabın haram olduğunu söylediler.

8 Ey Fuzûlî, bu dünyada en emin yer meyhanedir. Çalış da bir şarap kabarcığı gibi orada bir yer tut.

78.

(FUZÜLİ)²²⁹

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Penbe-i merhem dağ içre nihāndur bedenüm
Diri oldukça libāsum budur ölsem kefenüm
 - 2 Cānı cānān dilemiş virmemek olmaz ey dil
Ne nizā^ç eyleyelüm ol ne seniğdür ne benüm
 - 3 Taş deler āhım oğu şehd-i lebinüñ şevkinden
N'ola zenbūr evine beñzese beytū'l ḥazanum
 - 4 Tavḳ-ı zencīr-i cünün dāyre-i devletdür
Ne revā kim beni ondan çıkara za'f-i tenüm
 - 5 'İşk sergeştiiyem seyl-i şirişk içre yirüm
Bir ḥabābem ki hevādan doludur pīrehenüm
 - 6 Bülbül-i ğam-zedeyem bāğ-u bahārum sensin
Dehen ü ḳadd ü ruḥuñ ğonca vü serv ü semenüm
- 19B
- 7 İdemen terk Fuzülī ser-i küyın yāruñ
Ne ḳadar zılm yer ise baña ḥoşdur vaḫanum

²²⁹ Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.548, G.182.

1 Bedenim yara merheminin pamuğunun içinde gizlidir. Yaşadıkça elbisem budur, ölürsem de kefenim de budur.

2 Ey gönül, sevgili canımı istemiş vermezsem olmaz. Neden kavga edelim? O ne senindir, ne benim.

3 Senin dudağının arzusundan dolayı ahımın oku taşlara geçer. Hüzünler evim, arı kovanına benzese ne olur?

4 Delilik zincirinin halkası saadet halkasıdır. Tenimin zayıflığıyla ondan beni çıkarmak uygun değildir.

5 Aşktan başı dönmüş kişiyim, benim yerim gözyaşı selinin içidir. Ben öyle su kabarcığıyım, benim gömleğim nefsin istekleriyle doludur.

6 Ben gamın vurduğu bir bülbülüm, bağım ve baharım sensin. Senin dudağın gonca, boyun servi ve yüzün yaseminimdir.

7 Ey Fuzûlî, yârin bulunduğu mahalleyi terk edemem. Ne kadar eziyet içinde olsam da vatanım bana daha güzeldir.

79.

(FUZŪLĪ)²³⁰

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Fāş kıldıng ğamum iy dīde-i hūn-bār benüm
Eylediñ merdüme nem olduĝın izhār benüm
- 2 Dehenin isterem iy 'ışk yok it varlıĝum
Ki yok olmağda bugün bir ğarazım var benüm
- 3 Çıkmış aĝyār ile seyr etmege ol merdüm-i çeşm
Bu 'acebdür mi ki çıkmış gözüm aĝlar benüm
- 4 Bu temennāda kim ol şem' ile hem-sohbet olam
Dūd-ı āh itdi dünüm tek günümi tār benüm
- 5 Mevc ile gönlümü ey eşk kopar yanumdan
Nāle ile başım aĝrıtdı bu bimār benüm
- 6 Çıkmış ol şüh bugün tökmege çanın görenün
Girme ey göz kerem it şanuma zinhār benüm
- 7 İy FuzŪlĪ der ü dīvāra ğamım yazmağdan
Şāhid hāl-i dilimdür der ü dīvār benüm

²³⁰ Abdühakim Kılınç, **FuzŪlĪ Divānı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.549, G.183.

1 Ey kan saçan gözüm, benim üzüntülerimi meydana çıkardın. Benim nasıl bir insan olduğumu insanlara gösterdin.

2 Ey aşk, sevgilinin ağzını isterim benim varlığımı yok et. Ki yok olmakla bugün bir niyetim var.

3 O gözümün bebeği olan sevgili, başkası ile gezip dolaşmaya çıkmış. Benim gözüm ağlamaktan çıkmış, bu şaşılacak iş midir?

4 Benim isteğim o meclisin aydınlatıcısı olan sevgili ile muhabbettir. Karanlık bir duman gibi günümü karanlık etti.

5 Ey gözyaşı, dalga ile gönlümü yanımdan uzaklaştır. Bu hasta benim inleyip sızlayarak başımı ağrıttı.

6 O cilveli sevgili, bugün kendini görenin kanını dökmeye çıkmış. Ey göz bağışla da benim kanıma asla girme.

7 Ey Fuzûlî, kapılara duvarlara benim derdimi yazmaktan, gönlümün ve halimin şahidi kapılar ve duvarlardır.

80.

(FUZŪLİ)²³¹

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

- 1 Ol mäh vişâliyle hoş it bir gice hâlüm
Ey ahter-i tãli' koma boynunđa vebâlüm
 - 2 Feryâd ki ber virmedi bî-dâddan özge
Göz yaşı ile besledüğüm tırfa nihâlüm
 - 3 Ol şem'î hayâliyle hoşum ola ki dâyim
Bu şüret ile çizgine fânüs-ı hayâlüm
 - 4 Sinmiş müje-i tek za'f gözümden ahıdur yaş
Nezzâre-i za'f beden-i mûy-u mişâlüm
 - 5 Süzândur odumdan tenüme sancılan oğlar
Pervaneyem ey şem'î tutuşmuş per ü bâlüm
- [20a]
- 6 Sâķî ğam-ı devrân-ıla ğayetde melûlam (kıl def'i melâlüm)
Bir cãm-ı ferağ-bağş ile def' eyle melâlüm

²³¹ Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.550, G.184.

7 Luḡ eyle Fużŭlĭ benim aḥvālĭmi ‘arz it
Ol serve ki sŏyleŝmege ҡoymadı mecālŭm

1 O ay yüzlü sevgiliye bir gece kavuşmayla halimi hoş et. Ey talihim doğan yıldızım, vebalimi boynuna alma.

2 Feryat ki gözyaşım ile besledim fidanımı ama adaletsizlikten başka meyve vermedi.

3 O mecliste ışık veren sevgilinin hayaliyle daima bir hoşum. Bu şekilde benim hayalimin fanusu dönsün dursun.

4 Zayıflık benim yaş akıtan gözümde kirpik gibi yok olmuş. Kıl gibi zayıf bedeni seyreder.

5 Onun aşkından vücuduma atılan oklar yakıcıdır. Ey sevgili, ben kolu kanadı tutuşmuş bir pervaneyim.

6 Ey sakî, dünyanın gamıyla bir hayli üzgünüm. Ferahlık bahşeden bir kadeh ile üzünümü ortadan kaldır.

7 Ey Fuzûlî, bana iyilik et. Halimi o servi boylu sevgiliye söyle, benim söylemeye gücüm kalmadı.

81.

(FUZŪLĪ)²³²

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- 1 Her ḥabābı eşküme bir 'aks şalmıṣ peykerüm
Şāh-ı mülkü miḥnetem dutmuṣ cihān-ı leṣkerüm
- 2 Ehl-i ḳadrim yanalı 'ıṣḳ oduna pervāne-veṣ
Sürme-i çeṣm eylemiṣler ṣem'iler ḥākisterüm
- 3 Cismümi yaḳduṣa pāmāl itme göñlümden saḳın
Külhānım eksük degil ḥākisterümde aḥkerüm
- 4 'ıṣḳ sergendāriyım gögsümde biḳ biḳ daḒlar
Bir sipihri sāyirem ṣābit cem'i aḥterüm
- 5 Çeṣm tār-ı cismüme düzmüṣdü eşkim gevherün
Āh kim çarḩ üzmiṣ ol tārı daḒılmış gevherüm
- 6 N'ola her sā'at od üstinde durursam dūd tek
'Ūd-ı bezm-i 'ıyṣam āteṣdür bisāṩ ü bisterüm
- 7 Ey FuzŪlĪ çoḒ melāmetden beni men' itme kim
Ben nihāl-i gülṣeni derdem ne melāmetdür berüm

²³² Abdühakim Kılınç, **FuzŪlĪ Divānı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.551, G.185.

1 O kadar gözyaşı var ki, onlara yüzüm yansıması düşmüştür. Ben dert ülkesinin padişahıyım ve onlar da sanki dünyayı kaplayan askerlerim gibi olmuşlar.

2 Aşk ateşinde pervane gibi yandığımdan beri, güç ve kuvvet sahibi oldum. Öyle ki benim külümü mumlar göze sürme yapmışlar.

3 Ey sevgili, beni yakmış olsan da beni ayaklar altına alma. Ben hamam ocağıyım, gönlümden sakın üzerime basma. Benim külümde köz eksik değildir.

4 Ey sevgili, ben aşktan başı dönmüş kişiyim göğsümde binlerce yara vardır. Ben hareket eden göğüm, bütün yıldızlarım sabittir.

5 Gözüm, gözyaşımın incilerini ip gibi vücuduma dizmişti. Ne yazık ki, o inci dizili ipliği felek kırmış koparmış da benim incilerim dağılmış.

6 Her vakit ateş üzerinde odun gibi durup, tütsem ne çıkar? Ben yaşama meclisinin buhuruyum, benim yatağım yastığım ateşten başka bir şey değildir.

7 Ey Fuzulî, beni çok kınamalarla menetme. Ben dertli gül bahçesinin fidanıyım, benim meyvem kınanmadır.

82.

(FUZŪLĪ)²³³

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 'Aql yār olsaydı terk-i 'ışk-ı yār itmez midüm
İhtiyār olsaydı rāhat ihtiyār itmez midüm
 - 2 Laḫza laḫza şuretün görseydim ol řirīn-lebüñ
Sen gibi ey Bīsütün ben hem řarār itmez midüm
 - 3 Nīře maḫrem eyledüñ şem'ī beni maḫrüm idüp
Ben seniñ bezmünde cān naḫdin niřār itmez midüm
 - 4 Derdümi 'ālemde pinhān itdügüm nāçardur
Uğrasaydum bir řabībe āřikār itmez midüm
- [20b]
- 5 Yār ile ağıyārı hemdem görmege olsaydı şabr
Terk-i ğurbet eyleyüp 'azm-i diyār itmez midüm
 - 6 Ol gül-i ḫandān-ı görmek mümkün olsaydı baña
Sen tek iy bülbül gülistāna güzār itmez midüm

²³³ Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divanı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.552, G.186.

- 7 Vā'izün küfrin benüm rüsvālīgumdan ıl ıyās
Onda ıd olsaydı ben tavā-ı'ār [itmez midüm]
- 8 İy Fuzūlī dağ-ı hicrān ile yanmı gönlümü
Lālezār açsaydı seyr-i lālezār itmez midüm

- 1 Eğer akıl bana dost olsaydı, ben sevgilinin aşkına düşer miydim? Eğer bende seçebilseydim, ben rahat yaşamayı sevmez miydim?
- 2 O tatlı sözlü sevgilinin yüzünü zaman zaman görseydim, ey Bisütun dağı bende senin gibi kararlı olup yerimde durmaz mıydım?
- 3 Ey sevgili, benden aşkının mumunu neden gizledin? Ben senin topluluğunda can paramı saçmaz mıydım?
- 4 Dünyada derdimi ister istemez gizledim. Bir doktora gitseydim, herkese duyurmazdım.
- 5 Sevgili ile yabancıyı birlikte görmeye sabrım olsaydı; gurbeti terk edip, başka yerlere yönelmez miydım?
- 6 Bana o güler yüzlü sevgiliyi görmek mümkün olsaydı; ey bülbül senin gibi gül bahçesine gitmek istemez miydım?
- 7 Vaizin doğru olanları örtmesini benim zavallı halimden kıl kıyas et. Eğer onda doğruluk olsaydı ben takva yolunu tutmaz mıydım?
- 8 Ey Fuzulî hicran yarası ile yanmış gönlüm lale açsaydı, ben seni lale bahçesinde gezdirmez miydım?

83.

(FUZÜLİ)²³⁴

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Eşigün taşını kanıla yudu çeşm-i terüm
Pâklığdan taşı l'al eyledi feyz-i nazarum
- 2 Cigerüm dāğına merhem bulamadum senden
Niçe āh eylemeyem āh yanupdur cigerim
- 3 Didi ol yār seher-i vakit gelem lık ne sūd
Vaqt ma'lüm degül şām-ıla birdir seherüm
- 4 İy hoş ol şām ki bī-hod gidem ol kūya vü²³⁵ şubh
Neyledüm anda deyü gayrdan alam haberüm
- 5 Düşmezem gönlüğe ya'nī oluban eyle za'if
Derd-i ışkıñ-ıla ki gözgüde görünmez eşerüm
- 6 Niçe biñ 'āşıka ancak bir oğ atduñ dimedün
Ki düşer birbirine bir nice üftādelerüm
- 7 Ey Fuzülī dura benden ala t'alīm-i vefā
Nāgeh er merķad-i Mecnūna düşerse güzerüm

²³⁴ Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.553, G.187.

²³⁵ vü: D.

1 Ey sevgili, senin eşiğinin taşını benim ağlayan gözüm kanla yıkadı. Benim bakışımın feyzi temizliğinden taşı lâl taşı yaptı.

2 Senden ciğerimin yarasına merhem bulamadığımdan dolayı; ne yazık ki ciğerim yanıp durmaktadır. Bunun için neden ah eylemeyeyim.

3 O sevgili "Sabah vakti geleyim." dedi, lakin ne fayda! Benim vaktim akşam da sabah da aynıdır, benim vaktim yok ki.

4 O köye kendinden geçmiş olarak gideyim de, sabah olunca 'ben orada ne yaptım' diye başkasından haber alayım.

5 Ben o kadar zayıflamışım ki görünüp gönlüne düşemiyorum. Aşkının derdiyle oluşan eserim aynada görünmez.

6 Pek çok aşıklarım birbirine düşer diye, bu kadar aşığa sadece bir ok atayım demedin.

7 Ey Fuzulî yolum Mecnûn'un kabrine düşerse, mezarından kalkıp da benden vefa öğrensın.

84.

(FUZŪLĪ)²³⁶

Mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün

- 1 Zülfi gibi yañağıñ kıymaz öpem nigārum
Yoğdur anuñ kıtuñda bir kılıca i'tibārum
- 2 İnşāf hoşdur iy 'ışk ancak beni zebūn it
Ha böyle miñnet ile geçsün mi rüzgārum
- [21a]
- 3 Bildi temām-ı 'ālem kim derd-mend-i 'ışkam
Yā Rab henüz hālüm bilmez mi ola yārüm
- 4 Vaşluñdan ayru n'ola kıanum tókilse gül gül
Ben gülbün-i hāzānum bu faşldur bahārum
- 5 Taşvīr iden vücūdum yazmış elümde sāğar
Ref' olmağā bu şüret yoğ elde ihtiyārum
- 6 Dur istemen zamānı mey neşesin başumdan
Toprağ olanda yā Rab dürd-i mey it ğubārum
- 7 Rüsvalarından ol meh sanmaz beni Fuzūlī
Divāne olmayam mı dünyāda yoğ mu 'ārum

²³⁶ Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divanı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.554, G.188.

1 Ey güzeller güzeli sevgili, yüzünü bari bir saç teli gibi öpmeme engel olma. Benim kıl kadar değerim yoktur, onun katında.

2 Ey aşk, merhametli davranmak iyidir ama sen beni ayak altına attın. Zamanım işte böyle sıkıntı ile mi geçsin?

3 Dertli aşkımı bütün alem anlayıp bildi. Ya Rab, o sevgili daha halimden hala haberdar olmayacak mı?

4 Senin ayrılığından dolayı benim kanım gül gül dökülse ne çıkar? Ben sonbaharın gül bahçesiyim benim baharım bu zamandır.

5 Vücutuma suret veren benim elimde kadehle yapmış. Bu suretin yok olmaması için benim elimde hareketim olmaz.

6 Zamanla ilgili uzaklığın ve şarabın neşesinin başımdan gitmesini istemiyorum. Ya Rab, ben toprak olunca benim tortumu da toz et.

7 Ey Fuzulî, o ay yüzlü sevgili beni düşkün aşıklarından sanmıyor. Ben nasıl deli olmam, dünyada benim hiç arım namusum yok mu?

85.

(FUZŪLĪ)²³⁷

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Dürd-veş sergeşte cām u ḥarābı bāde em
İ'tibārum yok ayak toprağı bir üftāde em
- 2 Hiç reng ilen baḡa ābādlık mümkin degil
Ben ḥarāb-ı bāde-i şaf u 'izārı şāde em
- 3 Dimezem degmez baḡa ḡamzeḡ hadengi yā deger
Degme kayd-ı çekmezem 'ālemde bir āzāde em
- 4 Āb-ı çeşmim çizginür kūyuḡda ammā ḡadri yok
Dimesün bu devrde kimse ki merdüm-zāde-i em
- 5 Zāhida benden ne ḡāşıl kim oḡursan mescide
Bende ḡā'at yok hemān ārāyiş-i seccāde em
- 6 Çarḡ zevḡından ne ḡāşıl kim verir tā'ir zevḡ
Virmedin zevḡ arturur miskīni devr-i māde em
- 7 Zevḡ istersen FuzŪlĪ terk-i dŷnyā ḡıl ki ben
Bulmadum bir zevḡ bundan ḡayreta dŷnyāda em

²³⁷ Abdŷhakim Kılınç, **FuzŷlĪ Divānı**, Tŷrkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.555, G.189.

1 Tortu gibi başı dönmüş kadeh ve çöküntüye uğramış şarabım. Benim itibarım yoktur, ben ayaklar altındaki düşkünüm.

2 Bir hilem yoktur, sonsuzluk bana uymaz. Ben tertemiz şarabın düşkününü ve tertemiz yüzü olan biriyim.

3 Ey sevgili, senin yan bakışının oku ya değer ya değmez diye söylemiyorum. Her bağlılığı çekemem, çünkü alemde hür tabiatlı biriyim.

4 Ey sevgili, gözyaşım senin mahallenin çevresinde dönüp durur ama senin için bir değer yok. Acıma kalmamış bu zamanda kimse insanoğluyum demesin.

5 Ey zahit benden bir şey çıkmaz, beni boş yere mescide davet ediyorsun. Bende ibadet yoktur, ben seccadenin süsüyüm.

6 Dünya zevkinden bir şey ortaya çıkmaz, o boştur. Daha zevk vermeden şarabın miskinliği fazlalaşır.

7 Ey Fuzulî, zevk istiyorsan o zaman bu dünyayı terk et, ki ben bundan başka dünyada zevk bulamadım.

86.

(FUZŪLĪ)²³⁸

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1 Cānlar virüp senüñ gibi cānāna yetmiş em
Raħm eyle kim yetince saña cāna yetmiş em

[21b]

2 Şükrāne-yi vişālinge cān virdüğüm bu kim
Çok derd çekmişem ki bu dermāna yetmiş em

3 Hālüm diyüp murāduma yitsem 'aceb degil
Bir bende em ki dergeh-i sultāne yetmiş em

4 Mūr-i muhaqqarem ki serāsime çok gezüp
Nāgāh bārgāh-ı Süleymāna yetmiş em

5 Bir bülbülem ki gülşen olupdur neşimenüm
Yā tūḫī em ki bir şekkeristāne yetmiş em

6 Devr-i felek müyesser idüpdür murādımı
Güyā ki ḫālib-i güherem kāne yetmiş em

7 Miskīn Fuzūliyem ki saña dutmuşam yüzüm
Yā bir kemīne kaḫtre ki 'ummāne yetmiş em

²³⁸ Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.556, G.190.

1 Nice canlar verip, senin gibi canana kavuşmuşum. Bana merhamet et ki, sana kavuşunca canıma da kavuşmuş olurum.

2 Şükür olarak senin visaline can vermem sebebiyle çok dert çekmişim de, bu dermana ulaşmışım.

3 Halimi söyleyip, isteğime kavuşsam bu çok garip değildir. Asıl sultanın dergahına ulaşmış bir köleyim.

4 Ben çok serserice dolaşan aciz bir karıncayım. Ama sonunda Süleyman'ın sarayına ulaşmış birisiyim.

5 Ben oturup kalktığı yer gül bahçesi olan bir bülbülüm. Yahut da öyle sanki şeker ülkesine ulaşmış bir papağanım.

6 Feleğin dönüşü beni isteğime kavuşturmuştur. Sanki ben cevher isteyen birisiyim de asıl cevher kaynağına ulaşmışım.

7 Ey sevgili, sana yüzümü tutmuş düşkün Fuzûlî'yim. Yahut da okyanusa kavuşmuş çok küçük bir damlayım.

87.

FUZÛLÎ FERMÂYED²³⁹

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ülün

- 1 Hoş ol zamân ki harîm-i vişâle maḥrem idüm
Ne mübtelâ-yı belâ ne muḳayyed-i ğam idüm
- 2 Gezerdüm itlerin içre fezâ-yı kûyungda
Yirüm behişt-i berîn idi ben bir âdem idüm
- 3 Hemîşe secde-gehüm ḥâki-i âsitânuḡ idi
Bu i'tibâr ile bir ser-bülend-i 'âlem idüm
- 4 Gedâ-yı kûyung idüm böyle zilletüm yoḡ idi
Serîr-i salṭanat-ı ḳurbda mu'azzam idüm
- 5 Zamân zamân eşeri pertevî cemâlüngden
Mu'allic-i dil-i pür derdü çeşm-i pür-nem idüm
- 6 Ziyâde ğam-zede em hecr ile hoş ol günler
Ki ben bu ğam-zedelikden ziyâde ḥurrem idüm
- 7 Fuzûlî olmaz imiş miḥnet firâḳa muḳayyed
Bu zevḳ zikri ki bir vaḳt yâre maḥrem idüm

²³⁹ Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.558, G.192.

1 O zaman ne güzel zamandı ben kavuşmanın gizli yerinde sevgiliye kavuşma sırrına ulaşmıştır. Bende ne bela tutkunluğu vardı, ne de gama bağıydım.

2 Ey sevgili, senin itlerinin bulunduğu uçsuz bucaksız mahallenin içinde onların yanında gezer dolaşırdım. Ben bir ademdim, yerim ise cennetin en üst yeri idi.

3 Benim her zaman secde ettiğim yer senin eşığının toprağıydı. Ben bu yücelikle alemin, başı göğe erişmiş adamıydım.

4 Senin mahallenin dilencisiydim, böyle düşkünlüğüm yoktu. Ve o zaman ben yakınlık saltanatının tahtında heybetli görünümlü kişiydim.

5 Zaman zaman senin güzelliğinin ışığının izinden gönlü ilaca muhtaç, gözü yaşla dolu, derdi çok birisiydim.

6 O güzel günler ayrılık acısıyla fazlasıyla gama düşmüş birisiydim. İşte ben bu gam içinde boğulmaktan fazlasıyla seviniyordum.

7 Fuzûlî, ayrılığın sıkıntısına bağlı değilmiş. Bu dilden düşürmemenin zevkiyle o vakitler sevgiliye sırdaş idim.

[22a]

88.

(FUZÛLÎ)²⁴⁰

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

- 1 Yâr hâl-i dilümi zâr bilüpdür bilürem
Dil-i zârumda ne kim var bilüpdür bilürem
- 2 Yârı ağıyâr bulupdur ki baña yâr olmaz
Ben dağı anı ki ağıyâr bilüpdür bilürem
- 3 Zülfini ehl-i vefâ şaydına dâm eyleyli
Beni ol dâma giriftâr bilüpdür bilürem
- 4 Ben ne hâcet ki kılam derd-i dilüm yâre 'ayân
Kılam derd-i dilümi yâr bilüpdür bilürem
- 5 Yâr hem-şoĥbetüm olmazsa Fuzûlî ne 'aceb
Özine şoĥbetümi 'âr bilüpdür bilürem

²⁴⁰ Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.557, G.191.

1 Sevgili benim gönlümün halini inler halde biliyor, ben de bunu biliyorum. İnleyen gönlümde ne varsa onun bildiğini biliyorum.

2 Sevgili başkalarını bulmuştur, onun dost olmayacağını biliyorum. Bu sebepten bende onu yabancı biliyorum.

3 O sevgili, saçını vefa sahipleri için avına tuzak yaptığından beri; işte beni o tuzağa tutulmuş sanıyor, bunu da biliyorum.

4 Ben derdimi sevgiliye söylemeye neden ihtiyaç göreyim ki? Gönlümün bütün derdini sevgili bilir, biliyorum.

5 Fuzûlî sevgili benim sohbet arkadaşım olmazsa, bundan ne çıkar? Çünkü o benim sohbetimi kendine utanç sayıyor, bunu da biliyorum.

89.

(FUZŪLĪ)²⁴¹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Ney gibi her dem ki bezm-i vaşluñı yād eylerem
Tā nefes vardur uru cismümde feryād eylerem
- 2 Rüz-ı hicrāndur seving ey murğ-ı rüħum kim bu gün
Bu afesden ben seni elbette āzād eylerem
- 3 Vehm idüp tā şalmaya sen māha mihrin hiç kim
Kime yitsem cevr ü zülmünden aña dād eylerem
- 4 an yaşum ılmaz vefā giryān gözüüm isrāfına
Bunca kim her dem ciger anından imdād eylerem
- 5 İncimen her niçe kim ağıyār bī-dād eylese
Yār cevriyçün gönül bī-dāda mu'tād eylerem
- 6 Bilmişem bulman vişāling līk bu ümmīd ile
Gāh gāh öz hātır-ı nā-şādumı şād eylerem
- 7 Levħ-i 'ālemden yudum eşk ile Mecnūn adını
İy Fuzūlī ben daħi 'ālemde bir ad eylerem

²⁴¹ Abdühakim Kılınç, **Fuzūlī Divānı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.559, G.193.

1 Ben her zaman sevdiğine kavuşma meclisinde ney gibi onu anıp dururum. İşte benim bu boş bedenimde hava vardır onunla bağırıp çağırıyorum.

2 Ey ruhumun kuşu, bugün ayrılık günüdür sevin. Seni bu kafesten muhakkak bırakırım.

3 Çekinip, sen ay yüzlü sevgiliye hiç sevgisini göstermesin. Ben kime ulaşısam senin zulmünün eziyetinden ona hakkını veririm.

4 Benim kanlı yaşım ağlayan gözümün akıttığı yaşa dönüp bakmaz. İşte bu sebepten ben her zaman ciğerimin kanından yardım isterim.

5 Yabancı kişiler ne kadar haksızlık yaparsa yapsın ben bundan incinmem, şikayet etmem. Fakat sevgilinin yapacağı eziyet için gönlü o adaletsizliğe alıştıırım.

6 Ben sana kavuşmayacağımı biliyorum, fakat bu ümit ile zaman zaman bu kırık gönlümü sana kavuşma ümidiyle sevindiririm.

7 Mecnun'un adını gözyaşı ile alemin sayfasından yıkayıp çıkardım. Ey Fuzûlî, bende alemde bu şekilde bir şöhrete kavuştum.

90.

(FUZŪLİ)²⁴²

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Şem'i şām-ı firķatem şubh-i vişāli neylerem
Bulmuşam 'ışķıñda bir hāl özge hāli neylerem

[22b]

2 Ğayra 'arz it her ne esbābuñ ki var iy dehr-i dūn
Ben ki ehl-i zevķam esbāb-i melālī neylerem

3 Yok 'aceb germāle raĝbet-i mülke kılman iltifāt
Ben gedā-yı kūy-ı 'ışķam mülk ü mālī neylerem

4 Ehl-i hālem dime büt vaşfın baña ey büt-perest
Hāl bilmez dilber-i şāhib cemāli neylerem

5 İhtimāl-i hecr teşvīşine degmez zevķ-i vaşl
Vaşl kim var anda hicrān ihtimāli neylerem

6 Naħl-i ķaddüñ isterem k'andan belādur hāşilum
Baķmazam şimşāda ber virmez nihāli neylerem

²⁴² Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.560, G.194.

7 Sen Fuzûlî kııl kemâl-i ‘aql kesbiñ yoğsa ben
Kâmil-i ‘ıřđam dâğı özge kemâli neylerem

1 Ben ayrılık akşamının mumu olduğumdan sabaha kavuşmayı istemem. Aşkından bir hale kavuştum, başka hali istemiyorum.

2 Ey aşağılık dünya, ne kadar sebebin varsa başkasına söyle. Ben zevk ehliyim, üzüntüye sebep olan şeyleri ne yapacağım!

3 Mala mülke ısınmam ve rağbet etmem yok, buna şaşılmaz. Zaten ben aşk köyünün dilencisiyim malı mülkü ne yapayım!

4 Ey güzellere tapan, bana güzellerin vafını söyleyip de tasavvuf yolcusuyum deme. Ben halden anlamayan gönül kapan sevgiliyi ve güzellik sahibi dilberi ne yapacağım!

5 Sevgiliye kavuşma şevkini ayrılık ihtimaliyle karıştırma. Kavuşma şevki, ayrılık düşüncesinin ihtimaline değmez.

6 Senin fidan boyunu istiyorum, bundan benim elde edeceğim şey beladır. Ben şimşir boyuna bakmam, ben meyve vermeyen fidanı neyleyeyim?

7 Fuzûlî sen aklının eksiksizliğini kazanmaya çalış. Değilse ben zaten aşkta olgunlaşmışım, ayrıca başka olgunluğu ne yapayım?

91.

(FUZŪLĪ)²⁴³

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

- 1 Bāğa girdüm ser-i kūyung aņup efgān itdüm
Gül görüp yāduy-ıla çāk-i girībān itdüm
- 2 Bāhuban nergise bīmār gözünj kıldum yād
Nergisi nāle vü efgānuma hayrān itdüm
- 3 Ğonca vü lāle deme dağ karasın koparup
Āl vālāya sarup sebze de pinhān itdüm
- 4 Gül-i ter üzre düşen şebneme düşdi nazarum
Gözümü şevķ-i cemālünjle dür-efşān itdüm
- 5 Berg-i gül şanma ki hūnābe töken demde gözüm
Nice yaprağa ciger қanı şalup қan itdüm
- 6 Göricek sūnbūli aņdum şiken-i kākūlūnj
Sūnbūli girye vü āh ile perişān itdüm
- 7 İy Fuzūlī reviş-i 'aql melūl etdi beni
Sehv kıldum ki cūnūn derdine dermān itdüm

²⁴³ Abdühakim Kılınç, **Fuzūlī Divānı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.561, G.195.

- 1 Bağa girince, ey sevgili senin mahallenin başını anarak ağlayıp sızladım. İşte orada gl görüp seni anmakla yakamı yırttım.
- 2 Nergise bakarak senin hasta gözünü andım. Böylece o hasta gözü, inleme ve feryadıma hayran ettim.
- 3 Yanık yarasını koparıp ona lale goncası deme. Onu ben kırmızı kumaşa sarıp yeşil içine gizledim.
- 4 Benim bakışlarım taze gln üzerine düşen çiy tanelerini gördü. Ve ben gözümü senin güzelliğinin arzusuyla ben inci taneleri gibi gözyaşı döktüm.
- 5 Gözüm kanlı gözyaşı döktüğü zaman sen onu gl yaprağı sanma. Ben pek çok yaprağa iğerimin kanını akıtarak kana boyadım.
- 6 Senin kıvrım kıvrım saçını görünce sümbül çiçeğini hatırladım ve ben sümbül çiçeğini ağlama ve "ah"ımla darmadağın ettim.
- 7 Ey Fuzl, aklın gidişi beni üzüntüye boğdu. Delilik derdine ilaç ettiğim için de hataya düştüm.

[23a]

92.

(FUZŪLĪ)²⁴⁴

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

- 1 Hicrān ile yanar giceler rişte-i cānum
Rūşen ola iy şem' saña sūz-ı nihānum
- 2 Bir şem'-i şebistān-ı belāyım ki degül kem
Tā ben diriyem sūz-ı dil-i eşk revānum
- 3 Ey hālvetüme şem'-i ruḥından bıraқан nūr
Dīdāruḡa müştāk idi çeşm-i nigerānum
- 4 Sensüz giceler āh u fiḡānum meh işitdi
Ey meh saña hem yetdi ola āh u fiḡānum
- 5 Cānā ne revādur ki çeküp tīḡ-i dem-ā-dem
Ġamzeng söke cismüm dele bāḡrum içe ḡanum
- 6 Hem reng-i lebingdür deyü ḡaḡ'-ı naḡar itmez
Ḥūn-i cigerümden müje-i eşk-feşānum
- 7 Pinhāni odum 'āleme fāş aldı Fuzūlī
Yā Rab ki benüm şem' gibi yana zebānum

²⁴⁴ Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.562, G.196.

1 Geceleri benim can ipliğim ayrılıkla yanar. Sana benim gizli gizli yanışım, açıktan açığa bellidir.

2 Ben bela gecesinin mumuyum, bu az bir şey değildir. Akan gözyaşım ve yanan gönlüm sebebiyle, ben ölmemişim.

3 Ey benim yalnızlığım yüzünün mumundan ışık veren sevgili, sen hep böyle ol. Benim dört bir yanı seyreden gözlerim senin güzelliğine aşıktı.

4 Ey ay yüzlü sevgili, benim bu ahlarım ve ağlayıp sızlamalarım sana ulaştı. Ki sensiz gecelerdeki bağırp çağırılmalarımı ay işitti.

5 Ey sevgili, yan bakışının zaman zaman kılıcını çekip bedenimi söküp, bağırımı delip, kanımı içmesi reva mı bu yakışır mı?

6 Kanla dolu ciğerimde kanlı gözyaşı saçan kirpiklerim, senin dudağının rengindedir diye bakışımı kesmez.

7 Ya Rab benim dilim mum gibi yandığı için; Fuzûlî, benim gizli ateşim alemdeki herkese yayıldı.

93.

(FUZŪLĪ)²⁴⁵

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ülün

- 1 Tutuşdı ğam odına şād gördüğün gönlüm
Muqayyed oldı ol āzād gördüğün gönlüm
- 2 Diyār-ı hicrde seyl-i sitemden oldı hārāb
Fezā-yi 'ışkda ābād gördüğün gönlüm
- 3 Ne gördi bādede bilmen kim oldu bāde-perest
Mürīd-i meşreb-i zühhād gördüğün gönlüm
- 4 Firākuñ odını gördükçe mūm tek eridi
Şebāt ü şabrda fülād gördüğün gönlüm
- 5 Getürdi 'acz görüp 'ışk-ı müşkül olduğunu
Çamu hünerele üstād gördüğün gönlüm
- 6 Degildi böyle deminde bir ehl-i 'ışret idi
Bu kanlar içmege mu'tād gördüğün gönlüm
- 7 Fuzūlī eyledi āheng-i 'ıyş-hāne-i Rūm
Esīr-i miḥnet-i Bağdād gördüğün gönlüm

²⁴⁵ Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.563, G.197.

1 Ey sevgili, senin neşe içinde gördüğün gönlüm üzüntü ateşiyle yandığı gibi; o başıboş gördüğün gönlüm bağlandı kaldı.

2 Aşk kazasında ziyadesiyle bayındır gördüğün gönlüm, ayrılığın ülkelerinde sitem seli tarafından yıkıldı.

3 Senin zahitler meşrebini yolunda gördüğün bu gönlüm şarapta ne gördü de şaraba tapar oldu, onun sebebini bilmiyorum.

4 Sabrın sabitliğinde çelik gibi gördüğün gönlüm, ayrılığın ateşini görünce mum gibi birden eridi.

5 Bütün marifetlerde üstat gördüğün gönlüm, aşkın çok zor olduğunu görünce acizlik gösterdi.

6 Kanlar içmeye alışmış olarak gördüğün bu gönlüm, böyle değildi. O zamanında bir işret ehliydi.

7 Bağdat'ın sıkıntılarının esiri olduğunu gördüğün gönlüm, Fuzûlî Anadolu'da yaşanan yerinin uygunluğunu gösterdi.

[23b]

94.

(FUZŪLĪ)²⁴⁶

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

- 1 Hāçan kim kāmetin den ayru seyr-i būsitān itdüm
Koparıp eşk seyl-ābıyla biñ servi revān itdüm
- 2 Götürdüm gird-bād-ı āh-ıla hūrşide tapşırdım
Ġubār-ı reh-güzārıñ cevherin gözden nihān itdüm
- 3 Nişān-ı şüret-i hūbung verip bütler sücūdında
Fesād-ı i'tikādın kāfirüñ hātır-nişān itdüm
- 4 Olup ser-mest kıldum neş'e-i zevk-i lebün zikrin
Meye rāğıb olanlar küfrini halka 'ayān itdüm
- 5 Görüp divārlarda Küh-ken naqşın demeng 'aşık
Benem 'aşık ki dutdum deşt terk-i hānumān itdüm
- 6 Reh-i 'ışkında ol gül-ruğ ciger kan itdügüm bilmiş
Çeker her dem baña tığ-i siyāset şānki kan itdüm
- 7 Fuzūlī şāh-bāz-i evc-i istiğnā iken bilmen
Ne sehv itdüm ki bu vīrāne deyri āşiyān itdüm

²⁴⁶ Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.564, G.198.

1 Ey sevgili ben senin boyundan ayrı olarak ne zaman gül bahçesinde dolaştıysam, gözyaşı seliyle bin serviyi koparıp yürüttüm.

2 Ey sevgili, ben geçtiğin yolun cevherini ahımın dönüp duran rüzgarıyla gizlice güneşe ulaştırdım.

3 Putların secdesinde güzelliğinin nişanını verip, kafirin itikadının bozukluğunu gönülde gösterdim.

4 Sarhoş olarak senin dudağının neşesini, zevkinin dile getirilişini, bir de şaraba düşkün olanların küfrünü aleme açıkladım.

5 Ferhat'ın resmini duvarda görüp ona aşık demeyin. Aşık benim ki, ben dünyadaki hanları terk edip çöle düştüm.

6 Aşkının yolunda o gül yüzlü sevgili, sanki ben adam öldürmüşüm gibi ciğerimden kan akıttığımı bilmiş de bana her zaman ölüm kılıcını çekiyor.

7 Fuzûlî, ben yükseklerin doğan kuşu iken nasıl yanıldım da; bu köhne dünyada nasıl yuva yaptım onu bilmiyorum.

95.

(FUZŪLĪ)²⁴⁷

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Muḥālif devrden gül-gün şarābı ına degşürdüm
Sürüdüñ çeng ü 'üduñ nāle vü efgāna degşürdim
- 2 Daḡı zevk-i vişāli dŭst şevkŭn istemeng benden
Ki ben zevk-i vişāli miḡnet-i hicrāna degşürdüm
- 3 Beni ey bāğ-bān ma'zŭr dut gŭlzār seyrinden
Ki ben gŭlzār seyrin kŭlbe-i aḡzāna degşürdüm
- 4 Gŭñŭl virdŭm fenā vü faḡra terk-i i'tibār itdŭm
Bi-ḡamdi'lillāh ki aḡr kŭfrŭmi ĩmāna degşürdüm
- 5 Gŭñŭlden zevk bulmazdum ııkardım ık gŭgsŭmnden
Kaşı yaylar ḡadenginden gelen peykāne degşürdüm
- 6 Niḡāb-ı şŭret-i ḡāl eyledŭm ḡŭn-ı ciger seylin
'Īnān-ı rŭsvālıḡı derd ü ḡam-ı pinhāna degşürdüm
- 7 FuzŭlĪ bend ü zevk-i 'āfiyet az iste kim ıkŭtan
Ben onu ārzŭ-yı ḡal'atı cānāna degşürdüm

²⁴⁷ Abdŭhakim Kılınç, **FuzŭlĪ Divānı**, Tŭrkiye Yazma Eserler Kurumu Bařkanlıḡı, E-Kitap, s.565, G.199.

1 Karşı çıktığımız zamanda gül renkli şarapla kanı değiştirdim. Sazın ve udun şarkısını inleme ve feryadına değiştirdim.

2 Siz benden zevk ve dostların eğlencesini istemeyin. Ben kavuşmanın zevkini ayrılık sıkıntısına değiştirdim.

3 Ey bahçıvan beni gül bahçesinde gezip tozmaktan ayrı tut. Ben ki gül bahçesinde gezip tozmayı hüznler kulübesiyle değiştirdim.

4 Ben Hak'ta yok olmaya ve fakirliğe gönül verdiğim gibi itibarı da terk ettim. Allah'a hamt olsun ki sonunda böylece küfrümü imanla değiştirdim.

5 O sevgililerin bakışlarının okundan gelen kirpik kaldı. Ben tüm bunları, o kirpikle değiştirdim.

6 Ciğerden akan kanın selini bulunduğum halin görünüşüne perde çektim. O görünen düşkünlüğü, rezilliği, gizli gam ve dertle değiştirdim.

7 Fuzûlî, afiyet zevkini az iste, zaten ben onu sevgiliyi görme arzusuyla değiştirdim.

[24a]

96.

(FUZŪLİ)²⁴⁸

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

- 1 Kıldı ol serv seher nāz-ıla hammāma hırām
Şem'i ruhsār ile oldı müzeyyen hammām
- 2 Görünürdi bedeni çāk-ı girībānından
Cāmeden çıkdı yeñi ayını gösterdi temām
- 3 Nil-gün fuṭaya sardı beden-i 'uryānın
Şan benefşe içine düşdi muḳaşşer bādām
- 4 Oldu pā-būs-i şerefiyle müşerref leb-i havz
Buldu dīdār-ı laṭīfiyle ziyā' dīde-i cām
- 5 Şandılar kim şatulur dāne-i dürr-i 'araḳı
Urdu el kīseye çoḳlar kılup endīşe-i hām
- 6 Ṭās elin öpdı ḥased kıldı kara baḡrımı ḳan
Yitdi su cismine reşk oldı tenümden ārām

²⁴⁸ Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.566, G.200.

- 7 Kākülin şâne açup kıldı hevāyı müşkīn
Tīg müyın dağıdup etdi yeri ‘anber-fām
- 8 Çıkdı hammāndan ü perde-i çeşmim sarınup
Tutdu āsāyiş ile gūşe-i çeşmümde maķām
- 9 Merdüm-i çeşmüm ayağına revān su tōkdi
Ki gerek su tōküle servüñ ayağına müdām
- 10 Müzd-i hammām Fuzülī verürüm cān naķdin
Kılmasun şarf-i zer ol serv-ķad-i sīm-endām

1 O servi boylu güzel, seher vakti naz ile salınıp yürüyerek hamama gitti. Sevgilinin muma benzeyen parlak yüzü ile hamam süslendi.

2 Onun bedeni iki yakasının arasından görünürdü. Böylece elbiseden çıkarak büsbütün yeni bir tarz gösterdi.

3 Soyunmuş gök rengindeki bedenini peştemale sardı. Bu hali ile menekşe içine düşmüş, soyulmuş bademe benzedi.

4 Havuzun kenarı onun ayağını öpmekle şerefledi. Onun tertemiz güzel yüzüyle aynaya benzeyen havuzun gözü ışık saçtı.

5 Sevgilinin inci tanesi gibi olan terini çok kişiler satılır sanıp yanlış düşünceye düştüler; onu almak için herkes keseye el uzattı.

6 Taşı eline alınca, haset benim kara bağrımı kan eyledi. Su bedenine dökülünce yine kıskançlık tenimden huzuru gönderdi.

7 Tarak kâkülünü açıp, saçının kokusu havayı miskle doldurdu. Saçının tellerinin kılıcı yeri dağıtarak amber rengine dönüştürdü.

8 Sevgili gözünü kapatarak hamamdan çıktı. Hamamdan çıkıp güvenli bir şekilde gözümün köşesinde yer etti.

9 Servinin dibinde devamlı akan su gibi, benim göz bebeğim o sevgilinin ayağına sürekli su dökmelidir.

10 Hamam ücreti olarak Fuzûlî canımın parasını verirdim. O servi boylu, gümüş vücutlu sevgili altınımı boşa harcamasın.

97.

(FUZŪLĪ)²⁴⁹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Ey kemān ebrū şehīd-i nāvek-i müjgānunam
Bulmuşam feyz-i nazār senden senün qurbānunam
 - 2 Kākülüng tārına peyvend etmişem cān riştesin
Başuñ için bir teraḥḥum kıl ki ser-gerdānuşam
 - 3 N'ola kılsam terk-i mey minnet kılup zāhidlere
N'eylerem mey neş'esin ben kim senün ḥayrānuşam
 - 4 Şāne-veş yüz nāvek-i ğam sançılıpdır cānuma
Tā esīr-i ḥalkā-i ğīsū-yi müşg-efşānuşam
- [24b]
- 5 El çeküp kaṭ'ī nazār kılmış 'ilācumdan ṭabīb
Bildi kim güyā ḥarāb-ı nergis-i fettānuşam
 - 6 Cāna meylün var ise ḥükm eyle teslīm eyleyem
Padişāhum ben senün bir bende-i fermānuşam

²⁴⁹ Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.568, G.201.

7 Ğonca kılmaz řād gül açmaz dutuşmuş ğönlümi
Ārzü-mend-i ruĥ-i al ü leb-i ĥandānuĥam

8 Ğan idüp baĝrum işüm āh itme her dem iy perī
Ĥürmetüm dut bir iki dem kim senüĝ miĥmānuĥam

9 İy Fuzūlī āteř-i āh ile yandurduĝ beni
Ğālibā řanduĝ ki şem^ç-i külbe-i aĥzānuĥam

1 Ey keman kaşlı sevgili, senin kirpiklerinin okunun şehidi olduğum için; senin bakışlarında bolluğa kavuşmuşum.

2 Ben can ipliğini senin saçının teline bağlamışım. Ben senin için başı dönmüş kişiyim, başın için bana acı.

3 Zahitlere minnet duyup şarabı terk etsem ne çıkar? Ben şarabın verdiği neşeyi ne yapayım, ben ki senin hayranınım.

4 Yüzlerce gam oku tarak gibi benim canıma batmaktadır. Zaten ben senin misk saçan saçının halkasının esiriyim.

5 Doktor, senin fitne saçan nergis gözünden harap olduğumu bildi de bakmaktan vazgeçti ve ilaç yapmaktan el çekti.

6 Padişahım, ben senin her emrini yapan bir hizmetkârınım. Canıma kastediyorsan emret de onu sana teslim edeyim.

7 Ey sevgili goncanın sevindirmediği, gülün de ferahlatmadığı bu aşık gönlümü arzu etmekteyim.

8 Ey peri gibi güzel sevgili, her zaman benim göğsümü kan içinde bırakıp beni ah ettirme. Ben senin bir iki günlük misafirinim, bana hürmet et.

9 Ey Fuzûlî beni ahının ateşiyle yaktın. Galiba sen beni hüznler evinin mumu sandın.

98.

(FUZÜLİ)²⁵⁰

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Secdedür her hānda bir büt görsem āyīnüm benüm
Hāh kāfir hāh mü'min dut budur dinüm benüm
- 2 Bāğ-bān şimşād ü nesrinüñ baña 'arz itme kim
Ol kad ü ruhsārdur şimşād ü nesrinüm benüm
- 3 Hāk-i dergāhın nazardan sürme iy seyl-āb-ı eşk
Kılma zāyi' sürme-i çeşmi cihān-bīnüm benüm
- 4 Eşk mevci gezdürür her dem tenüm hāşākini
Mümkin olmaz eşk taħrīkiyle teskīnüm benüm
- 5 Çāre umdum la'l-i şīrīnūñden eşk-i telhüme
Telh güftār ile alduñ cān-ı şīrīnüm benüm
- 6 Mende sākin oldı derd-i 'ışk Mecnūndan geçüp
Andan artuğdur meger 'ışk içre temkīnüm benüm
- 7 İy Fuzūlī her yeten ta'n eyler oldu hālüme
Bu yeter ehl-i melāmet içre taħşīnüm benüm

²⁵⁰ Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divanı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.569, G.202.

1 Ben bir güzel görsem benim işim gücüm ona secde etmektir. Sen beni ister müslüman ister kafir gör benim dinim budur.

2 Ey bahçıvan, bana nesrin gülü yanaklı ve şimşat boylu sevgiliyi gösterme. Benim şimşir ağacım ve nesrin gülüm o boy ve o yanaktır.

3 Ey gözyaşı seli o sevgilinin tekkesinin toprağını bakışlarından uzaklaştırma ve benim dünyayı gösteren gözümün sürmesini boşuna harcama.

4 Benim gözümün dalgaları her an vücudumun çer çöpünü götürür. Gözyaşımın akmasıyla beni yatıştırmak mümkün değildir.

5 Benim acı gözyaşıma senin tatlı dudağından çare ummuştum. Buna karşılık sen acı sözlerle benim tatlı canımı aldın.

6 Aşk derdi Mecnun'u bırakıp da bende yer tuttu. İşte benim aşk içinde yer tutmam bu yüzden fazladır.

7 Ey Fuzûlî, her gelen benim bu halimi kınar oldu. Ben bundan memnunum zaten melamet ehli içinde kınamam benim için iyidir.

99.

(FUZÜLİ)²⁵¹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Zā'ir-i meyhāne-em muğ secdesidür t̄a'atüm
İşğ p̄irüm nağd-i cān nezrüm tevekkül niyetüm

[25a]

2 Her yaña baħsam şurāhi tek sücüd itmek işüm
H̄anda olsam bāde tek düşmek ayğa 'ādetüm

3 Tavruma zāhid eger şüretde eyler i'tirāz
İhtilāṭ itsem anı şerm̄inde eyler s̄iretüm

4 Bes ki cām-ı mey gibi hoş meşreb ü şāfī-dilem
H̄ürmetüm artuğ dutar her kim bilür keyfiyyetüm

5 Mu'teberlikdür ğurūr ehli ben ondan fāriğam
İ'tibāra çün degil kâbil muħaḳḳar ṭiyinetüm

6 'İşğ erbāb-ı riyā'dan zāil etmiş gönlümi
Faḳr esbāb-ı 'alāyıḳdan götürmiş rağbetüm

7 İy Fuzülī faḳr toprāğında devlet iste kim
Sāye ol toprağa salmışdur hümā-yı himmetüm

²⁵¹ Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.570, G.203.

- 1 Ben meyhanenin ziyaretçisiyim, benim ibadetim meyhane pirinin secdesi gibidir. Benim kanadım aşk, canımın parası adağım, tevekkül de niyetimdir.
- 2 Benim işim ne yana baksam sürahi gibi secde etmektir. Nerede olursam olayım benim adetim şarap gibi ayak altına düşmektir.
- 3 Görünüşte zahit, benim durumuma karşı çıkar. Ben yanılmış olsam, benim iç durumum onu utandırır.
- 4 Ben kadeh ve şarap gibi güzel ahlaklı ve saf gönüllüyüm. Her kim benim bu halimi bilirse, bana ziyadesiyle hürmet eder.
- 5 Gurur ehli itibar edilmek ister, ben bundan uzağım. Benim alçak tabiatım bu itibara kabiliyeti yoktur.
- 6 Aşk, iki yüzlülükten benim gönlümü uzaklaştırmıştır. Fakirlik sebepleri benim rağbetimin ilgisini kesmiştir.
- 7 Ey Fuzûlî, fakirlik toprağında devlet iste, o toprağa himmetimin hüma kuşu gölge vermiştir.

100.

(FUZŪLİ)²⁵²

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Yağma cānum nāle-i bī-iḥtiyārumdan saşın
Tökme kanum āb-ı çeşm-i eşk-bārumdan saşın
- 2 Su virir her şubḥ-dem göz yaşı tīg-i āhuma
Çok beni incitme tīg-i āb-dārumdan saşın
- 3 Cevr odı yağıdı beni yanumda durma ey gönül
Bir tutuşmuş āteşem kırb ü civārumdan saşın
- 4 Ten evinden rahtuñı cehd eyle iy cān daşra çek
Āfet-i seyl-i sirişk-i bī-karārumdan saşın
- 5 Gerçi bir ḥāk-i rehem kimi beni almaz göze
Çok hakāretle nazār kıлма ğubārundan saşın
- 6 Gelme kabrüm üzre ey 'ışk içre ben tek olmayan
Ta'ne daşıdur saña seng-i mezārumdan saşın

²⁵² Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divanı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.573, G.205.

7 Şāh-ı mülk-i miḥnetem ḥayl-i sipāhum derd ü ğam

Ḥayl-i bī-ḥadd ü sipāh-i bī-ṣūmārumdan sakın

8 İy Fuzūlī ḥansı maḥbūbı ki sevsen raḥmi var

Ḳıl ḥazer ancak benim bī-raḥm yārūmdan sakın

1 Canımı yakma da benim elimde olmayan bağııp çağırılmalarımdan sakın. Yağmur gibi olan gözyaşından sakın da benim kanımı dökme.

2 Her sabah gözyaşı, ahımın kılıcına su verir. Beni çok çok incitme de benim parlayan kılıcımdan sakın.

3 Ey gönül, ayrılığın ateşi beni yakıp durur yanımdan çekil. Ben alevlenmiş bir ateşim sakın etrafıma yaklaşma.

4 Ey can, eşyalarını toplayıp ten evinden gayret et de dışarı çık. Ve sen kararsız gözyaşı selinin afetinden sakın.

5 Ben sevgilinin yolunun toprağıyım, bakınca bana değer veren olmaz. Bana çok çok hakaret gözüyle bakma, benim tozumdan sakın.

6 Aşkta benim gibi olmayan kişi, benim mezarıma gelme. O seni kınar, sen benim mezar taşımdan sakın.

7 Ben sıkıntı ülkesinin padişahıyım, benim askerim dert ve gamdır. Benim sayısız askerlerimden, sınırsız topluluğumdan uzaktır.

8 Ey Fuzûlî, hangi sevgiliye gönül versen o acıyor, o merhamet sahibi. Yalnız sen benim merhametsiz sevgilimden uzak dur.

[25b]

101.

(FUZŪLİ)²⁵³

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

- 1 Kerem kıl kesme sākī iltifātun bī-nevālardan
Eliñden geldügi hayrı dirīg itme gedālardan
- 2 Esīr-i ğurbetüz biz senden özge āşınāmuz yok
Ayağun kesme başunçün bizim miñnet-serālardan
- 3 Şabā kūyında dildārun nedür üftādeler ħālī
Bizüm yerden gelürsen bir ħaber ver āşnālardan
- 4 Dime zāhid ki terk it sīm-ber bütler temāşāsın
Beni kim kırtarur Tanrı şataşdurmuş belālardan
- 5 Girüp mescidlere ger muğtedālar pey-revī olman
Budur vechi ki hergiz bulmadum yüz muğtedālardan
- 6 Ṭabība ħāk-i kūy-i yārdandur eşk teskīni
Bize arturma zaħmet göz yaşardur tütīyalardan

²⁵³ Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.571, G.204.

7 Felekdür mihr-i zâ'il yâr gâfil 'ömr müsta'cil
Nedür tedbîr-i bilmen cāna yetdüm bî-vefālardan

8 Vücūdum ney gibi sūrāḥ sūrāḥ olsa āh itmen
Muḥabbetden dem urdum incimek olmaz cefālardan

9 Fuzūlî nāzenînler görsen izhār-i niyāz eyle
Terahḥum umsa 'ayb olmaz gedālar pādişālardan

1 İhsan et saki, iltifatını bu nasipsizlerden kesme. Elinden gelen hayırları dilencilerden esirgeme.

2 Biz gurbete düştük, senden başka tanıdığımız yok. Biz sıkıntılarımızı söyleyenleriz, bizden elini ayağını çekme.

3 Ey saba, sevgilinin mahallesinde düşenlerin hali nasıldır? Bizim taraftan gelirsen tanıdıklardan bir haber getir.

4 Zahir sen bize "Bu put gibi gümüş bedenli sevgililerin seyrini bırak." deme. Ki Allah güzellerin belasına sataştırmıştır, beni kim kurtarır?

5 Mescitlere girip de oraya önceden gidenlerin arkasından gitmem. İşte bunun sebebi; benim asla önce gidenlerin yüz vermemesidir.

6 Ey doktor, gözümde yaşın dinmemesi sevgilinin bulunduğu yerin toprağındandır. Bize sürme getirip de bizim gözümüzden yaş akıttırma.

7 Kaybolan sevgi felektir, yar gafildir, ömür de acelecidir. Bunun tedbirinin de ne olduğunu bilmiyorum, bu vefasızlar beni bıktırdı.

8 Ben sevgiden bahsettim, benim vücudum ney gibi delik delik olsa ah etmem eziyetlerinden "ah" etmek olmaz.

9 Ey Fuzûlî, böyle çitkırıldım güzeller görsen onlara yalvarıp yakar. Bu durum dilencilerin padişahlardan merhamet istemesi gibidir. Bu ayıp değildir.

102.

(FUZÜLİ)²⁵⁴

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Ey geyüp gül-gün dem-ā-dem 'azm-i cevlān eyleyen
Her taraf cevlān idüp döndükçe yüz kan eyleyen
- 2 Ey beni maḥrūm idüp bezm-i vişāliḡden müdām
Ġayrı ḡān iltifātı üzre miḡmān eyleyen
- 3 Ey dem-ā-dem reşk tīḡiyle benim ḡanım tōküp
Mey içüp aḡyār ile seyr-i ḡülistān eyleyen
- 4 Niçe kim eḡḡānumı iy māḡ iḡitdünḡ giceler
Dimedün bir gice kimdür bunca eḡḡān eyleyen
- 5 N'ola ger cem'iyet-i ḡāḡırdan olsam nā-ümīd
Cem' olur mı ḡūblar zülfi perīḡān eyleyen

²⁵⁴ Abdūhakim Kılınç, **Fuzūlī Divānı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.574, G.206.

1 Ey gül renkli elbiseler giyip de hiç durmadan dolaşıp, dönüp durdukça fitne çıkarıp yüzlerce adam öldüren.

2 Ey beni daima kavuşma meclisinden mahrum eden, başkalarını da padişahlara iltifat edercesine onları padişah gibi tutan.

3 Ey kıskançlık kılıcıyla durmadan benim kanımı döküp, başkalarıyla içki içip gül bahçesini dolaşan sevgili.

4 Ey ay gibi güzel sevgili, pek çok zaman gecelerde inleyip sızlamamı işittin. Böyle olmasına rağmen bu gece bile olsa "Bunca bağıırıp çağırın, ağlayıp sızlayan kimdir?" demedin.

5 Ben gönlümü toplayamamaktan ümitsiz olsam ne çıkar? Güzellerin zülfünü perişan eden toplanabilir mi?

[26a]

103.

NEF'İ DER ŞİTÂYİŞ-İ SULTÂN AḤMED ḤĀN²⁵⁵

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Bahâr irdi yine düşdü leṭâfet gülsitân üzre
Yine oldu zemîniñ luṭfu ġâlib âsumân üzre
- 2 Yine her lâle bir şem'-i mu'anber yaqdı dūdundan
Sehâb-ı 'anber-efşân oldu peydâ bûsitân üzre
- 3 Yine çıqdı beyâza naqşı her serv-i gül endâmıñ
Şarıldı yâsemen şâḥ-ı nihâl-i erġuvân üzre
- 4 Çekilse n'ola yârân-ı şafâ seyr-i çemenzâra
Şalâya başladı murġ-ı çemen seyr-i çemân üzre
- 5 Ḥired meftûn olur naqş-ı bahâr-ı revnaq-ı bâġa
Nazâr ḥayrân qalur aşâr-ı şun'-i müsta'an üzre
- 6 Cihân ârayiş-i ezhâr-ı gülzâr ile nâzende
Zemîn feyz-i letâfetle sipihre imtinân üzre

²⁵⁵ Metin Akkuş, **Nef'i Divanı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-Kitap, K:5.

- 7 Nesīm ol denlū cān-baḥş u ḥayāt-efzā ki her demde
Dem-i ‘İsā ile da‘va-yı baḥş ü imtiḥān üzre
- 8 Şabā gerd-i gülistān ile varsa bāğ-ı Rıḍvāna
‘Abīr-efşān olur pīrāhen-i ḥūr-ı cinān üzre
- 9 Ya Rıḍvān baḥş-ile gelse temāşā-yı gülistāna
Görüp tercīḥ ider bāğı behişt-i cāvidān üzre
- 10 Yaraşdı ol ḳadar mevc-i müselsel āba kim vermez
O ḥüsnü zülf-i pūr-ḥam sīne-i sīmīnberān üzre
- 11 Eder şāh-ı bahārıḡ dirhemi bī-sikkessin cārī
Döker ezhār-ı bādāmı şabā āb-ı revān üzre
- 12 Dizildi ḳatre-i şebnem ser-ā-pā berg-i sūsende
Ḳaṭar-ı cevher-i man‘ā gibi tīğ-i zebān üzre
- 13 Degül şebnem şerār-ı āh-ı bülbüldür ki çıkdıḳça
Düşer kesb-i rutūbetle hevādan gülsitān üzre
- 14 Döner bir ḥāfız-ı maḥfil-nişīn-i nağme perdāza
Serāğāz-ı nevā ettikçe bülbul āşiyān üzre

- 15 Firāz-ı gülbün-ü pür jāleden gül gösterir rūyun
Şeh-i ‘ālem gibi taht-ı muraşşa‘ nerdübān üzre
- 16 O şāhenşeh ki vācibdir edā-yı huṭbe-i nāmı
Ḥaṭīb-i minberi şaff-ı namāz-ı ḳudsiyān üzre
- 17 O şāhenşeh ki naḳş-ı ḥātem-i iḳbālidir sikke
Zer-i ḥurşīd-i ‘ālemtāb u sīm-i aḥterān üzre
- 18 O şāhenşeh ki ḥāk-i rāhī efser-i sengi gevherdir²⁵⁶
Ser-i Cemşid-i ‘ālemgīr ü tāk-ı Ḥüsrevān üzre
- 19 Hümāyun pāk-i Sulṭān Aḥmed-i ‘ādil ki düşmüşdür
Zilāl-ı sāyebān-ı devleti kevn ü mekān üzre
- 20 Cihānbān-ı ḳadar ḳudret ki ḥurşīde urur re’i
Nişān-ı dāğ-ı fermānı cebīn-i āsumān üzre
- 21 Ḥudāvend-i hümā-ı himmet ki dünyā dest-i cūdunda
Bir avuç ḥār u ḥesdir bir muḥīṭ-i bī-kerān üzre
- 22 Degil bārān-ı mevc-ifrāt-ı iḥsān-ı dil ü desti
Eder giryān u lerzān ebri baḥr u baḥri kan üzre

²⁵⁶ Mısrada vezin kusuru vardır.

- 23 Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cūş eder ābı
Güher-efşān olur emvācı fark-ı Ferķādan üzre
- 24 Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyz alır ħākī
Biter toĥm-ı şerer luţf-ı hevāsından duĥān üzre
- 25 Ger olsa münteşir fermān-ı ‘adlı küh u şahrāya
Uyur āhū berre zānu-yı şīrān-ı jiyān üzre
- 26 N’ola deryā gibi ‘asker çekip fetĥ etse dünyāyı
Yürütse ħükümünü başdan başa mülk-i cihān üzre
- 27 Sikender der ki heft iķlīme bir seylāb eder cārī
Süleymāndır ki fermānı revāndır ins ü cān üzre
- 28 O Ĥüsrevdir ki Şebdīz-i cihāngerd-i celāline
Celācildir kevākib sīnebend-i kehkeşān üzre
- 29 Şeh-i vālā-mekāndır kim bu nīlī ħubbe-i ālī
Otāĝ-ı sebzi şahn-ı fezā-yı lāmekān üzre

- 1 Bahar geldi yine güzellik gl bahçesinin üzerine düştü. Yeryüzünün hoşluğu, yine gökyüzünün üzerine üstün geldi.
- 2 Her lale dumanından kokulu bir mum yaktı da bulutlar bu gl bahçesinin üzerinde kokular yağdırdı.
- 3 Erguvan fidanının dalının üstünde yasemin sarılmış da her servi boylu, gl yzly endamıyla beyaz tenli göründü.
- 4 Eğlenen dostlar imenlik yerde gezmek için gitse ne çıkar? İşte o zaman imenlikteki kuşlar, imen üzerinde ötmeye başlar.
- 5 Bağın güzelliklerinin çiçeklerinin nakşına akıl şaşırır da işte o zaman Allah'ın eserlerine bakışlar da şaşırır.
- 6 Cihanın gl bahçesindeki nazlı çiçekleri nazlanır. Yeryüzü, bu tatlı güzellikler için gökyüzüne minnet duymaktadır.
- 7 Sabah rüzgarı, o zaman can bağışlayan ve hayat veren olmakla sanki Hz. İsa'nın nefesi ile imtihan üzere bahse girişmişlerdir.
- 8 Sabah rüzgarı döne döne bağa ve gl bahçesine varsa, bu durum sanki cennetteki hurilerin gömlekleri üzerine kokular saçar.
- 9 Yahut da Rıdvan adlı melek gl bahçesini seyretmeye gelse, bu ebedi cennet bağına öteki bağı görüp tercih eder.
- 10 O arka arkaya olan dalgalar suya o kadar yakışıyor ki, bu sevgilinin kıvrım kıvrım saçının güzelliğinin gümüş göğsü üzerine dökülmeye benzer.

11 Bu durumda badem çiçekleri sabah rüzgarı tarafından suyun üzerine dökülünce, padişahın geçmez parasını geçer hale getirir.

12 Çiy damlaları baştan aşağı susam yaprağının üzerine dizildi. Mana cevherini dizgisi gibi dil kılıcının üzerine dizildi.

13 Bu çiy damlaları değildir bülbülün ahının kıvılcımları ortaya çıktıkça, havadan gül bahçesinin üzerine nem yağar.

14 Bülbül yuvasında ötmeye başlayınca sanki mecliste oturan bir hafızın Kuran sesine benzer.

15 Gülün yüksekliği çiy ile dolu yerden yüzünü gösterince, alemin padişahı gibi merdiven üzerinde süslenmiş taht gibi görünür.

16 Minbere çıkan hatip, çıkıp hutbe okuduğu zaman o şahlar şahının adının hutbede okunması vacip olur.

17 Alemi aydınlatan güneşe benzeyen altın ve yıldızlara benzeyen gümüş, o padişahın baht açıklığının mührüdür.

18 O padişahlar padişahı olan hükümdarın yolunun toprağı alemi tutan Cemşit'in başında ve yine İran padişahlarının taçları üzerindeki incilerdir.

19 Adaletli Sultan Ahmet padişahın yaratılmış olan bu dünyanın üzerinde onun devletinin gölgeğinin gölgesidir.

20 Kudret kaderinin cihanı gösteren fermanının yazısının nişanı, gökyüzü üzerinde güneşe düşünce ulaştırır.

21 Hüma himmetli padişahın dünyada cömertlik eli üzerinde uçsuz bucaksız bir muhitte bir avuç çerçöptür.

22 Elinin ve gönlünün lütufları ve ihsanları yağmur vurdukça vuran dalgaların yağmuru değil, deniz ve denize ait madenlerin üzerinde titretir ve ağlatır.

23 O öyle bir denizdir ki, himmetinin rüzgarı suyu coşturdukça ortaya çıkan dalgaları gökteki yıldızların üzerinde inciler saçar.

24 Öyle bir memleket ki, devletinin baharından toprak bolluk alır. İyilik havasında dumanın üzerinde kıvılcım tohumları biter.

25 Eğer adaletin fermanı dağlara ve ovalara yayılmış olsa, ceylan yavrusu kükremiş aslanların dizinin üzerinde uyur.

26 Hükmünü baştan başa cihan ülkesi üzerinde yürütse, deniz gibi asker çekip dünyayı fethetse ne çıkar?

27 O her ülkeye askerini sel gibi gönderen hükümdardır. Fermanı canların ve başların üzerinde Hz. Süleyman'ın fermanı gibidir.

28 O kudretin büyüklüğüne ve cihanı dolaşan Şebdiz adlı at sahibi olan hükümdardır. Yıldızlar da onun için, Samanyolu'nun siyah yıldızlarına benzeyen cellattır.

29 O derecesi yüksek olan padişah, bu mavi yüksek kubbe onun otağıdır. Gökyüzü boşluklarının üzerinde o mekânsız bir padişaktır.

[26b]

104.

(NEF'İ)²⁵⁷

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Benden a'lā mı bilür qadrin felek yā rüzgār
Kim hayāl-i medḥi her dem yār-ı cānımdır benim
- 2 Faḥr edersen ger zemīnbūs-ı cenābıyla felek
Ḥāk-i pāyı rüzgāra armağanımdır benim
- 3 Kīm-yā buldum sürünce ḥāk-i pāyine yüzüm
Genc-i devlet naqd-i vaqt-i rāygānımdır benim
- 4 Olalı vaşşāf-ı dest-i zer-feşānı āfitāb
Cild-i divān-i muḥayyel-dāstānımdır benim
- 5 Feyz-i evşāfıyla ben gūyā cihān-ı ma'nāyım
Genc-i ṭab' u çeşm-i dil baḥr u kānımdır benim
- 6 Meşreb-i pākidir ol ser-çeşme-i āb-ı hayāt
Kim hayāl-i reşhası rūḥ-ı revānımdır benim

²⁵⁷ Metin Akkuş, **Nef'i Divanı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-Kitap, K:12.

- 7 Meclis-i iķbāline geldim güher-pāş olmaĝa
Cevheriyim bu ĝazel zīb-i dükkānımdır benim
- 8 ‘Aşķım āvārelik ārām-ı cānımdır benim
Ğamze-i dilber belā-yı nāgehānımdır benim
- 9 Ğamzeden kim ĥavf eder zülfü hevādar olmasa
Ğamze zirā hemdem-i rāz-ı nihānumdur benim
- 10 Men girībān-çāk mest-i cām-ı istignā'-yı ‘aşķ
Fitne ĥizmetkār-ı dāmen der-meyānımdır benim
- 11 Bülbül-i gülzār-ı ‘aşķım sīne-i çāk-i dāĝ ile
Nev şüküfte ĝonca-i dil āşiyānımdır benim
- 12 Ğānümān-süz-ı dilem girdāba düşmüş āteşem
Ğalka ĥalka ŗurra-i dilber duĥānımdır benim
- 13 Āteş-i ‘aşķım ki deryālar söyündürmez beni
Nokta-i dāĝ-ı süveydā dūdmānımdır benim
- 14 Nuŗka gelsem Nef‘ī-i mu‘ciz demim ‘İsā gibi
Beyt-i ma‘mūr-ı ma‘āni ĥānümānımdır benim

- 15 Hem kaşide hem ğazel hem bir taze vadedir bu kim
İhtira'-ı hāme-i mu'ciz-beyānımdır benim
- 16 Söz tamām oldu du'ā etsem n'ola şimdiden girü
Kudsiyān müştāk-ı nazm-ı dil-sitānımdır benim
- 17 Haşr olunca tā ki şevk-engiz bezm-i ehl-i dil
Keyf-i şahbā-yı hayāl şādmānımdır benim
- 18 Şādkām olsun serir-i salţanatta rüz u şeb
Bu du'ā şām u seher vird-i zebānımdır benim

1 Onun kıymetini felek veya rüzgar benden daha mı iyi bilir? Onun övgüsünün hayali her zaman benim can dostumdur.

2 Ben onun yüceliğinin öpüşüyle övünürsem ne çıkar? Çünkü felek zamanın hayalinin toprağına benim armağanımdır. Bunun için övünürsem ne çıkar?

3 Yüzümü toprağının ayağına sürünce maddi manevi güzelliklere kavuştum. İşte devlet hazinesi, benim için bedava vakit ve nakittir.

4 Güneş, onun altın saçan elinin vasıflarını anlattığından beri; hayal edilmiş divan cildi benim destanımdır.

5 Onun vasıflarını saymakla ben manalar dünyasıyım. İşte bu sebepten tabiatımın hazinesi ve gönlümün çeşmesi benim için maden ocağıdır.

6 O dirilik suyunun çeşmesinin başı onun temiz huyudur. O çeşmenin sızıntısının hayali de benim yürüyen ruhumdur.

7 Ben inciler saçmak için onun bahtının meclisine geldim. Ben incilere mensubum, bu gazel benim ziynetim ve dükkanımdır.

8 Ben aşığım başıboşluk benim canımın dilediği yerdir. Sevgilinin yan bakışı ise bana ansızın gelen bir beladır.

9 Saçı havalanıp durmasa onun yan bakışından kim korkar? Zira senin yan bakışların arkadaşım ve dostum olmuştur.

10 Ben yakası yırtık aşka yüksekten baktıran bir kadehin sarhoşuyum. Fitne orta yerde benim için eteğin hizmetçisidir.

11 Yara ile göğsü parçalanmış gül bahçesinin bülbülüym. Benim gönül goncamın yeni açılmış şekli yuvam olmuştur.

12 Ben gönül evi yanmış ve döneyene düşmüş bir ateşim. Sevgilinin kıvrım kıvrım şekilli olan saçları ise benim için "ah" dumanıdır.

13 Ben aşk ateşiyim, beni denizler söndüremez. Kalbimin içindeki siyahlık yarası benim sumanıdır.

14 Ben konuşmaya başlasam, Hz. İsa'nın beşikte konuştuğu gibi mucize söyleyen, Nef'i olurum manaların mamur olan bayındır evi benim ocağımdır.

15 Kaside olsun, gazel olsun benim için yeni bir alandır. Orası bana göre mucize anlatan kalemin yenilik mekanıdır.

16 Sözüm sona erdi, bundan sonra dua etmem gerek. Benim için melekler gönül ülkesinin şiirinin arzulayıcısıdır.

17 En sonunda gönül sahiplerinin meclisinin isteğe getirenler sonunda bir araya gelince hayal sahbasının kadehi benim için sevinç yeridir.

18 Gece gündüz saltanatın tahtında sevinçli olsun. İşte bu dualar akşam ve sabah benim dilimin zikri olur.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Yār işi ey dil kolay ammā ğam-ı aġyār güç
Vaşl-ı gül āsān velī şabr-ı cefā-yı hār güç
- 2 Bī-sebeb-i güftār müşkil āşinālık mümteni'
Böyle istignā şatan dildār-ıla bāzār güç
- 3 Bir oñulmaz yaradır derd-i muḥabbet yarası
Hāşılı şarılmayınca çāre yok yaķar güç
- 4 'Arz-ı hāle yok meded kūyuna varmaķ muḥāl
Mest-i 'aşķam söyle kim güftār güç reptār güç
- 5 Nāz ider bir buse ile biñ cān almak istegi
Böyle küstāhāne şatan dildār ile bāzār güç

²⁵⁸ Şiir tespit edilememiştir.

- 1 Ey gönül, sevgilinin işi kolay ama yabancının derdi zordur. Güle kavuşmak kolay ama dikenin eziyetine sabretmek zordur.
- 2 Böyle yüksekten bakan sevgiliye söz söylemek zordur. Gönül tokluğu satan sevgili ile pazarlık etmek zordur.
- 3 Dert ve sıkıntının getirdiği yara iyileşmez. Kısacası ona sarılmayınca çaresi olmaz, gücü kuvveti yakar.
- 4 Ben öyle bir aşk sarhoşuyum ki, benim için yanına gitmek de söz söylemek de zordur.
- 5 Bir öpücüğüyle bin can alma isteğiyle naz eder. Sözlerini küstahça söyleyen sevgiliye böyle pazarlık etmek zordur.

[28a]

106.

ŞABAB SÜKŪTĪ

Mef'ulü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1 Atınñ birisi kırdır biri āl²⁵⁹

Nābī Efendī şimdi kıral taħallüş ider

1 Nabî Efendi'nin atının biri beyaz, biri de kırmızıdır. O şimdi şiirde "Kral" mahlasını kullanır.

²⁵⁹ Mısrada vezin kusur vardır.

107.

Müfred

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Şoᅇ nefesdür gelsün ol merhem tırāşı zaᅇm-ı dil

Naᅇd-i cān virsem gerek āyīne-i ruᅇsārına

1 Bu son nefestir o gönül yarasına merhem süren gelsin de ben onun yüzünün aynasına can parasını vermem gerek.

108.

Müfred

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1 Kimini sevdi Hüdā kimini sevdāda odu

Güle ārāyiř idüp bülbüli avada odu

1 Allah kimini çok sevdi, kimini ise aşık etti. Güle süs verip, bülbülü kavgada koydu.

[29a]

109.

NEF'İ DER MEDH-İ SULTÂN²⁶⁰

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Şafder-i ma'nā dil-i şāhib-ķırānımdır benim
Tīġı şemşīr-i cihāngir zebānımdır benim
- 2 Sīnesin çāk eyleyen çarķıı degildir kehkeşān
Zahm-ı şemşīr-i zebān tīġ kīn-sitānımdır benim
- 3 ahramānım nīze vü şemşīre çekmem iħtiyāc
Hāme-i cādu-zebān tīġ u sinānımdır benim
- 4 Sāħir-i vahy-azmayım mū'ciz-i dest-i Kelīm
İstesem tahrik-i mevķūf -ı benānımdır benim
- 5 Hüsrev-i gencine perdāzım dükenmez gevherim
Vāridāt-ı ġayb genc-i şāyegānımdır benim
- 6 Tā ezelden feyz-i Hāķ mevķūfdur endīşeme
Mülk-i ma'nā vaķf-ı tab'-ı kāmranımdır benim

²⁶⁰ Metin Akkuş, **Nef'i Divanı**, Kùltür ve Turizm Bakanlıġı, E-Kitap, K:12.

- 7 Mülk-i Rūmu ol kadar tıttu sevād-ı şî'rimin
Feyzîyim güyâ ben ol Hindüsitânımdır benim
- 8 Şimdi sırr-ı Feyz-i hallâk-ı ma'âni bendedir
Serteser 'âlem sevād-ı İşfahânımdır benim
- 9 Enveri sihr-sâzım nokta-i pergâr-ı gâ'ib
Güy-ı hürşîd-i zamîr-i gaybdanımdır benim
- 10 Lâmekân seyr âfitâbım hâke düşmez pertevim
'Arş-ı istîgnâ-yı himmet âsumânımdır benim
- 11 Ben o hürşîdim ki pinhânım derûn-ı zerrede
Hem cihân pür şû'le-i kevkeb-feşânımdır benim
- 12 Bî-vücûdum ol kadar âyîne-i idrâkte
Kim ğubâr-ı dil cihân-ı lâmekânımdır benim
- 13 Cevher-i ferdim heyûla'yı taşavvûrdan berî
Şeş cihât-ı ma'rifet kevn ü mekânımdır benim
- 14 Köhne üstâd-ı mu'alim-hâne-i endîşeyim
Nâtıka şâkirdi ders-i imtihânımdır benim

- 15 Ol nedīm-i bezleguyem bezm-i şāh-ı ‘aşkıda
Güft ü gū-yı kudsıyān-ı sehv-i lisānımdır benim
- 16 Āfitāb-ı subh-ı ma‘nā bezm-i endīşimde cām
Bāde feyz-i lāyezāl-i cāvidānımdır benim
- 17 Nāz-perver-i ‘aşkıım sermest olursam ğam degil
Ġamze-i hūnrīz-i sākī pāsbānımdır benim
- 18 Maḥrem-i esrār-ı ‘aşkıım baņa düşmez söylemek
Ḥançer-i müjgān-ı cānān tercümānımdır benim
- 19 Söylesem ol nükte-perdāz-ı ma‘āni-perverim
‘Aql-ı kül dildāde-i hūsn-i beyānımdır benim
- 20 Mest-i cām-ı ‘aşkıım ilhām olmayınca söylemem
Gerçi ki fevvāre-i ma‘nā dehānımdır benim
- 21 Şimdi ammā böyle deryālar gibi pür-cüş eden
İltifāt-ı pādişāh-ı nüktedānımdır benim
- 22 Ol şahenşāh-ı cihān-perver ki lāyıkdır dise
Kıble-i şāhān-ı ‘ālem āsitānımdır benim

- 23 Dādger hāḳān-ı ‘ālī-rütbe ‘Osmān Hān ki çarḥ
Yüz sürüp pāyine der şāh-ı cihānımdır benim
- 24 Devr-i ‘adlinde mübāhāt eyleyüp der rüzgār
Kim bu günler ‘ıyd u nevrüz-ı zamānımdır benim
- 25 Böyle şāhenşāh-ı ‘adīl gelmemiştir ‘āleme
Cümle tāriḥ-i selef hāḫır nişānımdır benim

1 Mânâ kahramanı benim için gönlümün hükümdarıdır. Cihanı ele geçiren kılıcım da benim dilimdir.

2 Gökyüzünü yaran feleğin kehkeşan denen yıldız kümesi değildir. Dil kılıcımın yarası benim kin ülkemin kılıcıdır.

3 Ben kahramanım, ne kılıca ne mızrağa ihtiyaç duyarım. Benim sihir dilli kalemim hem kılıç hem mızrağımdır.

4 Parmaklarımın duruşunu bozup hareket etmek istesem, ben Musa'nın elinin mucizesinden ilham alan ve sihir öğrenen olurum.

5 Ben hazine tanzim eden bir padişahım, bende cevher tükenmez. Gizli hazinelerin varlığı da bana layıktır.

6 Ta önceden beri Allah'ın verdiği bolluk benim düşüncemde durduğundan, mânâ ülkesi benim tabiatımın ve duruşumun isteğine göre olur.

7 Benim şiirim siyahı tüm Anadolu ülkesini kapladı. Sanki ben Feyzî oldum da bu yerler Hindistan kesildi.

8 Çok çok mânâ getiren şair Feyzî'nin sırrı bende olduğundan alem baştan başa benim yazımın Isfahan sürmesi gibidir.

9 Şiirlerimle sihir yapan Enverî'yim, gaip pergelinin noktasıyım. Güneşin bulunduğu yerde benim gaipleri bilen gönlümdür.

10 Mekansız dolaşan güneşim, benim ışığım toprağa düşmez. Yardım yüceliğinin arşı benim gökyüzümdür.

11 Ben zerrelerin içlerinde gizlenmiş güneşim. Ayrıca dünya benim için yıldızlar saçan ışıklardır.

12 Anlayış aynasında varlıktan o kadar uzağım ki, gönlümün bulanık ülkesi benim mekânsız dünyamdır.

13 Ben tasavvur edilen varlıklardan uzak tek bir cevherim. Marifet dünyasının altı tarafı benim için oluş ülkesi ve düşüncesidir.

14 Ben düşünce evinin eskiden beri var olan hocasıyım. Söz söyleme ise benim imtihan dersimin öğrencisidir.

15 Ben aşk padişahı meclisinde çok çok söyleyen sohbet arkadaşıyım. Meleklerin söylediği sözler benim yanımda dil yanılmasıdır.

16 Mânâ sabahının güneşi düşünme meclisinde kadehimdir. Hiç kaybolmayacak feyz şarabı da benim için ebediliktir.

17 Ben çok çok nazlanan bir aşığım, sarhoş olsam üzülmem. Kadeh veren sakinin kan döken yan bakışı benim gece kadeh sunan sakimdir.

18 Ben aşk sırlarının sırdaşıyım, bana söz söylemek düşmez. İşte sevgilinin kirpiklerinin oku benim tercümanımdır.

19 Ben söz söylersem nükteler ve mânâlar uçtukça uçuşur, benim için güzelliğe bağlı olan bütün akıl benim güzel güzel anlatışımdır.

20 Ben aşk kadehinin sarhoşuyum, ilham olmayınca bir şey söyleyemem. Ancak mânânın fıskiyesi benim ağzımdan çıkar.

21 Fakat şimdi böyle denizler gibi coştukça coşan padişahın iltifatları benim zarif nüktelerimdir.

22 O cihanı besleyen padişahlarının padişahı benim için alem padişahlarının kiblesinin eşiği dese uygundur.

23 Felek adaletli, yüce rütbeli hükümdar Osman Han'ın ayağına yüz sürse işte o benim için alemin padişahıdır.

24 Senin adalet dağıtan devrinde senin zamanının insanları övünerek şöyle derler; işte bu günler benim nevrüz ve bayram günlerimdir, diye söyler.

25 Dünyaya böyle adaletli padişah gelmemiştir. İşte bu yüzden geçmişlerde yaşamış bütün insanların tarihleri benim hatırıma gelmektedir.

[30a]

110.

KAVSİ²⁶¹

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

- 1 Eritdi bağrumı Һasret neẓāre hāy haray
Heray hāy tebessüm işāre hāy haray
- 2 Yetişdi sāķi-i nāz-āferīn yaman ser-Һūş
Kebāb olan cigeri pāre pāre hāy haray
- 3 Yanup sipend beni reşk dāğı yandurdu
Ne rāhat eyle yatupsan sitāre hāy haray
- 4 Anuğ kimi ki alurlar araya bīmārı
İҺāta itdi beni derd çāre hāy haray
- 5 Yetişdi bir nice pervānenüğ harāyına şem^ç
Benüm de Һürmenüme bir şerāre hāy haray
- 6 Benüm sefineme gird-āb-ı dil-nişīn oldu
Bu baҺrdan yetişenler kenāre hāy haray

²⁶¹ Mümine Çakır, *(Kavsi Hayatı Edebi kişiliği ve Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin))*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.988, G.516.

7 Fiġān ki olmaz imiş hiç vech ilen avsi

ilāc-ı nāle-i bī-iġtiyāre hāy haray

8 Heray gitdi dem elden haray yār haray²⁶²

Savuldu fařl-ı gūlü geçdi nev-bahār haray

²⁶² Mısrada vezin kusuru vardır.

1 Bakışlarının hasreti ne yazık ki bağrımı eritti. Ne yazık ki tebessüm işareti yok mu?

2 Hemen naz gösteren saki, sarhoş geldi. Onun kebab olan ciğeri ne yazık ki parça parçadır.

3 Üzerlik tohumunun bene benzeyen kıskançlık yarası yanıp yandırdı. Öyle yıldız gibi rahat rahat yatmaktasın yazık yazık.

4 İşte onun gibi hasta olanı aralarına alırlar. Beni dertler kuşattı, ne yazık ki çare yok.

5 Pek çok kelebeğin törenine mum yetişti. Benim de harmanım için bir kıvılcım yok mu?

6 Benim vücuduma girdap oturup kaldı. Bu denizden kenara çıkanlar ne yazık ki yok.

7 Kavsî bu öyle bir acıklı bağırma ki, hiçbir yüzden ona imdat gelmez imiş. İnsanın kendisinde olmadan ortaya koyduğu sesin derman olabilir.

8 Yazık zaman kayboldu yok oldu, yazık ki yar yazık. İlbahar da gül mevsimi de uzaklaştı geçip gitti ne yazık ki.

[31b]

111.²⁶³

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Rengi ruhsārında yārin hāl ü Hindūlar siyāh
Naqş-ı müjgānı siyāh ol çeşm-i āhūlar siyāh
Kara haṭ çekmiş o nevres katline 'āşıkının
Hem kurulmuş hem çekilmiş yay-ı ebrūlar siyāh
- 2 Nazar kıldım şü civānın gül bucağı kırmızı
Firāz-ı gül gibi ruḥ u yāri dudağı kırmızı
Şanasın sükkāri kandı bol tuṭağı kırmızı
Māhı ḥüsnünde yatan ol mār-ı gīsūlar kırmızı
- 3 Der İrşādī nazar kıldım yārīn dendānı beyāz
Sīne-i rüy-ını gördüm onun her yanı beyāz
Bāḥūrī billūra beñzer şūḥ gerdānı beyāz
Şala poşu āteşe ejderhā gibi mūy-ı beyāz

²⁶³ Şairin divanı tespit edilememiştir.

1 Sevgilinin yüzünün renginde Hint'e mahsus olan benler siyahtır. Kirpiklerinin işleniş şekli de siyahtır, o ceylan gözlerine benzeyen gözler de siyahtır. O yeni yetişen sevgili aşığının ölümü için kara yazı yazmış. Hem kurulmuş hem çekilmiş yaya benzeyen kaşları da siyahtır.

2 Şu yiğidin gül yanağına baktım, kırmızı olduğunu gördüm. Gülün yükselmesi gibi sevgilinin yanağı ve dudağı da kırmızı. Sanırsın ki kırmızı dudağının şekeri çok, güzelliğinin ay gibi yüzünde yatan yılan gibi kıvrılmış saçlar da siyah.

3 Şair İrşadî baktım da sevgilinin dişlerinin beyaz olduğunu gördüm der; hatta onun göğsünü ve yüzünü gördüm, her yeri beyazdı. Beyaz göz alıcı gerdanı sımsıcak billur gibidir. Bu ejderhanın siyah tüylü postunu ateşe atması gibidir.

[35a]

112.

VELEHŪ MUḤAMMES²⁶⁴

Mef'ulü fā'ilätü mefa'ilü fā'ilün

- 1 Olduğ es̄ir derd-i bulunmaz devā bize
Görmese bu cevrü miḥnet ey meh-i revā bize
Burka' götür yüzünden ve göster likā bize
Bīgānelik ne şīvedir ey āşinā bize
- 2 Geçdi gönül hevāsı geşt-i bāğdan²⁶⁵
Ben gibi sūtūnu āhıla saldıđ ayağdan
Tā-nūş eyledük mey 'aşkıng ayağdan²⁶⁶
Dırnağılan kıopardım āḥir dāğı dāğdan
- 3 'Aşkıñ beni es̄ir-i ğam miḥnet eyledi
Gūşe-nişin meygede hem 'uzlet eyledi
Çün ben şikesti saña hem-soḥbet eyledi
Ol gün ki 'aşk var yođıñ kısmet eyledi

²⁶⁴ Şiir tespit edilememiştir.

²⁶⁵ Mısrada vezin kusuru vardır.

²⁶⁶ Mısrada vezin kusuru vardır.

- 4 Mihrün raķibe oldu naşib ü cefâ' bize
Ferhâd itmemiş bu işi merhabâ bize
Raħm eyle ya başın ĉün eyâ bi-vefâ' bize
Mecnûnda gelmiş eylemege iķtidâ' bize
- 5 Mihr ü vefâ zamânıdır ey şâh-ı kevneyn
Yüz derde oldu ĥaste gönjül mübtelâ bugün
'Aşkının marizi olmuşuz ey bi-vefâ' bugün²⁶⁷
Ben dil-şikesteye revâdır cefâ' bugün
Dir gül-i şabib l'al-i lebinden devâ' bir²⁶⁸
- 6 İkrâr-ı 'aşkı ĉün dile bir kez götürmüşüz
El zer bi-sâfi cihândan götürmüřüz²⁶⁹
Rüsvâlişi bu devrûde ĥadden geĉirmiřiz
Tâ zem-i bu devrûde ĥadden geĉirmiřiz
Nâz-ım cününü gör ne yere biz yitürmişiz

²⁶⁷ Mısrada vezin kusuru vardır.

²⁶⁸ Mısrada vezin kusuru vardır.

²⁶⁹ Mısrada vezin kusuru vardır.

1 Derdin esiri olduk, bize çare bulunmaz. Ey ay yüzlü sevgili, bu sıkıntı ve eziyetleri bize reva görme. Yüzündeki peçeyi indir ve bize yüzünü göster. Ey tanıdığım sevgili bu ilgisizlik ve naz nedir bize?

2 Gönlün hevesi bağ gezmekten uzaklaştı. "Ah" ederek kadehten bıraktık, senin aşkının şarabını kadehten içtik. Sonunda dağın bir parçasını tırnakla kopardım.

3 Ey sevgili senin aşkın beni sıkıntı derdinin esiri etti. Ettiği gibi ayrıca meyhanenin bir köşesinde de yalnız bıraktı. Sonunda ben gönlü kırılmışı sana sohbet arkadaşı yaptı. İşte o gün sende olmayan aşkı da kısmet etti.

4 Sevgin rakibe, bize ise eziyetin nasip oldu. İşte Ferhat bu kadehi bize sunmadı. Ey vefalı sevgili bize başın için merhamet göster. Ben gönlü kırılanım bu cefa yakışır mı?

5 Ey alemlerin padişahı, şimdi vefa ve dostluk gösterme zamanıdır. Aşık olan gönül, bugün yüz dert için tutuşup hastalandı. Ey vefasız bugün aşkının hastası olduk. Ey tabipler tabibi gel kırmızı dudağından bize deva sun.

6 Çünkü biz aşık olduğumuzu bir kez de olsa dile getirdik. Biz elimizi cihanın altın yatağından alıp götürdük. Rezilliğini bu zamanda yanımızdan uzaklaştırdık. Deliliğin yergisini nereye kadar götürmüşüz bir bak. Mecnun da bize artık tabii olmaya gelmiş.

[35b]

113.

RÜKNİ²⁷⁰

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Gülistān-ı dehre geldik renk yok bñ kalmamış
Sāye-endāz-ı kerem bir naḥl-i dil-cū kalmamış
- 2 Teşne-gānıñ çāk çāk olmuş leb-i ḥāhiş-geri
Çeşme-sār-ı merḥametde bir içim su kalmamış
- 3 Kadriñ anlar yoğ bilür kimse dürr-i sencideniñ
Çār-süy-ı kâbîliyetde terāzū kalmamış
- 4 Eylemiş der-beste vü dükkānın ṭabīb-i rüzgār
Ḥođқа-i firūze-i gerdūnda dār u kalmamış
- 5 Ceyş-i ğamdan fitne eyler²⁷¹ ilticā ehl-i niyāz
Kal'a-i himmetde Ruknî²⁷² burcu bār u kalmamış

²⁷⁰ Ali Fuat Bilkan, *(Nabî'nin Türkçe Divânı (Karşılaştırmalı Metin), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.642, G.353.*

²⁷¹ Fitne eyler: kanda itsün D.

²⁷² Ruknî: Nabî D.

1 Alemin gül bahçesine geldik ne renk ne de koku var. Kerem gölgesini salan bir gönül fidanı da yok.

2 Susayanların çok çok arzulayan dudakları parça parça olduğu yerde, merhamet çeşmesinde bir yudum su da kalmamış.

3 O tartılmış incinin kıymetini anlayan ve bilen yok. Kabiliyetin çarşısında onu tartacak terazi de kalmamış.

4 Zamanın doktoru dükkanının kapısını kapatmış da feleğin mavi hokkasında ilaç da kalmamış.

5 Ey Rükûnî, Allah'a yalvaranlar gam ordusu yüzünden nereye sığınsınlar? Bu yardım kalesinde artık ne burcu ne baru kalmamış.

[36a]

114.

MEHMED PAŞA

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1 Şem'i ikbâlini nâr eylesesün dirse felek

Kişi yakduğu çerâğ üstüne pervâne gerek

1 İnsan, ikbal mumunu felek ateşe vermesin derse; yaktığı mumun üstünde pervane gibi olması gerek.

[36b]

115.

ŞABRİ FERMÂYED²⁷³

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 'Aşk her dilde bulunmaz dil-i dānāda olur
Şeb çerāğı arasañ cüdā ki deryāda olur
- 2 'Aşkı tursun ço mecāzī isede sīneñde
Āb-ı engür hum içinde tırur bāde olur
- 3 Gerçi kim 'aql gider varılcağ megedeye
Hele bir pāre kini kayddan āzāde olur
- 4 Çok zamāndır çıkalı hātır virānemden
Şimdi divāne göñül kūy-ı dilārā olur
- 5 Nazm-ı Şabrīde n'ola rengi tekellüf yoğ-ısa
Böyle pākīze ğazel āyīne-veş sāde olur

²⁷³ Müslim Cahid Yılmaz, (*Sabrī-i Şākir Dīvānı*), E-Kitap, Kültür ve Turizm Bakanlığı, s.132-133, G. Harfū'r-Rā'.

- 1 Ey sevgili aşkı her gönülde bulamazsın, o uyanık gönülde olur. Ki ayrı düşmüş gece yanan ışığı arasan onu denizde bulursun.
- 2 Aşk gerçek değilse bile, onu göğsünde bırak dursun. Üzüm suyu küp içinde durunca şarap olur.
- 3 Meyhaneye vardığında akıl gider. İnsanda bir parça kin de olsa ondan kurtulur.
- 4 Ey sevgili çok zamandır gönül çıktığından beri; şimdi deli gönlüm gönül götüren sevgilinin mahalinde olur.
- 5 Sabri'nin şiirinde külfet rengi yoksa bundan ne çıkar? Zaten böyle halis gazel ayna gibi lekesizdir.

116.

ḤÜSREV²⁷⁴

Mef'ülü mefā'iliü mefā'iliü fe'üliin

- 1 Yā Rab meded ol derdime dermānımı göster
Yā cānımı al yā baḡa cānanımı göster
- 2 Yaḡup-şıfat dīde-i giryānım açılsun
Ağlatma beni Yūsuf-ı ken'ānımı göster
- 3 Firḡat odınıḡ şiddet-i ālāmını def' et
Ey şubḡ yetiş mihr-i dirahşānımı göster
- 4 Bülbül gibi inletme beni rüyunu 'arz it
Efgānım esirge gül-i ḡandānımı göster
- 5 Eş'arım oḡu ḡazret-i mīr-i şu'arā'ya
Ḥüsrev yürü Şa'dīye gülistānımı göster

²⁷⁴ Şiir tespit edilememiştir.

1 Ey Allah'ım imdat et de derdime derman göster. Benim ya canımı al, ya da sevgilimi bana göster.

2 Benim de Yakup gibi ağlayan gözlerim açılsın. Beni çok çok ağlatma Kenan ülkesinin Yusufuna benzeyen sevgilimi göster.

3 Ayrılık ateşinin elemelerinin şiddetini uzaklaştır. Ey sabah yetiş de doğacak güneşimi göster.

4 Beni bülbül gibi inletip sızlatma da yüzünü göreyim. İnlemelerimden kuru da gülen gül gibi olan sevgilimi göster.

5 Şiirlerimi şairlerin padişahı olan yüce kişiye oku da, Hüsrev artık yürü, Sadî'ye gül bahçemi göster.

[37a]

117.

(ŞEHİRİ)²⁷⁵

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

- 1 Çeşmün ki seşin böyle siyeh-mest-i füsündür
Her bir nigeşün 'aşıkā bir cām-ı cünündür
- 2 Āyine-i ruhsāruşā tüt var ise şüphen
Dil gāyet ile gūşe-i firķātde zebündür
- 3 Heyhāt göre ol Ka'be-i taḥķik-i nümāyān
Ol reh-reve kim Hızır-ı ḥired rāh memnündür
- 4 Bī-çāre dile 'arz-ı tecellāyı ḳo ey dost
İsrāf-ı devā' eyleme kim derdi füzündür
- 5 Tūr-ı dile itmez ḥareket bī-edebāne
Şehrī edebiyāt-ı tecellīde füsündür

²⁷⁵ Şenel Demirel, **Şehrī Dīvānı**, E-Kitap, Kültür ve Turizm Bakanlığı, s.83, G.43

- 1 Senin büyü dolu siyah gözünün her bir bakışı aşık için delilik kadehidir.
- 2 Şüphen varsa yüzünün aynasını tut. Gönlüm ziyadesiyle ayrılık köşesinde ayak altında kalmıştır.
- 3 Doğruluğu araştırılmış Kabe'yi o görsün, o daha önce bunu görmemiştir. O yolcuya ki, akıl yolunun Hızır'ı memnun olur.
- 4 Ey dost bu zavallı gönle görünüşü bırak. Ona deva edip de israf etme, onun derdi çok fazladır.
- 5 Gönlün Tur dağına o edep dışında harekette bulunmaz. Şehrî o tecellisinin edeplerinde büyü vardır.

(Gönlün Tur dağına o edep dışında harekette bulunmaz. Edebiyat şehrinin tecellisinin edeplerinde büyü vardır.)

118.

ŞABRÎ²⁷⁶

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

- 1 Meyhâne benim sahn-ı gülistân seniñ olsun
Sâgar benim olsun gül-i handân seniñ olsun
- 2 Bülbül dedi kim fâhiteye sözi uzatma
Gül naḥli benim serv-i hırâmân seniñ olsun
- 3 Esbâb-ı belâ üzre nizâ' eyleme ey dil
Ol ğamze benim zülf-i perişân seniñ olsun
- 4 Mihr üzre girih var bil dediginiñ ey şâh
Ḥâl eyle anı mülk-i dil ü cân seniñ olsun
- 5 Ğam ğuşesi besdür bize ey ḫalib-i dünyâ
Yerden göge dek bu kühen elvân seniñ olsun
- 6 Zehr-âb-ı ğamı mâye-i şevk etdi bañâ 'aşķ
Şimden girü sâķî mey-i raḫşân seniñ olsun
- 7 Yıllarla karar et dil-i Şabrîde dilersen
Ey şâh-ı ğam ol ğuşe-i vîrân seniñ olsun

²⁷⁶ Müslim Cahid Yılmaz, (*Sabrî-i Şâkir Dîvânı*), E-Kitap, Kültür ve Turizm Bakanlığı, s.172.

- 1 Sevgili meyhaneye benim, gül bahçesinin meydanı senin olsun. İçki kadehi benim, gül gibi açılan senin olsun.
- 2 Bülbül, üveyik kuşuna 'sözü uzatma' dedi. Gül fidanı benim, salına salına boy gösteren servi de senin olsun dedi.
- 3 Ey gönül, bela sebepleri üzerine kavga çıkarma. O yan bakış benim, o darma dağınık saçlar da senin olsun.
- 4 Ey padişah, güneşin üzerinden düğümler var dedin. Fakat o düğümleri çöz de can ve gönül ülkesi senin olsun.
- 5 Ey dünyayı isteyen kişi, bize dert köşesi yeter de artar bile. Bu solmuş renkler yerden göğe kadar senin olsun.
- 6 Derdin zehirli suyunu isteğin mayası bana aşk yaptı. Ey saki, bundan sonra ışıltılı şarap senin olsun.
- 7 Ey derdin padişahı, istersen sen Sabrî'nin gönlünde yıllarca otur kal da; o viran olmuş gam köşesi senin olsun.

119.

RİYAZİ²⁷⁷

Mefā'iliin mefā'iliin mefā'iliin mefā'iliin

- 1 Benim sūz-ı dilim ol Yūsuf-ı gül p̄irehen bilmez
Pür oddan bī-reh̄in 'aşk içinde olmayan bilmez
- 2 Nola ol dilrübā sūz-ı dilimden bī-ḥaber olsa
Ne āteşle yanar pervāne şem'ı encümen bilmez
- 3 Muḥabbet pūtesinde cān eritmiş 'aşkın ḥālin
Ne bilsün sūz-ı 'aşkıḡ ḥaḡkın ol sīm̄in-beden bilmez
- 4 Yol azmışlar biri şahrāya düşmüş biri kühsāra
Rāhı p̄inhān imiş 'aşk ana Ḳays u Kükeḡ bilmez
- 5 Ğāzāl-ı hoş ḥurāmım pāymāl eyler bozar zūlfün
Şalur ḥāk üzre ḡadar müşki āhūyı ḥoten bilmez
- 6 Nihānī derd dilden bī-ḥaberdir size sīne pür ḡam
Belī Ya ḡūb zārınıḡ miḡnetin beytül ḥazān bilmez
- 7 Riyāzī-i zū fūnūn 'ālem-i 'aşk içinde²⁷⁸
Hemen bir fen bilür Ḳays anda amma igen bilmez

²⁷⁷ Şiir divānda tespit edilmemiştir.

²⁷⁸ Mısrada vezin kusuru vardır.

1 O gömleği gl olan Yusuf gibi güzel sevgilinin benim yanan gönlümden haberi yoktur. Aşk içinde olmayan ateşten giymemiştir.

2 O gönül götüren sevgilinin yanmış gönlümden hiç haberi yoktur. Pervanelerin nasıl bir ateşte yandığını topluluğun mumları bilmez.

3 Yanmış aşığın hakkını o gümüş tenli sevgili, nasıl bilsin? Aşığın sevgi putasında erittiği canın halini bilmez.

4 Yola ıkılmışların biri le bir dağa düşmüş. Aşkın yolu gizliymiş, onu Mecnun ve Ferhat bilmez.

5 Salına salına giden ceylanım, yürürken saçlarını çiğneyerek yrr. Hatta toprağın üzerine kadar salınır, fakat o Hoten ülkesinin ceylanının miskidir.

6 Nihani'nin bağrı dertle doludur, sevgili ise bu derdi ve gönlünden habersizdir. Fakat ağlayan Yakup'un sıkıntısını hüzünler evi bilmez.

7 Riyazi, ben aşk aleminin ilimleri içindeyim. Kays sadece bir ilim bilir ama çok bilgilerden haberi yoktur.

[38a]

120.

(FUZÛLÎ)²⁷⁹

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Giribân oldu rüsvâlîğ eliyle çāk dāmen hem
Mana rüsvâlîğunda dūst hem ʔa'n etdi düşmen hem²⁸⁰
Reh-i ʔışk içre cān kıldum giriftār-ı belā-ten hem
Bu yetmez mi ki bir derd arturursen derdüme sen hem
- 2 Eger dutsam ğamum ilden nihān-şabr u qarārum yok
Ve ger şerh-i ğam-ı pinhānum itsem ğam-kūsārum yok
Esīr-i bend-i zindānem elümde ihtiyārum yok
Bu yetmez mi ki bir derd arturursen derdüme sen hem
- 3 Olupdur eşk-i ğunāb-ıla gül-ğün çehre-i zerdüm
Yanıpdur āteş-i hicrāna cān ü cism-perverdüm
Cefā-yı çarĥ-ı keç-reftār elünden var bing derdüm
Bu yetmez mi ki bir derd arturursen derdüme sen hem

²⁷⁹ Muhammet Nur Doğan, **Leylâ vü Mecnûn**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, E-Kitap, Beyit. 1996-2009.

²⁸⁰ 1 ve 2. dizeler "Leylâ vü Mecnûn" adlı mesneviden tamamlanmıştır.

- 4 Gehi şevk-i vişālūña belā-yı hicrle zārum
Özüm bilemezem derdim nedir ben niçe bimārum
Ġamı ıŖıĖ iÇre bing dermān yoğ derde giriftārum
Bu yetmez mi ki bir derd arturursen derdüme sen hem
- 5 Cüdā senden bela vü derd-i hicrān ile dutdum Hū
Ėılur her dem baña bīdād ayru belā ayru
Belā vü derde düŖdüm rüzgārum böyle Ėālüm bu
Bu yetmez mi ki bir derd arturursen derdüme sen hem
- 6 Ťabīb-i ‘ağla Ėün izĖār ııldum derd-i pinhānı
Beni bīmāra muğlağ itmedi hem ŖıĖĖat imkānı
Ezelden var bin derdüm ki yoğdur hiÇ dermānı
Bu yetmez mi ki bir derd arturursen derdüme sen hem
- 7 Fuzūlī her zamān bir ıa‘n ile baĖrum ıılursen ıan
‘Aceb bilmez misen ‘ıŖıĖdan geÇmek değül āsān²⁸¹
Bilürsen düŖmüşem bir derde kim yoktur aña dermān
Bu yetmez mi ki bir derd arturursen derdüme sen hem

²⁸¹ 1 ve 2. dizeler "Leylā ve Mecnūn" adlı eserden tamamlanmıŖtır.

1 Bana düşkünlüğünden hem dost hem düşman kınadı, bu düşkünlükten hem yaka hem de etek yırtıldı. Aşk yolunun içerisinde ben ve vücudumu belaya uğrattım. Senin için bu kâfi değil mi? Bunlar yetmiyor mu ki, sen derdime dert ekliyorsun?

2 Eğer ben üzüntümü ellerden gizlemiş olsam buna ne sabrım ne kararım yok. Gizli gamımı açıklasam benim gamıma ortak olan yok. Zindanda bağlanmış bir esirim elimde kurtulma çarem yok. Bunlar yetmiyor mu ki, sen derdime dert ekliyorsun?

3 Benim altın gibi sararmış yüzüm, kanlı gözyaşıyla gül rengine dönmüştür. Ayrılık ateşine de canımı ve cismimi yandırdım. Eğri büğrü dönen feleğin eziyetinden bin derdim var. Bunlar yetmiyor mu ki, sen derdime dert ekliyorsun?

4 Bazen sana kavuşmanın şevkiyle ve ayrılık belasıyla inlemekteyim. Kendimi bilmiyor, derdimden haberim yok, hastalığımı da bilmem. Aşkın derdi içinde bin dermanı olmayan derde tutkunmuşum. Bu yetmiyor mu ki, sen derdime bir dert katıyorsun?

5 Senden ayrıldığımdan beri ben bela ve ayrılıkla böyle bir Hu tuttum. Her zaman bana haksızlık yapar dert ayrı, bela da ayrıdır. Bela ve derde düştüm zamanım böyle, halim de bundan ibaret. Bu yetmiyor mu ki, sen derdime bir dert katıyorsun?

6 Aklın doktoruna gizli derdimi açıkladığım için, zavallılık halinde olan bana mutlak sağlığı kavuşturmadı. Ezelden beri benim bin derdim vardır ki, hiç dermanı yoktur. Bu yetmiyor mu ki, sen derdime bir dert katıyorsun?

7 Fuzûlî her zaman ayıplayarak bağrımı kan edersin ama bilmez misin ki aşktan geçmek kolay değildir. Bilirsin bir derde düşmüşüm ki ona derman yoktur. Bu yetmiyor mu ki, sen derdime bir dert katıyorsun?

[38b]

121.

FUZÛLİ²⁸²

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Ten bozıldı eşk-i hūn-feşānumdan benüm
Köydü cān gönlümdeki sūz-ı nihānumdan benüm
Tā eşer var cism ü cān-ı nā-tüvānumdan benüm
Ġam ki itmez levz'ū gönlüm cism ü cānumdan benüm
Bu başumdan şavınup ol gitse yanumdan benüm
- 2 Meyl-i bezm itmiş kıaddimni çeng-i bezm yār tek
Reklerüm sızlar er ursam çeng üzre tār tek
Çeng ü ney kim mümkün ide zārlıĝ ben zār tek
Bes ki memlūyam hevā-yı 'ışka mūsīkār tek
Biñ figān her dem çıkar bir üstühānumdan benüm
- 3 'Alemlerim dutdı sirişkim kanı dutmazsın haber
Saldı yaşum rahneler yollara kılmazsın sefer
Kan yaşumdan sārı kim dutmuş yolung kılmaz bir güzer
Meyl kılmaz her dem başa servüm bu istignā yeter
Kanlu yaşım dahı gel-gec şimdi kıatumdan benüm

²⁸² Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.696, Muhammes.6.

4 Ey hayāling hālvete naḳdı revānum maḥzeni
Göz yaşı olur revān her kim hayāl eyler meni
Luḳf umup senden ser-i kuyūngda dutdum meskeni
Gel gözüm nūrı Fuzūlī tek çok aḡlatma beni
İncinmez mi hāḫıruḡ munça figānumdan benüm

1 Benim kanlı gözümün yaşlarından vücudum hastalandı. Canım da gönlümdeki gizli aşktan yandı. Hâlâ benim güçsüz canımdan ve vücudumdan iz var. Benim gönlüm ve ruhum senin derdini dert etmez. Bu başımdan savrulup, o benim yanımdan gitse dert olmaz.

2 Benim boyumu çenk gibi sevgilinin meclisine yöneltmiş. Benim damarlarım çengin üzerindeki tel gibi sızlamaya başlar. Benim çenk ve ney gibi inlememi yine onların inlemesi ile mümkündür. Aşkın isteği için ben musikar kuşu gibi doluyum. Benim bir kemiğimden her an bin inleme sızlama çıkar.

3 Senin haberin yok ama gözyaşımın kanı alemi istila etti. Benim gözyaşım yolları selden perişan etti, bu yollardan gelip geçemezsin. Kanlı gözyaşım sana doğru yol tutmuş ki o yoldan bir defacık geç. Ey servi boylu sevgili, her zaman o yoldan bana doğru gel bu yüz vermemeler yeter. Kanlı gözyaşım şimdi benim yanımdan gelip geç.

4 Ey hayalinin gizli yerinin parası benim gözyaşımın mahzenisin. Her kim beni hayal ederse gözünden yaş akar. Senden medet umup mahallenin meskeni tuttum, Gözümün nuru gel de Fuzuli gibi beni çok ağlatma. Benim bunca sızlayıp, bağırıp, çağrılmalarımdan senin gönlün incinmez mi?

[39a]

122.

(FUZŪLĪ)²⁸³

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Hāşilum berķ-i havādişden melāmet dağıdur
Mesnedüm kūy-ı melāmetden fenā toprağıdur
Zār gönüm tende zindān-ı belā dutsağıdur
Raħm kıl devletlü sulţānum mürüvvet çağıdur
- 2 Devr-i cevrinden ten ü cānumda rāhat kalmadı
Şüret-i hālümden aşār-ı ferāğat kalmadı
Miħnet ü ğam çekmeğe min-ba'd tākāt kalmadı
Raħm kıl devletlü sulţānum mürüvvet çağıdur
- 3 Gönümün mülkün cefā seylābı vīrān eyledi
Baħtımın hālin hücüm-ı ğam perişān eyledi
Bağrumı endişe-i devr-i felek kan eyledi
Raħm kıl devletlü sulţānum mürüvvet çağıdur

²⁸³ Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.710, Murabba.12.

- 4 İntihāsuz cevrler odlara yandurdı beni
Acı sözler datlu cānumdan uşandurdı beni
Halkdan beyhūde feryādum utandurdı beni
Raḥm kıl devletlü sulṭānum mürüvvet çağıdur
- 5 İsteyüp bir çāre çok yildüm yügürdüm her yaḡa
Raḥm idüp bir kimse imdād itmedi muḥlak baḡa
Çāresüz ḡaldum mürüvvet isteyüp geldüm saḡa
Raḥm kıl devletlü sulṭānum mürüvvet çağıdur
- 6 Dāde geldüm ‘adl dīvānına feryādum işit
Şerḡ-i ḡālüm sor murādum ver elim dut fikrim it
Sen ki ‘adīlsen gör efgānum nedendir ḡavre yit
Raḥm kıl devletlü sulṭānum mürüvvet çağıdur
- 7 Gör Fuzūlīnūḡ ruḡ-ı zerdünde eşk-i alini
Perde-i idbār dutmuş şūret iḡbālını
Derd meḡdündür ‘ināyetler idüp şor ḡālını
Raḥm kıl devletlü sulṭānum mürüvvet çağıdur

1 Velhasıl, olayların havadis şimşeğinden benim elde ettiğim şey kınama dağıdır. Melamet yerinde tek dayanağım ise fena toprağıdır. Vücudumda ağlayan gönlüm belanın esiridir. Ey devletli padişahım, acı da bana merhamet zamanıdır.

2 Eziyetlerin zamanında bedenim ve ruhumda rahat kalmadı. Halimde ve görünüşümde huzur belirtisi kalmadı. Bundan sonra kederin sıkıntısını çekmene güç kalmadı. Ey devletli padişahım, acı da bana merhamet zamanıdır.

3 Gönlümün mülkünü eziyet seli harap etti. Talihimin durumunu gam saldırısı perişan etti. Feleğin dönüşünün düşüncesi benim bağırimi kan eyledi. Ey devletli padişahım, acı da bana merhamet zamanıdır.

4 Sonsuz sıkıntılar beni ateşler içine attı. Acı sözlerle beni tatlı canımdan bıktırdı. Boşu boşuna olan bağırıp çağırmaların beni halka karşı utandırdı. Ey devletli padişahım, acı da bana merhamet zamanıdır.

5 Bir derman bulmak için, her yana koşup durdum. Bana kimse şartsız merhamet edip, yardım etmedi. Çaresiz kaldım, cömertlik istemek için sana geldim. Ey devletli padişahım, acı da bana merhamet zamanıdır.

6 Senden eşitlik ve adalet istemeye geldim, inleyip sızlamalarıma kulak ver. Halimi aç-sor, isteğimi ver, düşüncelerimi işle, elimden tut. Ki sen adil olansın ağlama inlemelerimi duy, beni de düşün. Ey devletli padişahım, acı da bana merhamet zamanıdır.

7 Fuzuli'nin sararmış yanaklarından süzülen kanlı gözyaşını gör. Onun açık talihini bahtsızlık perdesi örtmüş. O senin dertli aşığıdır, ona yardım et de halini sor. Ey devletli padişahım, acı da bana merhamet zamanıdır.

[39b]

123.

(NECĀTĪ)²⁸⁴

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Gülşen-i ıřkuŋda āh u nāle bülbüldür baŋa
Sīnem üzre zaĥm-ı peykānıŋ kızıl güldür baŋa
- 2 Dem-be-dem bülbül gibi ben zār u zār aĝlayayın
Sen²⁸⁵ ferāĝat gülşeninde 'ālem-i güldür baŋa
- 3 Dilberā beŋlik řarābı ŋoĥusın def' itmege
Vaşf-ı ĥālünĝ gitmez aĝzundan şaranfüldür baŋa
- 4 Ey Necātī nice şabr idem ki dildāruŋ işi
Gāh u nāz u geh 'itāb u geh teĝāfüldür baŋa

²⁸⁴ Ali Nihat Tarlan, *Necātī Divām-Gazel Kısmı*, G:15.

²⁸⁵ Divanda "sen" şeklinde yer almaktadır.

1 Aşkının gül bahçesinde ah ve inlemelerin benim için bülbül sesidir. Göğsümün üzerindeki bakışlarının yarası benim için kızıl güle benzer.

2 Ben senin aşkından gece gündüz bülbül gibi ağlayayım. Sen de köşeye çekilmenin gül bahçesinde, bana güldür.

3 Ey gönül çeken güzel, benlik şarabının kokusunu ben uzaklaştırmak için senin beninin nitelikleri ağızımdan gitmeyen karanfildir benim için.

4 Ey Necatî, ben sevgilinin bu işlerine ne kadar sabredeyim. O benim için bazen azarlama, bazen nazlanma, bazen de bilmemezlikten gelmektedir.

124.

Müfred

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Bir günāh iden kişi bin gün āh itmek gerek

Bin günāh itmedim velī bir günāhım yok benim

1 Bir günah eden insan bin gün ağlayıp sızlaması gerektir. Bin günah etmedim ben, bir günahım bile yok benim.

[40a]

125.

LİRĀKĪME²⁸⁶

Mefā'iliün mefā'iliün mefā'iliün mefā'iliün

- 1 'Aceb mi devr idersem ey gönül dünāna istiġnā
Gelir gāhi maḥal kim eylerim sulṭāna istiġnā
- 2 'Acebdir neş'esi cām-ı şarāba 'aşkıḡ ey zāhid
İçen bir kaṭre eyler çeşm-i ḥayvāna istiġnā
- 3 Dil-i divāne māyil devlet-i ḥūbi kemālinde
Zamānıdır eder ol dilberi fettāna istiġnā
- 4 Görelden çeşm-i giryānım seni bī-tāb olupdur dil
Ne mümkin eyleyem sen şāh-ı 'āli-şāna istiġnā
- 5 Kızarmış tāb-ı meyden 'arız-ı dildār ey Nazmī
Şırr-ı bāzār germ olmuş gül-i ḥandāna istiġnā

²⁸⁶ Şiir "Edirneli Nazmi Divanı'ndan Seçmeler" adlı eserde tespit edilememiştir.

1 Ey gönül, ben iki ekmeğe bile tenezzül etmem bu yadırganmamalı. Ben bazen yeri geldiğinde sultanı bile aşağılarda görürüm.

2 Ey zahit, aşk şarabının kadehinin neşesinde acayıplik vardır. Ondan bir damla içen hayat suyuna tenezzül etmez.

3 Deli gönül, güzellik ülkesinin son haddine meyletmiş, o fitneler gösteren sevgiliye yüz verme zamanıdır.

4 Ağlayan gözlerim seni gördüğünden beri, gönlüm güçten kuvvetten kesilmiştir. Artık senin gibi yüce padişaha büyüklük taslamam mümkün değil.

5 Ey Nazmî, gönlü kendine bağlayan sevgilinin yanağı şarabın parlaklığından kızarmıştır. Gülen güle karşı büyüklenerek, pazarın alışverişi artmıştır.

126.

NAZMÎ²⁸⁷

Fâ'ilatün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Ne kadar gelse elem 'aşkıla dilşâdım ben
Ezeli cevr ü cefâ çekmeye mu'tâdım ben
- 2 Bî kararım leb-i şîriñine cân virmekte bil
Ehl-i 'aşk içre şâha hâşılı Ferhâdım ben
- 3 Ne 'aceb oldum ise bende o şâh-ı hüsne
Çayd-ı 'âlemden ayal dil hâle âzâdım ben
- 4 İdeli zeyn 'arûsu gamı meşşâte-i dehr
Hüküm-ü sulţân-ı kaderle aña mu'tâdım ben
- 5 Şi'r Nazmîye nola nola mâyil olursa dilber
Şu'arâ' içre bugün kâmil üstâdım ben²⁸⁸

²⁸⁷ Şiir "Edirneli Nazmi Divanı'ndan Seçmeler" adlı eserde tespit edilememiştir.

²⁸⁸ Mısradaki vezin kusuru vardır.

1 Ne kadar sevgilinin kederi gelse de benim gönlüm aşkla sevinçlidir. Ta evvelden beri sıkıntı ve eziyet çekmeye ben alışkınım.

2 Tatlı dudağına can vermekte kararsızım. Ey padişah, hasılı aşıklar arasında ben Ferhat durumundayım.

3 O güzeller padişahına kale olmama şaşılmaz. Ey gönül ben aleme bağlanmaktan çözülmem sayesinde özgür olurum.

4 Dünyanın gelin süsleyicisi gam gelinini süslediğinden beri, kaderin sultanının hükmüne ben alışmış oldum.

5 Sevgili, Nazmî'nin şiirine çok çok meyletmiş olursa ne çıkar? Bugün şairler arasında olgun bir usta olsam ne çıkar.

[40b]

127.

NAZMÎ²⁸⁹

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

- 1 Miyân-ı yârı görüp mûdan ince çeşm-i giryânım
Şarılmağ fikrî ile kaldı kılda rişte-i cânım
- 2 Yayıldı çünkü dünyâya seniñ âvâze-i hüsniñ
‘Aceb mi tutsa âfâkı benimde âh u efgânım
- 3 Firâğ-ı kâkül ü hicr ü ruḥuñ derdin beyân eyler
Duḥân-ı âhım ile sürhî-i eşk-i firāvânım
- 4 Letâfet gülşeninde ḥaṭṭ ü çeşm-i kâdr ü ruḥsârıñ
Benefşem nergisim servim revânım verd-i ḥandânım
- 5 İdersen iltifât aḡyâra âzârı dil-i zâra
Neçe şabr eylesün Nazmî ḡuluñ bu cevre sulṭânım

²⁸⁹ Şiir “Edirneli Nazmi Divanı’ndan Seçmeler” adlı eserde tespit edilememiştir.

1 Yarın saç teli kadar ince belini ağlayan gözüm görünce, gönlümün isteği o kıl gibi bele sarılma fikrinde kaldı.

2 Bütün dünyaya senin güzelliğinin şanı şöhreti yayılınca, benim de inleme ve feryatlarım felekleri tutsa buna şaşılmaz.

3 Senin misk kokulu yüzünün ve saçının ayrılığının derdini, benim ahımın göklere çıkan dumanı ve kanlı gözyaşlarım herkese anlatır.

4 Senin yüzünün çizgileri, gözünün kıymeti güzelliğin gül bahçesidir. Menekşemdir, nergisimdir, salınan servim ve gülen yüzümdür.

5 Başkalarına yüz verir de iltifat edersen, inleyen gönlümü de kırarsan; kulun Nazmî güzeller güzeli sultanım bu eziyete nasıl dayansın?

128.

HAZRETİ SULTAN SÜLEYMÂN²⁹⁰

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

- 1 Pend-i ğūş itme dilā alma ele 'ār etegin
 Ço ne dirlerse disünler dutagör 'ār etegin
- 2 Baña her demde gelür derd ü belā miḥnet ü ğam
 Müşkîl işdür ki kişi dutsa sitemkār etegin
- 3 Müdde'î dāmen-i dildāra yirişse ne 'aceb
 Ḥanda kim açıla gül dutar anuḡ ḥār etegin
- 4 Ḥābda yāri görüp fırsat-ıla būsese al
 Uyanup ḥışma gelürse koma inkār etegin
- 5 İy Muḥibbî beni-âdemde vefā kâlmadı hiç
 Sen de Mecnün-şifat ol dut yüri şahrā etegin

²⁹⁰ Kemal Yavuz-Orhan Yavuz, *Muḥibbî Dîvânı Bütün Şiirleri (İnceleme-Tenkitli Metin) 2.Cilt*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, s.1363-1364, G.2705.

1 Ey gönül nasihatleri bırak dönüp bakma, utanmanın utanç eteğine bile yapışma. Sana ne derlerse desin utanma eteğini bırakma.

2 Her zaman sana bela da gam da üzüntü de gelir. Sitemkarın eteğini tutması zor iştir.

3 İddia sahibi sevgilinin eteğine ulaşırsa buna şaşılmaz. Ne zaman, nerede bir gül açılsa onun eteğinde bir gül açılır.

4 Sevgilinin öpücüğünü uykuda görüp, hemen al. Uyanıp da kızarsa, bırakma inkar eteğini onu inkar et.

5 Ey aşık şair Muhibbi, insanoğlunda hiç vefa kalmadığı için; sen de Mecnun gibi ol çöllere düş, sahra eteğinden tut.

129.

Müfred

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1 Benim gönlüm kızıl gül goncası tek²⁹¹

Açılmağ ihtiyâr itmez eger yüz bin bahâr olsa

1 Benim gönlüm kızıl gül goncası gibidir. Yüz bin bahar olsa bile açmayı seçmez.

²⁹¹ Mısrada vezin kusuru vardır.

[41b]

130.

Kıt'a

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

- 1 Nihāli kāmetiñ haqqa 'aceb naḥl-i dilārādır
Eger çi qaddün a'lā' kāmetiñ a'lā'dan a'lā'dır
- 2 Çerāğ-ı hüsnünün nūrı fūruv şem'i kāfür
Bıyarı 'birin gīsū nihāl-i sīm sīmādır

1 Fidan boyun gerçekten şaşılacak derecede gönülleri götürecek bir boydur. O gerçekten senin boyun üstündür, fakat senin boyun ondan da üstündür.

2 Senin güzelliğinin çırasının nuru ve ışığı abirin pınarı? saçta siması da gümüşe benzer.

131.

Müfred

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Biñ cefā görsem ey şanem senden

Bu ne sözdür ki o menem senden

1 Ey put gibi güzel sevgili senden bin eziyet görsem de, benim umudum sadece senin ağzından çıkacak sözedir.

132.

Müfred

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Țālī'ımdür seni vefāsuz iden

Ben onu ŧanma kim ŧanam senden

1 Seni vefasız eden de benim bahtımdır, onu ki senden bilmem.

[43a]

133.

SULṬĀN MURĀD

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'lün

1 İstiḳāmet şandukı ey serv-i ḳad hep lāf mı

Yād idüp aġyārıla şalınmalar inşāf mı

1 Ey servi boylu sevgili, doğruluk sandığın hep laf mıdır? Yabancılarla ile eskileri hatırlayıp, salınarak yürümelele insaf olur mu?

134.

BĀĶĪ GÜFTE

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Pādişāhım v'ade-i luḡf itdügün hep lāf mı

‘Āşıkı şūrīdeden cer istemek inşāf mı

1 Ey padişahım, söz verip lutf etmen hep laf mıdır? Gönlü karışık aşıktan isteyip durmak da insaf mı?

135.

Müfred

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 O perī gāh bize gāh size mā'ildir²⁹²

Her kiři pādiřāhım nūřına nā'ildir

1 O peri gibi sevgili bazen bize bazen size meylediyor. Padişahım her kişi içmeye meyleder.

²⁹² Mısrada vezin kusuru vardır.

[43b]

136.

ĠAZEL HAYĀLĪ²⁹³

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Kākül-ü müşgīn-i cānānuḡ perīṣān ḡāliyyüz
'Ġuşşanuḡ ser-geştesi derd ü gamuḡ pāmāliyyüz
- 2 İhtiyār etdük gamı Ferhād ile Mecnūn ile
Tekye-i 'ıŝkuḡ bir iki üç nefer abdāliyyüz
- 3 Kaddümüz yay etmek ile menzīl aldük oḡ gibi
Tīġ-vesḡ 'uryānlaruz līkin cihān ḡattāliyyüz
- 4 Nokḡa-i çarḡ serāser anladük eşkālını
Her ne kim ġā'ib anı bilmekün remmāliyyüz
- 5 Hāce-i cānā meḡā'-i kışşayı almakdayuz
Biz Hāyālī bu fenā' bāzārunuḡ dellāliyyuz

²⁹³ Ali Nihat Tarlan, **Hayâlî Bey Dîvânı**, Bürhaneddin Erenler Matbaası, s.195, G.3, İstanbul, 1945.

1 Sevgilinin kokulu saçları gibi perişan haldeyiz. Hüznün başı dönmüşüüz, dert ve sıkıntının ayaklarının altında kalmışıyız.

2 Biz Ferhat ve Mecnun'la gamı ve kederi istediğimizden; aşkın dergahında bir iki üç kişi dervişiz.

3 Boyumuzu yay gibi eğerek, ok gibi menzil aldık. Kılıç gibi çıplağız lakin, böyle olduğumuza bakma biz dünyanın çok öldürücüleriyiz.

4 Dönen feleğin noktasını baştan başa şekillerini anladık. Gayb olan her bir şeyin nerede olduğunu bilmek için remil atmaktayız.

5 Canın muhtaç olduğu gamın kederin, malını mülkünü alıyoruz. Ey Hayalî, biz bu pazarın dellalı olduk.

[44a]

137.

ĠAZEL-İ FEŞĀNĪ TAĦMĪS-İ ‘ULVĪ²⁹⁴

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

- 1 Bir zamān ola ki bu gerdīş-i devrān dükene
Düşmeye kaçre-i rahmet yere bārān dükene
Bitmeye sebze-i ter nehr-i firāvān dükene
Boşala kīse-i kan kāsīye ‘ummān dükene
Ne ğam-ı dil ne nem-i dīde-i giryān dükene
- 2 Gönlüm ol serv-i sehīniş ola bī-pāmālı
Giryeden seyl-i revān oldı sirīşki alı
O lāle-veş bağrıma dāğ olurdu hayālin hālī²⁹⁵
Dīdeden hūn-ı cīger olmaya bir dem hālī
Baħr-ıla bir ola deryā-yı firāvān dükene
- 3 Kesme ey sākī kerem kıl tölı cām-ı dilden
Gel dirīğ eyleme bu zevk-ı müdāmı dilden
‘Ulviyā ‘aşk çerā ola revā mı dilden
Gidemez fikr-i leb-i yār meşām-ı dilden
Kandan hiç ola mı l‘al-ı bedahşān dükene

²⁹⁴ Şiir “Derzizāde Ulvī Dīvānı’nın Tahlili” adlı çalışmada tespit edilmemiştir.

²⁹⁵ Mısrada vezin kusuru vardır.

1 Bir zaman olacak ki dönen feleğin dönüşü de tükenecek. Hatta yere rahmet damlası düşmeyecek, yağmur da tükenecek. Çokça akan nehirler tükenecek, taze otlar tükenmeyecek. Kesedeki para da boşalacak, denizlerdeki inciler tükenecek. Ama gönlün derdi, gözün yaşı tükenmeyecek.

2 Gönlüm o fidan gibi olan servi boylu sevgilinin ayakları altında olmasın. Kırmızı gözyaşıyla sel gibi akan ağlamalarım oldu. Lale gibi o bağrıma, o sevgilinin hayali yara yaptı. (İşte bu yüzden) gözümden ciğer kanı bir an bile boşalmayıp, hep aka. Büyük denizler birleşip, suyu çok çok olan denizler tükenecek.

3 Ey şarap suyu sunan kişi, cömertlik gösterip, iyilik yap da gönlümden dolu kadehi kesme. Gel, bu devamlı zevki gönülden esirgeme. Ey Ulvî aşkın gönülden ayrılması uygun değildir. Çünkü, sevgilinin dudağının düşüncesi gönlün kokusundan gitmez. Hiç Bedahşan bölgesinin çıktığı ocak hiç tükenir mi?

138.

.....²⁹⁶

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

- 1 Bahār-ı hüsni-yâre karşı dil âh u fiğân eyler
Göricek gül ruḥunı bülbül-âsâ terk-i cân eyler
- 2 Metâ'-i cân-ı virdim vaşl-ı dilber olmadı ḥāsıl
Bu rüşendir ki tâcir gâh sūdu geh ziyân eyler
- 3 Süḥan efsūnı ile ol perîniñ göñlüne girdim
Benim şehbâz-ı tâbım seng içinde âşiyân eyler
- 4 Şikâyet kıılma cevri itse raķīb-i bed-nihâd ey dil
Saḡa her ne olursa ol meh-i nâ-miḥribân eyler
- 5 Serîr nazma geçmese nola Nazmî ey şanem ḥâṭır
Anı vaşf-ı lebiñ bir Ḥüsrev-i şîrîn-zebân eyler

²⁹⁶ Şiir “Edirneli Nazmi Divanı’ndan Seçmeler” adlı eserde tespit edilememiştir.

1 Sevgilinin yüzünün güzelliğine karşı gönlü ağlamalar ve inlemeler edince, sevgilinin gül yanağını görünce bülbül gibi canını verir.

2 Canımın her şeyini verdim de netice de sevgiliye kavuşamadım. Alışveriş yapan tüccarın bazen kâr, bezen zarar ettiği gibi bu da açıktır.

3 Büyülü sözlerle, o peri gibi güzelin gönlüne girdim. Benim tabiatıma benzeyen doğan kuşu, taşın içini yuva yapar.

4 O kötü huylu rakip sana eziyet etse de ey gönül, şikayette bulunma. O sevgiliyi kıskandığı için, başına ne gelirse ondan bil.

5 Ey güzel gönüllü kişi, Nazmî şiir tahtına oturmasa ne çıkar? Onu senin dudaklarını anlatması, onu şiirin tatlı dilli bir padişahı yapar.

[47b]

139.

.... TAḤMĪS-İ 'ĀLĪ VE YAḤYĀ²⁹⁷

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

- 1 Ne lâzım vaşl için dildâr-ı tıfle ilticâ' itmek
Tabīb-i nevres mümkün mi her derde devâ' itmek
Miyesser mi olur ehl-i dile her dem şafâ' itmek
Düşer mi saña ey dil dâim ümidi vefâ' itmek
Güzeller şânıdır gâhî cefâ gâhî vefâ' itmek
- 2 Bileydim miḥnet-i hicrânı meyl-i 'aşk kılmazdım
Eger 'âkil olaydım mâ'il-i hercâi olmazdım
Dil-i şeydâya bu deñlü cefâlar ola şanmazdım
Şafâdan ğayrı ben 'âlemde hiçbir nesne bilmezdim
Beni ey 'aşk senden oldu ğam-ıla âşinâ itmek
- 3 Gezen Hind ile Çin iklîmini cânâ seyâhatle
Hiç uygun görmedi bu hâl ü zülfü bu şabâhatle
Ĝam-ı hecriñle kalmadı huzûrum gitdi râhatla
Eger çi pençe-i hürşidsin tâb-ı melâhatle
Bizimle niçe bir cânâ irâqdan merhabâ itmek

²⁹⁷ Şiir tespit edilememiştir.

4 Dil-i şeydā yeter eğlendi sākī gūşe-i ğamda
Pür eyle bezm-i ‘uşşāk içre cāmı bāğı ‘ālemde
Bu şi‘r-i dilgüşā gördüm yazılmış sāgar-ı cemde
Ne ‘ālemdir ne hāzır pür müferrih cāy-ı hürremde
Muvāfık bir iki yārānıla ‘ayş u şafā’ itmek

5 Açup dest-i niyāzi dāim-i üstād sūhan-āsā
Kamū erbāb-ı ‘ilmü ma‘rifetle Nazmī-i şeydā
Kābul ide hābībi hıdmetine hāzreti Mevlā
Devām-ı devlet-i sulţān Süleymān isteriz Yaḥyā
‘İnāyet hāzreti Allahdan bizden du‘ā’ itmek²⁹⁸

[48a]

6 Ne dergāhıñ gibi ehl-i dile bir cāy-ı hürrem var
Ne ‘ālemde cenābuñ gibi bir sulţan-ı a‘zam var
Zamānuñda belāğat ehli gerçi ḥayli ādem var
Sözünđe dāver-i inşāf odur kim bāşka ‘ālem var
Sūhen mir‘ātını ancak olur ‘ālemnümā itmek

7 Zamān-ı devletinde çekmesem hergiz ğam-ı ferdā
Periştān olmasam ‘ālem eger zülf-i bütan-āsā
Sūhen āyīnesinde gösterüp çok şüret-i zībā
Niçe pākīze ma‘nālar ḥayāl itmek olur ammā
Nice mümkün şeh-i devrān gibi nāzük ad itmek

²⁹⁸ Mısrada vezin kusuru vardır.

1 Çocuk yaşta bir sevgiliye kavuşmak ona sığınmak gerekmez. Yeni yetişen doktorun her derde deva bulması mümkün müdür? Gönül sahiplerine, velilere her an onlarla konuşmak nasip olur mu? Ey gönül her zaman vefa ümidinde bulunmak sana düşer mi? Bazen eziyet bazen sadakat göstermek, güzellerin şanıdır.

2 Ben ayrılığın sıkıntılarını bilseydim, aşka meyletmezdim. Eğer aklım başımda olsaydı, kararsız biri olmazdım. Hatta aşık gönle, bu kadar eziyet yapılacağını sanmazdım. Zaten ben huzurdan başka bu alemde hiçbir şey bilmezdim. Ey aşk, beni sen derde alıştırdın.

3 Ey sevgili, seyahatle Hint ve Çin ülkelerini gezip dolaşan bu saçları; bu benleri; bu güzellikle hiç bir araya getirmek istemedi. Senin ayrılığının derdiyle ne huzurum, ne rahatım kaldı. Çünkü, sen tatlılığın ışığı, güneşin pençesisin. Ey güzeller güzeli sevgi, uzaktan bizimle selamlaşmak güzel mi?

4 Saki, bu gam köşesinde aşka tutulmuş gönlün eğlenmesi yeter. Alemde üzüm bağının kadehini artık aşıklar meclisinin içinde doldur. Bu şiiri Cem'in kadehine yazılmış gördüm. Bu ferahlamış neşe yerinde, bu nasıl bir yaşayış nasıl bir zevktir? Bir iki sevgiliyle gönle göre yaşama münasıptır.

5 Aşık Nazmî, bütün marifet ve ilim sahipleriyle o şiir gibi olan sevgiliye daima istek elini açıp kabul ede. Hazreti Mevlâ dostu özel hizmetine kabul etse. Ey Yahya, Sultan Süleyman'ın devletinin devamını isteriz. Bizden dua etmek, Hazreti Allah'tan iyilik gelsin.

6 Gönül ehline senin dergahın gibi sevinç veren yer yoktur. Hatta bu alemde senin yüce şahsın gibi padişah da yoktur. Gerçi senin zamanında güzel söz söyleyen pek çok insan var. Gerçek padişahın sözünde başka alem olmalıdır. İşte o zaman söz aynasıyla alemleri göstermek mümkün olur.

7 Onun padişahlık sürdüğü devletinin zamanda asla gelecek derdi çekmemekle, güzellerin saçları gibi eğer alemde perişan olmasam. Çok süslü yüzleri söz aynasında gösterip, pek çok saf mânâlar hayal edilir ama devrin padişahı gibi nazik birini bulmak mümkün değildir.

[51a]

140.

ŞABRÎ²⁹⁹

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Hākî pâyı yâre daḥı mâcerâ söylenmedi
Sergüzeşt-i çeşm-i tûfân-âşinâ söylenmedi
- 2 'Arz-ı hâle bulmadı ruḥşat zebân-ı ârzü
Ol şehi ḥüsne daḥı ḥarf-i recâ söylenmedi
- 3 Derd-i dil nâ-güfte kaldı bezm-i dilberde yine
Nice söz söylendi ammâ müdde'â söylenmedi
- 4 Ben zebûn-ı gam ṭabîbim lebbe mührü nâz âh
Derdimiñ ḥaqqında bir ḥarf-i şifâ söylenmedi
- 5 Güş-ı dil sırr-ı vişâl yâre nâ-maḥrem henüz
Nükte-i ser-beste-i mihr-i vefâ' söylenmedi
- 6 Güş idince nazmı mı Şabrî dimiş ol şâh-ı ḥüsn
Baḡa daḥı böyle şi'ri dilgüşâ söylenmedi

²⁹⁹ Müslim Cahid Yılmaz, (*Sabrî-i Şâkir Dîvânı*), E-Kitap, Kültür ve Turizm Bakanlığı, s.190.

1 Sevgilinin ayağının toprağına ait hikayeler anlatılmadı. Tufan gören gözün hikayesi de anlatılmadı.

2 İstek dili halini söylemeye fırsat bulmadı. Hâlâ o güzeller padişahına ümit sözü de söylenmedi.

3 Sevgilinin meclisinde gönlün sıkıntısı yine söylenmemiş kaldı. Birçok söz söylendi ama iddia edilen şey söylenmedi.

4 Ey sevgili doktorum, "ah" nazının mühürlenmiş dudağının perişan ettiği kişiyim. Benim derdim hakkında bir şifa sözü de söylenmedi.

5 Sevgilinin kavuşmanın sırrına daha ulaşmış değil, hakikaten vefa ve sevginin hapsedilmiş sözü de söylenmedi.

6 O güzel padişah, Sabrî'nin şiirini işitince; "Bana daha önce böyle gönül açıcı şiir söylenmedi," demiş.

[52a]

141.

(.....)³⁰⁰

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Ey göñül ğam-ğīn oturma dūr hevālar sırrın eyt
Göñlüñü tār etme ğāfil meh liķālar sırrın eyt
Düşkünem deryā-yı 'ıřķa nā-Ĥudālar sırrın eyt
Özüñe bīġāne var ol āşınālar sırrın eyt
Şūĥlar ĥūblar güzeller dilrübālar sırrın eyt
- 2 Şol perī-veş dūr 'āşık baġrını ķan eyleyen
Her baķanda nāzıla yüz cānı bī cān eyleyen
'Ālemī Mecnūn-şıfat dillerde destān eyleyen
Din ü dil mülkin serāser kāfiristān eyleyen
- 3 Yoĥdu ĥūblar firķatında sen gibi bir şūĥ laṭīf
Olmasun ey māh-ı enver 'ārızıñ hiç münĥaşīf
Kimse senden ġayrī derd-i 'ıřķa-i olmaz ĥarīf
Ger inanmazsan ki men hicrindeyem zār u za'īf

³⁰⁰ Şiir tespit edilememiştir.

4 Tā olupdur ey şanem çeşm-i 'itābūn mest-i hāb
Pāy-ı bend olmuş ser-i kūyunda her subh āfitāb
Luṭf idüp göster cemālün kalmadı 'āşıkda tāb
Ey hilāl-ebrū götür burka' yüzünden aç niķāb

5 Kāşlaruṅ mihrābın göster du'ālar sırrın eyt
Merdüm ü çeşmim elinde kehrübārlar sırrın eyt
Şīve-i tarz-ı temāşā ve edālar sırrın eyt

1 Ey gamlı gönül, oturup durma istek sırlarını söyle. Ey gafil gönlünü karanlık etme, o ay yüzlü sevgili sırrını söyle. Ben aşkın denizinde bir düşkünüm, gemiciler sırlarını söylesinler. Kendini tanımamış olarak git ve tanıdıkların sırrını söyle. Gönül açıcı güzellerin, gönül çeken güzellerin sırrını söyle.

2 Şu peri gibi güzeller, aşıkların göğüslerini inci tanesi gibi kan etti. Her bir bakışta nazıyla yüz canı cansız bırakan Mecnûn gibi alemlere dillere destan eden. Dinin ve gönül ülkesinin olduğu her yeri tamamen kafiristan eden.

3 Ayrılan güzellerde sen gibi bir neşeli ve hoş kişi yoktu. Ey yanağı ay gibi parlayan sevgili, o parlaklık hiç sönmüş olmasın. Aşkın derdiyle senden başka kimse arkadaş olmaz. Sen inanmazsan ki ben senin ayrılığından zayıf düşmüş ve inleyen birisiyim.

4 En sonunda ey sevgili, senin azarlayan gözün uyku sarhoşu olmuşlar. Her sabah senin mahallenin başında güneşin ayakları bağlanmıştı. Aşıkta güç kalmadı, insaf edip de güzelliğini göster. Ey kaşları yay gibi olan sevgili, örtüyü yüzünden indir de peçeni aç.

5 Kaşlarının şeklini gösterip, onların sırrını söyle. Göz bebeği ve gözünün kehribar taşına benzeyen şeklini göster ve her şeyi etrafına toplayan kehribarın sırrını da söyle. Seyretme yolunun tarzının tatlılığını eda ve nazlarının da sırrını söyle.

[53a]

142.

Kıt'a

Mef'ülü mefā'ilün mef'ülü fei'lün

1 Her dil ki es̄ir-i ğam-ı hicrān olamaz

Şāyeste-i zevk-i vaşl-ı cānān olamaz

2 Her derde ki var var dermān veli³⁰¹

Bī-derdlerden derdine dermān olamaz

1 Hangi gönül ayrılık derdinin esiri olmazsa, sevgiliye kavuşmanın zevkine layık değildir.

2 Her derdin bir dermanı vardır, fakat dertsiz olanlar dertsizlerin hastalığına derman olmazlar.

³⁰¹ Mısrada vezin kusuru vardır.

143.

Kıt'a

?

- 1 Pervāneye źulm bī-ħesāb eyler Őem'
Źulm oduna bađrını kebāb eyler Őem'
- 2 Gūyā ki bilür Őem' serencāmı nedir
Beyhūde degil ki ıztırāb eyler Őem'

1 Mum, kelebeğe yapacağı eziyeti bir hesapsız yapar. Fakat mum, eziyet ateşiyle bağrını yakar durur.

2 Sanki mum sonunun neye varacağını bildiği için, onun yakması ıstırap vermesi boşuna değildir.

[59a]

144.

Müfred

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Levh-i dilden ğam-ı dehr-i maḥve

Bir yiyem berş iki fincān ḳahve

1 Gönül levhasından dünya derdini çıkarmak için, bir afyon yiyeyim ve iki fincan kahve içmek gerekir.

[59b]

145.

Kıt'a

Mef'ülü mefā'iliü mefā'iliü fe'üliin

1 Sensiz benim iy dost vücūdum 'adem olsun

Ol göz ki sen görmeye taht el-kağem olsun

2 Ol 'ömr ki şarf olmaya hâk-i kağeminde

Yağmā-yı gam u miñnet ü derd-i elem olsun

1 Ey dost, sen olmayınca benim vücudum yok olsun. Seni görmeyen göz de ayak altında kalsın.

2 Benim ömrüm senin ayağının toprağında sarf edilmemişse, sıkıntı ve kederin talanı ve hastalığı olsun.

[60b]

146.

NAZMÎ VELEHU LÎ-FAĞÎR³⁰²

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- 1 Hōkqasın açmış ider yāqūtın ızhār gül
Kılmağ ister pāy-ı yāra varını īsār gül
- 2 İtmek ister kendüye bir dilberin başında cā
Bu sebebden devr ider elden ele her bār gül
- 3 Almağçün bŷy-ı zŷlf-i yāri bād-ı ŷubħdan
Bergini virŷp ŷabāya eyledi bāzār gül
- 4 Tīb-i 'ıtrın başına almıŷ ŷurur gŷlzārda
Oldı bāzār-ı çemende gŷyıya 'aŷtār gül
- 5 Reng-i bŷyı benzemez gördi 'ızārı dilbere
Habl-i ter dŷŷdi kızardı berzer itdi al gül
- 6 Cāme-i sŷrħi geyŷp 'azm-i gŷlistān itse yār
Dest-i ŷevk-ıla o demde yakasın yırtar gül

³⁰² ŷiir "Edirneli Nazmi Divanı'ndan Seçmeler" adlı eserde tespit edilememiŷtir.

7 L le v  nergis bir ayağ-ıla  idmetle durur

G l en i re oldu g ya server-i ezh r g l

8 B lb l-i   r deniň a v line ra m eyley p

Her se er g n gibi eyler  arza-i d d r g l

9 O usun b lb l gibi Nazm  bu  i'riňi b đda

Diňleye g  sun  utup eby t n  n  ar g l

- 1 Hokka gibi olan gül açılıp yakut kırmızısı yapraklarını gösterip, yârin ayağına bütün varlığını saçmak ister.
- 2 Gönlü kendine çeken sevgilinin başında kendine yer bulmak ister. Bu sebepten gül, her zaman elden ele dolaşmaktadır.
- 3 Gül, sabah rüzgarından sevgilinin saçının kokusunu almak için; yaprağını sabah rüzgarına verip alışveriş yaptı.
- 4 Gül, gül bahçesinde güzel kokusunu başına alarak sanki çemen pazarında gül satıcısı oldu.
- 5 Kokusunun rengini sevgilinin yüzüne benzer görmediğinden, ter çizgileri görünerek kızarıp kırmızı güle benzedi.
- 6 Sevgili kırmızı elbiseyi giyerek gül bahçesine doğru yürüse, o zaman isteyerek eliyle gül yakasını yırtar.
- 7 Lale ve nergis çiçekleri bir kadehle hizmete gelmişlerdir. Sanki bunların yanında gül bahçesinde gül, çiçeklerin en güzelidir.
- 8 Gül, kendinden geçen bülbülün hallerine acıyarak; her seher yüzünü gösterir.
- 9 Nazmî, şiirini bülbül gibi bağda okusun da bu beyitlerini gül; ister istemez kulak tutarak dinlesin.

147.

FUZÛLİ BAĞDÂDÎ³⁰³

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- 1 Ey geyüp gülgün dem-â-dem 'azm-ı çevlân eyleyen
Her taraf çevlân idüp döndükçe yüz kıan eyleyen
- 2 Ey beni maħrûm idüp bezm-i vişâliñden müdâm
Ġayrı hân-ı iltifatı üzre mihmân eyleyen
- 3 Ey dem-â-dem reşk tîgiyle benüm kıanum döküp
Mey içüp aġyârıla seyr-i gülistân eyleyen
- 4 Nice kim efgânumı ey mâh işitdün geceler
Demedün bir gece kimdür munça efgân eyleyen
- 5 Böyle ger cem'iyet-i hâırdan olsam nâ-ümîd
Cem' olur mı hûblar zülfi perişân eyleyen
- 6 Yâr dün çekmişdi kıatlüm kıaşdine tîġ-i cefâ
Yetmesün maķşûdına yâ Rab peşimân eyleyen

³⁰³ Abdühakim Kılınç, **Fuzûlî Divânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, s.574, G.206.

[61a]

7 ‘Aşık derdiyle olur ‘aşık mizācı müstaķīm

Düşmenümdür dostlar bu derde dermān eyleyen

8 Zāhidün ta‘n ile dönderdüm yüzi mihrābdan

Bunca bulmaz ecriñ kāfir müselmān eyleyen

9 Derd-i hicrān nātüvān etmiş Fuzūlī ḥasteni

Yok mıdur yā Rab devā-yı derd-i hicrān eyleyen

- 1 Gezip durdukça her tarafı kıpkırmızı eden, ey gül renkli elbiseler giyip sürekli gezinmeye çıkan sevgili.
- 2 Ey beni sürekli kavuşma meclisinden alıkoyup da başkalarına iltifat göstererek ve onu sofrasında misafir eden sevgili.
- 3 Ey zaman zaman kıskançlık bakışıyla benim kanımı döküp, şarap içip, yabancılarla gül bahçesinde dolaşan sevgili.
- 4 Ey ay yüzlü sevgili, çok geceler benim feryadımı işittin. Bir gecede acı acı figan eden kimdir demedin.
- 5 Eğer ben böyle gönül cemiyetinden ümitsiz kalsam, saçlarını darmadağınık eden bu güzeller toplanırlar mı?
- 6 Sevgili, ölümüm için eziyet kılıcını dün çekmişti. Ya Rab, onun bu durumdan vazgeçirip de pişman edenler amacına ulaşmasınlar.
- 7 Aşğın tabiatı aşkın derdiyle doğru yola girer. Ey dostlar bu derde derman bulanlar benim düşmanım olur.
- 8 Zahidin kınaması ile yüzümü mihraptan çevirirdim. Müslümanı kafir yapan, karşılığını nasıl bulsun?
- 9 Hasta Fuzulî'yi ayrılığın derdi güçsüz bırakmış. Ey Allah, ayrılık sıkıntısının dermanını verecek biri yok mudur?

[67a]

148.

Müfred

Mefā'iliin mefā'iliin mefā'iliin mefā'iliin

1 Şorarsan hālîmi cānā işim Allāha kalmışdur

Tenimde çıkmaya cānım heman bir āha kalmışdur

1 Ey canımın içi sevgili, benim durumumu sorarsan, benim işim Allah'a kalmıştır. Canım, bedenimden çıkmak için bir "ah"a bakmaktadır.

149.

Müfred

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

1 Destinde bir yoğusa efendiye uyur derler

Elinde bergüzâr olsa gel içeri buyur derler

1 Gelen kişinin elinde bir şey yoksa "Efendi uyur, git" derler. Elinde bir hediyesi varsa "İçeri gel, buyur" derler.

[67b]

150.³⁰⁴

6+5 (Hece Vezni)

- 1 Şabā ‘arz-ı hālim söyle cānāna
İsterim dolanam başına yārun
- 2 Niçe ki dolanur şem’i pervāne
İsterim dolanam başına yārun
- 3 Yanına yazı yaz dildārun yāruḡ
Fermānım gözine başına yārun
- 4 Bahār oldu Mecnūn çöller dolanur
Yeşil başlı şunam göller dolanur
- 5 Nice ki el yatur iller dolanur
İsterim dolanam başına yārun
- 6 Gözüm seni cānān istedi ister
Şād olsun ‘āşığı kim ki şād ister

³⁰⁴ Şiir tespit edilememiştir.

- 7 Neyi il başında ber murād ister
İsterim dolanur serāser yārun
- 8 Bahār oldu düşdi dillere bülbül
Ahıdur yüz yaşım sellere bülbül
- 9 Nice ki dolanur güllere bülbül
İsterim dolanam başına yārun
- 10 Gül faşlını o sīme aşd eyle gör
Ėamın bināsını yār pest eyle gör
- 11 Sāı bir cām-ılan mest eyleye gör
İsterim dolanam yasına yārun

1 Sabah rüzgarı, halimin durumunu sevgiliye söyle. Yarın sevgilinin başında dolaşmak isterim.

2 Nasıl pervane yâri mumun başında çok dolanırsa, yarın sevgilinin başında bende dolaşmak isterim.

3 Gönlü kendine bağlayan sevgilinin yanına yazı yaz. Yarın fermanım, gözünden yar yar diye taşmasın.

4 Sevgili, bahar geldi Mecnûn çöllerde dolaşır. Yarın yeşil başlı ördeğim de göllerde dolaşmaya başlar.

5 Ki başkaları yatar ama sevgili çok iller dolaşır. Yarın sevgilinin başında dolaşmak isterim.

6 Ey sevgili seni gözüm görmek istiyor. Aşığın sevinçli olmasını kim isterse, o da sevinçli olsun.

7 Herkesin içinde muradına kavuşmuş olmayı ister. Bende sevgilinin başında baştan başa dolaşmayı isterim.

8 Sevgili bahar oldu, bülbül dillere düşüp konuşulmaya başlandı. Bülbül sellerle yüzümden yaş akıtır.

9 Nasıl ki, bülbül çok çok güllerde dolaşır. Yarın bende sevgilinin başında dolaşmak isterim.

10 Gül faslını ilkbahara bırak. Ey sevgili, gam yapısını yık da toprakla bir et.

11 Saki, sevgiliyi bir kadehle sarhoş etsin de gör. Yarın sevgilinin başında dolaşmak isterim.

[68b]

151.

TAŞNĪF-İ ŞÜKRĪ³⁰⁵

4+4+3 (Hece Vezni)

- 1 Gitme gitme yoluña k̄urban olayım
Perīm senden bir suālim var benim
Niçün dönüp bir yüzüme baħmazın
Yā Allah sensiz ‘aceb hālīm var benim
- 2 ‘Ahd itmişem bī-vefāya baħmazam
Sular gibi men payına aħmazam
Degme sūdun odına cān yaħmazam
Nice ki ol sedde varasım gelür
- 3 Mā’il oldum yüzündeki hālīne
Raħm eylemez ‘āşıkınıñ hālīne
Kulağ asman dehrin genc ü mālīna
Egnümde bir köhne şālīm var benim

³⁰⁵ Şiir divanda tespit edilemiştir.

4 Kaşın arzū itnese karşıyı kavî gelür
Yüzün kitâbında fâlim hı gelür
Kara bahtdan verd istesem kay' gelür
Üç noktadan bir eşkâlim var benim

5 Ger sorarsız bu derdimin aslını
Geçirmedim bu bahârın faşlını
Korhum olma Şükri göremeyem vaşlını
Bu sebebden çok hayâlim var benim

1 Yoluna kurban olayım ki gitme. Ey peri gibi güzel sevgili, benim sana bir sorum vardır. Benim yüzüme neden dönüp bakmazsın? Ya Allah sen bilirsin ki acaba benim halim var mıdır?

2 Ben, "vefasıza bakmayacağım" diye yemin ettiğimden dolayı; sular gibi senin ayağına akmayacağım. Öyle her engelin ateşine canımı vermem. Ancak yalnız o engelin üstüne varmak isterim.

3 Yüzündeki benlerine meylettim ama sen aşıkların halini bilip merhamet etmezsin. Dünyanın hazinesine ve malına kulak asmayın. Benim bir eski şalım var, o bana yeter.

4 Kaşın karşıyı istemezse bu zor gelir. ... Bahtsız talihimden gül istesem kusmuk verir. Üç noktadan oluşan bir şeklim var benim.

5 Eğer bu derdimin nedenini sorarsan, baharın lütfundan daha nasiplenmedim. Şükrî, benim korkum olma, (Allah'a) kavuşmanı görmeyeyim. Benim bundan dolayı çok hayalim vardır.

[69a]

152.

6+5 (Hece Vezni)

- 1 Yiter oldu felek çektiğim ğamlar
Gözüm musallâ katında qanı

153.

GÜFTE-İ MUHAMMED 'AŞIK

- 1 'Ömür buradan gele
Düşdü burada anıpla
Bağma felegi āsiyāna
İster burada feme ekele

154.

Müfred

- 1 İlahî Ruşeniñ Lebrîzi sa'îd olsun
..... cehennemden ba'îd olsun

3.4. NÜSHA TAVSİFİ

Tablo 3: MESTAP Tablosu

Yer Nu.: M. Fatih Köksal Özel Ktp. Nu. 71, Mecmuai- Eş'âr 10							
Yp. nu.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vezein	Açıklamalar
1A	Duâyi	<p>Çılur nazâr âyîne de çeşmine 'acebdir</p> <p>Zâhirde yeri olduğı perî insâna berâber</p>	<p>Şol dem ki Du'âyî dem ura zülf ü ruhuñdan</p> <p>Mihriñle giçe bir dem biñ câna berâber</p>	Gazel 5 beyit		Mef'ûlü mefâ'îlü mef'ûlü fe'ûlün	
1A	Duâyi	<p>Olduñ ağıyar-ıla yâr öyle mi hoş hoş dañı ne</p> <p>Hoş gelürsin güle hâr öyle mi hoş hoş dañı ne</p>	<p>Öldürem derdi Du'âyîyi siyehkâr gözün</p> <p>Çanı ol qavl ü qarâr eyle mi hoş hoş dañı ne</p>	Gazel 5 beyit		Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	
1A	Nasîbî	<p>Etdiñ ağıyarıñı handân hemi hoş hoş dañı ne</p> <p>Eylediñ 'aşığı giryân hemi hoş hoş dañı ne</p>		Gazel 4 beyit	Nazire	Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	Mecmuada şiirin bitiş kısmı zarar görmüştür. Divanlar incelendiğinde şiire rastlanmamıştır.
1B	Hüsâmî	<p>İrdi nevrüz-1 mübarek seyr etmek hûbdur</p> <p>Gün yüzünde dilberin nûr âyeti mektûbdur</p> <p>Durduğıyla her ağaç bir bâr pür aşûbdur</p> <p>Bâğa gel kim taraf-1 gülşen hûbdur mañbûbdur</p>	<p>İrüben nevrüz etdi 'âlemi cennet mişâl</p> <p>'Aşığına her şanem luţfuyla 'arz etdi cemâl</p> <p>Ey Hüsâmî yeryüzü buldu bahâr-ıla kemâl</p> <p>Bâğa gel kim taraf-1 gülşen hûbdur mañbûbdur</p>	Kaside 7 bent		Fa'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
2A	Bâkî	<p>Şanma iklîm-i tene hâkim olan cânımdur</p> <p>Sîne de tîr-i gam gamze-i cânânumdur</p>	<p>Zâhirâ gerçi gedâ-şüretim ammâ Bâkıyî</p> <p>Mañzen-i genc-i ma'ârif dil-i vîrânumdur</p>	Gazel 5 beyit		Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	

2A	Bâkî	Ruḥuḡ ey ḡonca-dehen berg-i ḡül-i ḡod-rüdur Dir gören zülf-i siyeḡkârun için Şeb-büdur	N'ola meyl eylese eş'ârıḡa erbâb-ı Őefâ Bâķiyâ Şi'r degüldür bu bir aḡar Őüdur	Gazel 5 beyit		Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	
2A	Bâkî	Şalınan küyında ol serv-i semen-simâ mıdur ḡülŐen-i cennetde Şâh-ı sidre vü Tübâ mıdur	Bâķi-i dil-ḡasteye cevri firâvân itmeden ḲaŐduḡ öldürmek mi yoḡsa nâz u istiḡnâ' mıdur	Gazel 5 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
2B	Bâkî	Baḡa çok cevri itdüḡünün ey sipihr-i bi-vefâ Âhumuḡ düd-ı kebüdi uydı ulaşdı Őaḡa	Ruḡların vaşfında Bâķi bir ḡazel nazm itdi kim Ehl-i diller âdına didi ki mirâtü'Ő-Şafâ	Gazel 5 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
2B	Fuzûli	Ferdâya viren göḡlümi simin bedenüdüdur 'Aḡlum yitüren kâkül-i müşkîn-resenüdüdur	Her bir kişi bir nesnede mensüb olur ise İncinme Fuzûli eŐiḡi ŐâŐı senüdüdur	Gazel 6 beyit		Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün	
2B	Alî Çelebi	Zevâl ol Őuḡu ki Ḳorḡarın renk geçen bâde-i ḡamrâya ciḡer					Mecmuada Şiirin sadece bu kısmı okunmaktadır.
3A	Mecâzi	erâḡçizâde câna erâḡuḡ dâim efrüḡte Yanar bu tekye-i iŐkuḡ içinde rüz u Şeb dört beş	Mecâzi daḡı vâllah seniḡ rüşen erâḡuḡdur Piyâle 'aŐkıḡa nüş eyledi meyḡâne içre neü Şeş	3 beyit		Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	Mecmuada Şiirin sadece 3 beyti bulunmaktadır.
3A	Kemânî	Ḳamu meh-rüların içre Recebdir nâmuḡ ey dil- keş Velî erbâb-ı dil Őaḡa laḡab dimiş-durur meh-veş	erâḡçizâdem Efendim Kemânî de erâḡuḡdur Ruḡuḡ Şem'ine yanmaḡda murâdum her dem ey meh-veş	Gazel 6 beyit		Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	

3A	Ziyâyi	Niçe 'Ankâlar şikâr olurdu mânend-i mekes Düzseler hâşâk-ı kûy-ı dil-rübâdan bir kafeş	Gel Ziyâ'iden şikâyet kılalum dil-dârına Bizi uyutmaz anuñ âh u figânı bir nefes	Gazel 5 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	Şiirin ilk iki beyti mecmuada bulunmaktadır. Diğer 3 beyit divandan tamamlanmıştır.
3B	Ahmedî	El urursam ser-i zülfüne dil ü cân dökülür Bunca miskînler ayâğuna perişân dökülür	Şöyle şîrin öger Aḥmed lebin ol hızr-ḥatṭıñ Ki dilinden kalemiñ çeşme-yi hayvân dökülür	Gazel 7 beyit		Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ülün	
3B	Türâbî	Sen güzeller şâhı ben 'aşıklarnı bi-çâresi Ey ṭabîbim sensin âḥir ḥaste diller çâresi	Kim-durur dirseñ Türâbî kuluñ ey şâh-ı kerîm bir Rûm ili âvâresi	Gazel 5 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	Şiir divanda bulunmadığı için eksik kısımlar tespit edilememiştir.
4A	Bâkî	Ruḥuñ âteş ḥaṭ ü ḥâliñ buḥûr u miskîñ 'anberdir Ḥam-ı zülf ü siyâḥıñ ḥalka ḥalka düd-ı micmerdir	Zer-i ḥâlis gibi rengin olup gitmekte eş'arıñ Eliñde ḥâme ey Bâkî meger kibrît-i aḥmerdir	Gazel 5 beyit		Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	
4A	Ulvî	Telḥ eyleyeli lezzetini şûfî şarâbuñ Yokdur görececek gözü anı şimdi ḥün-âbuñ	Yârin mey-nâba olalı l'al-i nemek-rîz Bildim neymiş aşlını 'Ulvî şeker âbuñ	Gazel 5 beyit		Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün	
4A	Bâkî	Gül yüzüñ vaşfında bülbül kılsa elḥânı dürüst Bâğda goncanıñ kalmaz girîbanı dürüst	Bâkîyâ fennünñde tutmaz kimse noḡşânıñ senüñ Ḥamdülillâh ṭab' menzûn 'aql mîzânı dürüst	Gazel 5 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
4B	Bâkî	Bir ân içinde ğamzeñ oḡu niçe ḡan ider Dil cân evinde şaklıyup anı nihân ider	Vaşlına cân-ı diriğ etmedilerse Bâkîyâ Zinhâr ğâfil olma seni imtiḥân ider	Gazel 5 beyit		Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün	

4B	Bâkî	Çaddüñ katında kâmet-i şimşâd pest olur Zülfün yanında revnâk-ı ‘anber şikest olur	Bâkî çeker mi bâde-i engür minnetin Her kim ki mest-i cür‘a-ı câm-ı elest olur	Gazel 5 beyit		Mef‘ülü fâ‘ilätü mefâ‘ilü fâ‘ilün	
4B	Bâkî	Biñ mübtelâ-yı miñnetle bir dem öldürür Dilber mülâyim olmıycağ âdem öldürür	Bâkî peleng-i küh-ı ğamuñ pençesindedür Luţfuñ meded yitişmez ise bir dem öldürür	Gazel 5 beyit		Mef‘ülü fâ‘ilätü mefâ‘ilü fâ‘ilün	
5A	Bâkî	Leşker-i fitne sarı hayl-i haţţ ü hâl yeter Tîğ lâzım degil ol ğamze-i kattâl yeter	Ehl-i dil câme-i dibâ ile zibâlanmaz Bâkîyâ ‘ârif olan kimseye bir şâl yeter	Gazel 5 beyit		Fe‘ilätün fe‘ilätün fe‘ilätün fe‘ilün	
5A	Bâkî	Dehen-i ğoncada ol l‘al-i şeker-bâr olmaz Bülbül-i bâğda bu lezzet-i güftâr olmaz	Şöyle nâz uyhusına varmış o yâr ey Bâkî Ki cihân halkı fiğân eylese bî-dâr olmaz	Gazel 5 beyit		Fe‘ilätün fe‘ilätün fe‘ilätün fe‘ilün	Son beyit Bâkî'nin divanından tamamlanmıştır.
5B	Emrî	Serv oğurdım çaddiçe servde reftâr olsa Ğonca derdüm femüñe ğoncada güftâr olsa	Şöyle vaşf itdi dişün vaşfını Emrî şanemâ Yaraşur ‘ıkd-ı süreyyâ aña işâr olsa	Gazel 5 beyit		Fe‘ilätün fe‘ilätün fe‘ilätün fe‘ilün	
5B	Ulvî	Nedir bu serv-çaddlık lâle-çaddlık mâh peykerlik Nedir bu sîm-tenlik nâzeninlik nâz-perverlik	Belâ vâdîlerin geşt eyleyenler post-püş olmuş Yaraşur ‘Ulvîyâ seyyâh olanlarda çalenderlik	Gazel 5 beyit		Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün	
6A	Ulvî	Ol şeh-i mülk ü melâhat ben gedâsundan kaçar ‘Adet ancak dil-rubâlar mübtelâsundan kaçar	Teve eylerdü şarâba zâhidâ ‘Ulvî velî Havf ider pîr-i muğānuñ bed-du‘âsundan kaçar	Gazel 5 beyit		Fâ‘ilätün fâ‘ilätün fâ‘ilätün fâ‘ilün	Son beyit divandan tamamlanmıştır.

6A	Ulvî	Çeşm-i gam-dîdeme kühl ola deyü hâk-i rehi Yüzime başmağa 'âr eyledi ol serv-i sehi 'Ulvî bendeniñ	Gazel 5 beyit		Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün	Son beyit mecmuada zarar görmüştür ve divanda bu şiir bulunamamıştır.
6B	Emrî	Nigârâ ravza-ı 'ışkuñda çeşmim cüy-ı bâr itdüm Ayâğuş öpmege yolunda cismüm hâkîsar itdüm	Firâkı âteşiyle yanmağa mu'tâd olup Emrî Semender-ves mekânım vuşlatı şevkıyla nâr itdüm	Gazel 5 beyit		Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün	
6B	Fevrî	Düşelden dil diyâr-ı hicre tırılmaz her zamân ağlar Belî hem-râzı olsa mürdem olan her zamân ağlar ruhsâr dilber hicrine Fevrî gece gündüz hemân ağlar	Gazel 5 beyit		Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün	Son beyit mecmuada zarar görmüştür ve divanda şiir yoktur.
7A	Zecrî	Müsel sel zülfi-ile haţt-ı reyhân Bezemiş hüsnîni ey çeşm-i fettân	Yolunda toğrudur nesih elif tek Şehâ Zecrî-i bî-cân	Gazel 5 beyit		Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün	
7A	Revânî	Dâimâ tolu şunarsın bağa câm-ı bâdeyi Sâkıya niçün ayaklarsın bu ben üftâdeyi	Zînet it her beytünü naşş-ı hayâlât eyle kim Kimse seyr itmez Revânî kimse beyt-i sadeyi	Gazel 5 beyit		Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün	
7B	Bâkî	N'ola gelse dil-i mecrûha derd-i dil-rübâdan hâz İder haste ne derlü nâ-ümîd ola devâdan hâz	İlâhî tâb-ı Bâkîden rüsüm-ı gayrı mahv eyle Ki aşlâ qalmaya qalbinde naşş-ı mâ-sivâdan hâz	Gazel 5 beyit		Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün	
7B	Bâkî	'Aşık-ı bî- dillere cevri firāvân eyledün Müstedâm ol döstüm luţf itdün ihsân eyledün	Bâkîyi gül gibi hândân itdün ol luţfıla Sonra döndün mübtelâ-yı hâr-ı hicrân eyledün	Gazel 5 beyit		Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün	

8A	Hâfız	Ĥamdulillāh der-i meyĥāneyi gördüĥ meftūĥ İçelüm cām-ı musaffā bulalum rāĥat-ı rūĥ	Ĥâfızı tevbeye gelsün dir iseĥ bir nazār it Ne sen ol dünyā nām-ı naşūĥ	Gazel 5 beyit		Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün	Beyitte bulunan eksik kısım herhangi bir kaynakta bulunamamıştır.
8A	Figānî	Ĥaşlaruĥ tuĥrāsı cānā āfitāb üstindedir Şekli bismillāha beĥzer kim kitāb üstindedir	Ṭotalum kim ser-be-ser sulţān-ı 'ālemsin bu gün İy Figānî menzilüĥ aĥîr türāb üstindedir	Gazel 5 beyit		Fā'îlâtün fā'îlâtün fā'îlâtün fā'îlün	
8B	Emrî	Ĥurşid-i rüy-ı yāri çün eyledüm temāşā Bir zerresi içinde gördüm iki şüreyyā	Ol sib-i gabgab içün nārence döndüm Emrî Böyle çalursa ĥālüm biĥ olmaz ise eyā	Gazel 5 beyit		Mef'ûlu fā'îlâtün mef'ûlü fā'îlâtün	
8B	Taşlıcalı Yahyâ	Ġanîdir 'aşĥ-ıla göĥlüm ne mālüm ne menālüm var Ne vaşl-ı yāre ĥandānım ne hicrāndan melālüm var	Cihān fānîdir iy Yahyā hüvel-hayyü hüvel- bāĥî Deĥişmem atlas-ı çarĥa benüm bir köhne şālüm var	Gazel 5 beyit		Mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün	
9A	Bâkî	'Ārızuĥ firdevs-i a'lā kāmētüĥ Ṭübā imiş Büse-i l'alün alan ĥoş miyve-i zībā imiş	Bir güherdir ṭab'-ı Bâĥî kân-ı imkân içre kim Āfitāb-ı luţf-ı sulţān ile bulmuş perveriş	Gazel 5 beyit		Fā'îlâtün fā'îlâtün fā'îlâtün fā'îlün	
9A	Bâkî	Zülf-i siyāhı sāye-i perî hümā imiş İĥlîm-i ĥüsne anuĥçün pâdişā imiş	Zülfün esîri Bâĥî-i bî-çāre dostum Bir mübtelā-yı bend-i kemend-i belā imiş	Gazel 5 beyit		Mef'ûlü fā'îlâtü mefā'îlü fā'îlün	
9B	Bâkî	Ĥalk-ı 'ālem ezeli böyle perîşān ancak Kimi nālān kimi giryān kimi ĥandān ancak	Bâĥîya ĥāngāh-ı 'ālem-i ĥayretde hemān Her gelen kimse bu esrār ile ĥayrān ancak	Gazel 5 beyit		Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün	

9B	Ahmedî	Mümkün olmaz ki ben ol serv ü dilārâyı görem Varın ola ki seyr etdiği ārâyı görem	Ahmedî gibi zülfine dolaşdım ki benim Başım götürür bu kıru sevdâyı görem	Gazel 5 beyit		Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün	
10A	Nev‘i Efendi	Seniñ mahzûnuñ olmak başa şādān olmadan yegdir Ġamıñla ağlamak ellerle hāndān olmadan yegdir	Şarāb-ı ‘ışk-ıla Nev‘i gibi mest-i müdām olmak Bakup bu ni‘met-i dünyāya hayrān olmadan yegdir	Gazel 5 beyit		Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün	
10A	Fakîrî	Şol çeşm-i siyehkārıñ kaşd-ı dil ü cān eyler Bir gün bilürüm anı rüsvâyı cihān eyler Fakîrî figān eyler	Gazel 5 beyit		Mef‘ülü mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün	Son beyit mecmuada zarar görmüş kısımda yer almaktadır. Divanda bu şiir yoktur.
10B	Hayretî	Çeşm-i hün-rîzuñ ucundan dîdeler giryān olur Hey zālîm sen ki her dem eşiginde kıan olur	Şemme-i esrār-ı ‘aşkımdan kime şerh eyleşem Hāyretî-i vālîh ü şeydā gibi hayrān olur	Gazel 5 beyit		Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün	
10B	Ali Çelebi	Güftārıña taklîd idicek tütüyyi güyā Bir sille çalup kıana yuduñ ağzıñı güya		5 beyit		Mef‘ülü / Mefā‘ilü / Mefā‘ilü / Feülün	Şiirin son beytinde şairin mahlası yoktur, bundan dolayı şiirin tamamı bilinmemektedir.
11A	Helâkî	Kim görse dil-i zārımı cānsuz beden içre Şanur ki Ġarîb ölüsi yatur kefen içre	Kuyuñda Ġam-ı hecriyle ‘ömrünü geçürdi Ġurbet elemiñ çekdi Helâkî vañan içre	Gazel 5 beyit		Mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün	

11A	Emrî	Eşk-i çeşmim gördi ol serv ulusu sögdi başa Bu meşeldür kim erenler naçde eylerler du'â	Çeşm ü ruhsârına öykünse n'ola nergisle gül Anlaruñ yüzün gözün açmışdur ey Emrî şabâ	Gazel 5 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
11B	Bâkî	Berg-i gülden ruhı ol lâle 'izârıñ terdür Nükte fehm eyle begim haylice rengin yirdür	Cüy-ı hüsn âbı taşup çıkmış o servüñ yoluna Bâkıya şanma miyânında turân hañçerdür	Gazel 5 beyit		Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	
11B	Bâkî	İtdi şikâr göñlümi bir şüh-ı şeh levend Müjgâñı tîr ü kaçşı kemân turrası kemend	A'dâ yanuñda hürrem u handân u şâdmân Bâkî gamuñda zâr u dil figâr-ı müstemend	Gazel 5 beyit		Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün	
12A	Fevrî Çelebi	Şanmañuz beyhüde devr eyler felek seyyâresi Ol güneş yüzlüyü görüp oldılar âvâresi	Gördi nabzın tutıcak ben hastanüñ dedi tabîb Derdî 'ışka uğramış Fevrî bunun yok çâresi	Gazel 5 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
12A	Bâkî	Bir ân içinde gamzeñ oñı nice kıan ider Dil cân evinde şaklayup anı nihân ider	Vaşlıña cân dilerse dirîğ itme Bâkıyâ Zinhâr gâfil olma seni imtiñân ider	Gazel 5 beyit		Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün	
12B	Bâkî	Berfüñ eritdi bād-ı şabâ bağır yâğıñı Yağdı çemende nergisüñ altün çerâğıñı	Mestâne şoydı ol mehi Bâkî geçen gice Nazüklük ile çözdü muqaddem kuşâğıñı	Gazel 5 beyit		Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün	
12B	Bâkî	Dem-i subh irdi getür bade-i şöhet demidür Mey-i nâb-ıla pür it sâğarı 'işret demidür	Mihneti dil ser-i zülfünde çeker ey Bâkî Kâfiristâna düşen kimsede miñnet demidür	Gazel 5 beyit		Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	

13A		<p>Ey dirîğa el yetişmez ol perîye vuşlata</p> <p>Dostlar hâlim şorarsa kim döyer bu firqate</p> <p>Ten döyerse döymeye cân bu ğam u bu hasrete</p> <p>Bâ-vücüdu nâz-perver ola cânım 'izzete</p> <p>Yok 'inân-ı ihtiyârım neyleyem kim rişlete</p> <p>Düşmesün kâfir dağı kıblem diyâr-ı ğurbete</p>	<p>Câm-ı ğamdan her seherde gönlümüz maħmûr olur</p> <p>Cânımız medhûş ğamdan 'aqlımız hem dūr olur</p> <p>Men hayâl etmem ki kimse ben gibi mehcūr olur</p> <p>Ey ğazâyı gönlümüz bilmem niçün mesrūr olur</p> <p>Yok 'inân-ı ihtiyârım neyleyem kim rişlete</p> <p>Düşmesün kâfir dağı kıblem diyâr-ı 'izzete</p>	Müsed des 5 bent		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	Mecmuada bulunan son beyitte mahlas yoktur.
13A		<p>Ah kim her dem süvâr olup semend-i rif'ate</p> <p>Aldururken tã'ir-i maşşüdi baz-ı himmete</p> <p>Dem be dem meşğül iken 'ayş u şafâ vü 'işrete</p> <p>Ķurbeti sulţân tebdîl itdim ğurbete</p> <p>Hey meded mu'tâd iken nâz u na'îm ü vuşlata</p> <p>Şad-ı hezârân hayf kim düşdüm belâ-yı firqate</p>	<p>Mîr-i mîrân olduĝ ammâ derde olduĝ mübtelâ</p> <p>Çekdi leşker her taraftan üstüme renc-ü 'anâ</p> <p>Düşmen-i dîn bir yaŗa ħussâd bî-dîn bir yaŗa</p> <p>Cümleden efzün imiş renc-i firâķ-ı padişâh</p> <p>Hey meded mu'tâd iken nâz u na'îm ü vuşlata</p> <p>Şad-ı hezârân hayf kim düşdüm belâ-yı firqate</p>	Müsed des 3 bent		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	Mecmuada bulunan son beyitte mahlas yoktur.
14A	Necâti	<p>Dil giriftâr etme şâhım bend-ile zindânda</p> <p>Böyle kânûn eyleme bu mülket-i 'Oşmânda</p>	<p>Ben Necâti lebleri rahmında rahmet bulasın</p> <p>Rahım idersenĝ rahım idem didi Ħüdâ</p> <p>Ķurânda</p>	Gazel 5 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	

14A	Ahî	Gerçi kim bülbül sever her dem gülün bir tazesin Sen baña ey gönca-i leb her berg-i gülden tazesin	İRmez ol mâhın kulâğına fiğânım Âhîyâ Gerçi âhum iyledür çarhuñ der ü dervâzesin	Gazel 5 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
14A	Hayretî	Bahâr irişdi cām içmek gerekdür Şarâb-ı la'l-fâm içmek gerekdür	Bu günlerde hemîşe Hâyetî-var Olup rüsvâ-yı 'âm içmek gerekdür	Gazel 5 beyit		Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün	
14B	Emrî	Tîrûñi ey kaşı yâý sineme gönder cân al Şihhat-ı gamze-i bimâriñ için qurbân al	'Arşa-i 'ışkıda top eyledi başın Emrî Sende iy zülf-i hamîde eline çevgân al	Gazel 5 beyit		Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	
14B	Necâfî	Nice döyünce görem sen gül-i nâzük-bedeni Kendü kirpügim olupdur baña gözüm diken	Dest-gîr ol beni sâyeñ gibi ayağda koma Böyle hâk etme igende yoluña cân vireni	Gazel 5 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	Son beyitte şairin mahlası yoktur. Divanda bu şiir tespit edilememiştir.
14B	Beyânî	Niçe bir âteş-i 'ışkıyla bu yanmağ neçe bir Niçe bir düd-ı siyâh-ıla boyanmağ neçe bir	Beyânî âh eyledüğüm şubha degin Ser-i kûyuñda itüñ gibi dolanmağ neçe bir	Gazel 5 beyit		Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	
15A	İshâk	Gice didim şöhbete gel meh-i tâbânuma 'Ays u 'işret şem'ini yağ külbe-i ahzânuma	Çünküñ ol serv-i kenâr etdiñ ne hâcet söylemek Toğrusu İshâk inanmaz oldular yalanuma	Kaside 27 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
15A	Handî	Hâlime kan ağlasın zañmum durur ancağ benim Acımağ kimse benim-çün düstlar illâ tenüm	Ben şehîd Hândî defn iderse düstlar Kana gark olmuş müheyyâ bir kefen pirâhenim	Gazel 5 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	

16A	Hayretî	Olmadum devründe bir dem şād elünđen ey felek Olmadı virāne dil-ābād elünđen ey felek Aldı şabrum ħirmeni berbād elünđen ey felek Zulm ider dād eylemezsin dād elünđen ey felek Bārī öldür öleyin āzād elünđen ey felek Āh elünđen ey felek feryād elünđen ey felek	Bozılup ey zāl-i fānī tīz günde çenberün Görelere kim ŧōb ola meydānı tahtında serün Tutulup māhuñ zevāle ire mihr-i enverün Yirlere ola berāber Ĥayretî gibi yirün Kim yirin ħāk eyledün ol bir avuç ħākisterün Āh elünđen ey felek feryād elünđen ey felek	Müsed des 5 bent		Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	
16A	Hayālî	'Işķ bir şem'î ilāhîdür benem pervānesi Şevķ bir zencîrdür gönjüm anuñ divānesi	Şi'r ü şekker gibi alışdı Ĥayālîniñ bugün İltifāt-ı şāhıla bu vaz'ı dervişānesi	Gazel 7 beyit		Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	
16A	Za'fî	Ne ķanā'at gibi bir ķār-ı ferāğat bulunur Ne gedālık gibi 'ālemde şanā'at bulunur	Ne gelür Zā'fî üftāde gibi ālüfte Ne seniñ gibi şeh-i mülkü melāĥat bulunur	Gazel 5 beyit		Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	
17A	Necātî	Ol güneş yüzlü ķamer ĥaylıca şehr oğlanıdır Her ne yüzden dir iseñ toğrı cihān fettānidur	Oyna başıñ eşiğinde topuñ ağsun göklere Ey Necātî gördüğün merdāneler meydanıdır	Gazel 7 beyit		Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	Mecmuada şiirin son dört beyti bulunmaktadı. ilk üç beyit divandan tamamlanmıştır.
17A	Vecdî	Şahn-ı şahrālar baña zindān olupdur yārsuz Her çemen ĥarı belādur ol yüzi gülzārsuz	Cennet etmiş tūtalum Vecdî cihān-ı mülk bahār Hey ma'āzāllah cehennemdir baña ol dildārsuz	Gazel 5 beyit		Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	Şiir "Emrî Divānı"nda bulunmaktadı. Emrî'nin şiiri "Vecdî" olarak mecmuada yer almaktadır.

17A	Revânî	Cennet-i 'alâ-yı gönlüm küy-ı dildârî şanur Nâme-i a'mâlimi zülf-i siyehkârî şanur	Ġoncanıñ mecmû'asın açmazıdı bād-ı şabâ Bu Revânî'nün yazılmış anda eş'ârî şanur	Gazel 5 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
17B	Revânî	Dâimâ meyl[üm] benüm ol kâmet-i bālâyadur Kâdrüm alçağdur egerçi himmetim a'lâyadur	Gözlerüm nûrî Revânî hacca niyyet eylemiş 'İzzet it aña ki 'azmi Ka'be-i 'ulyâyadur	Gazel 5 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
17B	Azmî	Başuma bālâyı kâddün den belâ eksük degül Cânıma zincîr-i zülfünden cefâ eksük degül	Hâşılı tîmâr 'aşkıñ âh olaldan 'Azmîya Durmayup gelmekteür bād-ı hevâ eksük degül	Gazel 5 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
17B	Necâtî	Zülf-i dilberden dîlzâr u perîşân ağlamaz İkki kâfirden bilürsin bir müselmân ağlamaz	Nâle kıl kim alasın nâ-merd dünyâdan murâd Ana süd virmez Necâtî tâ ki oğlan ağlamaz	Gazel 5 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
18A	Hayretî	Gönlümü yıkdıñ benim ey yâr nitdüm ben saña Eylediñ cândan beni bîzâr nitdüm ben saña	Ġayretiyem sevdüğümden Ġayrı hiçbir vech ile Ne suçum var ne günâhum var nitdüm ben saña	Gazel 8 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
18A	Ârifî	Bu gönlüm gibi 'âlem bir harâb-âbâd imiş bildim Binâsı 'ömr-i âdem gibi bî-bünyâd imiş bildim	Dañı mihr ü muħabbet 'Ârifî bahş olmadın ħalka Ezelden 'ışk-ı yâr-ıla göñül mu'tâd imiş bildim	Gazel 5 beyit		Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	
18A - 18B	Selikî	Binâ-yı hâne-i dünyâ-yı bî-bünyâd imiş bildüm Fenâ daşıyla yapılmış harâb-âbâdımış bildüm	Selîķi her kimiñ ola dimâġı çün pür hevâ mı Melâmet bezm-gâhında işi feryâd imiş bildüm	Gazel 5 beyit		Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	Birinci beyit 18A numaralı varakta bulunmaktadır. Diġer dört beyit 18B numaralı varaktadır.

18B	Necâtî	Şevkiyle yanan dillere pervâne disünler Şen şem' olıcağ 'âşıkına ya ne disünler	Ey bād-ı şabâ var yörtü yârâna haber vir Tarz-i gâzeli şöylece rindâne disünler	Gazel 7 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
19A	Fuzûlî	Nûrını mâh u mihr ruhuñdan alur müdâm İnkâr ederse şehri güvâhum-durur temâm	Meyhânedür cihânda Fuzûlî maqâm-ı emn Cehd it bir egü habâb kimi anda dut maqâm	Gazel 8 beyit		Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün	
19A - 19B	Fuzûlî	Penbe-i merhem dağ içre nihândur bedenüm Diri oldukça libâsum budur ölsem kefenüm	İdemen terk Fuzûlî ser-i kûyn yâruş Ne kadar zulm yer ise başa hoşdur vaţanum	Gazel 7 beyit		Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	Şiirin son beyti 19B numaralı varakta bulunmaktadır.
19B	Fuzûlî	Fâş kıldıng gamum iy dîde-i hün-bâr benüm Eylediñ merdüme nem olduğın izhâr benüm	İy Fuzûlî der ü dîvâra gamum yazmağdan Şâhid hâl-i dilimdür der ü dîvâr benüm	Gazel 7 beyit		Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	
19B - 20A	Fuzûlî	Ol mâh vişâliyle hoş it bir gice hâlüm Ey ahter-i tîlî' koma boynuñda vebâlüm	Luţf eyle Fuzûlî benim ahvâlimi 'arz it Ol serve ki söyleşmege koymadı mecâlüm	Gazel 7 beyit		Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün	Şiirin 6 ve 7. beyitleri 20A numaralı varakta yer almaktadır.
20A	Fuzûlî	Her habâbı eşküme bir 'aks şalmış peykerüm Şâh-ı mülkü miñnetem dutmuş cihân-ı leşkerüm	Ey Fuzûlî çok melâmetden beni men' itme kim Ben nihâl-i gülşeni derdem ne melâmetdür berüm	Gazel 7 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
20A - 20B	Fuzûlî	'Aql yâr olsaydı terk-i 'ışk-ı yâr itmez midüm İhtiyâr olsaydı râhat ihtiyâr itmez midüm	İy Fuzûlî dağ-ı hicrân ile yanmış göñlümi Lâlezâr açsaydı seyr-i lâlezâr itmez midüm	Gazel 8 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	Şiirin ilk dört beyti 20A numaralı varakta, son dört beyti 20B numaralı varaktadır.

20B	Fuzûlî	Eşigün taşını kanıla yudu çeşm-i terüm Pâklıgdan taşı f'al eyledi feyz-i nazarum	Ey Fuzûlî dura benden ala t'alîm-i vefâ Nâgeh er merkad-i Mecnûna düşerse güzerüm	Gazel 7 beyit		Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	
20B - 21A	Fuzûlî	Zülfi gibi yağağın koymaz öpem nigârum Yokdur anuñ katuñda bir kılica i'tibârum	Rüsvâlarından ol meh sanmaz beni Fuzûlî Divâne olmayam mı dünyâda yok mu 'arum	Gazel 7 beyit		Mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün	
21A	Fuzûlî	Dürd-veş sergeşte cām u harâbî bâde em İ'tibârum yok ayak toprağı bir üftâde em	Zevk istersen Fuzûlî terk-i dünyâ kıl ki ben Bulmadum bir zevk bundan gayreta dünyâda em	Gazel 7 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
21A - 21B	Fuzûlî	Cânlar virüp sentüñ gibi cânâna yetmiş em Raħm eyle kim yetince saña cânâ yetmiş em	Miskîn Fuzûlîyem ki saña dutmuşam yüzüm Yâ bir kemîne kaçre ki 'ummâne yetmiş em	Gazel 7 beyit		Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün	Şiirin yalnızca ilk beyti 21A numaralı varakta bulunmaktadır.
21B	Fuzûlî	Hoş ol zamân ki harîm-i vişâle maħrem idüm Ne mübtelâ-yı belâ ne muqayyed-i ğam idüm	Fuzûlî olmaz imiş miñnet firâka muqayyed Bu zevk zikri ki bir vaqt yâre maħrem idüm	Gazel 7 beyit		Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ülün	
22A	Fuzûlî	Yâr hâl-i dilümi zâr bilüpdür bilürem Dil-i zârumda ne kim var bilüpdür bilürem	Yâr hem-şoħbetüm olmazsa Fuzûlî ne 'aceb Özine şoħbetümi 'âr bilüpdür bilürem	Gazel 5 beyit		Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	
22A	Fuzûlî	Ney gibi her dem ki bezm-i vaşluñ yâd eylerem Tâ nefes vardur kıru cismümde feryâd eylerem	Levh-i 'âlemden yudum eşk ile Mecnün adını İy Fuzûlî ben daħi 'âlemde bir ad eylerem	Gazel 7 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	

22A - 22B	Fuzûlî	Şem‘-i şâm-ı firkatem şubh-i vişâli neylerem Bulmuşam ‘ışkıyda bir hâl özge hâli neylerem	Sen Fuzûlî kıl kemâl-i ‘aql kesbiy yoksa ben Kâmil-i ‘ışkam dâhı özge kemâli neylerem	Gazel 7 beyit		Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün	İlk beyit haricindeki beyitler 22B numaralı varaktadır.
22B	Fuzûlî	Bâğa girdüm ser-i küyung arıup efgân itdüm Gül görüp yâduy-ıla çäk-i giribân itdüm	İy Fuzûlî reviş-i ‘aql melül etdi beni Sehv kıldum ki cünün derdine dermân itdüm	Gazel 7 beyit		Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün	
23A	Fuzûlî	Hicrân ile yanar giceler rişte-i cânüm Rüşen ola iy şem‘ saña süz-ı nihânum	Pinhâni odum ‘äleme fâş aldı Fuzûlî Yâ Rab ki benüm şem‘ gibi yana zebânum	Gazel 7 beyit		Mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün	
23A	Fuzûlî	Tutuşdı gam odına şād gördüğün gönlüm Muqayyed oldı ol âzād gördüğün gönlüm	Fuzûlî eyledi âheng-i ‘ıyş-hâne-i Rüm Esîr-i miñnet-i Bağdād gördüğün gönlüm	Gazel 7 beyit		Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ülün	
23B	Fuzûlî	Haçan kim kâmetiñden ayru seyr-i büsitân itdüm Çoparıp eşk seyl-âbıyla biñ servi revân itdüm	Fuzûlî şâh-bâz-i evc-i istiğnâ iken bilmen Ne sehv itdüm ki bu vîrâne deyri âşiyân itdüm	Gazel 7 beyit		Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün	
23B	Fuzûlî	Muñâlif devrden gül-gün şarâbı kana değşürdüm Sürüdün çeng ü ‘üduy nâle vü efgâna değşürdim	Fuzûlî bend ü zevk-i ‘âfiyet az iste kim çoğtan Ben onu ârzü-yı tal‘atı cânâna değşürdüm	Gazel 7 beyit		Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün	
24A	Fuzûlî	Kıldı ol serv seher nâz-ıla hammâma hıram Şem‘-i ruhsâr ile oldı müzeyyen hammâm	Müzd-i hammâm Fuzûlî verürüm cân nağdin Kılmasun şarf-i zer ol serv-çad-i sîm-endâm	Gazel 10 beyit		Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün	

24A - 24B	Fuzûlî	Ey kemân ebrû şehîd-i nâvek-i müjgânunam Bulmuşam feyz-i nazar senden senün kurbânunam	İy Fuzûlî âteş-i âh ile yandırdıñ beni Ġâlibâ şandıñ ki şem'-i külbe-i ahzânunam	Gazel 9 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	Şiir beşinci beyitten itibaren 24B numaralı varakta bulunmaktadır.
24B	Fuzûlî	Secdedür her hânda bir büt görsem âyînüm benüm Hâh kâfir hâh mü'min dut budur dinüm benüm	İy Fuzûlî her yeten ta'n eyler oldu hâlüme Bu yeter ehl-i melâmet içre taħsînüm benüm	Gazel 7 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
24B - 25A	Fuzûlî	Zâ'ir-i meyhâne-em muğ secdesidür tã'atüm 'Işk pîrüm naqd-i cân nezrüm tevekkül niyetüm	İy Fuzûlî faqr toprâğında devlet iste kim Sâye ol toprağa salmışdur hümâ-yı hîmmetüm	Gazel 7 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	Şiirin ilk beyti dışında kalan kısmı 25A numaralı varakta bulunmaktadır.
25A	Fuzûlî	Yağma cânüm nâle-i bî-ihtiyârumdan sakın Tökme kanum âb-ı çeşm-i eşk-bârumdan sakın	İy Fuzûlî hânsı maħbûbı ki sevseñ rahmi var Kıl hâzer ancak benim bî-rahm yârümdan sakın	Gazel 8 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
25B	Fuzûlî	Kerem kıl kesme sâķi iltifâtuñ bî-nevâlardan Eliñden geldüğü hayrı dirîğ itme gedalardan	Fuzûlî nâzenînler görsen izhâr-i niyâz eyle Terahhüm umsa 'ayb olmaz gedâlar pâdişâlardan	Gazel 8 beyit		Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	
25B	Fuzûlî	Ey geyüp gül-gün dem-â-dem 'azm-i cevlân eyleyen Her taraf cevlân idüp döndükçe yüz kan eyleyen		Gazel 5 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	Mecmuada şiirin yalnızca 5 beyti yer almaktadır.
26A	Nef'i	Bahâr irdi yine düşdü leţâfet gülsitân üzre Yine oldu zemîniñ luţfu ġâlib âsumân üzre		Kaside 29 beyit	Şitâyiş	Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	

26B	Nef'i	Benden a'lā mı bilür qadrin felek yā rüzgār Kim hayāl-i medhī her dem yār-ı cānımdır benim		Kaside 18 beyit	Methiye	Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	
26B		Yār işi ey dil kolay ammā gam-ı ağıyār güç Vaşl-ı gül āsān velī şabr-ı cefā-yı hār güç		Gazel 5 beyit		Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	Şiirin makta beytinde şairin mahlası yer almamaktadır. Araştırmalar sonucunda şiirin şairi saptanamamıştır.
28A	Sükûtî	Ātınuñ birisi kırdır biri āl Nābī Efendī şimdi kıral taħallüş ider		Müfred		Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün	
28A		Şoñ nefesdür gelsün ol merhem tırāşı zaħm-ı dil Naqd-i cān virsem gerek āyine-i ruhsārına		Müfred		Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	
28A		Kimini sevdi Hüdā kimini sevdāda kodu Güle ārāyiş idüp bülbüli ğavġada kodu		Müfred		Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	
29A	Nef'i	Şafder-i ma'nā dil-i şahib-kırānımdır benim Tıġı şemşir-i cihāngir zebānımdır benim		Kaside 25 beyit	Methiye	Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	

30A	Kavsî	Eritdi bağrumı Һasret neẓāre hāy haray Heray hāy tebessüm işāre hāy haray	Heray gitdi dem elden haray yār haray Savuldu faşl-ı gülü geçdi nev-bahār haray	Gazel 8 beyit		Mefā'ılün fe'ilātün mefā'ılün fe'ilün	Şiirde şairin mahlası 7.beyitte yer almaktadır.
31B	İrşādî	Rengi ruhsârında yārin hāl ü Hindūlar siyah Naqş-ı müjgānı siyāh ol çeşm-i āhūlar siyāh Kara haç çekmiş o nevres katline 'aşıkının Hem kurulmuş hem çekilmiş yay-ı ebrūlar siyāh	Der İrşādî nazar kıldım yārın dendānı beyāz Sīne-i rüy-ını gördüm onun her yanı beyāz Bāhūrî billūra beşzer şūh gerdānı beyāz Şala poşu āteşe ejderhā gibi müy-ı beyāz	Gazel 3 kıt'a		Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	
35A		Olduğ esir derd-i bulunmaz devā bize Görmese bu cevri miħnet ey meh-i revā bize Burqa' götür yüzünden ve göster liķā bize Bīgānelik ne şivedir ey āşinā bize		Muham mes 6 bent		Mef'ülü fā'ilātü mefā'ılı fā'ilün	Şiirin son kısmında şairin mahlası yoktur.
35B	Rüknî	Gülistān-ı dehre geldik renk yok bũ kalmamış Sāye-endāz-ı kerem bir naħl-i dil-cũ kalmamış	Ceyş-i ğamdan fitne eyler ilticā ehl-i niyāz Kāl'a-i himmetde Ruknî burcu bār u kalmamış	Gazel 5 beyit		Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	Şiir, şair Nābî'nin şiiiridir fakat mecmuada "Rüknî" mahlaslı bir şairin şiiiri şeklinde ele alınmıştır.
36A	Mehmet Paşa	Şem'î ikbālını nār eylesün dirse felek Kişi yakduğı çerāğ üstüne pervāne gerek		Müfred		Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	
36B	Sabrî	'Aşk her dilde bulunmaz dil-i dānāda olur Şeb çerāğı arasañ cüdā ki deryāda olur	Naẓm-ı Şabrîde n'ola rengi tekellüf yoğ-ısa Böyle pākize ğazel āyine-veş sāde olur	Gazel 5 beyit		Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	

36B	Hüsrev	Yâ Rab meded ol derdime dermânımı göster Yâ cânımı al yâ başa cânanımı göster	Eş'arım oğu hazret-i mîr-i şu'arâ'ya Hüsrev yürü Şa'diye gülistânımı göster	Gazel 5 beyit		Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün	
37A	Şehrî	Çeşmün ki sejin böyle siyeh-mest-i füsundur Her bir nıgehün 'âşıka bir cām-ı cünündür	Ṭür-ı dile itmez hareket bî-edebâne Şehrî edebiyât-ı tecellîde füsundur	Gazel 5 beyit		Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün	
37A	Sabrî	Meyhâne benim sahn-ı gülistân seniñ olsun Sâgar benim olsun gül-i handân seniñ olsun	Yıllarla karar et dil-i Şabrîde dilerseñ Ey şâh-ı gam ol gûşe-i vîrân seniñ olsun	Gazel 7 beyit		Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün	
37A	Riyâzî	Benim süz-ı dilim ol Yûsuf-ı gül pîrehan bilmez Pür oddan bî-rehîn 'aşk içinde olmayan bilmez	Riyâzî-i zü fûnün 'âlem-i 'aşk içinde Hemen bir fen bilür Kays anda amma iğen bilmez	Gazel 7 beyit		Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün	
38A	Fuzûlî	Girîbân oldı rüsvâlg eliyle çâk dâmen hem Mana rüsvâlgunda düst hem ta'n etdi düşmen hem Reh-i 'ışk içre cân kıldum giriftâr-ı belâ-ten hem Bu yetmez mi ki bir derd arturursen derdüme sen hem	Fuzûlî her zamân bir ta'n ile bağrum kılursen kan 'Aceb bilmez misen 'ışkdan geçmek degül âsân Bilürsen düşmüşem bir derde kim yoktur aña dermân Bu yetmez mi ki bir derd arturursen derdüme sen hem	Murabba 7 bent		Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün	Şiirin matla ve makta kısımlarının ilk iki dizeleri "Leyla vü Mecnun" adlı mesneviden tamamlanmıştır.

38B	Fuzûlî	Ten bozıldı eşk-i hûn-feşânumdan benüm Köydü cân gönlümdeki süz-ı nihânumdan benüm Tâ eşer var cism ü cân-ı nâ-tüvânumdan benüm Ġam ki itmez levz'ü gönlüm cism ü cânumdan benüm Bu başumdan şavinup ol gitse yanumdan benüm	Ey hayâling halvete naqdı revânum maḡzeni Göz yaşı olur revân her kim hayâl eyler meni Luṭf umup senden ser-i kuyûngda dutdum meskeni Gel gözüm nûrı Fuzûlî tek çok ağlatma beni İncinmez mi ḡâṭruṅ munça figânumdan benüm	Tahmis 4 bent		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
39A	Fuzûlî	Ḥâşılıum berḡ-i ḡavâdişden melâmet dağıdur Mesnedüm küy-ı melâmetden fenâ toprağıdur Zâr gönlüm tende zindân-ı belâ dutsağıdur Raḡm kıl devletlü sulṭânum mürüvvet çağıdur	Gör Fuzûlîniṅ ruḡ-ı zerdünde eşk-i alini Perde-i idbâr dutmuş şüret iḡbâlini Derd meḡdüdür 'inâyetler idüp şor ḡâlini Raḡm kıl devletlü sulṭânum mürüvvet çağıdur	Murab ba 7 bent		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
39B	Necâtî	Gülşen-i 'ışḡunḡa âh u nâle bülbüldür baḡa Sînem üzre zaḡm-ı peykânıḡ kızıl güldür baḡa	Ey Necâtî nice şabr idem ki dildârıḡ işi Ġâh u nâz u geh 'itâb u geh teḡâfüldür baḡa	Gazel 4 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	Şiir mecmuaya dört beyit olarak alınmıştır.
39B		Bir günâh iden kişi bin gün âh itmek gerek Bin günâh itmedim velî bir günâhım yok benim		Müfred		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
40A	Nazmî	'Aceb mi devr idersem ey göjül dünâna istiḡnâ Gelir ḡâhi maḡal kim eylerim sulṭâna istiḡnâ	Ḳızarmış tâb-ı meyden 'ânz-ı dildâr ey Nazmî Şırr-ı bâzâr germ olmuş gül-i ḡandâna istiḡnâ	Gazel 5 beyit		Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	

40A	Nazmî	Ne kadar gelse elem 'aşkıla dilşādım ben Ezeli cevri ü cefā çekmeye mu'tādım ben	Şi'r Nazmîye nola nola mâyil olursa dilber Şu'arâ' içre bugün kâmil üstādım ben	Gazel 5 beyit		Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	
40B	Nazmî	Miyân-ı yârı görüp müdan ince çeşm-i giryānım Şarılmağ fikrî ile kaldı kılda rişte-i cânım	İdersen iltifât ağyāra āzārı dil-i zāra Neçe şabr eylesün Nazmî kuluñ bu cevri sulţānım	Gazel 5 beyit		Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün	
40B	Muhibbî	Pend-i güş itme dilā alma ele 'ār etegin Ço ne dirlerse disünler dutagör 'ār etegin	İy Muhibbî beni-ādemde vefā kâlmadı hiç Sen de Mecnün-şıfat ol dut yürü şahrâ etegin	Gazel 5 beyit		Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	
40B		Benim gönlüm kızıl gül gönçası tek Açılmağ ihtiyār itmez eger yüz bin bahār olsa		Müfred		Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün	
41B		Nihāli kâmetiñ hağka 'aceb nahl-i dilārādır Eger çi kaddün a'lā' kâmetiñ a'lā'dan a'lā'dır	Çerāğ-ı hüsnünün nürü fūruv şem'i kâfür Bıyarı 'birin gīsü nihāl-i sīm sīmādır	Kıt'a		Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün	
41B		Biñ cefā görsem ey şanem senden Bu ne sözdür ki o menem senden		Müfred		Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	
41B		Ṭālī'imdür seni vefāsuz iden Ben onu şanma kim şanam senden		Müfred		Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	

43A	Sultan Murâd	İstikâmet şandukun ey serv-i kad hep lâf mı Yâd idüp ağıyârla şalınmalar inşâf mı		Müfred		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
43A	Bâkî	Pâdişâhım v'ade-i luţf itdüğün hep lâf mı 'Âşıkı şürîdeden cer istemek inşâf mı		Müfred		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
43A		O perî gâh bize gâh size mâ'ildir Her kişi pâdişâhım nüşına nâ'ildir		Müfred		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
43B	Hayâlî	Kâkül-ü müşğîn-i cânânuş perîşân hâliyüz 'Guşşanuş ser-geştesi derd ü gamuş pâmâliyüz	Hâce-i cânâ meţâ'-i kışşayı almakdayuz Biz Hayâlî bu fenâ' bâzârunuş dellâliyuz	Gazel 5 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
44A	Ulvî	Bir zamân ola ki bu gerdîş-i devrân dükene Düşmeye kaçre-i rahmet yere bârân dükene Bitmeye sebze-i ter nehr-i firāvân dükene Boşala kîse-i kan kâsiye 'ummân dükene Ne ğam-ı dil ne nem-i dîde-i giryân dükene	Kesme ey sâķî kerem kıl tolı câm-ı dilden Gel dirîĝ eyleme bu zevk-ı müdâmı dilden 'Ulviyâ 'aşķ çerâ ola revâ mı dilden Gidemez fikr-i leb-i yâr meşâm-ı dilden Kandan hiç ola mı l'al-ı bedaşşân dükene	Tahmis 3 bent		Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	
44A	Nazmî	Bahâr-ı hüsn-i yâre karşı dil âh u figân eyler Göricek gül ruşunu bülbül-âsâ terk-i cân eyler	Serîr nazma geçmese nola Nazmî ey şanem hâtır Anı vaşf-ı lebiñ bir Hüsrev-i şîrîn-zebân eyler	Gazel 5 beyit		Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	

47B - 48A	Nazmî	Ne lâzım vaşl için dildâr-ı tıfle ilticâ' itmek Tabîb-i nevres mümkün mi her derde devâ' itmek Miyesser mi olur ehl-i dile her dem şafâ' itmek Düşer mi saña ey dil dâim ümidi vefâ' itmek Güzeller şânıdır gâhî cefâ gâhî vefâ' itmek	Zamân-ı devletinde çekmesem hergiz gam-ı ferdâ Perişân olmasam 'âlem eger zülf-i bütan-âsâ Sühen âyînesinde gösterüp çok şüret-i zîbâ Niçe pâkîze ma'nâlar hayâl itmek olur ammâ Nice mümkün şeh-i devrân gibi nâzûk ad itmek	Tahmis 7 bent		Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	Şiirin son iki kısmı 48A numaralı varakta bulunmaktadır. Mahlas beyti mecmuada bulunmamaktadır.
51A	Sabrî	Hâkî pâyı yâre daħı mâcerâ söylenmedi Sergüzeşt-i çeşm-i tûfân-âşinâ söylenmedi	Güş idince nazmı mı Şabrî dimiş ol şâh-ı hüsün Baña daħı böyle şi'ri dilgüşâ söylenmedi	Gazel 6 beyit		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	
52A		Ey gönül gam-gin oturma dür hevâlar sırrın eyt Gönlünü târ etme gâfil meh liqâlar sırrın eyt Düşkünem deryâ-yı 'ışka nâ-Hudâlar sırrın eyt Özüne bigâne var ol âşinâlar sırrın eyt Şûhlar hüblar güzeller diltübâlar sırrın eyt	Kâşlaruñ mihrâbın göster du'alar sırrın eyt Merdüm ü çeşmim elinde kehrübârlar sırrın eyt Şîve-i tarz-ı temâşâ ve edâlar sırrın eyt	Murab ba 5 bent		Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	Şiirde mahlas bulunan dörtlük yoktur.
53A		Her dil ki esîr-i gam-ı hicrân olamaz Şâyeste-i zevk-i vaşl-ı cânân olamaz	Her derde ki var var dermân velî Bî-derdlerden derdine dermân olamaz	Kit'a		Mef'ülü mefâ'ilün mef'ülü fei'lün	
53A		Pervâneye zulm bî-hesâb eyler şem 'Zulm oduna bağrını kebâb eyler şem'	Güyâ ki bilür şem' serencâmı nedir Beyhüde degil ki ıztırâb eyler şem'	Kit'a			

59A		Levh-i dilden gam-ı dehr-i maḥve Bir yiyem berş iki fincân ḳahve		Müfred		Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	
59B		Sensiz benim iy dost vücūdum 'adem olsun Ol göz ki sen görmeye taḥt el-ḳadem olsun	Ol 'ömr ki şarf olmaya ḥāḳ-i ḳademiḳde Yağmā-yı gam u miḥnet ü derd-i elem olsun	Kıt'a		Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün	
60B	Nazmî	Ḥoḳḳasın açmış ider yāḳūtını izḥār gül Kılmağ ister pāy-ı yāra varını īṣār gül	Oḳusunḅ bülbül gibi Nazmî bu şi'riḳi bāğda Diḳleye güşun tıutup ebyātını nāçār gül	Gazel 9 beyit		Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	
60B - 61A	Fuzûlî	Ey geyüp gülgün dem-â-dem 'azm-ı çevlân eyleyen Her taraf çevlân idüp döndükçe yüz ḳan eyleyen	Derd-i hicrân nātüvân etmiş Fuzûlî ḥasteni Yok mıdur yâ Rab devâ-yı derd-i hicrân eyleyen	Gazel 9 beyit		Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	
67A		Şorarsan ḥālîmi cānâ işim Allāha ḳalmışdur Tenimde çıkḳmaya cānım heman bir āha ḳalmışdur		Müfred		Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün	
67A		Destinde bir yoğusa efendiye uyur derler Elinde bergüzār olsa gel içeri buyur derler		Müfred		Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün	
67B		Şabâ 'arz-ı ḥālîm söyle cānāna İsterim dolanam başına yārun	Sāḳî bir cām-ılan mest eyleye gör İsterim dolanam yasına yārun	Gazel 11 beyit		6+5 Hece Vezni	Mahlas bulunmamaktadır.

68B	Şükri	Gitme gitme yoluğa k̄urban olayım Perīm senden bir suālim var benim Niçün dönüp bir yüzüme baħmazın Yā Allah sensiz ‘aceb ħālim var benim	Ger sorarsız bu derdimiñ aslını Geçirmedim bu bahārıñ faşlını Ƙorħum olma Şükri göremeyem vaşlını Bu sebebden çok ħayālim var benim	Gazel 5 kıta		4+4+3 Hece Vezni	
69A		Yiter oldu felek çektiğim ğamlar Gözüm musallā katında k̄anı		Müfred		6+5 Hece Vezni	

SONUÇ

Mecmua çalışmalarına ve edebiyat dünyasına katkıda bulunmak için bu çalışma yapılmıştır. İstanbul Araştırma Enstitüsü SR_000075_01 numaralı mecmuada bulunan Türkçe şiirler; şiirlerin nazım şekilleri, türleri, vezinleri, şairleri ve şiirlerin nesirleri bizim tezimizi oluşturmaktadır.

Mecmuada yer alan şiirlerin bazıları şairlerin divânlarında bulunmamaktadır. Yapılan çalışma şairlerin divânlarında olmayan şiirlerinin divâna kazandırılması açısından katkı sağlamaktadır. Çalışmamız yapılırken dikkat çeken bir konu, mecmua sahibinin şiirlerine en fazla yer verdiği şair her devirde edebiyatta usta olan Fuzûlî'dir. Fuzûlî'yi takip eden diğer şair ise Bâkî olmuştur. Çeşitli nazım türlerinde şiirlere mecmuada rastlamak mümkündür. Buna örnek verecek olursak, Fuzûlî'nin murabbası, Bâkî'nin ise müfred türünde yazdığı şiirleri mecmuada bulunmaktadır. Nefî'nin döneminin padişahlarına yazdığı methiyeler ise yine mecmuada önemli yer tutan eserlerdendir.

Mahlas beyti bulunmayan şiirler mecmuada yer almaktadır. Bunları yapılan araştırmalardan kontrol edip şairini bulmak için uğraş verildiyse de bir sonuca ulaşılamamıştır. Eksik beyitli şiirler, matla ve makta beyti kusurlu olan şiirlerin metin tamiri yapılmıştır. Metin tamiri yapılamayacak kadar zarar görmüş kısımlar ise divânlardan tamamlanmıştır.

Şairleri incelediğimizde 15 ve 16. yüzyıldaki usta şairlerin şiirlerine mürettibin yer verdiğini görmekteyiz. Bunun yanında mecmuanın 17. yüzyılda oluşturulduğu düşünülmektedir. Bu çıkarılan sonucun sebebi ise, yer alan şiirlerin şairlerine baktığımızda 15, 16 ve 17. yüzyılda hayatını sürdüren şairlerin mecmuada yer almış olmasıdır.

Mecmua incelendiğinde onun, mürettibin el kitabı mahiyetini taşıdığını görmekteyiz. İçinde bulunan bilgiler, onun ilgi alanlarını, eğitim seviyesini bizlere göstermektedir. Mecmuada bulunan vaazlar, hattat silsileleri, önemli şahsiyetlerin ele

alınış biçimi olarak alanına ve ilme ilgili bir kişi olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Mürettibin kim olduğu hususunda mecmuada herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Mürettibin tek kişi olmadığı da düşünülmektedir. Bunun sebebi ise, yazının sayfalar ilerledikçe değişmesi ve kağıt düzeninin bozulmuş olmasıdır. Ayrıca bu değişiklikler meydana gelirken mecmuadaki Farsça ve Arapça şiir ve nesir kısımları çoğalarak ilerlemiştir.

Bu çalışma yapılırken edebiyatımıza ve mecmua çalışmalarına bir katkı sağlamak istenmiş olup, yapılan tablolarla, şiirlerin nesre çevirileriyle, az rastlanılan şiirlerin ve şairlerin hayatlarının açığa çıkarılması sağlanmıştır. Tez, bu alanın ilgililerinin istifadesine sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- ACAR, Serper.** Necati Bey Divanı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük), Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2009
- AÇIKGÖZ, Namık.** Riyâzî'nin Hayatı, Rîyâzi Divanı'ndan Seçmeler, Ankara, 1990.
- AKKUŞ, Metin.** Nef'i Divanı, Ankara, 2018, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, E-Kitap
- AKPINAR, Yavuz.** “Kavsî Tebrîzî”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c.25, 2022.
- AKSOY, Hasan.** Kınalızâde Ali Efendi, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c.25, 2022.
- AVŞAR, Ziya.** Revânî Divânı, Ankara, 2017, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, E-Kitap.
- BİLKAN, Ali Fuat.** Nabî'nin Türkçe Divânı (Karşılaştırmalı Metin), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1993.
- CANPOLAT, Mustafa.** Mecmûatü'n-Nezâir, Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi, c.28, 2003.
- CATOVIC, Alena.** Mecâzî, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Ahmet Yesevi İsimler Sözlüğü, 2020.
- CEYHAN, Adem.** Azmî, Pîr Mehmed, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Ahmet Yesevi Üniversitesi, 2020.
- ÇAKIR, Mümine.** Kavsî Hayatı Edebi kişiliği ve Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 2008.
- ÇAKIR, Emine.** Türebî, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Ahmet Yesevi İsimler Sözlüğü, 2020.

- ÇAVUŞOĞLU Mehmed- TANYELİ M. Ali.** Hayretî Hayatı, Hayretî Dîvan Tenkidli Basım, İstanbul, 1981.
- ÇETİN, İsmail.** Derzi-zâde Ulvî (Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni), Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 1993.
- DEMİREL, Şenel.** Şehrî Divânı, Ankara, 2017, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, E-Kitap.
- DEMİRİZ, Semra.** Riyâzî-yi Semerkandî'nin Divânı (Metin-İnceleme), Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.
- DOĞAN, Muhammet Nur.** Leylâ vü Mecnûn, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, E-Kitap.
- EFE, Zahide.** Kemânî, Mehmed Efendi, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Ahmet Yesevi Üniversitesi, 2020.
- EKİNCİ, Ramazan.** Ârifi, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Ahmet Yesevi Üniversitesi, 2020.
- ERDEM GÜNYÜZ, Melike.** Ahmedî Divanı'nın Tahlili, Doktora Tezi, İstanbul, 2001.
- GIYNAŞ, Kamil Ali.** Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografisi, Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, sayı:25, 2011.
- GÖK, Selim.** Hayretî Divânı Sözlüğü, Doktora Tezi, Temmuz, 2017.
- GÜNEŞ, Hasan Ali.** Mecmua Eş'ar (Houghton KTP. MS Türk 59) İnceleme-Karşılaştırmalı Metin, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Temmuz, 2015.
- GÜRBÜZ ATİK, İncinur.** Fakîrî, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Ahmet Yesevi Üniversitesi, 2020.
- GÜRGENDERELİ, Müberra.** Kitap Dünyasından: Kayıp Bir Divân: Ziyâyî Divânı, Bilig Dergisi, c.2, 1996.
- İPEKTEN, Haluk vd.** Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988.
- KAÇALIN, Mustafa S.** Ahî Divânı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, E-Kitap.

- KARABEY, Turgut.** Veliyüddîn-zâde Ahmet Paşa, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Ahmet Yesevi Üniversitesi, 2021.
- KARAHAN, Abdülkadir.** Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figanî ve Divançesi, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1966.
- KARAMAN, Abdülkadir.** Nâbî, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c.32, 2006.
- KARCI, Tülin.** Revânî Divânı'nın Tahlili, Yüksek Lisans Tezi, Niğde, 2004.
- KAYA, Bayram Ali.** Taşlıcalı Yahyâ, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c.40, 2011.
- KAYA, Naciye.** Edirneli Nazmî'nin Hayatı Edebi Kişiliği ve Eserleri, Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1, 1 (2012/1).
- KEKLİK, Murat.** Üsküplü İshâk Çelebi Divânı [Metin-Çeviri-Açıklamalar-Dizin], Doktora Tezi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkoloji Anabilim Dalı, Bişkek, 2014.
- KESİK, Beyhan.** Şükri, Üsküdarlı Mehmed Şükrullah Efendi, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Ahmet Yesevi Üniversitesi, 2020.
- KILIÇARSLAN, Orhan.** Edirneli Nazmî Divânı (144b\ 270a Varaklar) İnceleme-Metin- Tıpkıbasım, Yüksek Lisans Tezi, Yozgat, 2011.
- KILIÇARSLAN, Orhan.** Hayâlî Bey Divânı'nın İncelenmesi- Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü, Doktora Tezi, Ankara, 2016.
- KILINÇ, Abdülhakim.** Fuzûlî Divânı, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, E-Kitap, İstanbul, 2021.
- KÖKSAL, M. Fatih.** Bâkî Dîvânı'nın Yeni Bir Nüshası ve Bâkî'nin Dîvân Neşirlerinde Bulunmayan Şiirleri. bilig, no. 104, 2023.
- KÖKSAL, Mehmet Fatih.** Duâyî, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Ahmet Yesevi Üniversitesi, 2020.
- KÖKSAL, Mehmet Fatih.** Fakîrî, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Ahmet Yesevi İsimler Sözlüğü, 2020.
- KÖKSAL, Mehmet Fatih.** Zecrî, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Ahmet Yesevi Üniversitesi, 2020.

- KURNAZ, Cemal.** Hayâlî Bey, Hayâlî Bey Divanının Tahlili, Ankara, 2012.
- KÜÇÜK, Sabahattin.** Bâkî Dîvânı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, E-Kitap.
- KUT, Günay.** Ahmedî, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c.2, 1989.
- MUSLUOĞLU, Ferhat.** Hayretî Dîvânı (Tenkitli Metin- Dil İçi Çeviri), Paradigma Akademi Yayınları, Temmuz, 2022.
- ÖZAYDIN, Hamza.** Ali Çelebi Divânı, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2011.
- ÖZEN, Vildan.** Derzizâde Ulvî Divânı'nın Tahlili, Doktora Tezi Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- ÖZKAN, Mustafa.** Edirneli Nazmî, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c.10, 1994.
- ÖZTOPRAK, Nihat vd.** Bâkî, Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Metin Şerhi (14-16.yy), İdeal Kültür Yayıncılık, İstanbul, 2019.
- PEHLİVAN, Gürol.** Hüsâmî, Ahmed, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Ahmet Yesevi Üniversitesi, 2020.
- SARAÇ, Mehmet A. Yekta.** Emrî Divânı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, E-Kitap.
- ŞENGÜL, Aişe.** Helâkî Divânı'nın Tahlili, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1990.
- ŞENTÜRK, Ahmet Atilla.** Osmanlı Şiir Antolojisi, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2017.
- TARLAN, Ali Nihat.** Hayâlî Bey Dîvânı, Bürhaneddin Erenler Matbaası, İstanbul, 1945.
- TARLAN, Ali Nihat.** Necâtî Divânı-Gazel Kısmı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1963.
- TOKMAK, A. Naci.** Kavsi-yi Tebrîzî-Kavsi Dîvânı, Yeditepe Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2018.
- TOPŞİR, Veli.** Helâkî Divânı'nın Tahlili, Yüksek Lisans Tezi, Ordu, 2015.

- YAMAN, Yalçın.** Âhî Divânı (İnceleme-Tenkitli Metin), Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014.
- YAVUZ Kemal-YAVUZ Orhan,** Muhibbî Dîvânı Bütün Şiirleri (İnceleme-Tenkitli Metin) 2 Cilt, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul, 2016.
- YAVUZ, Kemal.** Türk Şiirinde Nazire, Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 10, İstanbul, 2013.
- YILDIRIM, Yusuf.** Dinî ve Tasavvufî yönden Nâbî Divanı'nın Tahlili, Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 2004.
- YILMAZ, Müslim Cahid.** Sabrî-i Şâkir Dîvânı, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, 2010.
- YILMAZ, Ozan.** Necâtî Bey ve Dîvânı'na Dair-Necâtî Bey Dîvânı, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara, 2015.
- ZÜLFE, Ömer.** On Altıncı Yüzyıl Şairi Selikî ve Şiirleri, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, E-Kitap, Ankara, 2009.

Url-1 < <https://sozluk.gov.tr/> > , erişim tarihi 05.05.2023 (“Atasözleri ve Deyimler”in anlamları, Türk Dil Kurumu (Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü)nden alınmıştır.)